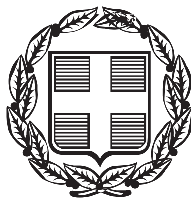

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 1143**

5 Μαΐου 2014

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. απόφ. *566/VII/2013

Λήψη απόφασης επί της γνωστοποίησης συγκέντρωσης, κατ' άρθρο 6 παρ. 1 - 3 του ν. 3959/2011, της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕ» σε σχέση με την απόκτηση του αποκλειστικού ελέγχου της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «MILLENNIUM BANK AE».

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 3η Ιουνίου 2013, ημέρα Δευτέρα και ώρα 14:30, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης
Μέλη: Ιωάννης Μπιτούνης
Εμμανουέλα Τρούλη και
Ιωάννης Αυγερινός
Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της γνωστοποίησης συγκέντρωσης, κατ' άρθρο 6 παρ. 1 - 3 του ν. 3959/2011, της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕ» σε σχέση με την απόκτηση του αποκλειστικού ελέγχου της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «MILLENNIUM BANK AE»

Πριν την έναρξη της συζήτησης ο Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ηλιάνα Κούτρα, με αναπληρώτρια την Παρασκευή Ζαχαριά.

Στην αρχή της συζήτησης, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον Εισηγητή της υπόθεσης, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθμ. πρωτ. 4470/31.5.2013 γραπτή Εισήγηση επί της κρινόμενης υπόθεσης και πρότεινε, για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην Εισήγηση, να εγκριθεί η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση.

Μετά την ολοκλήρωση της ανάπτυξης της εισήγησης το Τμήμα της Επιτροπής προχώρησε σε διάσκεψη επί της ως άνω υπόθεσης και αφού έλαβε υπόψη του τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης και την Εισήγηση,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

Α. Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ

Α.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έγγραφό του, το πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕ» (εφεξής και «Πειραιώς» ή «γνωστοποιούσα»), με έδρα την Ελλάδα, γνωστοποίησε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ»), σύμφωνα με τις

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε 2 επιπλέον εκδόσεις: Μία για το ΦΕΚ και μία για το ενδιαφερόμενο μέρος. Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη […]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση τρίτων καθώς και των αποδεκτών αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β΄/16.1.2013) και με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α΄/20.4.2011), ως ισχύει,

διατάξεις του ν. 3959/2011, την από 21/04/2013 Σύμβαση Αγοράς και Πώλησης Μετοχών (εφεξής και ως «Σύμβαση») με τις εταιρίες Banco Comercial Portugues SA (εφεξής και ως «BCP») και BCP Investment BV (εφεξής και ως «BCP BV»), για την εξαγορά του συνόλου των μετά ψήφου μετοχών της «MILLENNIUM BANK AE» (εφεξής και ως «Millennium»)[1].

Α.2. Η ΣΥΜΒΑΣΗ

Α.2.1. Αντικείμενο συναλλαγής

2. Η BCP BV, εξ' ολοκλήρου θυγατρική της BCP, είναι σήμερα ο μοναδικός μέτοχος της Millennium, κατέχοντας το σύνολο των εκδοθεισών μετοχών της ([…] μετοχές, όλες μετά ψήφου). Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης και τους όρους της προσκομισθείσας Σύμβασης, η Πειραιώς, δυνάμει αυτής, θα αποκτήσει από την BCP BV:

α) […] μετοχές της Millennium, ήτοι όλες πλην μίας μετοχής (εφεξής και ως «Μοναδική Μετοχή»), η οποία θα παραμείνει προσωρινά στην κυριότητα της BCP BV για μεταβατικό χρονικό διάστημα έως 18 μηνών μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης. Στο εν λόγω μεταβατικό διάστημα, όπως αναφέρει και η γνωστοποιούσα, *«ο όμιλος της BCP θα παρέχει στη Millennium ορισμένες υπηρεσίες στο πλαίσιο της μετάβασης/ενσωμάτωσης της Millennium στον όμιλο της Πειραιως»*.

β) όλες τις απαιτήσεις της BCP έναντι της Millennium.

Α.2.2. Οικονομικοί όροι

3. Οι κυριότεροι οικονομικοί όροι της συναλλαγής έχουν ως εξής:

- […].
- […].
- […].
- […].

Α.2.3. Αιρέσεις

4. […]:

α)[…],

β)[…],

γ)[…],

δ)[…],

ε) […]:
i) […]
ii) […],

[1] Σημειώνεται ότι, όπως προσδιορίζεται και στη Σύμβαση, […]».

στ) […],

ζ) […] και

η) […].

5. […].

Α.3. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗΣ

6. Η Πειραιώς, με την υπ' αριθμ. πρωτ. 3543/24.04.2013 επιστολή της, προσκόμισε το από 24/4/2013 φύλλο της οικονομικής εφημερίδας «Ημερησία» στο εσωτερικό του οποίου καταχωρήθηκε δημοσίευση σχετικά με τη συγκέντρωση.

Α.4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

7. Κατά τη γνωστοποιούσα, η υπό κρίση συγκέντρωση είναι όχι μόνο συμβατή αλλά και αναγκαία λόγω των εξελίξεων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και της κατάστασης που αυτό βρίσκεται την τρέχουσα περίοδο. Ειδικότερα, όπως επισημαίνει η Πειραιώς στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, η αδυναμία πρόσβασης των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων σε συνδυασμό με την επιβεβλημένη ανακεφαλαιοποίησή τους ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων (PSI), που απομείωσε σημαντικά τα κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών, έχει περιορίσει σημαντικά τη δυνατότητα αυτών να χρηματοδοτούν περαιτέρω την αγορά. Η αδυναμία αυτή δε επιδεινώνεται από την υποχρέωση των τραπεζών να διατηρούν τους επιβεβλημένους κεφαλαιακούς δείκτες.
8. Επιπλέον, υπογραμμίζεται από τη γνωστοποιούσα ότι ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος *«επηρεάζεται από τις συνεχιζόμενες οικονομικές διακυμάνσεις και την έντονη μεταβλητότητα των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών αγορών και εκτίθεται σε κινδύνους που πιθανώς να ενσκήψουν σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κυρίως λόγω της κρίσης χρέους περιφερειακών χωρών της Ευρωζώνης[2]»*. Συνεπώς, με την υπό κρίση συγκέντρωση επιτυγχάνεται η δημιουργία μιας νέας, πιο σταθερής και ισχυρής χρηματοπιστωτικής οντότητας, εφόσον *«[η] γνωστοποιούμενη συγκέντρωση, χωρίς να δημιουργεί δεσπόζουσα θέση ή να ενισχύει προϋποθέσεις δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης και χωρίς να περιορίζει τον ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές, εξυπηρετεί απολύτως αυτό που η παρούσα συγκυρία επιβάλλει[3]»*, ενώ *«ειδικά εν μέσω των πρόσφατων επιχειρηματικών κινήσεων συγκέντρωσης στον τραπεζικό κλάδο στην Ελλάδα, η συγκεκριμένη γνωστοποίηση λόγω της ενσωμάτωσης της Millennium στον όμιλο Πειραιώς έχει αμελητέα επίπτωση στη συγκέντρωση της ελληνικής αγοράς[4]»*.
9. Επίσης, όπως υπογραμμίζει η γνωστοποιούσα στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, […][5]*»*.

[2] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/2.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.
[3] Βλ. Τμήμα 1 του υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.
[4] Βλ. Τμήμα 6.2 σελ 25 του υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.
[5] Βλ. σχετικά σελ. 67 του υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.

10. Σύμφωνα με την υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/2.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς, με την ολοκλήρωση της υπό κρίση συγκέντρωσης, η νέα οντότητα θα επεκτείνει το δίκτυο των καταστημάτων της έτσι ώστε να γίνεται *«πλέον προσιτό σε ακόμα μεγαλύτερη μερίδα πληθυσμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι ορισμένα καταστήματα που βρίσκονται σε μη αστικές ή αραιοκατοικημένες περιοχές αποτελούν και τη μοναδική τραπεζική παρουσία σε τοπικό επίπεδο, εξυπηρετώντας τους τοπικούς πληθυσμούς […]»*.

11. Παράλληλα, μέσω της ενσωμάτωσης των αποκτηθεισών δραστηριοτήτων και εταιριών, θα επιτευχθούν σημαντικά οφέλη για τους μετόχους και τους πελάτες στο νέο όμιλο Πειραιώς, τα οποία μεταξύ άλλων αφορούν σε[6]:

- […],
- […],
- […][7],
- […],
- […]
- [….]

12. Όσον δε αφορά […][8]». […][9]»

Β. ΤΑ ΜΕΡΗ

13. Για τις ανάγκες εξέτασης της υπό κρίση πράξης, ως συμμετέχοντα μέρη λογίζονται αφενός ο Όμιλος του οποίου ηγείται η Πειραιώς και αφετέρου ο Όμιλος της Millennium Bank.

Β.1. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕ[10]

14. Η Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916 και εδρεύει στην Αθήνα, επί της οδού Αμερικής 4. Αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες της Ελλάδας διαθέτοντας περισσότερα από 880 καταστήματα στην ελληνική επικράτεια[11]. Η μετοχή της Πειραιώς είναι εισηγμένη στο

[6] Για περαιτέρω πληροφορίες βλ. και υπ’ αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης (σελ. 5-6).

[7] […]:
[…]

[8] Βλ. υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/2.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[9] Βλ. υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/2.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[10] http://www.piraeusbank.gr

[11] Στο πλήθος των υποκαταστημάτων συμπεριλαμβάνονται και αυτά που αφορούν στα τραπεζικά ιδρύματα που αποκτήθηκαν από την Πειραιώς κατά την τελευταία διετία. Ειδικότερα, σημειώνεται ότι σύμφωνα με το υπ’ αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης συγκέντρωσης, η Πειραιώς (συμπεριλαμβανομένου του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος) διαθέτει 785 καταστήματα στην ελληνική επικράτεια ενώ η Γενική Τράπεζα, θυγατρική της Πειραιώς, διαθέτει 104. Όπως επισημαίνει δε και η ίδια η Πειραιώς στην υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/2.05.2013 απαντητική επιστολή της, *«[η] απόκτηση της ATEbank και της GENIKI bank αύξηση τον αριθμό των καταστημάτων της Τράπεζας στην Ελλάδα σε 889, ενώ με το δίκτυο της Millennium Bank το δίκτυο στην Ελλάδα αριθμεί 1.008 καταστήματα (στοιχεία 31.12.12)»*.

Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και *«συμμετέχει, πέραν του Γενικού Δείκτη του Χ.Α., σε μια σειρά από άλλους δείκτες*[12] *[…]»*. Εκτός από τη σημαντική παρουσία της Πειραιώς στην Ελλάδα, οι δραστηριότητές της εκτείνονται και πέρα από αυτή, καθώς *«[η] Τράπεζα Πειραιώς και οι θυγατρικές της (αποκαλούμενες μαζί ως 'ο Όμιλος') αναπτύσσουν δραστηριότητες στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, την Αίγυπτο καθώς και τη Δυτική Ευρώπη*[13]*»*.

Β.1.1. Μετοχική Σύνθεση

15. Όπως αναφέρεται και στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, […]». Κατά τις 31/12/2012, το μετοχικό της κεφάλαιο ανερχόταν σε € 1.092.997.968,18 διαιρούμενο σε: α) 1.143.326.564 κοινές ονομαστικές με ψήφο μετοχές, ονομαστικής αξίας 0,30€ και β) 1.344.234.800 προνομιούχες χωρίς ψήφο μετοχές, εκ των οποίων οι 77.568.134 είχαν ονομαστική αξία €4,77 έκαστη ενώ οι υπόλοιπες €0,30 έκαστη[14]. Σημειώνεται ότι οι ανωτέρω προνομιούχες μετοχές κατέχονται στο σύνολό τους από το Ελληνικό Δημόσιο και εκδόθηκαν κατόπιν απόφασης της Γενικής Συνέλευσης της εταιρίας για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της, στις 12/5/2009 και 30/12/2011 αντίστοιχα[15].

16. Σύμφωνα με τα προσκομισθέντα στοιχεία της Πειραιώς καθώς και την Ετήσια Οικονομική Έκθεση για το 2012, κανένας μέτοχος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δεν κατείχε σε ατομική βάση άμεσα ή έμμεσα ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς. Επιπλέον, η μετοχική βάση της παρουσιάζει μεγάλη διασπορά ενώ το σύνολο των κοινών μετόχων κατά τις 31/12/2012 ανερχόταν σε […] μετόχους, εκ των οποίων το 50% πρόκειται για φυσικά πρόσωπα και το έτερο 50% για νομικά.

17. Ειδικότερα, η μετοχική σύνθεση, σύμφωνα και με την ιστοσελίδα της τράπεζας, κατά την 31η/12/2012 είχε ως εξής[16]:

Κατηγορία Μετόχων	Ποσοστό Συνόλου Κοινών Μετοχών
Ιδιώτες	50,00%
Έλληνες Θεσμικοί	6,00%
Ξένοι Θεσμικοί	27,00%
ΤΑΙΠΕΔ	1,00%
Εταιρίες	17,00%

[12] Βλ. Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Πειραιώς για το 2012, που προσκομίσθηκε με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης. Οι εν λόγω δείκτες είναι οι: FTSE/ATHEX (Banks, Large Cap), FTSE/ATHEX-CSE Banking Index, FTSE (Greece Small Cap, RAFI All World 3000 & Developed Small, Med 100), MSCI (World Small Cap, Europe Small Cap, Greece Small Cap), Euro Stoxx (All Europe, TMI Sustainability) και S&P (Global BMI, Europe Developed BMI).

[13] Βλ. Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Πειραιώς για το 2012, που προσκομίσθηκε με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[14] Βλ. και Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Πειραιώς για το 2012.

[15] Για περαιτέρω πληροφορίες βλ. και Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Πειραιώς για το 2012 καθώς και στην ιστοσελίδα http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/share/shareholder-structure.

[16] Βλ. και ιστοσελίδα της Πειραιώς: http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/share/shareholder-structure.

18. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δέκα μεγαλύτεροι κάτοχοι μετοχών με δικαίωμα ψήφου της Πειραιώς, βάσει του μετοχολογίου ημερομηνίας 24/4/2013 που η ίδια προσκόμισε με απαντητική επιστολή της[17].

Επωνυμία Μετόχου	Ποσοστό Συνόλου Κοινών Μετοχών
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]
[…]	[…]

19. Σημειώνεται δε ότι με στοιχεία 22/4/2013, στη μετοχική σύνθεση της Πειραιώς, συμμετείχαν […],[…] και η […] κατά […], […] και […].

Β.1.2. Διοικητικό Συμβούλιο

20. Σύμφωνα με το άρ. 8 του Καταστατικού της Πειραιώς, η εταιρία διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο αποτελούμενο από εννέα έως δεκαεννέα μέλη, που είναι πάντοτε επανεκλέξιμα. Η θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τριετής και παρατείνεται μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση που συνέρχεται μετά τη λήξη της θητείας του. Το ισχύον μέχρι και τις 29/6/2015 Διοικητικό Συμβούλιο της Πειραιώς αποτελείται από τους:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
Μιχάλης Σάλλας	Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, Μη Εκτελεστικό Μέλος
Ιάκωβος Γεωργάνας	Ά Αντιπρόεδρος, Μη Εκτελεστικό Μέλος
Παναγιώτης Ρουμελιώτης	Αντιπρόεδρος, Μη Εκτελεστικό Μέλος
Σταύρος Λεκκάκος	Διευθύνων Σύμβουλος και CEO, Εκτελεστικό Μέλος
Άνθιμος Θωμόπουλος	Διευθύνων Σύμβουλος και Deputy CEO, Εκτελεστικό Μέλος
Γεώργιος Αλεξανδρίδης	Ανεξάρτητο Μη εκτελεστικό Μέλος
Χριστόδουλος Αντωνιάδης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Χαρίκλεια Απαλαγάκη	Μη Εκτελεστικό Μέλος
Ευτύχιος Βασιλάκης	Μη Εκτελεστικό Μέλος
Στυλιανός Γκολέμης	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Ηλίας Μίλης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Θεόδωρος Μυλωνάς	Ανεξάρτητο Μη Εκτελεστικό Μέλος
Σπυρίδων Παπασπύρου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Βασίλειος Φουρλής	Μη Εκτελεστικό Μέλος

[17] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
Jiři Šmecj	Μη Εκτελεστικό Μέλος
Konstantin Yanakov	Μη Εκτελεστικό Μέλος
Αθανάσιος Τσούμας	Ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος – εκπρόσωπος Ελληνικού Δημοσίου[18]
Σολομών Μπεράχας	Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος – εκπρόσωπος ΤΧΣ[19]
Αικατερίνη Μπερίτση	Ανεξάρτητο μη Εκτελεστικό Μέλος – εκπρόσωπος ΤΧΣ[20]

21. Κατά δήλωση της Πειραιώς, *«από τα ανωτέρω πρόσωπα μόνον ο κ. Μιχαήλ Σάλλας συμμετέχει ως Μη Εκτελεστικός Πρόεδρος στο Δ.Σ. της Γενικής Τράπεζας, η οποία αποτελεί πλέον θυγατρική του Ομίλου Πειραιώς, ενώ τα λοιπά μέλη του Δ.Σ. δεν συμμετέχουν σε Διοικητικό Συμβούλιο άλλων επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες στην τραπεζική αγορά στην Ελλάδα[21]».*

22. Σχετικά με τη συμμετοχή εκπροσώπων του Ελληνικού Δημοσίου και του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο, λεκτέα είναι τα εξής: Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ δύναται να συμμετάσχει στο μετοχικό κεφάλαιο των πιστωτικών ιδρυμάτων, στα οποία έχει χορηγήσει κεφαλαιακή ενίσχυση, μέσω αύξησης του μετοχικού τους κεφαλαίου και έκδοσης κοινών μετοχών ή υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (contingent convertible securities), οι οποίες, κατά το άρθρο 8 του ιδίου νόμου, διατίθενται σε τρίτους εντός δύο ή πέντε ετών από τη συμμετοχή του ΤΧΣ στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου του ιδρύματος, αναλόγως της εφαρμογής ή μη αντίστοιχα του άρθρου 7α του νόμου αυτού[22].

23. Εν προκειμένω, η Πειραιώς, *«μετά την αξιολόγησή της ως «βιώσιμης» από την Τράπεζα της Ελλάδος, έχει λάβει προκαταβολή κεφαλαίου ύψους €[…] δις υπό μορφή ομολόγων του EFSF από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΣΧ) σε δύο δόσεις, στα τέλη Μαΐου 2012 και Δεκεμβρίου 2012, ενώ έχει λάβει βεβαίωση δέσμευσης για €[…] δις επιπρόσθετων κεφαλαίων από το ΤΧΣ. Επίσης τον Μάρτιο 2013 έλαβε €[…] δις ομόλογα EFSF για τα στοιχεία σταθμισμένου ενεργητικού της μεταβιβαζόμενης ΑΤΕ, ενώ θα λάβει πρόσθετα €[…] εκατ. για την απόκτηση των στοιχείων των 3 κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα (CPB, Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική) […][23]».*

24. Δυνάμει του άρθρου 10 και του άρθρου 6 παρ. 9 του Ν. 3864/2010, παρέχεται στο ΤΧΣ βάσει της ως άνω (μελλοντικής, επί του παρόντος) συμμετοχής του, ειδικό δικαίωμα συμμετοχής στο ΔΣ του πιστωτικού ιδρύματος με δύο πρόσθετα μέλη, τα οποία, μεταξύ άλλων[24], θα έχουν **δικαίωμα αρνησικυρίας** στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος:

---

[18] Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Ν.3723/2008.

[19] Εκπρόσωπος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν. 3864/2010.

[20] Εκπρόσωπος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν. 3864/2010.

[21] Βλ. υπ 'αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[22] Εντός προθεσμίας πέντε ετών, εάν εφαρμόζεται το άρθρο 7α του Ν. 3864/2010, και εντός προθεσμίας δύο ετών, δυνάμενης να παραταθεί για άλλα δύο χρόνια με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, εάν δεν εφαρμόζεται το εν λόγω άρθρο (βλ. άρθρο 8 Ν. 3864/ 2010).

[23] Βλ. και υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[24] Επιπλέον, οι εκπρόσωποι του ΤΧΣ στο ΔΣ των πιστωτικών ιδρυμάτων θα έχουν το δικαίωμα α) να ζητούν τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στην παράγραφο 2

α) σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τους γενικούς διευθυντές και τους αναπληρωτές τους, ή

β) εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού − παθητικού κ.λπ.).

25. Πέραν των ανωτέρω, δυνάμει των διατάξεων του Ν. 3723/2008 παρέχεται στο ελληνικό Δημόσιο δικαίωμα διορισμού ενός μέλους στο ΔΣ των πιστωτικών ιδρυμάτων, το οποίο διαθέτει μεταξύ άλλων:

- «*δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση των προνομιούχων μετόχων στις περιπτώσεις που ορίζει ο κ.ν. 2190/1920,*
- *δικαίωμα συμμετοχής στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, μέσω ενός εκπροσώπου του, που ορίζεται ως πρόσθετο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, [….]*
- *δικαίωμα παράστασης στη Γενική Συνέλευση των κοινών μετόχων της Τράπεζας και δικαίωμα αρνησικυρίας του εν λόγω ορισθέντος ως πρόσθετου μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, κατά τη συζήτηση και τη λήψη απόφασης για τα ίδια ως άνω θέματα,*
- *δικαίωμα […] ελεύθερης πρόσβασης στα βιβλία και στοιχεία της Τράπεζας για τους σκοπούς του Ν. 3723/2008,*
- *δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης από το προϊόν εκκαθάρισης έναντι όλων των άλλων μετόχων, σε περίπτωση που η Τράπεζα τεθεί σε εκκαθάριση*»[25, 26].

26. Όπως παρουσιάστηκε και στον ανωτέρω πίνακα, ως εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου στο ΔΣ της Πειραιώς κατ' εφαρμογή του Ν. 3723/2008 τοποθετήθηκε ο κ. Αθ. Τσούμας.

27. Η προπεριγραφείσα *ex lege* συμμετοχή του ΤΧΣ και του ελληνικού Δημοσίου έχει έκτακτο χαρακτήρα[27]. Στόχοι των ως άνω χορηγούμενων δικαιωμάτων είναι, κατά το Ν. 3864/2010[28], η διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος μέσω της ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, κατά δε το Ν. 3723/2008, η προστασία του δημοσίου συμφέροντος μέσω της αποτελεσματικής εποπτείας εφαρμογής των μέτρων ενίσχυσης των πιστωτικών ιδρυμάτων[29, 30]. Εξ όλων των ανωτέρω

του άρθρου 7 του ως άνω νόμου, β) να ζητούν την αναβολή επί τρεις (3) εργάσιμες ημέρες της συνεδρίασης του ΔΣ του πιστωτικού ιδρύματος, έως το πέρας της συνεδρίασης του ΔΣ του πιστωτικού ιδρύματος, προκειμένου να λάβουν οδηγίες από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου, το οποίο διαβουλεύεται για το σκοπό αυτόν με την Τράπεζα της Ελλάδος, γ) να ζητούν τη σύγκληση του ΔΣ και δ) να εγκρίνουν τον Οικονομικό Διευθυντή.

[25] Βλ άρθρο 1 παρ. 3 εδ. γ΄ του Ν. 3723/2008, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 3965/2011 (βλ. και άρθρο 27 του Ενιαίου Κειμένου Κωδικοποιημένου Καταστατικού της Πειραιώς στο οποίο έχουν ενσωματωθεί οι σχετικές προβλέψεις του ως άνω Νόμου).

[26] Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3723/2008, όπως ισχύει τροποποιηθέν εκ του άρθρου 39 παρ. 1 του ν. 3844/2010, οι προνομιούχες μετοχές πιστωτικών ιδρυμάτων που αναλήφθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο σε εφαρμογή του ως άνω νόμου εξαγοράζονται από την τράπεζα εντός πέντε ετών.

[27] Σημειώνεται παρεμπιπτόντως ότι τα εδώ περιγραφόμενα δικαιώματα του ΤΧΣ δεν συνδέονται με την υπό κρίση πράξη συγκέντρωσης. Το ίδιο ισχύει και αναφορικά με την συμμετοχή του Δημοσίου σύμφωνα με τον νόμο 3723/2008.

[28] Πρβλ. άρθρο 2 του ν. 3864/2010 και σχετική Αιτιολογική Έκθεση.

[29] Πρβλ. και Αιτιολογική Έκθεση σελ 5 του ν. 3965/2011 ο οποίος τροποποίησε το ν.3723/2008.

συνάγεται το συμπέρασμα ότι το πεδίο άσκησης των υπό εξέταση δικαιωμάτων είναι **περιορισμένο** (όπως δε προβλέπεται ρητά στην παρ. 3 του άρθρου 10 Ν. 3864/2010, *«[κ]ατά την άσκηση των δικαιωμάτων του, ο εκπρόσωπος του Ταμείου στο Γενικό Συμβούλιο, λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία του πιστωτικού ιδρύματος»*) και σχετίζεται με αποφάσεις των οργάνων των τραπεζών που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τη φερεγγυότητα και τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα, και κατ' επέκταση το δημόσιο συμφέρον[31].

Β.1.3. Συμμετοχή της Πειραιώς σε άλλες τράπεζες ή θυγατρικές αυτών

28. Η συμμετοχή της Πειραιώς και των θυγατρικών της σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα ή θυγατρικές εταιρίες αυτών στην Ελλάδα έχει ως εξής[32]:

Επωνυμία	Ποσοστό συμμετοχής Πειραιώς ή θυγατρικών της
[…]	[…]
[…]	[…]

Β.1.4. Συμφωνίες συνεργασίας Πειραιώς με λοιπά πιστωτικά ιδρύματα

[30] Ιδίως ως προς το Ν.3723/2008 πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι προβλεπόμενες αυστηρές διαδικαστικές προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματος αρνησικυρίας του Δημοσίου (απαιτείται προηγούμενη απόφαση του Υπουργού Οικονομικών άρθρο 1 παρ.3 εδ.3 ν.3723/2008, όπως ισχύει).

[31] Βλ. και Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση, παρ. 53, όπου προβλέπεται ότι «*Πάντως, τα προνόμια που ασκεί το κράτος ως δημόσια αρχή και όχι ως μέτοχος, εφόσον περιορίζονται στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος, δεν συνιστούν έλεγχο κατά την έννοια του κανονισμού συγκεντρώσεων, στον βαθμό που δεν έχουν ως αντικείμενο ούτε ως αποτέλεσμα τον εκ μέρους του κράτους καθοριστικό επηρεασμό των δραστηριοτήτων της επιχείρησης*», καθώς και απόφαση της ΕΕ Μ.493 Tractebel/Distrigaz (II), σκ. 11 επ. στην οποία έγινε δεκτό ότι η κατ' εξαίρεση άσκηση των δικαιωμάτων αρνησικυρίας του κράτους: α) σε στρατηγικές αποφάσεις που αφορούσαν μόνο το δημόσιο συμφέρον και β) στα επενδυτικά σχέδια και στον προϋπολογισμό της υπό απόκτηση εταιρίας μόνο στο βαθμό που μπορούσε να προκύψει κάποια αντίθεση με την ενεργειακή πολιτική του κράτους δεν συνεπαγόταν άσκηση κοινού ελέγχου στην εν λόγω επιχείρηση, καθώς οι μέτοχοι αυτής διατηρούσαν την επιχειρηματική τους αυτονομία στα εταιρικά όργανα. Βλ και **απόφαση Μ.116 KELT / AMERICAN EXPRESS**, σκ.5. Στην προκείμενη υπόθεση, έγινε δεκτό ότι η αναγκαιότητα αναδιάρθρωσης μίας επιχείρησης δεν συνεπάγεται απόκτηση ελέγχου παρά μόνο εάν η αποκτώσα επιχείρηση αποκτά δικαιώματα ελέγχου επί των στρατηγικών εμπορικών αποφάσεων μίας επιχείρησης και μάλιστα σε μακροχρόνιο επίπεδο. **Βλ. επίσης απόφαση Μ.625 Nordic Capital / Transpool, σκ.17, όπου έγινε δεκτό ότι** οι μακροχρόνιες επενδύσεις της αποκτώσας επιχείρησης (σε συνδυασμό με την δυνατότητα συμμετοχής στο δ.σ. της εταιρίας κατά τρόπο να μπορεί να εμποδίσει την λήψη στρατηγικών εμπορικών αποφάσεων της εταιρίας) δεικνύουν ότι η δομή που θα δημιουργηθεί στην αποκτώμενη μετά την συγκέντρωση θα είναι μόνιμη και μακροχρόνια. Στην εν λόγω υπόθεση, επρόκειτο κυρίως για επένδυση σε αγορά αεροσκαφών που είχε ορίζοντα περίπου 35 ετών. Βλ. **τέλος αποφάσεις Μ.697 Lockheed Martin / Loral Corporation, σκ.6-8,** και **Μ.258 CCIE / GTE, σκ.8-12.** Στις υποθέσεις αυτές κρίθηκε ότι οι υποχρεώσεις παροχής ορισμένων υπηρεσιών από μία αποκτώσα επιχείρηση δεν συνεπάγεται απόκτηση ελέγχου στην αποκτώμενη στην περίπτωση που η δυνατότητα επηρεασμού από την πρώτη των αποφάσεων των εταιρικών οργάνων της δεύτερης (του δ.σ. και της γ.σ.) είναι περιορισμένη.

[32] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

29. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα και τις απαντητικές επιστολές των σχετικά ερωτηθέντων λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων, η συνεργασία της Πειραιώς με τους ανταγωνιστές της αφορά κατά βάση σε συμφωνίες για συναλλαγές μέσω του διατραπεζικού συστήματος ΔΙΑΣ.

30. Επίσης, η θυγατρική της Πειραιώς, Γενική Τράπεζα, τηρεί με τη […] συμφωνία για την από μέρους της πρώτης παροχής υπηρεσιών εκκαθάρισης συναλλαγών και θεματοφυλακής σχετικά με τις συναλλαγές πελατών της δεύτερης σε μετοχές εξωτερικού. Επίσης, με την ίδια τράπεζα, η γνωστοποιούσα τηρεί συμφωνία για την εξυπηρέτηση των πιστωτικών καρτών […] μέσω των τερματικών μηχανημάτων POS της[33].

31. Συνεργασία ως προς την αποδοχή καρτών τηρεί και με την […] αναφορικά με *«τη χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας με την ονομασία «ΠΕΙΡΑΙΩΣ PAYCENTER» για την πραγματοποίηση συναλλαγών με κάρτες από επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την […] για την αποδοχή καρτών»* και *«για την πραγματοποίηση συναλλαγών με δόσεις από επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την […]»* για την αποδοχή καρτών εκδόσεως της Πειραιώς[34].

32. Πέρα από τις συμφωνίες για συναλλαγές μέσω του συστήματος ΔΙΑΣ, ο Όμιλος Πειραιώς τηρεί συμφωνίες συνεργασίας με τις […] και […] σχετικά με υπηρεσίες θεματοφυλακής και τήρησης λογαριασμών nostro σε διάφορα νομίσματα για σκοπούς συναλλαγών Treasury[35].

33. Τέλος, η […] αναφέρει ότι η σχέση της με την Πειραιώς αφορά στην αγορά επιχειρηματικής τραπεζικής και σε επίπεδο υπηρεσιών εμπορίου (έκδοση εγγυητικών επιστολών) καθώς και σε βασικές εργασίες διαχείρισης διαθεσίμων (διαπραγμάτευση ομολόγων και συναλλάγματος)[36].

Β.1.5. Όμιλος Πειραιώς

34. Η γνωστοποιούσα ηγείται ενός ισχυρού Ομίλου επιχειρήσεων με δραστηριότητα εντός και εκτός Ελλάδος καλύπτοντας *«όλο το φάσμα του χρηματοπιστωτικού τομέα και σε άλλους τομείς παροχής υπηρεσιών, με έμφαση στους εξής κλάδους: τραπεζική αγορά, παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, χρηματιστηριακές εργασίες, διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, πρακτορειακές εργασίες ασφαλίσεων, αγορά χρηματοδοτικής και λειτουργικής μίσθωσης, παροχή υπηρεσιών επιχειρηματικών συμμετοχών, αγορά και προεξόφληση επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), διαχείριση ακινήτων, ανταλλακτήρια συναλλάγματος, αξιολόγηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων, διαχείριση ΒΙΠΕ, τεχνικές και κατασκευαστικές εταιρείες, τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες[37]»*.

35. Υπενθυμίζεται, δε, ότι η Πειραιώς κατά το προηγούμενο έτος έχει αποκτήσει αφενός το υγιές τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος[38] και αφετέρου τη Γενική Τράπεζα[39] επιτυγχάνοντας σημαντική αύξηση του δικτύου και του μεγέθους της. Σχετικά με τις εν λόγω ενέργειες και τα αποτελέσματα αυτών, όπως αναφέρεται στην Ετήσια Οικονομική

[33] Βλ. σχετικά και υπ’ αριθμ. πρωτ. […]
[34] Βλ. σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. […].
[35] Βλ. σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. […].
[36] Βλ. σχετικά υπ ’αριθμ. πρωτ. […].

[37] Βλ. υπ’ αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης συγκέντρωσης.
[38] Βλ. Απόφαση ΕΑ 549/VII/2012
[39] Βλ. Απόφαση ΕΑ 553/VII/2012

Έκθεση για το 2012, «*[η] Τράπεζα Πειραιώς, παρότι έχει επηρεαστεί δυσμενώς από τη διεθνή και ελληνική οικονομική κρίση, έχει προβεί τον τελευταίο χρόνο σε μια σειρά σημαντικών επιχειρηματικών ενεργειών που την έχουν αναδείξει, όχι μόνο ως μια βιώσιμη και συστημική τράπεζα, αλλά και ως ένα πιστωτικό ίδρυμα που μπορεί να ξεπερνάει ιδιαίτερα αντίξοες οικονομικές συνθήκες και να αναδεικνύεται ισχυρότερο. Βασικό μέλημα της Τράπεζας Πειραιώς θα συνεχίσει να είναι η στήριξη της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας προς όφελος όλων των κοινωνικών εταίρων (πελατών, υπαλλήλων, μετόχων και εν γένει της κοινωνίας)*[40]».

Β.1.6. Κύκλος εργασιών

36. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, ο υπολογισθείς κατ' άρθ. 10 του ν. 3959/2011 κύκλος εργασιών για τη χρήση 2012 του Ομίλου Πειραιώς βάσει των εργασιών της στην Ελλάδα ανήλθε σε ποσό € […]., ενώ ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών του Ομίλου ανήλθε, κατά την ίδια περίοδο, σε ποσό €[…].[41].

Β.2. «MILLENNIUM BANK»[42]

37. Η τράπεζα με την επωνυμία Millennium Bank αποτελεί 100% θυγατρική της εταιρίας επενδύσεων Banco Commercial Português Investment BV η οποία είναι, με τη σειρά της, θυγατρική της Banco Commercial Português SA. Η τράπεζα εδρεύει στην Καλλιθέα Αττικής (Λ. Συγγρού 182) και δραστηριοποιείται αποκλειστικά και μόνο στην Ελλάδα από το 2001[43]. Οι δραστηριότητες της Millennium αφορούν πρωτίστως σε αμιγώς τραπεζικές και χρηματοοικονομικές εργασίες καθώς, όπως αναφέρεται και στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, «*η Millennium αποτελεί χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, το οποίο παρέχει τραπεζικές υπηρεσίες, υπηρεσίες προεξόφλησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, υπηρεσίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, υπηρεσίες ασφαλιστικής πρακτόρευσης και υπηρεσίες αναφορικά με την διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων*».

38. Τα υποκαταστήματά της στην Ελλάδα δεν ξεπερνούν τα […] ενώ η παρουσία της καλύπτει την πλειοψηφία αλλά όχι το σύνολο των νομών της ελληνικής επικράτειας[44,45].

Β.2.1. Διοικητικό Συμβούλιο

39. Σύμφωνα με το άρ. 11 του Καταστατικού της Millennium, το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τρεις έως έντεκα Συμβούλους, μετόχους ή μη της Τράπεζας, εκλεγομένους

---

[40] Βλ. Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Πειραιώς για το 2012, που προσκομίσθηκε με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[41] Βλέπε σχετικά το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης. Σημειώνεται ότι στον κύκλο εργασιών έχουν συμπεριληφθεί το υγιές κομμάτι της ΑΤΕ από 27/7/2012 και η Γενική Τράπεζα από 14/12/2012.

[42] http://www.millenniumbank.gr/.

[43] Βλ. και υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[44] Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, με στοιχεία ημερομηνίας 31/12/2012 η Millennium διαθέτει […] υποκαταστήματα στην Ελλάδα.

[45] Ειδικότερα, σύμφωνα με τα προσκομισθέντα στοιχεία με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, η Millennium δεν διαθέτει υποκαταστήματα στους νομούς […], […], […], […], […], […], […], […], […], […] και […]

από τη Γενική Συνέλευση για τριετή ανανεώσιμη θητεία. Η θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου δύναται να παραταθεί αλλά όχι πέραν των τεσσάρων ετών. Το ισχύον Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από 7 μέλη και η θητεία του λήγει *«κατά την τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τραπέζης [ενν. Millennium] η οποία θα συνέλθει εντός του έτους 2014, δηλαδή το αργότερο μέχρι την 30η Ιουνίου 2014[46]»*. Η σύνθεσή του έχει ως εξής:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ
Nelson Ricardo Bessa Machado	Πρόεδρος Μη Εκτελεστικό Μέλος
Δημήτριος Γ. Ρωμοσιός	Διευθύνων Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Jorge Octávio Neto dos Santos	Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Rui Pedro Da Conceição Coimbra Fernades	Σύμβουλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος
Luís Maria França de Castro Pereira Coutinho	Σύμβουλος, Μη Εκτελεστικό Μέλος
Rui Nelson Moreira de Carvalho Maximino	Σύμβουλος, Εκτελεστικό Μέλος
Ιωάννης Μαλεσόβας	Εκτελεστικό Μέλος

40. Όπως επισημαίνεται δε στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, *«τα ανωτέρω πρόσωπα δεν συμμετέχουν σε Διοικητικό Συμβούλιο άλλων επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες στην τραπεζική αγορά στην Ελλάδα»*.

Β.2.3. Συμφωνίες συνεργασίας Millennium με λοιπά πιστωτικά ιδρύματα

41. Από τις απαντήσεις των σχετικά ερωτηθέντων πιστωτικών ιδρυμάτων, οι συμφωνίες συνεργασίας της Millennium με τις ανταγωνίστριες τράπεζες περιορίζονται στις συναλλαγές μέσω του συστήματος ΔΙΑΣ και μεταφορές πιστώσεων[47].

Β.2.4. Θυγατρικές εταιρίες που συμμεταβιβάζονται στην Πειραιώς

42. Σύμφωνα με την Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Millennium για το 2012, καθώς και το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, θυγατρικές της Millennium, οι οποίες περιλαμβάνονται στις μεταβιβαζόμενες στην Πειραιώς εταιρίες, είναι οι: Millennium ΑΕΔΑΚ, και η Millennium Fin ΑΕ.

Β.2.5. Κύκλος Εργασιών

43. Ο υπολογισθείς κατ' άρθ. 10 του ν. 3959/2011 κύκλος εργασιών του Ομίλου της Millennium για την οικονομική χρήση 2012 ανήλθε σε €[…]εκ. προερχόμενο εξ' ολοκλήρου από τη δραστηριοποίησή της στην ελληνική επικράτεια.

Γ. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Γ.1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

[46] Βλ. σχετικά απόσπασμα απόσπασμα […].
[47] Βλ. ενδεικτικά και απαντητικές επιστολές των: […], […], […], […] και […].

44. Κατά το άρθρο 5(2) του ν. 3959/2011, συγκέντρωση επιχειρήσεων πραγματοποιείται όταν προκύπτει μόνιμη μεταβολή του ελέγχου, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση κατά την οποία ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη τουλάχιστον μία επιχείρηση, ή μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μιας ή περισσοτέρων άλλων επιχειρήσεων, με την αγορά τίτλων ή στοιχείων του ενεργητικού, με σύμβαση ή με άλλο τρόπο. Η γενική ρήτρα του εν λόγω άρθρου συγκεκριμενοποιείται έτι περαιτέρω με τις παραγράφους 3 και 4 του προαναφερόμενου άρθρου, που ορίζουν την έννοια του ελέγχου κατά τις ανωτέρω διατάξεις -έλεγχο συνιστά η δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη δραστηριότητα μιας επιχείρησης-, τα μέσα απόκτησης ελέγχου - ο έλεγχος απορρέει από δικαιώματα ή συμβάσεις που παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη σύνθεση, στις συσκέψεις ή στις αποφάσεις των οργάνων μιας επιχείρησης, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών - και τα πρόσωπα που αποκτούν τον έλεγχο. Σε αυτό το πλαίσιο, συγκέντρωση πραγματοποιείται και στην περίπτωση απόκτησης ελέγχου επί των στοιχείων ενεργητικού, που αποτελούν το σύνολο ή τμήμα μιας επιχείρησης, δηλαδή μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας με παρουσία στην αγορά της οποίας μπορεί να προσδιοριστεί σαφώς ο κύκλος εργασιών[48].

45. Εν προκειμένω, η εταιρεία BCP BV ασκεί κατά το χρόνο εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης αποκλειστικό έλεγχο επί της Millennium, καθώς κατέχει άμεσα την πλειοψηφία των μετοχών μετά δικαιωμάτων ψήφου επί της θυγατρικής της επιχείρησης, η οποία και κατέχει το σύνολο των μετοχών της εξαγοραζόμενης επιχείρησης. Η σκοπούμενη εξαγορά του συνόλου (πλην μίας) των κοινών μετοχών μετά δικαιωμάτων ψήφου από την Πειραιώς θα επιφέρει μόνιμη μεταβολή του de jure ασκούμενου ελέγχου από την BCP BV στον Όμιλο Πειραιώς και συνεπώς συνιστά συγκέντρωση επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 εδ. β΄ του ν. 3959/2011, καθώς πραγματοποιείται μέσω της αγοράς τίτλων που αντιπροσωπεύουν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου μίας επιχείρησης. Η παρακράτηση κυριότητας επί μίας (1) μόνο μετοχής από την BCP BV για μεταβατικό χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά τους 18 μήνες[49] μετά την ολοκλήρωση της υπό εξέταση πράξης συγκέντρωσης δεν μεταβάλλει το είδος του ελέγχου (καθώς μέσω της εν λόγω μετοχής η BCP BV δεν διατηρεί κάποια ειδικά προνόμια ή δικαιώματα ως μέτοχος που θα της επέτρεπαν να συνεχίσει να επηρεάζει καθοριστικά τη λειτουργία της Millennium) και δεν ασκεί ουδεμία ουσιώδη επίδραση στην αξιολόγηση της γνωστοποιηθείσας συναλλαγής.

46. Η υπό εξέταση πράξη συγκέντρωσης εκτιμάται από πλευράς επηρεασμού των συνθηκών ανταγωνισμού σε εκάστη ορισθείσα σχετική αγορά, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών και νομικών δεδομένων που ισχύουν στο χρόνο της εν λόγω γνωστοποίησης.

---

[48] Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ΕΕ2008, C95, σ.1 (στο εξής: Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση), παρ. 24, με παραπομπή σε σχετική νομολογία. Βλ. σχετικά αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στο εξής και: Ε.Επ.) Μ.3867, Vattenfall/Elsam της 22-12-2005, σκ. 8, Μ.2857, ECS/IEH της 23-12-2002, σκ. 7-9.

[49] Σχετ. Τμήμα 1 σελ.4 του υποβληθέντος υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.

Γ.2. ΕΞΕΤΑΣΗ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

47. Υπό τον όρο «παράλληλες συγκεντρώσεις» νοείται η κατάσταση που δημιουργείται όταν δύο ή περισσότερες συγκεντρώσεις επιχειρήσεων, που επηρεάζουν την ίδια αγορά, γνωστοποιούνται ταυτόχρονα ή σε σχετικά κοντινό χρονικό διάστημα, οδηγώντας σε μία «αλληλοκαλυπτόμενη» περίοδο αξιολόγησης από την αρμόδια αρχή ανταγωνισμού. Το ζήτημα που ανακύπτει είναι πώς θα πρέπει να αντιμετωπιστούν αυτές οι δύο (ή περισσότερες) συγκεντρώσεις από πλευράς ελέγχου επηρεασμού του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην εξεταζόμενη αγορά.

48. Η κρατούσα πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[50] και της Επιτροπής Ανταγωνισμού[51] στις περιπτώσεις παράλληλων συγκεντρώσεων υιοθετεί την αρχή της χρονικής προτεραιότητας, βάσει της οποίας αξιολογείται η χρονικά προηγούμενη γνωστοποιηθείσα πράξη συγκέντρωσης στη βάση των δικών της πραγματικών και νομικών περιστατικών, και χωρίς να ληφθεί υπόψη η επόμενη (χρονικά) γνωστοποιηθείσα πράξη, ενώ η δεύτερη (πράξη) αξιολογείται υπό το πρίσμα της δομικής αλλαγής της αγοράς που προκλήθηκε από την πρώτη.

49. Εν προκειμένω, μετά την υποβολή της υπό αξιολόγηση γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης η ΕΑ έλαβε την από 25.4.2013 πράξη γνωστοποίησης (αρ.πρωτ.3578/25.4.2013) από την ίδια γνωστοποιούσα επιχείρηση (ΠΕΙΡΑΙΩΣ) για την απόκτηση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της ελληνικής δραστηριότητας των «ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Λτδ», «CYPRUS POPULAR BANK PUBLIC CO LTD» και «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ» που καλύπτει μεταξύ άλλων και τις σχετικές αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται τα συμμετέχοντα μέρη στην παρούσα υπό αξιολόγηση συγκέντρωση.

50. Σημειώνεται ότι προηγουμένως η ΠΕΙΡΑΙΩΣ (αποκτώσα επιχείρηση στην εν λόγω συναλλαγή) με την υπ'αρ.πρωτ.76/25.3.2013 επιστολή της αιτήθηκε τη χορήγηση παρέκκλισης από τις υποχρεώσεις της για αναστολή της πραγματοποίησης της

---

[50] Μέχρι το 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφήρμοζε τη μέθοδο της συνδυαστικής προσέγγισης, ήτοι της αξιολόγησης των γνωστοποιηθεισών πράξεων με γνώμονα τις αλλαγές που θα επιφέρει στη σχετική αγορά εκάστη πράξη συγκέντρωσης (σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ. 1016-Price Waterhouse/Coopers & Lybrand, M.1044-KPMG/Ernst& Young, M.2389-Shell/DEA, M.2533-BP/EON). Από το 2007 και έπειτα, η Επιτροπή υιοθέτησε την αρχή της χρονικής προτεραιότητας αιτιολογώντας την στροφή της στη βάση του ότι είναι έμφυτο στο σύστημα του Κανονισμού ελέγχου των συγκεντρώσεων ότι ένα μέρος που γνωστοποιεί πρώτο μία συγκέντρωση που αξιολογούμενη κατ'ουσίαν επί των δικών της δεδομένων δεν προκαλεί αμφιβολίες για σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής, δικαιούται να αξιολογηθεί η προτεινόμενη συναλλαγή ως συμβατή με την κοινή αγορά μέσα στα προβλεπόμενα χρονικά όρια. Η αρχή αυτή επιβεβαιώνεται και από το Γενικό Δικαστήριο σε σχετικές υποθέσεις (ΓενΔικ. Τ-2/93 AirFrance κατά Επιτροπής, Συλλ.1994 ΙΙ-327, σκ.70-72, Γεν.Δικ.Τ-374/00, Verband der freien Rohrwerke κ.α κατά Επιτροπής, Συλλ.ΙΙ-2275, σκ.170 και Γεν.Δικ.Τ-342/99 Airtours κατά Επιτροπής, Συλλ.ΙΙ-2585, σκ.82). Στις πρόσφατες αποφάσεις της, η Επιτροπή έχει αξιολογήσει παράλληλες συγκεντρώσεις επιχειρήσεων, εφαρμόζοντας την αρχή της χρονικής προτεραιότητας (Μ.4601-KarstadtQuelle/MyTravel, σκ.50, Μ.4601-Tui/First Choice, M.4854-TOMTOM/TELEATLAS, M.4942-Nokia/Navteq, M.5403- Lufthansa/BMI, M.5440- Lufthansa/Austrian Airlines), ενώ στις τελευταίες της αποφάσεις Μ.6214-Seagate Technology/HDD Business of Samsung Electronics και Μ.6203-Western Digital Ireland/Viviti Technologies εφήρμοσε την ως άνω αρχή με γνώμονα την ημερομηνία γνωστοποίησης (notification date) προσανατολιζόμενη σε ένα ακόμη αυστηρότερο κριτήριο σε σχέση με την παράλληλη αξιολόγηση των δύο συναλλαγών.

[51] Βλ. πρόσφατες αποφάσεις ΕΑ επί συγκεντρώσεων στον τραπεζικό κλάδο.

συγκέντρωσης, έως την έκδοση «*μίας από τις αποφάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 του ως άνω νόμου»,* σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 9 του ν.3959/2011. Η γνωστοποιούσα ΠΕΙΡΑΙΩΣ δικαιολόγησε το αίτημά της για χορήγηση παρέκκλισης στη βάση ότι «[…]».

51. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού με την υπ'αρ.564/VII/2013 απόφασή της[52] επέτρεψε, επί τη βάσει του ως άνω υποβληθέντος αιτήματος της ΠΕΙΡΑΙΩΣ την κατά παρέκκλιση, βάσει του άρθρου 9 παρ. 3 του ν. 3959/2011, πραγματοποίηση της συγκέντρωσης που αφορά στην απόκτηση από την αιτούσα επιλεγμένων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού στην Ελλάδα των ως προαναφερομένων πιστωτικών ιδρυμάτων, πριν από την έκδοση σχετικής εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

52. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αναφορικά με την ως άνω συγκέντρωση οι προβλεπόμενες προθεσμίες των παραγράφων 3,4,5 και 6 του άρθρου 8 του ν.3959/2011 έχουν παραταθεί για χρονικό διάστημα 45 ημερών με τη συναίνεση της γνωστοποιούσας επιχείρησης[53], κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 παρ.11 περ. α΄ του ν.3959/2011. Συνεπώς η διαδικασία αξιολόγησης της δεύτερης χρονικά υποβληθείσης πράξης γνωστοποίησης συγκέντρωσης έχει παραταθεί.

53. Ενόψει των ανωτέρω, και με γνώμονα την κρατούσα πρακτική και νομολογία για την αντιμετώπιση του ζητήματος των παράλληλων γνωστοποιήσεων, η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση θα εκτιμηθεί από πλευράς επηρεασμού των συνθηκών ανταγωνισμού σε εκάστη σχετική αγορά, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών και νομικών δεδομένων που ισχύουν στο χρόνο αξιολόγησης της εν λόγω γνωστοποίησης.

Γ.3. ΕΜΠΡΟΘΕΣΜΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΚΟΥΣΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

54. Η υπό εξέταση συγκέντρωση υπόκειται σε προηγούμενη γνωστοποίηση, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα προσκομισθέντα από τη γνωστοποιούσα στοιχεία, πληρούνται τα κριτήρια του άρθρου 6 παρ.1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

55. Η εθνική διάσταση της εξεταζόμενης συγκέντρωσης προκύπτει σύμφωνα με το νόμο από τον προσδιορισμό του κύκλου εργασιών όλων των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων[54]. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 άρθρο 1 παράγραφος 2, μία συγκέντρωση έχει κοινοτική διάσταση όταν:

α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ και

β) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της Κοινότητας, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 250 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος.

[52] Βλ. σχετ. Δελτίο Τύπου της 26.3.2013 αναρτημένο στην ιστοσελίδα της ΕΑ.

[53] Βλ. σχετ επιστολές υπ'αρ.πρωτ.3610/26.4.2013 και 3663/29.4.2013.

[54] Για τον ορισμό της συμμετέχουσας επιχείρησης βλέπε άρθρα 5, 6 και 10 ν. 3959/2011, όπως ισχύει, καθώς και σχετική νομολογία της Επιτροπής Ανταγωνισμού (www.epant.gr) και επικουρικά τη σχετική Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

56. Κατά τη γνωστοποιούσα, όσον αφορά στις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση ΠΕΙΡΑΙΩΣ και Millennium, οι κάτωθι Κύκλοι Εργασιών πραγματοποιήθηκαν ως προς την εθνική και παγκόσμια διάσταση για το τελευταίο οικονομικό έτος:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΧΡΗΣΗ 2012 *(σε εκ €)*		
Όμιλος	**Εθνικός κ.ε.**	**Παγκόσμιος κ.ε.**
Πειραιώς	[…]	[…]
Millennium	[…]	[…]

57. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, κατά την εκτίμηση του Εισηγητή, αλλά και κατά δήλωση της γνωστοποιούσας[55] η υπό κρίση πράξη δεν έχει ενωσιακή διάσταση[56].

58. Περαιτέρω, η υπό εξέταση συγκέντρωση γνωστοποιήθηκε προσηκόντως κατά την παράγραφο 3 εδ. β΄ του άρθρου 6 του ν. 3959/2011, και εμπροθέσμως κατά τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 6 του ν. 3959/2011. Συγκεκριμένα, η υπόχρεη προς γνωστοποίηση επιχείρηση ΠΕΙΡΑΙΩΣ γνωστοποίησε στην Ε.Α. στις 22.04.2013 (αρ. πρωτ. 3450) την από 21.04.2013 σύμβαση αγοραπωλησίας μετοχών μεταξύ της BCP, της BCP BV και της ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ως αφετηρία δε της προθεσμίας των 30 ημερών λογίζεται η ημερομηνία υπογραφής της ως άνω Σύμβασης Μεταβίβασης, ήτοι η 21.04.2013.

59. Εξάλλου, η γνωστοποιούσα ΠΕΙΡΑΙΩΣ κοινοποίησε στην Ε.Α. αντίτυπο του φύλλου της ημερήσιας οικονομικής εφημερίδας πανελλαδικής κυκλοφορίας «ΗΜΕΡΗΣΙΑ» της 24.04.2013, στο οποίο δημοσίευσε την υπό κρίση πράξη, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 6 ν. 3959/2011 και την Απόφαση Ε.Α. με αριθ. 305/V/2006, σχετικά με τον καθορισμό του ειδικότερου περιεχομένου της δημοσίευσης των συγκεντρώσεων που υπόκεινται σε προληπτικό έλεγχο, το δε κείμενο της ως άνω δημοσίευσης αναρτήθηκε στο διαδικτυακό τόπο της Ε.Α. στις 14.11.2012, κατ’ άρθρο 6 παρ. 6 εδ. β΄ του ν. 3959/2011.

60. Επί πλέον, τη γνωστοποίηση συνόδευε το προβλεπόμενο στο άρθρο 45 παρ. 1 του ν. 3959/2011 νόμιμο παράβολο.

Δ. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ

Δ.1. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

61. «Οριζόντιες συγκεντρώσεις» είναι οι συγκεντρώσεις, στις οποίες συμμετέχουν επιχειρήσεις που αποτελούν πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές στην ίδια σχετική αγορά. Δύο είναι οι βασικοί τρόποι με τους οποίους οι οριζόντιες συγκεντρώσεις ενδέχεται να

[55] Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, η συγκέντρωση δεν είναι κοινοτικών διαστάσεων δεδομένου ότι *«η Millennium δεν έχει παρουσία στο εξωτερικό. Διευκρινίζεται επίσης ότι η παρούσα γνωστοποίηση δεν διενεργείται κατ’ εφαρμογή του κανόνα των 2/3 του ολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών σε ένα και το αυτό κράτος μέλος. Ειδικότερα: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα €5 δις και β) ναι μεν ο συνολικός κύκλος εργασιών υπερβαίνει τα €2,5 δις, όμως η Millennium δεν έχει παρουσία στο εξωτερικό».*

[56] Κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 2 και 3 του Κοινοτικού Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 του Συμβουλίου της 20ης Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων.

εμποδίσουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης: α) καταργώντας σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες ως εκ τούτου θα έχουν αυξημένη ισχύ στην αγορά, χωρίς να καταφύγουν σε συντονισμό της συμπεριφοράς τους (επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς), β) μεταβάλλοντας τη φύση του ανταγωνισμού ούτως ώστε επιχειρήσεις που προηγουμένως δεν συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους, τώρα είναι πολύ πιθανότερο να συντονίζουν και να αυξάνουν τις τιμές ή με άλλο τρόπο να βλάπτουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό· μια συγκέντρωση μπορεί επίσης να καταστήσει το συντονισμό ευκολότερο, σταθερότερο ή αποτελεσματικότερο για τις επιχειρήσεις που συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους και πριν από τη συγκέντρωση (επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς).

Δ.1.1. Επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς

62. Κατά κανόνα, μία συγκέντρωση με επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς θα εμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης από μία και μόνη επιχείρηση, η οποία θα έχει συνήθως αισθητά μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς από τον επόμενο σε μέγεθος ανταγωνιστή μετά τη συγκέντρωση[57].

63. Κατά την εκτίμηση των εν λόγω επιπτώσεων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη της τους ακόλουθους κυρίως παράγοντες:

i) **Υψηλά μερίδια αγοράς**, ώστε μία ενδεχόμενη αύξηση των τιμών να αποβεί επικερδής για τη νέα οντότητα. Έχει γίνει δεκτό ότι πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς (άνω του 50%) μπορούν από μόνα τους να μαρτυρούν την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στη σχετική αγορά[58, 59]. Εξάλλου, συνδυασμένα μερίδια αγοράς που δεν υπερβαίνουν το 25% κατατείνουν υπέρ της απουσίας οριζόντων επιπτώσεων μη συντονισμένης συμπεριφοράς[60]. Παράλληλα έχει γίνει δεκτό ότι αύξηση των μεριδίων λόγω της συγκέντρωσης της τάξης του 0-5% θεωρείται καταρχήν ανεπαίσθητη[61].

ii) **Επίπεδα συγκέντρωσης (δείκτης HHI)**: Η Ε.Α. είναι ελάχιστα πιθανό να εντοπίσει οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού σε αγορές όπου ο δείκτης HHI μετά τη συγκέντρωση δεν θα ξεπερνά το 1000 ή που κυμαίνεται μεταξύ 1000-2000 και η διαφορά («δέλτα») είναι κάτω από 250 ή που είναι πάνω από 2000 και το δέλτα κάτω από 150 εκτός ειδικών περιστάσεων[62, 63]. Μη στενή υποκατάσταση μεταξύ των

---

[57] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 05-02-2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 25.

[58] Απόφαση ΓενΔικ στην υπόθ. Τ-210/01, General Electric κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 570-574. Επίσης αποφάσεις Ε.Επ. Μ.3732, Procter & Gamble/Gilette, παρ. 19-20, 22-24, Μ.774, St Gobain/Wacker/NOM, παρ. 223, Μ.4494, EVRAZ/HIGHVELD, παρ. 91-93. Βλ. και Ε.Α. 434/V/2009, σκ. 28.

[59] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων της 05-02-2004, σημείο 17.

[60] Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (2004/C 31/03), παρ. 18.

[61] Αποφάσεις Ε.Επ. Μ.5384, ό.π, σκ. 85, 90, 95-96, Μ.4844, ό.π., σκ. 137-138, 139-140,155-156, Μ.4155, BNP PARIBAS/BNL, σκ. 30-31.

[62] Απόφαση Ε.Επ. Μ.4314, Johnson & Johnson/Pfizer, παρ. 73.

[63] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, ό.π., παρ.19-20.

προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των αντιπάλων τους: Όταν υφίστανται δυνατότητες υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των διαφόρων εταιριών, οι πιθανότητες παρακώλυσης του ανταγωνισμού περιορίζονται[64].

iii) **Εναλλακτικές επιλογές εφοδιασμού**: Λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση της πράξης από την Ε.Α. η τυχόν δυσκολία των πελατών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων να ανεύρουν εναλλακτικούς προμηθευτές, είτε διότι αυτοί είναι ελάχιστοι, είτε διότι αντιμετωπίζουν σημαντικά έξοδα προσαρμογής[65].

iv) **Δυνατότητα αποκλεισμού ανταγωνιστών**: Αξιολογείται επίσης η δυνατότητα της προκύπτουσας από τη συγκέντρωση επιχείρησης να δυσχεράνει την επέκταση μικρότερων εταιριών στη σχετική αγορά ή να περιορίσει την ικανότητα των αντιπάλων επιχειρήσεων να την ανταγωνιστούν (π.χ. η νέα οντότητα μπορεί να ελέγχει ή να επηρεάζει σε τέτοιο βαθμό τις δυνατότητες διανομής, ώστε να είναι περισσότερο δαπανηρή η επέκταση δραστηριοτήτων ή η είσοδος αντιπάλων επιχειρήσεων)[66].

v) **Αντισταθμιστική ισχύς αγοραστών**: Ως αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς πρέπει να νοείται η διαπραγματευτική ισχύς που έχει ο πελάτης έναντι του πωλητή στις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις, λόγω του μεγέθους του, της εμπορικής σημασίας για τον πωλητή και της ικανότητας του πελάτη να στραφεί σε εναλλακτικούς προμηθευτές[67]. Μία πηγή αντισταθμιστικής ισχύος είναι η δυνατότητα του πελάτη να απειλήσει ότι σε εύλογο χρονικό διάστημα θα στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού, αν ο προμηθευτής αποφάσιζε να αυξήσει τις τιμές ή να εφαρμόσει δυσμενέστερους όρους παράδοσης. Συνήθως η αντισταθμιστική ισχύς χαρακτηρίζει μεγάλους και πολυσύνθετους πελάτες παρά μικρές επιχειρήσεις σε ένα κατακερματισμένο κλάδο. Δεν αρκεί η ύπαρξη αγοραστικής ισχύος πριν τη συγκέντρωση, αλλά πρέπει να υπάρχει και μετά τη πραγματοποίησή της, καθώς η συγκέντρωση δύο προμηθευτών μπορεί να καταργεί μία αξιόπιστη πηγή εφοδιασμού[68].

vi) **Δυνητικός ανταγωνισμός - Εμπόδια εισόδου**: Όταν η είσοδος σε μία αγορά είναι πιθανή, έγκαιρη και επαρκής, τότε είναι δυνατόν να ματαιώσει ή να αποτρέψει τις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις μίας συγκέντρωσης[69]. Η είσοδος είναι πιθανή, εάν είναι επικερδής, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που θα έχει στις τιμές η αύξηση του όγκου παραγωγής που είναι διαθέσιμη στην αγορά και τις πιθανές αντιδράσεις των ήδη παρουσών επιχειρήσεων. Περαιτέρω, το εάν θα είναι επικερδής η είσοδος σε μία αγορά εξαρτάται και από το εάν η αγορά είναι υπό ανάπτυξη ή εάν είναι κορεσμένη ή αναμένεται να συρρικνωθεί[70, 71]. Η είσοδος είναι έγκαιρη εάν γίνει εντός δύο ετών,

---

[64] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, ό.π., παρ.28-29.

[65] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, ό.π., σημείο 31.

[66] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημείο 36 (και νομολογία στην οποία παραπέμπει).

[67] Αποφάσεις Ε.Επ. Μ.2533, ό.π., παρ.128-132, Μ.3732, ό.π., σημείο 24, και Μ.774, ό.π., σημεία 228-229 και 265.

[68] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, παρ. 65, 67.

[69] Βλ. π.χ. απόφαση ΓενΔικ Τ-342/99, ό.π., σκ. 262, 266-268. Επίσης, απόφαση Ε.Επ. Μ.3732, ό.π., παρ. 26-27.

[70] Βλ. απόφαση Ε.Επ. Μ.774, ό.π., σημείο 232.

πάντοτε όμως εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της αγοράς. Πρέπει δε να είναι επαρκής, ώστε να θεωρηθεί υπολογίσιμη[72]. Η είσοδος ενδέχεται να είναι δυσκολότερη αν οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις προστατεύουν τα μερίδια αγοράς τους προσφέροντας μακροχρόνιες συμβάσεις ή επιλεκτικές μειώσεις τιμών στους πελάτες που προσπαθεί να προσελκύσει ο νεοεισερχόμενος. Οι πιθανότητες εισόδου μειώνονται, επίσης, εάν το κόστος αποτυχίας είναι μεγάλο. Παραδείγματα επιχειρήσεων που εισήλθαν και εξήλθαν από το κλάδο κατά το παρελθόν μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος των εμποδίων εισόδου. Τα εμπόδια εισόδου μπορεί να λάβουν τις ακόλουθες μορφές: νομικά πλεονεκτήματα που περιορίζουν τον αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά λόγω π.χ. περιορισμού αριθμού αδειών εκμετάλλευσης, τεχνικά πλεονεκτήματα υπαρχουσών επιχειρήσεων όπως π.χ. πρόσβαση σε βασικές διευκολύνσεις με προνομιακούς όρους ή πρόσβαση σε βασικές τεχνολογίες, η ύπαρξη πείρας ή φήμης που είναι δύσκολο να αποκτηθεί από μία νεοεισερχόμενη επιχείρηση, η προσήλωση στο σήμα, οι στενές σχέσεις προμηθευτών-πελατών, η σημασία προώθησης της διαφήμισης, το απαγορευτικό κόστος μεταστροφής σε ένα άλλο προμηθευτή.

Δ.1.2. Επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς

64. Συγκεντρώσεις σε αγορές με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης μπορεί να εμποδίσουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη δημιουργία ή την ενίσχυση **συλλογικής δεσπόζουσας θέσης**, καθώς αυξάνουν την πιθανότητα συντονισμού της συμπεριφοράς των δραστηριοποιούμενων σε αυτές επιχειρήσεων και άρα αύξησης των τιμών, δίχως να προσφεύγουν σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική με την έννοια των άρθρων 1 ν. 3959/2011 και 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «ΣΛΕΕ»). Έτσι, μία συγκέντρωση που δημιουργεί ή ενισχύει δεσπόζουσα θέση κατεχόμενη από τους μετέχοντες στη συγκέντρωση μαζί με μία τρίτη επιχείρηση μπορεί να αποδειχθεί ασύμβατη προς το καθεστώς του ανόθευτου ανταγωνισμού.

65. Πάντως, κατά την Ευρωπαϊκή νομολογία, ένας υψηλός βαθμός συγκέντρωσης σε μια ολιγοπωλιακή αγορά δεν αποτελεί αυτός καθαυτός καθοριστικό παράγοντα για την ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης. Πρέπει επί πλέον να υπάρχουν ισχυρές αποδείξεις σχετικά με την έλλειψη πραγματικού ανταγωνισμού, καθώς και για την ανεπάρκεια της ανταγωνιστικής πίεσης εκ μέρους άλλων ανταγωνιστών (εφόσον αυτή υπάρχει στη σχετική αγορά)[73]. Βασικές προϋποθέσεις ανάπτυξης τέτοιων επιπτώσεων (κριτήρια ενδεχόμενης δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης) είναι[74]:

---

[71] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, παρ. 69-71.

[72] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, παρ. 74-75.

[73] Βλ. απόφαση ΔΕΕ στην υπόθ. C-68/94, ό.π., σκέψη 228, και απόφαση ΓενΔικ T-342/99, ό.π., σκέψη 63. Βλ. επίσης απόφαση Ε.Επ. M.1016, Price Waterhouse, σκέψεις 104-105. Βλ. τέλος N. Levy, The control of Concentrations Between Undertakings, κεφ. 5, παρ. 5.13[3].

[74] Συνοπτική αναφορά των εν λόγω παραγόντων αναφέρονται στην απόφαση Ε.Επ. M.2533, BP/EON, παρ. 42. Σημειώνεται πάντως ότι οι εν λόγω παράγοντες δεν είναι ούτε απαραίτητο να συντρέχουν όλοι μαζί ούτε είναι εξαντλητικοί, αλλά παρέχουν κάποιες χρήσιμες ενδείξεις. Βλ. και απόφαση Ε.Επ. M.2498, UPM-Kymmene/Haindl, παρ. 77.

i) **Υψηλό συνδυασμένο μερίδιο αγοράς – συμμετρία μεταξύ των ατομικών μεριδίων αγοράς**: Η ύπαρξη ευρύτατων μεριδίων αγοράς έχει μεγάλη σημασία. Ωστόσο, η κατοχή σημαντικού μεριδίου δεν είναι στοιχείο αμετάβλητο που αποδεικνύει την ύπαρξη ή μη ατομικής ή/και συλλογικής δεσπόζουσας θέσης. Η σημασία του ποικίλλει από αγορά σε αγορά ανάλογα με τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης και τις διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού[75]. Η κατοχή υψηλών μεριδίων αγοράς από τα μέλη ενός ολιγοπωλίου δεν έχει κατ' ανάγκη την ίδια σημασία σε σχέση με την ανάλυση μίας ατομικής δεσπόζουσας θέσης από τη σκοπιά των δυνατοτήτων των εν λόγω μελών να υιοθετήσουν μία συμπεριφορά ανεξάρτητη σε μεγάλο βαθμό έναντι των ανταγωνιστών τους, των πελατών και τελικά των καταναλωτών. Η κατοχή συνδυασμένου υψηλού μεριδίου αγοράς, ιδίως στην περίπτωση δυοπωλίου μπορεί, εντούτοις, εκτός αποδείξεως του εναντίου, να συνιστά ένδειξη υπάρξεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως[76].

Ταυτόχρονα, κατά τη συγκεκριμένη ανάλυση, θα πρέπει να συνεκτιμάται ότι ο συντονισμός είναι πιο εύκολος σε περίπτωση συμμετρικών μεριδίων αγοράς[77]. Αντίθετα, η ύπαρξη ασυμμετρίας ως προς τα μερίδια αγοράς συμβάλλει στη μη στοιχειοθέτηση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης[78]. Επίσης, θα πρέπει να συνυπολογίζεται ως στοιχείο ευνοϊκό για την ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης η σταθερότητα των μεριδίων αγοράς. Σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των μεριδίων αγοράς κατά τη διάρκεια ενός χρονικού διαστήματος αποτελούν ένδειξη ότι η αγορά είναι ανταγωνιστική, συνηγορώντας κατά της θεμελιώσεως συλλογικής οντότητας στη σχετική αγορά[79].

ii) **Έλεγχος εκ μέρους των επιχειρήσεων των όρων συντονισμού**: Όσο λιγότερο περίπλοκο και περισσότερο σταθερό είναι το οικονομικό περιβάλλον, τόσο πιο εύκολο για τις επιχειρήσεις είναι να καταλήξουν σε κοινή συμφωνία για τους όρους συντονισμού. Ευκολότερο είναι π.χ. να υπάρξει συντονισμός σε μία αγορά με λίγες επιχειρήσεις ή σχετικά με την τιμή που θα ισχύει για *ένα και μόνο ομοιογενές προϊόν* από ό,τι σε πολλά και ανόμοια προϊόντα. Επίσης, η ασταθής ζήτηση και η συχνή είσοδος νέων επιχειρήσεων ενδέχεται να δηλώνει ότι οι τρέχουσες συνθήκες της αγοράς δεν καθιστούν πιθανό το συντονισμό. Ευχερέστερος επιπλέον είναι ο συντονισμός κατανομής της αγοράς όταν οι πελάτες έχουν απλά χαρακτηριστικά που επιτρέπουν αμέσως την κατανομή πελατείας. Η δημοσιοποίηση πληροφοριών (π.χ. για τις τιμές) ή η ανταλλαγή τους μέσω εμπορικών ενώσεων ή μέσω σταυροειδών

---

[75] Απόφαση ΓενΔικ, Gencor κ, Επιτροπής, Τ-102/96, ό.π., σκέψεις 201, 203.

[76] Βλ. απόφαση ΓενΔικ Τ-102/96, ό.π., σκέψεις 205-206. Βλ. και απόφαση Ε.Επ. Μ.1517, Rhodia/Donau Chemie, παρ. 61.

[77] Μ.2533, BP/EON, παρ. 45, 72.. Βλ. επίσης αποφάσεις ΓενΔικ Τ-102/96, ό.π., σκέψεις 207-208, 222, Ε.Επ. Μ.190, Nestle/Perrier, παρ. 123, Μ.3314, Air Liquide/Messer, σκέψη 92, 123, 94/208/ΕΚ, Mannesmann/Valourec/Ilva, σκέψεις 48-50, 53, 55, 59, 97/25/ΕΚ, ABB/Daimler-Benz, σκέψη 88, Μ.1673, VEBA/VIAG, παρ. 64.-65, Μ.2690, Solvay/Montedison-Ausimont, παρ. 46.

[78] Απόφαση Ε.Επ. Μ.1202, Renault/Iveco, παρ. 55, Μ.1298, Kodak/Imation, παρ. 59, Μ.1681, Akzo Nobel/Hoechst Roussel VET, παρ. 68. Βλ. συμπληρωματικά και N. Levy, ο.π. παρ 5.13[10][d].

[79] Απόφαση ΓενΔικ στην υπόθ. Τ-342/99, ό.π., σκ. 111, 117-119, Ε.Επ. Μ.190, Nestle/Perrier, παρ. 46.

συμμετοχών ή συμμετοχής σε κοινές επιχειρήσεις μπορεί, επίσης, να βοηθά τις επιχειρήσεις να συμφωνήσουν τους όρους συντονισμού. Τέλος, πιο εύκολος είναι ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων που παρουσιάζουν κοινά σημεία π.χ. ως προς τη διάρθρωση του κόστους, τα μερίδια αγοράς, τα επίπεδα παραγωγικής ικανότητας ή/και κάθετης ολοκλήρωσης[80]. Περαιτέρω, πιο εύκολος είναι ο συντονισμός σε αγορές που δεν αναπτύσσονται, εμφανίζουν μία ωριμότητα και σταθερότητα, με αποτέλεσμα για την όποια έστω μικρή αύξηση της ζήτησης να μην υπάρχει κίνητρο εισόδου νέων ανταγωνιστών στην αγορά ή να μην υιοθετηθεί κάποια επιθετική στρατηγική οικειοποίησης της νέας ζήτησης από τις υπάρχουσες επιχειρήσεις. Επί πλέον, ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης μίας αγοράς ευνοεί την ανάπτυξη συντονισμού.

iii) **Παρακολούθηση των παρεκκλίσεων και ύπαρξη αποτρεπτικών μηχανισμών**: Όσο μεγαλύτερη είναι η διαφάνεια στη σχετική αγορά τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα ανακάλυψης τυχόν παρεκκλίσεων από τους όρους συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων. Καθοριστικό στοιχείο είναι να διαπιστωθεί τί μπορούν να συναγάγουν οι επιχειρήσεις από τις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες σχετικά με τις ενέργειες άλλων επιχειρήσεων. Πρακτικές που διευκολύνουν την παρακολούθηση παρεκκλίσεων είναι π.χ. η οικειοθελής δημοσίευση πληροφοριών ή η ανταλλαγή τους μέσω εμπορικών ενώσεων[81]. Περαιτέρω, σε περίπτωση που διαπιστώνεται παρέκκλιση από μια επιχείρηση, θα πρέπει να αναμένεται με αρκετή βεβαιότητα ότι θα ενεργοποιηθούν οι αποτρεπτικοί μηχανισμοί. Στο πλαίσιο αυτό λαμβάνονται μέτρα αντιποίνων και αποτροπής ώστε να μην έχει συμφέρον να παρεκκλίνει κάποιο μέλος του ολιγοπωλίου από την κοινή συμπεριφορά, τα οποία (μέτρα) μπορεί να συνίστανται στη διακοπή εμπορικών σχέσεων ή εφαρμογή επιθετικής πολιτικής προς συρρίκνωση του μεριδίου αγοράς του παρεκκλίνοντος μέρους ή την απειλή επιστροφής σε κατάσταση πλεονασματικής προσφοράς ή τη δυνατότητα επιλεκτικών πωλήσεων σε βάρος της επιχείρησης. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να θεωρούνται αποτελεσματικά και εφικτά, σε συνθήκες όμως μη διαφάνειας της αγοράς δύσκολα μπορούν να λειτουργήσουν. Τα αντίποινα που εκδηλώνονται μετά από αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ή που δεν είναι βέβαιο ότι θα ενεργοποιηθούν δεν είναι τόσο πιθανόν ότι αρκούν για να αντισταθμίσουν τα οφέλη από την «παραβατική» συμπεριφορά[82].

iv) **Αντίδραση τρίτων***:* Προκειμένου να κριθεί επιτυχής ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων, θα πρέπει, σε περίπτωση θέσεως όρων συντονισμού εκ μέρους των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, οι επιχειρήσεις που δεν συμμετέχουν να μην έχουν κίνητρο ή να μην είναι σε θέση να αντιδράσουν από απόψεως παραγωγικής ικανότητας[83]. Τυχόν αρνητική αντίδραση των ενδιαφερόμενων τρίτων έναντι του σχεδίου συγκεντρώσεως δεν αρκεί για τη διαμόρφωση αντίστοιχης κρίσεως από την Επιτροπή.

---

[80] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 41, 45-48.
[81] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 50-51.
[82] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 52-55.
[83] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημείο 56.

v) **Η ενίσχυση αγοραστικής ισχύος της νέας οντότητας** μπορεί να παρεμποδίσει τον ανταγωνισμό ιδίως δια της μειώσεως των εισροών που αγοράζει. Τούτο μπορεί να προκύψει ιδίως όταν οι πωλητές των προηγούμενων σταδίων χαρακτηρίζονται από κατακερματισμό[84].

Δ.2. ΚΑΘΕΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

66. «Κάθετες συγκεντρώσεις» είναι οι συγκεντρώσεις που συμμετέχουν επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διαφορετικά επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού (π.χ. ο παραγωγός ενός συγκεκριμένου προϊόντος[85] συγχωνεύεται με έναν από τους διανομείς του[86, 87]). Οι μη οριζόντιες συγκεντρώσεις δεν συνιστούν απειλή για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, εκτός εάν η επιχείρηση που προκύπτει από τη συγκέντρωση διαθέτει σημαντική ισχύ σε μία τουλάχιστον εκ των σχετικών αγορών[88]. Τα μερίδια αγοράς και το επίπεδο συγκέντρωσης παρέχουν χρήσιμες ενδείξεις σχετικά με τη δύναμη της επιχείρησης στην αγορά και την ανταγωνιστική σημασία των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων.

Ε. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ε.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

67. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τις αγορές χρήματος, πιστώσεων και κεφαλαίων και τις σχετικές υποδομές[89]. Η κύρια λειτουργία του είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ πλεονασματικών οικονομικών μονάδων (αυτών δηλαδή που αποταμιεύουν) και ελλειμματικών οικονομικών μονάδων (εκείνες που δανείζονται για να επενδύσουν στις παραγωγικές ευκαιρίες που έχουν επιλέξει), με στόχο την ανακατανομή της ρευστότητας. Στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονται:

- τα πιστωτικά ιδρύματα, που αποτελούν και τον πυρήνα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δηλ. ελληνικές εμπορικές τράπεζες, υποκαταστήματα ξένων τραπεζών, συνεταιριστικές τράπεζες και ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί,
- οι θεσμικοί επενδυτές, δηλ. ασφαλιστικές εταιρίες, φορείς κοινωνικής ασφάλισης και οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ), και

---

[84] Βλ. ανωτέρω Κατευθυντήριες, σημεία 61-62.

[85] Η συγκεκριμένη επιχείρηση δραστηριοποιείται στην «αγορά ***προηγούμενης*** οικονομικής βαθμίδος».

[86] Η συγκεκριμένη επιχείρηση δραστηριοποιείται στην «αγορά ***επόμενης*** οικονομικής βαθμίδος».

[87] βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό Συμβουλίου για τον έλεγχο συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, της 18.10.2008, σημείο 4.

[88] Βλ. αποφάσεις Ε.Επ. Μ.1157- SKANSKA/SCANCEM, παρ. 69, 75 και 78, M.4314-JOHNSON/PFIZER, παρ.122-123 και 125, M.5005- GALP/EXXONMOBIL, σημείο 62, Μ.4494, ό.π., παρ.94, 97. Βλ. αντίθετα Μ.3943- S.GOBAIN/BPB, σημείο 45, 48. Στην Μ.3231-PREEM/SCANDINAVISKA, παρ. 24-25 θεωρήθηκε ότι τα χαμηλά μερίδια αγοράς σε όλες τις σχετικές αγορές (κάτω του 25%) οδηγούσαν στη μη δημιουργία κάθετων επιπτώσεων εκ της εν λόγω συγκέντρωσης. Βλ. επίσης και Μ.4723-ENI/EXXON MOBIL, σημείο 30.

[89] Τράπεζα της Ελλάδος, *Έκθεση για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα*, Ιούνιος 2009, σ. 61.Οι υποδομές περιλαμβάνουν τα συστήματα πληρωμών και συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού συναλλαγών.

- οι λοιπές μη τραπεζικές επιχειρήσεις, ιδίως χρηματιστηριακές εταιρίες, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), εταιρίες πρακτόρευσης απαιτήσεων (factoring), εταιρίες παροχής πιστώσεων και εταιρίες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών (εταιρίες venture capital).

68. Η ανακατανομή της ρευστότητας επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της παροχής τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών όπως οι καταθέσεις ιδιωτών και επιχειρήσεων (όψεως, ταμιευτηρίου και προθεσμίας) και οι χορηγήσεις στεγαστικών, καταναλωτικών και επαγγελματικών δανείων. Τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν, δε, επεκταθεί είτε απευθείας είτε μέσω θυγατρικών τους, στην παροχή και άλλων χρηματοοικονομικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όπως έκδοση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ανάπτυξη και διάθεση αμοιβαίων κεφαλαίων, πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων, χρηματιστηριακές υπηρεσίες, υπηρεσίες πληρωμών, ασφαλιστικές εργασίες κ.ά.

Ε.2. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΧΡΗΜ/ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

69. Στην ελληνική αγορά σήμερα δραστηριοποιούνται με μόνιμη παρουσία 52 πιστωτικά ιδρύματα υπό διαφορετικά εποπτικά καθεστώτα αναλόγως της χώρας στην οποία εδρεύουν[90]. Αναλυτικότερα:

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (ΜΕ ΕΔΡΑ Ή ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Ιανουάριος 2013)		
Είδος ιδρύματος	**Αριθμός**	**Πλαίσιο λειτουργίας[91]**
Εμπορικές Τράπεζες με έδρα στην Ελλάδα	16	-Αδειοδότηση και εποπτεία από την ΤτΕ - Ενιαία άδεια λειτουργίας του Ν. 3601/2007.
Συνεταιριστικές Τράπεζες με έδρα στην Ελλάδα	13	-Αδειοδότηση και εποπτεία από την ΤτΕ, - Ενιαία άδεια λειτουργίας του Ν. 3601/2007.
Τράπεζες με έδρα σε χώρα εντός ΕΕ που λειτουργούν υποκαταστήματα στην Ελλάδα	18	-Εποπτεία από τις αρμόδιες αρχές του κράτους καταγωγής, - Ενιαία άδεια λειτουργίας του Ν. 3601/2007.
Τράπεζες με έδρα σε χώρα εκτός ΕΕ που λειτουργούν υποκαταστήματα στην Ελλάδα	4	- Εποπτεία από την ΤτΕ, - Μη υπαγωγή στο καθεστώς αμοιβαίας αναγνώρισης του Ν. 3601/2007.
Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων	1	-Εξαίρεση από την εφαρμογή του Ν. 3601/2007.
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	**52**	

70. Επί πλέον των παραπάνω πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν μόνιμη παρουσία στην Ελλάδα, 374 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα σε άλλο κράτος – μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) δύνανται να παρέχουν τραπεζικές υπηρεσίες πληρωμών ή χρηματοδότησης προς φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εποπτευόμενα από τις αρμόδιες αρχές της χώρας καταγωγής τους[92]. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων, ανά χώρα, τα οποία έχουν απλώς γνωστοποιήσει στα πλαίσια του Ν. 3601/2007

[90] Για τα πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται βλέπε ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος με στοιχεία Δεκεμβρίου 2012: http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx. Ειδικότερα, *Πίνακας Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε λειτουργία* *http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/1_Πίνακας_Πιστωτικών_Ιδρυμάτων_σε_λειτουργία.xls* (Στοιχεία Δεκεμβρίου 2012).

[91] Ελληνική Ένωση Τραπεζών, *Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010*, Ιούνιος 2011, σελ.13-14.

[92] Ο.π., σελ. 14.

στην ΤτΕ *«ενδιαφέρον παροχής υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση»*[93] παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:[94]

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΟΧ[95] ΧΩΡΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Μάιος 2013)					
Χώρα	**Αριθμός**	**Χώρα**	**Αριθμός**	**Χώρα**	**Αριθμός**
Αυστρία	32	Ιρλανδία	28	Μάλτα	7
Βέλγιο	6	Ισλανδία	1	Νορβηγία	3
Γαλλία	42	Ισπανία	6	Ολλανδία	24
Γερμανία	50	Ιταλία	11	Ουγγαρία	2
Γιβραλτάρ	5	Κύπρος	7	Πολωνία	1
Δανία	5	Λιχτενστάιν	5	Πορτογαλία	3
Εσθονία	1	Λετονία	1	Σουηδία	3
Ην. Βασίλειο	84	Λουξεμβούργο	39	Τσεχία	1
				Φινλανδία	6
ΣΥΝΟΛΟ: 373					

71. Στην Ελλάδα επίσης δραστηριοποιούνται και εταιρίες οι οποίες εξειδικεύονται στην παροχή συγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών[96] και εποπτεύονται είτε από την ΤτΕ είτε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς:[97]

ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	
Είδος επιχείρησης	**Αριθμός**[98]
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	11
Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	12
Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	5
Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων	4
Ανώνυμες Εταιρίες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ)	20[99]
Χρηματιστηριακές εταιρίες	71[100]

[93] Άρθρο 14 παρ. 5β Ν. 3601/2007: *«Για την παροχή από πιστωτικό ίδρυμα, που εδρεύει σε τρίτη χώρα, μίας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του παρόντος νόμου στην Ελλάδα, χωρίς εγκατάσταση, απαιτείται προηγούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος με την οποία καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις άσκησης της δραστηριότητας, λαμβανομένου υπόψη του ισχύοντος καθεστώτος εποπτείας στη τρίτη χώρα. Η εν λόγω άδεια χορηγείται, με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας, υπό την επιφύλαξη των συμφωνιών που συνάπτει η Ευρωπαϊκή Ένωση με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 38 της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ»*.

[94] Βλ. www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/7_πίνακας_πι_cross_border_κατά_χώρα_site.pdf (στοιχεία Μαΐου 2013).

[95] Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) περιλαμβάνει τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

[96] Εκτός της αποδοχής καταθέσεων που, βάσει νομοθεσίας, παρέχεται μόνο από τα πιστωτικά ιδρύματα.

[97] *http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx*, ως είχε στις 15/5/13.

[98] ό.π., ιστοσελίδα Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών (http://www.ethe.org.gr) και ιστοσελίδα Χρηματιστηρίου Αθηνών (http://www.ase.gr).

[99] Εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Βλ. ιστοσελίδα Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών http://www.ethe.org.gr, ως είχε στις 15/5/13.

[100] Σύμφωνα με τα συγκεντρωτικά στοιχεία Δεκεμβρίου 2012 του Χρηματιστηρίου Αθηνών (http://www.ase.gr/content/gr/ann.asp?AnnID=40613).

ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	
Είδος επιχείρησης	**Αριθμός[98]**
Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος (χωρίς εγκατάσταση) [101]	13
Χρηματοδοτικά Ιδρύματα (χωρίς εγκατάσταση)[102]	1
Ιδρύματα Πληρωμών	11

Ε.3. ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

72. Σύμφωνα με δημοσιευμένα[103] οικονομικά στοιχεία, τα σημαντικότερα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα[104], με βάση το ενεργητικό, είναι τα εξής[105]:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (σε εκατ. ευρώ)						
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	**2010**		**2011**		**30.9.2012**	
	Ενεργητικό	**Μερίδιο**	**Ενεργητικό**	**Μερίδιο**	**Ενεργητικό**	**Μερίδιο**
ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΕ						
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*96.304,86*	*20,79%*	*87.307,55*	*19,92%*	*78.434,22*	*19,07%*
EUROBANK - ERGASIAS	*90.372,00*	*19,51%*	*75.782,00*	*17,29%*	*62.229,00*	*15,13%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ						
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	*63.770,90*	*13,76%*	*55.196,95*	*12,59%*	*53.236,24*	*12,95%*
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*26.403,10*	*5,70%*	*20.856,70*	*4,76%*	*19.405*	*4,72%*
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ[106]						

[101] Γνωστοποίηση ενδιαφέροντος.

[102] Ο.π.

[103] Τα στοιχεία των HSBC και CITIBANK δεν είναι δημοσιευμένα και προέρχονται από τη δήλωσή τους στην ΓΔΑ κατόπιν ερωτηματολογίου. Επίσης, τα στοιχεία του Ταχ. Ταμιευτηρίου για το 2011 δεν είναι δημοσιευμένα.

[104] Στον εν λόγω Πίνακα, παρουσιάζονται και ιδρύματα τα οποία είτε έχουν εξαγοραστεί ή απορροφηθεί πρόσφατα από άλλα ιδρύματα. Η παράθεσή τους εξυπηρετεί την απεικόνιση της θέσης των Τραπεζικών Ομίλων στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό κλάδο κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας.

[105] Κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας, η Εθνική Τράπεζα κατείχε ελέγχουσα συμμετοχή στην Eurobank. Ωστόσο, στις 30/4/2013, η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Eurobank αποφάσισε, μεταξύ άλλων:

1. *«τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, με ταυτόχρονη μείωση του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της, μέσω συνένωσής τους με αναλογία δέκα (10) παλαιές κοινές μετοχές σε μία (1) νέα κοινή μετοχή (reverse split), και μείωση της ονομαστικής αξίας της νέας (προερχόμενης από το reverse split) κοινής μετοχής της σε 0,30 ευρώ.*
2. *την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας σύμφωνα με το ν. 3864/2010 και την υπ' αρ. 38/2012 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, για την άντληση συνολικά 5.839 εκατ. ευρώ, με την έκδοση 3.789.317.357 νέων κοινών μετοχών, με ανάληψη του συνόλου αυτών από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, έναντι εισφοράς ίσης αξίας ομολόγων κυριότητας του ιδίου και εκδόσεως του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας».*

Ως εκ τούτου, κατόπιν της ολοκλήρωσης της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης της Eurobank, αναμένεται ότι η ΕΤΕ θα απολέσει τον έλεγχο επί αυτής.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, οι δύο τράπεζες λαμβάνονται ως ενιαία οικονομική οντότητα, δεδομένου ότι η προσέγγιση αυτή αντανακλά τα γεγονότα κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας. Σε κάθε περίπτωση όμως, ακόμα και αν οι προαναφερθείσες τράπεζες λαμβάνονταν ως ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις, τα αποτελέσματα της υπό κρίση συγκέντρωσης στη λειτουργία του ανταγωνισμού εντός των αγορών στις οποίες αφορά δεν θα διαφοροποιούντο σε σχέση με αυτά που εκτίθενται στις ενότητες που ακολουθούν.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (σε εκατ. ευρώ)						
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	**2010**		**2011**		**30.9.2012**	
	Ενεργητικό	**Μερίδιο**	**Ενεργητικό**	**Μερίδιο**	**Ενεργητικό**	**Μερίδιο**
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	*51.699,71*	*11,16%*	*43.840,31*	*10,00%*	*62.341,51*	*15,16%*
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*30.430,83*	*6,57%*	*[…]*	*[…]*	-	-
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*4.309,05*	*0,93%*	*3.321,30*	*0,76%*	*2.548,25*	*0,62%*
ΝΕΟ ΤΑΧΥΔΡ. ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[…]	[…]	[…]	Μ.Δ.-	-
MILLENNIUM BANK	**7.034,94**	**1,52%**	**6.259,98**	**1,43%**	Μ.Δ.-	-
ATTICA BANK	4.780,73	1,03%	4.181,96	0,95%	4.000,21	*0,97%*
HSBC BANK	[…]	[…]	[…]	[…]	Μ.Δ.	-
PROBANK	3.883,45	0,84%	3.376,85	0,77%	Μ.Δ.	-
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	4.309,05	0,93%	3.321,30	0,76%	2.548,25	*0,62%*
CITIBANK International	[…]	[…]	[…]	[…]	Μ.Δ.-	-
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	963,74	0,21%	741,39	0,17%	Μ.Δ.-	-
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	*60.881,02*	*13,14%*	*78.213,85*	*17,84%*	Μ.Δ.-	-
Σύνολο Αγοράς [107]	**463.327**		**438.296**		**411.248**	

Ε.4. ΣΗΜΑΣΙΑ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΤΜ

73. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες στον τραπεζικό κλάδο παρέχονται, ως επί το πλείστον, απευθείας μέσω του δικτύου καταστημάτων των τραπεζικών Ομίλων, ενώ τελευταία έχουν αναπτυχθεί και εναλλακτικά δίκτυα διανομής μέσω νέων τεχνολογιών, και συγκεκριμένα μέσω του διαδικτύου (internet banking), της κινητής τηλεφωνίας (mobile banking) και του συμβατικού τηλεφώνου (phone banking). Για τις βασικές τραπεζικές συναλλαγές, οι πελάτες των τραπεζών εξυπηρετούνται από δίκτυα Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATM – Automated Teller Machine).

74. Η Ε.Α. έχει θεωρήσει ότι παρά την εξάπλωση των διαδικτυακών τραπεζικών υπηρεσιών, η τοπική παρουσία μίας εμπορικής τράπεζας (ύπαρξη τραπεζικού υποκαταστήματος στον τόπο κατοικίας ή εγκατάστασης του καταθέτη) έχει ακόμα αρκετή σημασία για τις προτιμήσεις των καταναλωτών[108]. Η ύπαρξη τραπεζικού υποκαταστήματος στον τόπο κατοικίας ή εγκατάστασης του καταθέτη αποτελεί κατά κανόνα σημαντικό κριτήριο επιλογής τράπεζας για το άνοιγμα καταθέσεων, καθώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο καταθέτης εύκολα θα μετακινηθεί εκτός της περιοχής στην οποία διαμένει ή είναι εγκατεστημένος, προκειμένου να έχει πρόσβαση σε καταθετικά προϊόντα ή προϊόντα χορηγήσεων. Εξάλλου, για κάποια

[106] Υπενθυμίζεται, ότι όπως έχει προαναφερθεί και στην Ενότητα Γ, αν και η Πειραιώς έχει υποβάλει στην ΕΑ γνωστοποίηση για την απόκτηση των εργασιών των υποκαταστημάτων των κυπριακών τραπεζών: Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα και Cyprus Popular Bank στην Ελλάδα, καθώς η υπό κρίση συγκέντρωση προηγείται ως προς την ημερομηνία υποβολής στην Υπηρεσία, αξιολογείται και εξετάζονται τα αποτελέσματά της, χωρίς να ληφθεί υπόψη η χρονικά επόμενη γνωστοποιηθείσα πράξη.

[107] Σύμφωνα με το ΣΔΟΣ, τεύχος 149, Μάρτιος-Απρίλιος 2013.

[108] Ενδεικτικά, βλ. απόφαση Ε.Α. 542/VII/2012, ΕΤΕ/ΑΧΑΙΚΗ υποσημείωση 61. Βλ. επίσης προηγούμενες απαντητικές επιστολές των […], […]και […], για τη χρήση των οποίων στο πλαίσιο της παρούσας συγκέντρωσης η Υπηρεσία έλαβε συναίνεση από τις τράπεζες που τις απέστειλαν με τις υπ’ αριθμ. πρωτ.[…], […] και […] απαντητικές επιστολές τους αντίστοιχα.

προϊόντα, η αγοραστική δύναμη αναφύεται πρωταρχικά στο στάδιο της διανομής παρά στο στάδιο ανάπτυξης του προϊόντος. Συνεπώς, μία τράπεζα με εδραιωμένο δίκτυο υποκαταστημάτων και βάση δεδομένων πελατών είναι πιθανό να μπορεί ευκολότερα να αναπτύξει και να διαθέσει στην αγορά ένα νέο τραπεζικό προϊόν μέσα από τα υφιστάμενα δίκτυα διανομής εφόσον δεν απαιτείται κάποια σημαντική μη ανακτήσιμη επένδυση σε περιουσιακά στοιχεία στο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας.

75. Αντίστοιχη άποψη έχει και μέρος των ερωτηθεισών σχετικά τραπεζών[109]. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τη […][110], η τοπική παρουσία μίας εμπορικής τράπεζας έχει μέγιστη σημασία για τις προτιμήσεις των πελατών, πρωτίστως στις αγορές της λιανικής τραπεζικής και της επιχειρηματικής τραπεζικής για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Κατά την εκτίμησή της, παρά την ανάπτυξη εναλλακτικών δικτύων και μεθόδων παροχής τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, τα υποκαταστήματα εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εδραίωση της πελατειακής σχέσης.

76. Τη σημαντικότητα του εδραιωμένου και διευρυμένου δικτύου καταστημάτων αναγνωρίζει και η […], η οποία, μάλιστα, επισημαίνει ότι πέραν των ανωτέρω *«[σ]ημαντική είναι η συμβολή του δικτύου καταστημάτων στη διατήρηση των καταθετικών κεφαλαίων και των δεικτών ρευστότητας της Τράπεζας. Επίσης, οι εργασίες δικτύου αναμένεται να συμβάλουν στην ενίσχυση των σταυροειδών πωλήσεων, προς όφελος των εσόδων της Τράπεζας[111]»*.

77. Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία η έννοια του φυσικού δικτύου διανομής φαίνεται να μεταλλάσσεται σε συμπληρωματική, από κυρίαρχη, που ήταν στο παρελθόν. Η ανάπτυξη των εναλλακτικών δικτύων εξυπηρέτησης έχει δημιουργήσει ένα δυναμικό πλέγμα τραπεζικής εξυπηρέτησης που τείνει να καταστήσει πλέον το φυσικό κατάστημα ως μη-υποχρεωτικό για βασικές συναλλαγές. Παράλληλα, το τραπεζικό σύστημα έχει προχωρήσει και πέρα από την απλή εξυπηρέτηση και έτσι μέσω των εναλλακτικών δικτύων οι πελάτες σήμερα έχουν την δυνατότητα αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών, που καλύπτουν όλο το φάσμα των μη-εγχρήματων συναλλαγών[112]. Η εν λόγω εξέλιξη γίνεται ιδιαίτερα αισθητή ειδικότερα στην επιχειρηματική τραπεζική, όπου η επικοινωνία και ο καθορισμός του πλαισίου συνεργασίας γίνεται μέσω εξειδικευμένων Στελεχών (Υπευθύνων Σχέσεων), εγκατεστημένων σε κεντρικές υπηρεσίες των τραπεζών. Οι Υπεύθυνοι Σχέσεων με την πελατεία επικοινωνούν με τους πελάτες του χαρτοφυλακίου τους είτε τηλεφωνικά είτε με επίσκεψη στην έδρα των επιχειρήσεων. Επιπλέον οι επιχειρήσεις κάνουν εκτεταμένη χρήση των αναφερομένων ως ανωτέρω στη λιανική τραπεζική εναλλακτικών δικτύων εξυπηρέτησης μέσω Internet Banking, ανταλλαγής ηλεκτρονικών αρχείων, ATMs, Mobile Banking[113].

---

[109] Βλ. ενδεικτικά απαντητικές επιστολές […] και […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

[110] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της τράπεζας κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

[111] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […].

[112] Για παράδειγμα, ο καταναλωτής μπορεί να προβεί σε αγορά καταθετικών προϊόντων, αμοιβαίων κεφαλαίων, τραπεζοασφαλιστικών προϊόντων, πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, σε προμήθεια σημάτων κυκλοφορίας αυτοκινήτων κλπ.

[113] Βλ. σχετικά και […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

ΣΤ. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΗΡΕΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

ΣΤ.1. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ - ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

78. Σύμφωνα με πάγια πρακτική της ΕΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[114], η βασική κατηγοριοποίηση των κλασικών τραπεζικών υπηρεσιών περιλαμβάνει: **α)** τις υπηρεσίες προς ιδιώτες/ λιανική τραπεζική (retail banking), **β)** τις υπηρεσίες προς επιχειρήσεις/ επιχειρηματική τραπεζική (corporate banking), και **γ)** τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, καθεμία δε, από τις προαναφερθείσες κατηγορίες μπορεί να διακριθεί περαιτέρω, με βάση την υποκαταστασιμότητα των επιμέρους τραπεζικών και εν γένει χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών από πλευράς προσφοράς και ζήτησης. Συγκεκριμένα, ενόψει των δραστηριοτήτων στην υπό εξέταση συναλλαγή μερών, παρουσιάζονται οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις στις αγορές:

α) των καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής τραπεζικής,

β) των καταθέσεων και χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής,

γ) των μέσων πληρωμής - καρτών,

δ) της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring),

ε) των αμοιβαίων κεφαλαίων (mutual funds),

στ) της επενδυτικής τραπεζικής (investment banking)

ζ) της ασφαλιστικής διαμεσολάβησης και

η) των χρηματοδοτικών μισθώσεων.

79. Συνεπώς, οι ανωτέρω (υπό α-η) αγορές αποτελούν, κατ' αρχάς, τις σχετικές με την υπό κρίση συγκέντρωση αγορές. Σημειώνεται ότι ορισμένες εκ των ως άνω αγορών δύνανται να αναλυθούν περαιτέρω σε διακριτές υπο-αγορές, σύμφωνα με την προβληματική που αναπτύσσεται στις οικείες ενότητες (Ζ έως και ΙΓ). Στις ίδιες ενότητες, θα αναλυθούν, πέραν των οριζόντιων επιπτώσεων της συγκέντρωσης στις σχετικές αγορές, οι ενδεχόμενες επιπτώσεις της σε καθέτως συνδεόμενες αγορές και στο δίκτυο διανομής των τραπεζικών προϊόντων.

ΣΤ.2. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ[115]

---

[114] Βλ. ενδεικτικά, απόφαση Ε.Α. 335/V/2007 – FBB/ASPIS BANK ATE και αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.4844–FORTIS/ABN AMRO, παρ. 33-41, M.5384 - BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 9-10, M.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 39-40, M.3894–UNICREDITO/HBV, παρ. 16-17, M.6168–RBI/EFG EUROBANK/JV, παρ. 12 και 18, M.4155–BNP PARIBAS/BNL, παρ. 8, 9 και 19, (M.2567–NORDBANKEN/POSTGIROT). Σε κάποιες περιπτώσεις, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις περιλαμβάνονται στη λιανική τραπεζική (retail) (βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.5384 - BNP PARIBAS/FORTIS παρ. 9), ενώ σε άλλες όχι (βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.6168 – RBI/EFG EUROBANK/JV παρ. 12).

[115] Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία προσφέρουν ή ζητούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σ' αυτές. Στους παράγοντες που επιτρέπουν τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς περιλαμβάνονται η φύση και τα χαρακτηριστικά των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, η ύπαρξη φραγμών κατά την είσοδο στην αγορά, οι προτιμήσεις των καταναλωτών, οι ουσιαστικές διαφορές στα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων μεταξύ γειτονικών γεωγραφικών περιοχών ή οι σημαντικές διαφορές ως προς τις τιμές.

80. Για τους λόγους που εκτίθενται στις οικείες ενότητες, κατά κανόνα, για κάθε σχετική αγορά προϊόντος λαμβάνεται ως σχετική γεωγραφική αγορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, όπου οι δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού (βλ. οικείες ενότητες Ζ έως και ΙΓ).

ΣΤ.3. ΕΠΗΡΕΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ[116]

81. Ενόψει της ανάλυσης στις Ενότητες Ζ έως και ΙΓ, ως επηρεαζόμενες από την υπό κρίση πράξη, καθώς διαμορφώνεται μερίδιο άνω του 15% για τη νέα οντότητα, λαμβάνονται οι εξής αγορές:
- καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής τραπεζικής και οι υποαγορές της πλην της καταναλωτικής πίστης εξαιρουμένων των πιστωτικών καρτών,
- καταθέσεων και χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής και οι υποαγορές της πλην των καταθέσεων όψεως επιχειρηματικής,
- έκδοσης καρτών και οι υποαγορές της και
- χρηματοδοτικής μίσθωσης και οι ενδεχόμενες υποαγορές της.

[116] Με τον όρο «επηρεαζόμενη αγορά» νοείται **α)** κάθε σχετική αγορά προϊόντος, στην οποία ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες δύο ή περισσότερες από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, εφόσον εκτιμάται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει σε συνολικό μερίδιο στην αγορά αυτή ύψους τουλάχιστον 15% (η περίπτωση αφορά οριζόντιες σχέσεις), καθώς και **β)** κάθε σχετική αγορά, στην οποία ασκεί επιχειρηματικές δραστηριότητες οποιαδήποτε συμμετέχουσα επιχείρηση και βρίσκεται σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας του προϊόντος, σε σχέση με την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται άλλη συμμετέχουσα επιχείρηση, και οποιοδήποτε από τα ατομικά ή συνδυασμένα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων αυτών, σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας, ανέρχεται σε 25% τουλάχιστον, ανεξάρτητα αν μεταξύ των μερών υφίσταται σχέση προμηθευτή/πελάτη (η περίπτωση αφορά στις κάθετες σχέσεις).

Ζ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

Ζ.1. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

82. Τα δύο μέρη που συμμετέχουν στη συγκέντρωση αποτελούν πλήρως καθετοποιημένες τραπεζικές μονάδες τόσο στη λιανική όσο και στην επιχειρηματική τραπεζική. Ειδικά, όσον αφορά τη γνωστοποιούσα, έχει τον έλεγχο της τεχνολογικής και κτηριακής υποδομής της, αναλαμβάνει την έρευνα, ανάπτυξη και διάθεση των προϊόντων και υπηρεσιών τους και διαθέτει εξειδικευμένα τμήματα για την προώθηση και πώληση προϊόντων και διατήρηση της πελατειακής σχέσης, διαθέτοντας εκτεταμένα δίκτυα διανομής[117]. Οι σχετικές αγορές που συναποτελούν τις ευρύτερες αγορές καταθέσεων-χορηγήσεων είναι οι εξής:

Ζ.1.1. Λιανική Τραπεζική – Καταθέσεις και Χορηγήσεις

83. Οι κύριες τραπεζικές υπηρεσίες προς φυσικά πρόσωπα περιλαμβάνουν τα καταθετικά προϊόντα και τα προϊόντα χορηγήσεων.

Ζ.1.1.1. Καταθετικά Προϊόντα

84. Η σύμβαση κατάθεσης συνάπτεται μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του καταθέτη, έχοντας ως ελάχιστο περιεχόμενο τα στοιχεία της ανώμαλης παρακαταθήκης (άρθρο 830 ΑΚ), ήτοι την προσωρινή παράδοση από τον καταθέτη στην τράπεζα χρημάτων, με παραχώρηση προς την τράπεζα της εξουσίας χρησιμοποίησής τους, καθώς και την υποχρέωση της τελευταίας να εξασφαλίσει την αγοραστική δύναμη που τα χρήματα εμπερικλείουν υπέρ του καταθέτη[118], ενώ παράλληλα ο καταθέτης δικαιούται να εισπράξει τους συμφωνημένους τόκους.

85. Η τήρηση και κίνηση/διαχείριση των λογαριασμών καταθέσεων ενέχει κατά κανόνα σειρά επιβαρύνσεων για τον καταθέτη, μεταξύ των οποίων χρεώσεις[119] για απενεργοποίηση/ «κλείσιμο» του λογαριασμού, για χρήση δικτύων άλλων τραπεζών (μέσω ΑΤΜ) και για μεταφορές κεφαλαίων εκτός δικτύου (προς και από τράπεζες του εξωτερικού και του εσωτερικού).

86. Τα βασικότερα είδη/κατηγορίες τραπεζικών λογαριασμών καταθέσεων είναι τα εξής:

α) Καταθέσεις όψεως. Ως κατάθεση όψεως[120] νοείται η τηρούμενη σε τράπεζα (με **χρήση** ατομικού ή κοινού λογαριασμού) κατάθεση χρημάτων, με βάση ομώνυμη σύμβαση σύμφωνα με την οποία η τράπεζα αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποδίδει μερικά ή ολικά το κατατεθειμένο ποσό στον καταθέτη (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), οποτεδήποτε ζητεί τούτο ο τελευταίος, με όρους - σχετικούς με επιτόκια, χρεωστικά τυχόν υπόλοιπα, χρήση βιβλιαρίων επιταγών, παροχή εγγύησης επιταγών κ.λπ.-, οι οποίοι από το 2006 καθορίζονται

[117] Βλ. και το υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[118] Βλ. Σπ. Ψυχομάνη, Τραπεζικό δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Ε΄ έκδοση, σελ. 221.

[119] Σημειώνεται ότι ορισμένες χρεώσεις (π.χ. χρεώσεις για αδράνεια λογαριασμού για πάνω από ένα οριζόμενο από τις τράπεζες χρονικό διάστημα, χρεώσεις στην περίπτωση ανάληψης μετρητών μέσω ΑΤΜ του ίδιου πιστωτικού ιδρύματος όπου τηρείται λογαριασμός, κ.λπ.) έχουν κριθεί παράνομες ως καταχρηστικές και έχουν καταργηθεί (βλ. ενδεικτικά ΥΑ Ζ1-21/2011 και Ζ1-798/2008).

[120] Βλ. Σπ. Ψυχομάνη, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Τεύχος ΙΙ Στ΄ έκδοση, σελ. 78 επ.

ελεύθερα από τις τράπεζες (ΕΤΠΘ/ ΤΕ 234/23/11.12.2006). Οι καταθέσεις αυτές ήταν αρχικά άτοκες. Με την ΠΔ/ΤΕ 1553/5.6.89 επετράπη, τόσο η καταβολή τόκων επί των πιστωτικών υπολοίπων των λογαριασμών καταθέσεων όψεως με επιτόκιο ελεύθερα καθοριζόμενο από τις τράπεζες όσο και η χρηματοδότηση επιχειρήσεων και επαγγελματιών μέσω υπεραναλήψεων από τους εν λόγω λογαριασμούς με βάση τους ισχύοντες πιστωτικούς κανόνες και με επιτόκιο που καθορίζεται ελεύθερα από τις τράπεζες χωρίς περιορισμούς. Εξάλλου, ενώ έως το 1989 οι αναλήψεις από έναν λογαριασμό καταθέσεως όψεως έπρεπε να γίνονται με χρησιμοποίηση βιβλιαρίου καταθέσεως ή με επιταγές, που σύρονταν επί των οικείων λογαριασμών, στην πράξη είχε ήδη επικρατήσει η κίνηση των καταθέσεων αυτών μόνο με επιταγές ή με απευθείας αναλήψεις του δικαιούχου από το ταμείο της τράπεζας ή από ΑΤΜ. Οι καταθέσεις στους εν λόγω λογαριασμούς όψεως και τρεχούμενους[121] συμφωνούνται άμεσα αποδοτέες όταν ζητηθούν, οι δε αναλήψεις πραγματοποιούνται μέσω βιβλιαρίου κατάθεσης, κάρτας αναλήψεων ή επιταγών, ενώ παρέχεται και δυνατότητα υπεραναλήψεων.

β) Καταθέσεις απλού ταμιευτηρίου. Οι καταθέσεις απλού ταμιευτηρίου είναι άμεσα αποδοτέες και αποτελούν, επίσης, παραλλαγή των καταθέσεων όψεως, επειδή και αυτές αποδίδονται οποτεδήποτε ζητήσει μερική ή ολική ανάληψή τους ο δικαιούχος[122]. Οι διαφορές τους - τεχνικής, κατά βάση, φύσεως - έγκεινται στο ότι, επί των καταθέσεων ταμιευτηρίου, (α) τα κατατεθειμένα ποσά είναι πάντοτε τοκοφόρα, (β) δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνον φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και (γ) οι αναλήψεις γίνονται με χρήση βιβλιαρίου καταθέσεως και κάρτας αναλήψεων, ενώ αποκλείεται η χρησιμοποίηση του σχετικού λογαριασμού για την έκδοση και πληρωμή επιταγής[123].

---

[121] Ο «τρεχούμενος λογαριασμός καταθέσεως» αποτελεί παραλλαγή της καταθέσεως όψεως, που εξ ορισμού συνδυάζεται πάντα με σύμβαση τρέχοντος λογαριασμού, ώστε να μη χρειάζεται ιδιαίτερη γι' αυτήν συμφωνία, πλην της δηλώσεως προσχωρήσεως του πελάτη, ο οποίος μπορεί να είναι φυσικό πρόσωπο χωρίς εμπορική ιδιότητα. Η κατάθεση, δηλαδή, συμφωνείται, εν προκειμένω, με βάση υποκείμενη σύμβαση πλαίσιο, ως ανακυκλούμενη πάντα κατάθεση όψεως, εξυπηρετούμενη από την παράλληλη τήρηση τρέχοντος λογαριασμού, στον οποίο καταχωρίζονται όλες οι διενεργούμενες καταθέσεις, ως πιστωτικά κονδύλια του λογαριασμού, και όλες οι πραγματοποιούμενες αναλήψεις και πληρωμές, ως χρεωστικά κονδύλιά του. Συχνά, συνοδεύεται με συμφωνία δυνατότητας υπεραναλήψεων, που αποτελεί πρόσθετη σύμβαση ανοίγματος πιστώσεως. Ο λογαριασμός αυτός, που μπορεί να είναι ατομικός ή κοινός, ανοίγεται για τη μέσω των τραπεζών διενέργεια όλων των πληρωμών και την εξόφληση υποχρεώσεων των φυσικών προσώπων που δεν είναι έμποροι, κινείται δε μόνο με επιταγές, που μπορούν μάλιστα να είναι εγγυημένες, ή με εντολές (πάγιες ή κατά περίπτωση) του καταθέτη ή με χρεώσεις δαπανών από τη χρήση τραπεζικών καρτών, κατόπιν συμφωνίας με τον πελάτη. Ο τρεχούμενος λογαριασμός καταθέσεων έχει την ίδια νομική φύση και λειτουργία με τις καταθέσεις όψεως σε τρέχοντα λογαριασμό, διακρίνεται δε από τις τελευταίες μόνον ως προς τα πρόσωπα (φυσικά πρόσωπα, μη έμποροι), που δικαιούνται να τον κινούν, και τις λοιπές ειδικές χρήσεις του (Ψυχομάνης, ό.π.). Συνεπώς, οι διαφορές μεταξύ λογαριασμών όψεως και τρεχούμενων είναι μη ουσιώδεις, ενώ είθισται ως όψεως να χαρακτηρίζονται οι λογαριασμοί επιχειρήσεων/νομικών προσώπων και ως τρεχούμενοι οι λογαριασμοί ιδιωτών-φυσικών προσώπων, χωρίς όμως ο διαχωρισμός αυτός να ισχύει κατ' ανάγκη σε κάθε περίπτωση.

[122] Ψυχομάνης, ό.π., σ. 83 επ.

[123] Βλ. Ψυχομάνη (ό.π.), ο οποίος σημειώνει ότι οι δικαιούχοι των οικείων λογαριασμών μπορούν να τηρούν παράλληλα και λογαριασμό όψεως στην ίδια τράπεζα και να την εξουσιοδοτούν για τη μεταφορά ποσών από τους πρώτους λογαριασμούς στους δεύτερους, στις περιπτώσεις που συμφωνούνται. Το κόστος που ενδεχομένως συνεπάγεται για τις τράπεζες η τήρηση λογαριασμών ταμιευτηρίου στο όνομα νομικών, κατά τα ανωτέρω, προσώπων, τα οποία θα τους κινούν τακτικά για εξυπηρέτηση της ταμειακής τους διαχείρισης, αντισταθμίζεται στην τραπεζική πρακτική με τη συμφωνία χαμηλότερων επιτοκίων. Κατά τα λοιπά, η πρακτική

γ) Καταθέσεις «επί προθεσμία». Οι καταθέσεις «επί προθεσμία» ή προθεσμιακές καταθέσεις δημιουργούνται κατόπιν συμφωνίας τράπεζας και καταθέτη ότι θα είναι αποδοτέες μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος, με συνήθως υψηλό επιτόκιο, ανάλογο προς τη χρονική τους διάρκεια. Για τις καταθέσεις αυτές η τράπεζα μπορεί να εκδίδει ονομαστικές ομολογίες, όχι, όμως, βιβλιάρια. Η πρόωρη απόδοση μέρους ή ολόκληρης της καταθέσεως (πριν από τη λήξη του προσυμφωνημένου χρονικού διαστήματος) πραγματοποιείται κατά κανόνα με την επιβολή στον καταθέτη χρηματικής ποινής (penalty).

Ζ.1.1.2. Προϊόντα Χορηγήσεων

87. Τα βασικότερα είδη/κατηγορίες προϊόντων χορηγήσεων είναι τα εξής:

α) Στεγαστικά δάνεια, τα οποία αφορούν στην αγορά ή επισκευή ακινήτου και προϋποθέτουν την προσκόμιση δικαιολογητικών στην τράπεζα, τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και το νομικό και τεχνικό έλεγχο του ακινήτου.

β) Καταναλωτικά δάνεια, τα οποία χορηγούνται για την κάλυψη βραχυπρόθεσμων, μακροπρόθεσμων, συγκεκριμένων ή απροσδιόριστων καταναλωτικών αναγκών. Το ύψος της χορήγησης εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη. Υπάρχουν δύο βασικά είδη καταναλωτικών δανείων, τα οποία διακρίνονται με βάση τον τρόπο εξόφλησής τους:

- Τα **ανοιχτά δάνεια** λειτουργούν όπως οι πιστωτικές κάρτες, δηλαδή αποτελούν ανοιχτές γραμμές πίστωσης με αόριστη διάρκεια. Η εξόφλησή τους γίνεται με την καταβολή ενός ελάχιστου ποσοστού επί της εκάστοτε οφειλής. Το επιτόκιό τους είναι πάντα κυμαινόμενο, ενώ συνήθως επιβάλλεται μια ετήσια συνδρομή από την τράπεζα.
- Τα **τοκοχρεολυτικά δάνεια** έχουν συγκεκριμένη διάρκεια εξόφλησης και αποπληρώνονται με μηνιαίες καταβολές, που περιλαμβάνουν κεφάλαιο και τόκους. Το επιτόκιό τους μπορεί να είναι είτε σταθερό είτε κυμαινόμενο. Τα έξοδα των δανείων αυτών καταβάλλονται εφάπαξ.

88. Η σκοπούμενη χρήση και η τιμολόγηση των δύο ανωτέρω κατηγοριών καταναλωτικών δανείων, ομοιάζουν τόσο, ώστε να μην απαιτείται η περαιτέρω διάκριση της αγοράς καταναλωτικών δανείων σε υπο-αγορές ανάλογα με τον τρόπο εξόφλησής τους.

89. Συναφώς, σημειώνεται ότι, παρά τα παρόμοια χαρακτηριστικά της με τα ανοιχτά καταναλωτικά δάνεια, η παροχή καταναλωτικής πίστης μέσω (πιστωτικών) καρτών θεωρείται ότι συνιστά διακριτή αγορά[124], δεδομένου ότι τόσο η διαδικασία χορήγησης (η διαδικασία έγκρισης πιστωτικών καρτών είναι απλούστερη και λιγότερο χρονοβόρα) όσο και η τιμολόγηση (π.χ. ως προς το ύψος των επιτοκίων), αλλά και οι λοιποί όροι παροχής πίστωσης (π.χ. ο χρονικός ορίζοντας αποπληρωμής) διαφέρουν. Η Τράπεζα της Ελλάδος διακρίνει επίσης μεταξύ καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών και λοιπών δανείων[125].

καθορισμού με διοικητικές πράξεις ελάχιστου επιτοκίου για τις εν λόγω καταθέσεις καταργήθηκε οριστικά με την ΠΔ/ΤΕ 2180/5.3.93. Έκτοτε, ως προς τη διαμόρφωση των επιτοκίων στις καταθέσεις ταμιευτηρίου επικρατεί πλήρης ελευθερία.

[124] Βλ. απόφαση ΕΑ 534/VI/2012 – ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE, παρ. 74 και απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 42, 43 και 127.

[125] Βλ. Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, πίνακα IV 20 ΣΔΟΣ.

Ζ.1.1.3. Ορισμός αγορών

90. Η διάκριση μεταξύ καταθέσεων και χορηγήσεων επιβάλλεται από το γεγονός ότι οι δύο αυτές κατηγορίες τραπεζικών υπηρεσιών επιτελούν διαφορετική λειτουργία (αποταμιευτική και χρηματοδοτική, αντίστοιχα) και, ως εκ τούτου, θεωρούνται μη υποκαταστάσιμες από πλευράς ζήτησης[126].

91. Ως προς τις **καταθέσεις λιανικής,** οι προσωπικοί λογαριασμοί/καταθέσεις όψεως και οι προσωπικοί λογαριασμοί/καταθέσεις ταμιευτηρίου παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά (αποταμιευτική λειτουργία, καταθέσεις άμεσα αποδοτέες) σε βαθμό τέτοιο ώστε να μπορεί να υποστηριχθεί ότι συνιστούν υποκατάστατα προϊόντα. Ωστόσο, οι ως άνω τύποι λογαριασμών εμφανίζουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (π.χ. οι αναλήψεις μέσω χρήσης επιταγών και οι υπεραναλήψεις επιτρέπονται μόνο επί καταθέσεων όψεως) που συνηγορούν στη διάκρισή τους σε διακριτές προϊοντικές υπο-αγορές.

92. Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική της Ε.Α. και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[127], προκρίνεται η αξιολόγηση των καταθέσεων όψεως, ταμιευτηρίου και προθεσμίας ως διακριτών επιμέρους σχετικών αγορών λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε κατηγορίας, κυρίως δε των διαφορών τους ως προς το ύψος των καταβαλλόμενων επιτοκίων, το χρόνο απόδοσης των καταθέσεων σε περίπτωση σχετικού αιτήματος του δικαιούχου (οι μεν καταθέσεις όψεως και ταμιευτηρίου είναι άμεσα αποδοτέες, ενώ οι προθεσμιακές μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος) και τη διαδικασία κίνησης των σχετικών λογαριασμών[128].

93. Συνεπώς, η αξιολόγηση των επιπτώσεων της υπό κρίση συγκέντρωσης θα πραγματοποιηθεί αφενός:

α) στη συνολική αγορά καταθέσεων λιανικής και αφετέρου

---

[126] Βλ. απόφαση ΕΑ 534/VI/2012 – ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE παρ.79 και αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ. 4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 19-26 και Μ.3894 UNICREDITO/HVB, παρ. 10.

[127] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.5384 - BNP PARIBAS/FORTIS και Μ.4844 -FORTIS/ABN AMRO ASSETS, καθώς και αποφάσεις ΕΑ 534/VI/2012 – ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE, 488/VI/2010 ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ/ASPIS BANK και 335/V/2007 FBBANK/ASPIS BANK.

[128] Αντίθετα, όπως έχει υποστηρίξει η […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ – Eurobank, ο διαχωρισμός της αγοράς καταθέσεων βάσει τύπου προϊόντος είναι πια αυθαίρετος στην σύγχρονη τραπεζική καθώς τα χαρακτηριστικά των καταθετικών προϊόντων (τρεχούμενος, ταμιευτηρίου, προθεσμιακοί) έχουν συγκλίνει τα τελευταία χρόνια με τάσεις ταύτισης. Για παράδειγμα:

- έχουν καταργηθεί οι ποινές προεξόφλησης στις προθεσμιακές καταθέσεις,
- υπάρχουν πολλές κατηγορίες μισθοδοτικών τρεχούμενων λογαριασμών με επιτόκια που είναι παρεμφερή με αυτά των προθεσμιακών,
- στις προθεσμιακές καταθέσεις ο πελάτης έχει δικαίωμα εισόδου - εξόδου στην προθεσμιακή κατάθεση χωρίς αλλαγή στους όρους της προθεσμιακής, το οποίο τον διευκολύνει να κάνει καθημερινές συναλλαγές μέσω της προθεσμιακής κατάθεσης.

Ένας άλλος λόγος για τον οποίο η […] θεωρεί ότι τα διάφορα προϊόντα καταθέσεων πρέπει να αντιμετωπιστούν ως ενιαία αγορά είναι και οι διαχειριστικές συμπεριφορές του πελάτη και η τάση που έχει για ευελιξία. Ο πελάτης έχει πια και τους δύο τύπους προϊόντων (συναλλακτικά και αποταμιευτικά) και έτσι μεταφέρει τα χρήματα του μεταξύ των διαφορετικών ειδών προϊόντων, ώστε να επιτυγχάνει μεγιστοποίηση απόδοσης και ευελιξίας βάσει της ανά πάσα στιγμής διαθέσιμης ρευστότητα του. Η ευελιξία αυτή έχει ενδυναμωθεί από τις υπηρεσίες internet και mobile banking.

β) στις επιμέρους διακριτές υπο-αγορές των καταθετικών προϊόντων λιανικής, όπως ορίζονται ανά είδος λογαριασμού (ταμιευτηρίου, όψεως, προθεσμίας).

94. Επίσης, λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών, τιμολόγησης και σκοπούμενης χρήσης, για τους σκοπούς εξέτασης της υπό κρίση πράξης, η αξιολόγηση των προϊόντων χορηγήσεων λιανικής τραπεζικής, ήτοι αυτών που προορίζονται για ιδιώτες δανειολήπτες, θα πραγματοποιηθεί στο επίπεδο:

α) των στεγαστικών δανείων

β) της καταναλωτικής πίστης (εξαιρουμένων των δανείων μέσω πιστωτικών καρτών).

γ) της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών.

95. Σε σχέση με τις χορηγήσεις, […] επισημαίνει ότι το ισχύον οικονομικό κλίμα εμποδίζει τη σχετική ανάπτυξη της αγοράς καθώς, *«το ελληνικό τραπεζικό σύστημα σήμερα, στο σύνολό του, αντιμετωπίζει ουσιαστική αδυναμία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων λόγω της δριμύτατης κρίσης χρέους του Ελληνικού Δημοσίου. Ταυτόχρονα βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία επιβεβλημένης ανακεφαλαιοποίησής του, ανάγκη η οποία προέκυψε κυρίως από την εφαρμογή του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων (PSI), το οποίο διέβρωσε τα εποπτικά κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών. Όλα τα παραπάνω επενεργούν ουσιωδώς στη δυνατότητα των τραπεζών να χρηματοδοτούν περαιτέρω την αγορά, ενώ ταυτόχρονα υποχρεούνται στη διατήρηση των επιβεβλημένων κεφαλαιακών δεικτών»*[129].

Ζ.1.2. Επιχειρηματική Τραπεζική – Καταθέσεις και Χορηγήσεις

96. Κατ' αναλογία προς τη διάκριση των αγορών λιανικής τραπεζικής που αναπτύχθηκε στην προηγούμενη ενότητα, για τους σκοπούς της παρούσας αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη ως επιμέρους διακριτές σχετικές αγορές[130,131]:

α) η παροχή δανείων / χορηγήσεων προς επιχειρήσεις,

β) τα καταθετικά προϊόντα προς επιχειρήσεις, με ανάλυση και ως προς τις υπο-αγορές:

βα) καταθέσεων όψεως επιχειρήσεων και

ββ) καταθέσεων προθεσμίας επιχειρήσεων.

97. Όσον αφορά στην αγορά της επιχειρηματικής τραπεζικής, θα μπορούσε να υποστηριχθεί η περαιτέρω διάκρισή της[132], με γνώμονα το μέγεθος των επιχειρήσεων στις οποίες απευθύνονται οι σχετικές υπηρεσίες, στις επιμέρους υπο-αγορές: α) της επιχειρηματικής τραπεζικής για Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις[133] και β) της επιχειρηματικής τραπεζικής

[129] Βλ. σχετικά το υπ' αριθμ. πρωτ. […].

[130] Βλ. απόφαση ΕΑ 534/VI/2012 – ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE παρ. 78, 105 και αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2400-DEXIA/ARTESIA, παρ.16, και M.0850–FORTIS/ MEESPIERSON, παρ. 8.

[131] Αντίθετα, σύμφωνα με την άποψη της […] όπως υποστηρίχθηκε κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank, στις καταθέσεις εταιρικών πελατών η αγορά πρέπει να θεωρείται πλέον ενιαία, για τους λόγους που αναπτύσσονται ανωτέρω στη λιανική τραπεζική. Επίσης, αναπτύσσει ανάλογη προβληματική για την απάλειψη των επισφαλειών.

[132] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 13 επ.

[133] Σύμφωνα με τη 2003/361/ΕΚ Σύσταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, επιχείρηση θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Ως τέτοιες νοούνται ιδίως οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, προσωπικές εταιρίες

για Μεγάλες Επιχειρήσεις, κυρίως δεδομένου ότι η εμπορική στρατηγική των πιστωτικών ιδρυμάτων για κάθε μία από τις ανωτέρω δύο κατηγορίες επιχειρήσεων διαφέρει. Τα τραπεζικά προϊόντα που προσφέρονται στις δύο κατηγορίες πελατών διαφοροποιούνται μεταξύ τους τόσο στα χαρακτηριστικά (πολυπλοκότητα, πλαίσιο παρεχόμενων εξασφαλίσεων)[134], όσο και στην τιμολόγησή τους[135]. Επίσης, η τραπεζική προς μεγάλες επιχειρήσεις προσδιορίζεται από την ποικιλία των αναγκών της πελατείας[136], την ανάγκη ευελιξίας στη διαμόρφωση λύσεων και τη διαπροσωπική σχέση με τις επιχειρήσεις μέσω εξειδικευμένου προσωπικού, το οποίο προσφέρει τις σχετικές υπηρεσίες σε χωριστά, εξειδικευμένα τμήματα των τραπεζών[137]. Τέλος, οι μεγάλες επιχειρήσεις συνήθως συναλλάσσονται με το εξωτερικό, με αποτέλεσμα να χρειάζονται εξειδικευμένες υπηρεσίες οι οποίες σχετίζονται με το διεθνές εμπόριο (ενέγγυες πιστώσεις, προαγορά συναλλάγματος)[138].

ή ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομική δραστηριότητα. Η κατηγορία των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) αποτελείται από επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζομένους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα δε με τις Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ 2588/20.8.2007 και ΠΔ 2589/20.8.2007, σε συνδυασμό με τη Σύσταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2003/361/ΕΚ, ως μικρές επιχειρήσεις ορίζονται εκείνες των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 2,5 εκ €. Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω, ορίζονται ως:

- Μικρές, οι επιχειρήσεις των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 2,5 εκ. €,
- Μεσαίες, οι επιχειρήσεις των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκ. € και απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζόμενους,
- Μεγάλες, οι επιχειρήσεις των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών υπερβαίνει τα 50 εκ. € και απασχολούν περισσότερους από 250 εργαζόμενους.

[134] Βλ. ενδεικτικά την υπ' αρ. πρωτ. […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς - Γενική.

[135] Βλ. ενδεικτικά την υπ' αρ. πρωτ. […] και την υπ' αρ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […], κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς-Γενική.

[136] Βλ. υπ' αρ. […] απαντητική επιστολή της […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς – Γενική..

[137] Η πλειονότητα των τραπεζών θεωρεί ότι το δίκτυο καταστημάτων (δηλαδή η τοπική παρουσία της κάθε τράπεζας), σε συνδυασμό με το βαθμό τυποποίησης των προϊόντων, ικανοποιούν διαφορετικές ομάδες πελατών. Πιο συγκεκριμένα, οι ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ικανοποιούνται από το δίκτυο καταστημάτων των τραπεζών με τυποποιημένα προϊόντα, ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις επιλέγουν τις κεντρικές υπηρεσίες/καταστήματα της κάθε τράπεζας για προϊόντα που είναι σε μικρότερο βαθμό τυποποιημένα και επιδέχονται διαπραγμάτευσης (βλ. ενδεικτικά απαντήσεις […], […] […], […], […], […], […], […]κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς-Γενική.

[138] Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την […], υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης και από πλευράς ζήτησης και από πλευράς προσφοράς επειδή:

α) δεν υπάρχει κοινό «κατώφλι» μεταξύ των τραπεζών για τη διάκριση μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων και

β) οι τράπεζες μπορούν ανά πάσα στιγμή να προσαρμόζουν ανάλογα τα προϊόντα τους στο μέγεθος του πελάτη, και συνεπώς δεν υφίστανται διακριτές αγορές. Ωστόσο, η […] επισημαίνει ότι διατηρεί εξειδικευμένα τμήματα/υποκαταστήματα για μεγάλες επιχειρήσεις (βλ. την υπ' αρ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς-Γενική).

Ανάλογη επιχειρηματολογία ανέπτυξε και η […], η οποία, στην υπ' αρ. πρωτ. […] απάντησή της, αναφέρει ότι η τιμολόγηση και οι όροι συναλλαγών εξαρτώνται από τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει και τις εξασφαλίσεις που παρέχονται και όχι από το μέγεθος των επιχειρήσεων. Τέλος, η […] (αρ. πρωτ. 8920/14.11.2012) αναφέρει ότι δεν διακρίνει μεταξύ μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων στην παροχή των προϊόντων της.

98. Ωστόσο, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από την έρευνα της Γ.Δ.Α., τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα δεν έχουν υιοθετήσει ενιαίο αριθμητικό κριτήριο διάκρισης μεταξύ Μικρομεσαίων και Μεγάλων Επιχειρήσεων ως κατώφλι για τη διάκριση της εμπορικής τους πολιτικής, δυσχεραίνεται η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων ως προς το μέγεθος των αντίστοιχων υπο-αγορών και τα μερίδια των δραστηριοποιούμενων σε κάθε μία από αυτές επιχειρήσεων[139, 140]. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι:

- η EUROBANK και η […] θεωρούν ως μεγάλες επιχειρήσεις αυτές που πραγματοποιούν ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 25 εκ. ευρώ και άνω [141],
- Η […] και η […] θεωρούν ως μεγάλες επιχειρήσεις αυτές που πραγματοποιούν ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 50 εκ. ευρώ και άνω[142].
- Η ALPHA θεωρεί ως *μεσαίες* επιχειρήσεις αυτές των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών κυμαίνεται από 2 έως 75 εκατ. ευρώ[143].

99. Η ανομοιομορφία των κατωφλίων ένταξης στην τραπεζική μεγάλων επιχειρήσεων οδηγεί σε μεθοδολογικά προβλήματα στη χαρτογράφηση της αγοράς. Σε περίπτωση που λαμβάνονταν τα επιμέρους κατώφλια κάθε μίας τράπεζας ως κριτήριο διαχωρισμού της αγοράς, ο υπολογισμός των μεριδίων εντός των αγορών μεγάλων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων θα ενείχε σημαντικά συστηματικά σφάλματα, με πιο σημαντικό το γεγονός ότι όσο πιο χαμηλά έχει θέσει μια τράπεζα το κρίσιμο κατώφλι, τόσο περισσότερες επιχειρήσεις/πελάτες της θα περιλαμβάνονταν στην αγορά μεγάλων επιχειρήσεων, αυξάνοντας διαστρεβλωτικά το μερίδιο της τράπεζας και απομειώνοντας, εξίσου διαστρεβλωτικά, το μερίδιο των τραπεζών που έχουν θέσει υψηλότερο κατώφλι[144]. Κι αυτό επειδή το μερίδιο των τραπεζών με μικρότερα κατώφλια θα είχε υπολογιστεί και επί επιχειρήσεων τις οποίες οι ανταγωνίστριες με μεγαλύτερα κατώφλια δε θεωρούν ως δυνητικούς πελάτες τους στη σχετική αγορά επιχειρηματικής τραπεζικής μεγάλων επιχειρήσεων. Έτσι, για παράδειγμα, το ύψος των καταθέσεων και χορηγήσεων ενός πελάτη της […] με κύκλο εργασιών 27 εκ. ευρώ, θα περιλαμβανόταν στην αγορά μεγάλων επιχειρήσεων, επαυξάνοντας το μερίδιο της τράπεζας στη σχετική αγορά, παρότι καμία εκ των ανταγωνιστριών της δεν τον θεωρεί δυνητικό της πελάτη στην επιχειρηματική μεγάλων επιχειρήσεων.

100. Οι ως άνω δυσχέρειες εν μέρει θεραπεύονται με την υιοθέτηση του κατωφλίου που έχει θεσπίσει η αγοράστρια (στο πλαίσιο της συγκέντρωσης) τράπεζα ως κριτήριο διαχωρισμού των αγορών. Σε αυτή την περίπτωση, εξετάζονται οι αγορές που περιέχουν τους δυνητικούς πελάτες της συμμετέχουσας επιχείρησης, ανάλογα με τον τρόπο που τους κατηγοριοποιεί η

---

139 Βλ. Ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς (97/C 372/03), παρ. 43.

140 Τούτο βέβαια δεν αποκλείει διαφορετική προσέγγιση στο ζήτημα αυτό της Γ.Δ.Α και της Επιτροπής στο μέλλον.

141 Βλ. http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=858&mid=902&lang=gr και υπ΄αριθ. […] επιστολή της […] από την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζα Πειραιώς-Γενική Τράπεζα.

142 Βλ. […] αντίστοιχα.

143 Βλ. http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=5521.

144 Αντίστροφα, όσο πιο χαμηλό το κατώφλι, τόσο χαμηλότερο το μερίδιο της τράπεζας στην αγορά μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

ίδια και ανεξάρτητα από την κατηγοριοποίησή τους στην τράπεζα με την οποία συνεργάζονται[145]. Εν προκειμένω, χρησιμοποιώντας αυτό το κριτήριο, ήταν δυνατό να χαρτογραφηθεί η αγορά χορηγήσεων μεγάλων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων[146]. Ωστόσο, λόγω ιδίως του χαμηλού μεριδίου αγοράς της Millennium στις αγορές αυτές (<2%), η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της υπό κρίση πράξης στη λειτουργία του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής, δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά από αυτήν που παρατίθεται κατωτέρω αναφορικά με την ευρύτερη αγορά χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής. Συνεπώς, παρέλκει η περαιτέρω εξέταση των επιμέρους αγορών.

Ζ.1.3. Σχετικές γεωγραφικές αγορές

Ζ.1.3.1. Σχετική αγορά των καταθετικών προϊόντων και προϊόντων χορηγήσεων για ιδιώτες

101. Στη σχετική αγορά των καταθετικών προϊόντων και προϊόντων χορηγήσεων για ιδιώτες, όπως καθορίστηκε και επιμερίστηκε ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κρίνει, και διαρκώς επιβεβαιώνει με τις αποφάσεις της επί συγκεντρώσεων επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, ότι η σχετική γεωγραφική αγορά αναφοράς είναι συνήθως εγχώρια[147]. Ομοίως έχει κρίνει και η Ε.Α.[148]. Η οριοθέτηση αυτή οφείλεται ιδίως στο γεγονός ότι οι κρατούσες συνθήκες ανταγωνισμού στην εν λόγω σχετική αγορά προϊόντων διαφοροποιούνται στο εσωτερικό κάθε κράτους μέλους, παρά τη σημειωθείσα πρόοδο στον τομέα εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών. Επιπρόσθετα, παρά την αυξανόμενη διείσδυση της διαδικτυακής προώθησης προϊόντων, η εθνική εμβέλεια της εν λόγω αγοράς ενισχύεται και από σειρά παραγόντων όπως είναι οι γλωσσικές διαφορές, η προτίμηση των καταναλωτών σε τοπικούς προμηθευτές, τα έξοδα συναλλαγών[149] και κυρίως το γεγονός ότι τα υποκαταστήματα εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εδραίωση της πελατειακής σχέσης και στην παροχή συμβουλών στους καταναλωτές για σύνθετα και μη προϊόντα. Συνεπώς, στην υπό εξέταση περίπτωση, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, η σχετική γεωγραφική αγορά είναι εθνική, ήτοι καλύπτει το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

---

[145] Την εν λόγω μεθοδολογία ακολούθησε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις αποφάσεις M.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS και M.5948 - BANCO SANTANDER/ RAINBOW. Ωστόσο, αφενός δεν εξαλείφεται πλήρως η μεροληψία του δείγματος (λ.χ. ο ανωτέρω πελάτης της […], δύσκολα θα μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστα ως δυνητικός πελάτης πχ της […] στην αγορά τραπεζικής μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, δεδομένου ότι στην […] έχει περισσότερα προνόμια θεωρούμενος ως «μεγάλη επιχείρηση») και αφετέρου η συλλογή από τη ΓΔΑ στοιχείων δεν κατέστη δυνατή, δεδομένου ότι οι περισσότερες τράπεζες δεν τηρούν στοιχεία καταθέσεων και χορηγήσεων σε συνάρτηση με τον κύκλο εργασιών του πελάτη τους.

[146] Η πληροφόρηση αυτή ήταν διαθέσιμη λόγω της υποχρέωσης των τραπεζών να αποστέλλουν στην ΤτΕ σχετικά στοιχεία για τη μηνιαία έκδοση του ΣΔΟΣ, δεδομένου ότι το κατώφλι διαχωρισμού που χρησιμοποιεί η γνωστοποιούσα περιέχεται σε Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ 2588/20.8.2007 και ΠΔ 2589/20.8.2007 και στη Σύσταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2003/361/ΕΚ, από τις οποίες προκύπτει ότι ως μεγάλες επιχειρήσεις θεωρούνται εκείνες που επιτυγχάνουν ετήσιο κύκλο εργασιών που υπερβαίνει τα 50 εκ.

[147] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, M.4844-FORTIS/ABN AMBRO ASSETS, M.5276-DEUTSCHE BANK/SAL.OPPENHEIM και M.5948 - BANCO SANTANDER/ RAINBOW.

[148] Βλ. ενδεικτικά, αποφάσεις Ε.Α. 534/VI/2012 (παρ. 93), 488/2010 και 355/2007.

[149] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2491-SAMPO/STOREBRAND, παρ.13.

Ζ.1.3.2. Σχετική αγορά των καταθετικών προϊόντων και προϊόντων χορηγήσεων για επιχειρήσεις

102. Αναφορικά με τη σχετική **αγορά καταθετικών προϊόντων και προϊόντων χορηγήσεων για επιχειρήσεις**, όπως αποσαφηνίστηκε και επιμερίστηκε για τους σκοπούς της παρούσας, η πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τείνει προς τον εθνικό χαρακτήρα της, καθώς οι εντασσόμενες στην οικεία αγορά υπηρεσίες λόγω της φύσης και του σκοπού τους ζητούνται και παρέχονται αποτελεσματικότερα σε εθνικό επίπεδο[150]. Ο εθνικός χαρακτήρας της τραπεζικής εργασίας που συνίσταται στην παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις ή δημόσιους οργανισμούς για την πραγματοποίηση διαφόρων επιχειρηματικών πράξεων δικαιολογείται από μια σειρά παραγόντων, όπως της ανάγκης για ενδελεχή γνώση τόσο του εταιρικού δικαίου της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση, όσο και της διάρθρωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος αγοράς, των λογιστικών και φορολογικών κανόνων, καθώς επίσης και του θεσμικού πλαισίου και του επιπέδου τιμών της αγοράς. Ιδίως αναφορικά με την επιμέρους σχετική υπο-αγορά των υπηρεσιών πληρωμών προς Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ο παράγοντας της εγγύτητας είναι πιο σημαντικός για τις επιχειρήσεις αυτού του μεγέθους οι οποίες μπορεί να χρειάζονται να επισκέπτονται ένα κατάστημα πιο συχνά, ενώ η σημασία του παράγοντα αυτού δείχνει να φθίνει για τις μεγάλες επιχειρήσεις. Μολονότι επιμέρους στοιχεία της επιχειρηματικής τραπεζικής μπορεί να έχουν μία πιο ευρεία ευρωπαϊκή ή και διεθνή διάσταση, κυρίως για τις μεγάλες επιχειρήσεις[151], για τους σκοπούς της παρούσας η σχετική γεωγραφική αγορά των καταθετικών προϊόντων και προϊόντων χορηγήσεων για επιχειρήσεις είναι εθνική, ήτοι καλύπτει το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Ζ.2. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Ζ.2.1. Ωριμότητα αγοράς

103. Όπως επισημαίνει το σύνολο σχεδόν των ερωτηθέντων πιστωτικών ιδρυμάτων, η ζήτηση στην ευρύτερη τραπεζική αγορά, αλλά και τις υπο-αγορές των καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής και των χορηγήσεων επιχειρηματικής είναι σε φάση ωριμότητας[152], με πτωτικές τάσεις. Ενδεικτικά, η ζήτηση καταθετικών προϊόντων βαίνει, κατά τα τελευταία έτη, μειούμενη, επηρεαζόμενη από τη γενικότερη οικονομική κατάσταση[153]. Αντίστοιχα, σημαντική πτώση της ζήτησης παρατηρείται και στις χορηγήσεις λιανικής. Ταυτόχρονα, η ικανοποίηση της ζήτησης στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων περιορίζεται κυρίως στην

[150] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.6168–RBI/EFG EUROBANK/JV, M.5384– BNP PARIBAS/FORTIS, M.3894 -UNICREDITO/HVB, M.4844 – FORTIS/ ABN AMRO ASSETS, M.873- BANK AUSTRIA/CREDITANSTALT. Ομοίως και οι αποφάσεις Ε.Α. 534/VI/2012 (παρ. 94), 488/VI/2010 ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΤΕ/ASPIS BANK ATE, 335/V/2007 FBB AE/ASPIS BANK ATE, 425/V/2008 ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕ/PROTON BANK AE.

[151] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής επιτροπής M.2567-NORDBANKEN/POSTGIROT.

[152] Βλ. επιστολή […].

[153] Όπως έχει επισημάνει η […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank, τόσο στη λιανική όσο και στην επιχειρηματική τραπεζική, οι καταθέσεις έχουν παρουσιάσει κάθετη πτώση άνω του 30% την τελευταία τριετία λόγω της οικονομικής κρίσης και τη διεθνοποίηση της αγοράς που επιτρέπει την φυγή καταθέσεων στο εξωτερικό.

ανανέωση της χρηματοδότησης υφιστάμενων πελατών λόγω της σημαντικής έλλειψης ρευστότητας[154].

104. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι κατά την άποψη της […], ναι μεν η παρατεταμένη ύφεση έχει οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση της ζήτησης και προσφοράς για τραπεζικά προϊόντα, αλλά *«η εφαρμογή του προγράμματος προσαρμογής, σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που έχουν δρομολογηθεί και την υλοποίηση του προγράμματος αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, μπορούν να βελτιώσουν σταδιακά την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και το κλίμα στην αγορά, να συμβάλουν στη διαμόρφωση πλεονασματικών προϋπολογισμών-έστω πρωτογενώς- και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις προοδευτικά για την επιζητούμενη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας[155]».*

Ζ.2.2. Εμπόδια Εισόδου

105. Οι δύο κύριες μέθοδοι εισόδου νέου ανταγωνιστή στην ελληνική τραπεζική αγορά είναι η εξαγορά υπάρχοντος ανταγωνιστή ή η δημιουργία εξ' ολοκλήρου νέας τράπεζας. Το συνολικό κόστος εισόδου μπορεί να διαφοροποιηθεί σημαντικά ανάλογα με τη μέθοδο και τη φάση ανάπτυξης που βρίσκεται ο κλάδος, ιδιαίτερα όταν ο στόχος είναι η δημιουργία χρηματοοικονομικής εταιρίας ισοδύναμης με σημαντικό βιώσιμο ανταγωνιστή.

106. Οι νομικοί και ρυθμιστικοί περιορισμοί στην είσοδο της τραπεζικής αγοράς διαφέρουν στην περίπτωση εισόδου μέσω εξαγοράς από αυτή μέσω νέας ίδρυσης και καθορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και σχετικά Προεδρικά διατάγματα και νόμους. Όπως επεσήμανε η γνωστοποιούσα, αλλά και η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστωτικών ιδρυμάτων[156], τα βασικότερα εμπόδια εισόδου στον ευρύτερο εγχώριο χρηματοπιστωτικό κλάδο προκύπτουν από το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την ίδρυση των πιστωτικών ιδρυμάτων, και τις αυστηρές προβλεπόμενες προϋποθέσεις, διαδικαστικές και ουσιαστικές, κυρίως ως προς το ύψος των απαιτούμενων κεφαλαίων[157], καθώς και την υποχρέωση για διαρκή συμμόρφωση με το αυστηρό εποπτικό πλαίσιο[158].

---

[154] Βάσει στοιχείων του ΣΔΟΣ από το 2009 υπάρχει μέση ετήσια μείωση στις καταθέσεις της τάξης του 13,5%, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία Ιουνίου 2012 από το Δεκέμβριο του 2011 σημειώνεται περαιτέρω μείωση 11,8%. Βλ. και απάντηση […].

[155] Βλ. […].

[156] Βλ. ενδεικτικά απαντητικές επιστολές των […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς - Αγροτική Τράπεζα».

[157] Η ίδρυση και λειτουργία πιστωτικών ιδρυμάτων ρυθμίζεται από τον Ν. 3601/2007 (ΦΕΚ Α΄178/1.8.2007) «*Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις*» και τις Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ) 2526/2003, 2603/2008 και 2595/2007 και την Απόφαση ΕΤΠΘ 211/1/2005. Βασική προϋπόθεση για τη δραστηριοποίηση πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα συνιστά η χορήγηση σχετικής άδειας από την Τράπεζα της Ελλάδος, η δε σχετική διαδικασία ορίζεται στα άρθρα 5, 6, 7 και 24 του Ν.3601/2007. Επί πλέον, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 3601/2007, τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας ή με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν. 1667/86 όπως ισχύει. Παράλληλα, κατά την παρ. 4 του ως άνω άρθρου, προϋπόθεση παροχής της σχετικής άδειας είναι η κατοχή ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου ύψους 18 εκ. € για ανώνυμη τραπεζική εταιρία, 9 εκ. € για υποκατάστημα πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει σε τρίτη χώρα και 6 εκ. € για πιστωτικό συνεταιρισμό.

[158] Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του Συμφώνου «Βασιλεία ΙΙ».

107. Πέραν των ανωτέρω εμποδίων, υφίστανται πρόσθετα πραγματικά εμπόδια εισόδου, δεδομένου ότι η βιώσιμη και αποτελεσματική διείσδυση ενός νέου πιστωτικού ιδρύματος, τουλάχιστον ως προς τις υπο-αγορές των καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής και των χορηγήσεων επιχειρηματικής, προϋποθέτει σημαντική κεφαλαιακή επάρκεια και την ανάπτυξη δικτύου ικανού να εξυπηρετεί επαρκώς τη διανομή των σχετικών προϊόντων/υπηρεσιών[159]. Παράλληλα, σημαντικός παράγοντας στην είσοδο νέου ανταγωνιστή στον τραπεζικό κλάδο αποτελεί και το εύρος των οικονομιών κλίμακας που προκύπτουν στην παραγωγή και διανομή προϊόντων.

Ζ.2.3. Δυνητικός ανταγωνισμός

108. Στην σημερινή συγκυρία, εξαιτίας της Ελληνικής κρίσης χρέους, η χρηματιστηριακή αγορά αποτιμά σε πολύ χαμηλά επίπεδα την αξία των τραπεζών στην Ελλάδα. Το οικονομικό κόστος εισόδου μέσω εξαγοράς έχει συνεπώς μειωθεί δραματικά τα τελευταία δύο χρόνια. Αντιθέτως, η δημιουργία εξ' αρχής μιας τράπεζας αντιστοίχου μεγέθους μπορεί να απαιτήσει πολύ υψηλότερες επενδύσεις σε κεφάλαια και χρόνο ανάπτυξης. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το επενδυτικό ρίσκο που προκύπτει από την οικονομική κατάσταση της χώρας (country risk) εξουδετερώνει και ενδεχομένως υπερκερνά τον παράγοντα του μειωμένου κόστους εισόδου, κι ως εκ τούτου η ένταση του δυνητικού ανταγωνισμού μάλλον έχει εξασθενίσει κατά τα τελευταία χρόνια.

109. Τόσο η γνωστοποιούσα στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.5.2013 έντυπο γνωστοποίησης όσο και πολλά εκ των ερωτηθέντων πιστωτικών ιδρυμάτων[160] θεωρούν απίθανη την είσοδο δυνητικού ανταγωνιστή στο χρηματοπιστωτικό κλάδο εν γένει, κι ως εκ τούτου και στις υπο-αγορές των καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής και επιχειρηματικής, που συνιστούν και τις παραδοσιακότερες εκ των τραπεζικών εργασιών, όπως επίσης και στις λοιπές χρηματοοικονομικές δραστηριότητες (πχ παροχή υπηρεσιών χρηματοδοτικής μίσθωσης, factoring κλπ)[161]. Σημειωτέον πάντως ότι κάποιες εκ των ερωτηθεισών τραπεζών[162] θεωρούν ως πηγή δυνητικού ανταγωνισμού τη δραστηριοποίηση αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω εξαγοράς εγχώριου πιστωτικού ιδρύματος, βασιζόμενες στην εκτίμηση ότι οι τρέχουσες αποτιμήσεις των ελληνικών τραπεζών είναι εξαιρετικά ελκυστικές[163]. Ωστόσο, εκτιμάται ότι το ασταθές οικονομικό κλίμα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της έντασης

---

[159] Βλ. απόφαση της Ευρ. Επιτροπής M.4844-Fortis/ABN AMRO, σκ. 118 (όπου κρίθηκε ότι το μη ανακτήσιμο κόστος δημιουργίας δικτύου υποκαταστημάτων συνιστά εμπόδιο εισόδου). Αντίθετη άποψη αναπτύσσει η γνωστοποιούσα.

[160] Βλ. ενδεικτικά επιστολή […], […], […], , […] καθώς και […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα». Ωστόσο, η […], στην από […] υποστηρίζει ότι εφόσον οι τρέχουσες αποτιμήσεις εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων είναι δυνάμει εξαιρετικά ελκυστικές, είναι πάντα πιθανή η είσοδος αλλοδαπών επιχειρήσεων είτε μέσω οργανικής ανάπτυξης, είτε μέσω εξαγοράς εγχώριας τράπεζας (ωστόσο, αναφέρει η […], δεδομένης της τρεχούσης οικονομικής συγκυρίας, δεν μπορεί να προσεγγιστεί η πιθανότητα ή ο χρόνος εντός του οποίου δύναται να πραγματοποιηθεί μια τέτοια είσοδος).

[161] Η πλειοψηφία των ανταγωνιστών αναφέρει ότι δεν αναμένεται είσοδος στον κλάδο λόγω της οικονομικής συγκυρίας (βλ. ενδεικτικά […],[…]) κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Γενική Τράπεζα».

[162] Βλ. επιστολή […], […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα».

[163] Βλ. επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα».

τυχόν δυνητικού ανταγωνισμού προερχόμενου από την ως άνω πηγή[164]. Υπέρ των ανωτέρω συνηγορούν και οι διαγραφόμενες τάσεις στην αγορά και, κυρίως, η απόσυρση αλλοδαπών ιδρυμάτων από την εγχώρια τραπεζική αγορά (π.χ. Société Generale, Credit Agricole)[165].

Ζ.2.4. Συνθήκες Ζήτησης

110. Η συνολική ζήτηση για τραπεζικά προϊόντα εξαρτάται από εξωγενείς παράγοντες όπως η συνολική ρευστότητα της οικονομίας, το επίπεδο του διαθέσιμου εισοδήματος και η εμπιστοσύνη προς το χρηματοπιστωτικό σύστημα εν γένει. Σύμφωνα δε με πολλές από τις ερωτηθείσες τράπεζες, οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την προτίμηση των πελατών και τη ζήτηση των τραπεζικών υπηρεσιών είναι η αξιοπιστία του παρέχοντος την υπηρεσία, το επίπεδο εξυπηρέτησης και η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, η ποικιλία, τα ειδικά χαρακτηριστικά των προϊόντων και η τιμολόγηση[166]. Ειδικότερα, όσον αφορά στις επιχειρηματικές χρηματοδοτήσεις, η ζήτηση προσδιορίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις γενικότερες συνθήκες της αγοράς, τις επιχειρηματικές ευκαιρίες νέων επενδύσεων και την ανάγκη κάλυψης επιχειρηματικών κινδύνων.

111. Στο ίδιο σκεπτικό, η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι *«[κ]αθώς τα τραπεζικά προϊόντα είναι σε μεγάλο βαθμό τυποποιημένα, η διαφοροποίηση των ανταγωνιστών συντελείται με βάση το επίπεδο και την ποιότητα της εξυπηρέτησης της πελατείας, τα οποία και είναι καθοριστικοί παράγοντες για τη διατήρηση της πιστότητας των πελατών και τη διακράτησή τους από τα πιστωτικά ιδρύματα[167]»*. Υποστηρίζοντας περαιτέρω την άποψή της, σε επόμενο σημείο αναφέρει ότι *«[μ]εταξύ των προσφερόμενων τραπεζικών προϊόντων δεν υφίσταται σε μεγάλο βαθμό διαφοροποίηση […]. Η έμφαση είναι στην εξυπηρέτηση της πελατείας και στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών»*.

112. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η Πειραιώς τονίζει ότι δεν αναγνωρίζεται κάποιο συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα ως πολύ «στενός ανταγωνιστής» της τράπεζας σε αρκετές από τις εν γένει παραδοσιακές τραπεζικές αγορές, καθώς η όποια διαφοροποίηση ενδέχεται να υπάρξει, αφορά *«στα χαρακτηριστικά των προσφερόμενων προϊόντων και στο επίπεδο της*

[164] Ειδικότερα, παράγοντες όπως, μεταξύ άλλων η τρέχουσα κρίση που διέρχεται η ευρωζώνη, η οποία συντελεί σε περαιτέρω οικονομική αστάθεια και αποθαρρύνει την πραγματοποίηση επενδύσεων, ιδιαίτερα της τάξης μεγέθους που απαιτείται για τη λειτουργία ενός πιστωτικού ιδρύματος και η σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας (αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης, αδυναμία προβλέψεων χρονικού ορίζοντα ανάκαμψής της) οδηγούν στην εκτίμηση πως στο άμεσο μέλλον δεν διαφαίνεται πιθανή η προσέλκυση επενδυτών και κατά συνέπεια πιθανολογείται ότι δε θα εισέλθουν αξιόλογοι νέοι ανταγωνιστές στον κλάδο (βλ. επιστολές […], […] […][…]) κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα».

[165] Χαρακτηριστικό είναι δε ότι, σύμφωνα τη γνωστοποιούσα και με τις απαντήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων (βλ. επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα».), δεν υπήρξε κάποια σημαντική είσοδος στις αγορές των καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής και επιχειρηματικής κατά τα πέντε τελευταία χρόνια. Σημειωτέον επί πλέον ότι σε αυτές τις αγορές δραστηριοποιούνται ήδη όλα τα (σημαντικά) εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, με καθιερωμένα δίκτυα. Βλ. και επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα»., όπου αναφέρεται ότι στον τομέα της λιανικής τραπεζικής εισήλθαν αλλοδαπές τράπεζες, όπως η Bank Saderat Iran (Ιράν), η Kedr Close Joint Stock Company Commercial Bank (Ρωσία), η T.C. Ziraat Bankasi A.S. (Τουρκία) και η Intesa Sanpaolo Bank (Αλβανία), οι οποίες ωστόσο δεν έχουν επιτύχει αξιόλογη διείσδυση.

[166] Βλ. απαντητική επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα» και […].

[167] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

παρεχόμενης εξυπηρέτησης. Έτσι η Τράπεζα Πειραιώς ανταγωνίζεται με όλες τις Τράπεζες στην Ελληνική αγορά. Αναφορικά με το σήμα, οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες είναι οι κύριοι ανταγωνιστές της Τράπεζας Πειραιώς […]. [Ε]να σημαντικό στοιχείο το οποίο διαφοροποιεί τις τράπεζες και στην ουσία διαμορφώνει τη θέση της κάθε μίας στην αγορά, είναι η επωνυμία και η αναγνωρισιμότητα των εμπορικών σημάτων της από τον πελάτη. Η επωνυμία και τα εμπορικά σήματα ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη φήμη του, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του, την εμπιστοσύνη και την ασφάλεια που εμπνέει στους πελάτες. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί το νέο εμπορικό σήμα της Τράπεζας Πειραιώς με τη λεκτική σύνθεση Τράπεζα Πειραιώς – ATEbank, κατόπιν της απόκτησης επιλεγμένων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της δεύτερης από την πρώτη[168]».

Ζ.2.5. Τιμολόγηση

113. Αναφορικά με την τιμολόγηση των προϊόντων χορηγήσεων και καταθέσεων, η Πειραιώς αναφέρει σε σχετική απαντητική επιστολή[169] της ότι *«[ο]ι παράγοντες που προσδιορίζουν την τιμολόγηση των καταθετικών προϊόντων κι όχι περιοριστικά είναι η διάρκεια της κατάθεσης (τακτής ή μη τακτής λήξης), το προϊόν (όψεως, ταμιευτήριο, τρεχούμενος), το υπόλοιπο του λογαριασμού κατάθεσης, το νόμισμα, η συχνότητα και κλίμακα εκτοκισμού […]. Οι παράγοντες που προσδιορίζουν την τιμολόγηση των προϊόντων χρηματοδότησης και όχι περιοριστικά είναι το είδος της χρηματοδότησης (στεγαστικό, επιχειρηματικό, καταναλωτικό), το είδος επιτοκίου (σταθερό, κυμαινόμενο), ο αναλαμβανόμενος κίνδυνος για την Τράπεζα, οι παρεχόμενες εγγυήσεις/εξασφαλίσεις, η διάρκεια και το νόμισμα της χρηματοδότησης […]»*. Ουσιαστικά, με τον τρόπο αυτό, η Πειραιώς υποδεικνύει ότι τα προσφερόμενα προϊόντα καταθέσεων και χορηγήσεων από την τράπεζα είναι τυποποιημένα, καθώς η τιμολόγησή τους βασίζεται πρωτίστως στα χαρακτηριστικά των προϊόντων και σε μικρότερο βαθμό, ενδεχομένως και καθόλου, στα χαρακτηριστικά του πελάτη.

114. Επιπρόσθετα, από την έρευνα της ΓΔΑ προκύπτει ότι η τιμολόγηση στα προϊόντα και υπηρεσίες της **λιανικής τραπεζικής πίστης** γίνεται βάσει, κατά κύριο λόγο, των συνθηκών του ανταγωνισμού, καθώς και του κόστους των τραπεζών για όλη τη διάρκεια παροχής του προϊόντος/υπηρεσίας[170]. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τη γνωστοποιούσα που σημειώνει ότι η τιμολογιακή της πολιτική καθορίζεται, μεταξύ άλλων, και από τις συνθήκες της αγοράς, τη χρηματοοικονομική συγκυρία, το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον και τον εντονότατο διατραπεζικό ανταγωνισμό[171]. Ωστόσο, από την έρευνα της ΓΔΑ, προκύπτει επιπλέον ότι σε κάποιες υπηρεσίες/προϊόντα, όπως τα στεγαστικά δάνεια, η τιμολόγηση

---

[168] Σύμφωνα με την υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[169] Πρόκειται για την υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[170] Η εκάστοτε τράπεζα συμπεριλαμβάνει στην τιμολογιακή της πολιτική το σύνολο του κόστους παραγωγής της, το οποίο με τη σειρά του περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το κόστος άντλησης ρευστότητας, το διοικητικό κόστος, το πιστωτικό κόστος καθώς και το κόστος κεφαλαιακής επάρκειας.

[171] Βλ. σελ. 56 του υπ’ αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.

γίνεται βάσει και των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών των πελατών[172] και το επιτόκιο μπορεί να διαφοροποιείται, σε πολύ μικρά όρια, ανάλογα με το προφίλ του κάθε πελάτη, την ίδια συμμετοχή, τα χαρακτηριστικά των εμπράγματων και λοιπών εξασφαλίσεων και τη διάρκεια του δανείου.

115. Εξάλλου, η τιμολόγηση των υπηρεσιών **επιχειρηματικής τραπεζικής** είναι σε κάποιο βαθμό εξατομικευμένη, όσον αφορά στην επιτοκιακή επιβάρυνση και στις τυχόν προμήθειες. Ιδίως το επιτόκιο χορηγήσεων των επιχειρήσεων μπορεί να διαφοροποιείται (με πολύ μικρές διακυμάνσεις) ανάλογα με το ύψος του ποσού που αφορά η κατάθεση ή το δάνειο, το σκοπό και την ίδια συμμετοχή (ως προς τα δάνεια), τη διάρκεια της κατάθεσης ή του δανείου, τη φύση των εξασφαλίσεων, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά/πιστοληπτικό προφίλ του πελάτη κ.ά. Αντίστοιχα, είναι δυνατόν να παρέχεται ειδικότερη, βάσει συμφωνίας, χρέωση για τραπεζικές υπηρεσίες προς συγκεκριμένους εταιρικούς πελάτες, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους[173].

116. Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση της Πειραιώς ότι η τιμολόγηση των χορηγήσεων εξαρτάται από *«το είδος της χρηματοδότησης (στεγαστικό, επιχειρηματικό, καταναλωτικό), το είδος επιτοκίου (σταθερό, κυμαινόμενο), [τον] αναλαμβανόμενο κίνδυνο για την Τράπεζα, [τις] παρεχόμενες εγγυήσεις/εξασφαλίσεις, [τη] διάρκεια και το νόμισμα της χρηματοδότησης […]»,* συνάγεται ότι, για τη γνωστοποιούσα, το επιτόκιο προσδιορίζεται από το κόστος του κεφαλαίου, το διαχειριστικό κόστος και το κόστος κάλυψης του κινδύνου κάθε δανειζόμενου. Η ύπαρξη εξασφαλίσεων μειώνει τον πιστωτικό κίνδυνο του πελάτη και συνεπώς επηρεάζει την τελική επιτοκιακή επιβάρυνση. Δεδομένου ότι το σύνολο σχεδόν των χρηματοδοτήσεων εκτοκίζεται με κυμαινόμενα επιτόκια, η διάρκεια του δανείου δεν αποτελεί κατ' ανάγκη καθοριστικό παράγοντα προσδιορισμού της τιμολόγησης. Τέλος, παρατηρείται ότι υφίστανται πάγιες χρεώσεις, οι οποίες επιβαρύνονται κατά περίπτωση, με βάση το ισχύον τιμολόγιο τραπεζικών εργασιών της εκάστοτε τράπεζας.

Ζ.2.5. Διαφάνεια

117. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τόσο της Πειραιώς[174] όσο και του συνόλου σχεδόν των ερωτηθέντων πιστωτικών ιδρυμάτων, οι επηρεαζόμενες αγορές και υπο-αγορές

---

[172] Βλ. ενδεικτικά και υπ' αριθ. […] απαντητική επιστολή της τράπεζας […] στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank. Εν προκειμένω αναφέρεται ότι η τιμολόγηση των προσφερόμενων προϊόντων βασίζεται σε χαρακτηριστικά όπως: α) μέγεθος πελατειακής ομάδας β) οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ των μελών κάθε ομάδας γ) εκτιμώμενη προοπτική ανάπτυξης της ομάδας δ) ανταγωνιστική θέση Τράπεζας - διείσδυση στην εν λόγω ομάδα πελατών ε) λοιπά επιμέρους χαρακτηριστικά της ομάδας. Η τιμολογιακή προσέγγιση καθορίζεται από την ελαστικότητα κάθε ομάδας με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά και στο πλαίσιο της συνολικής τιμολογιακής πολιτικής της Τράπεζας.

[173] Τα στοιχεία που αφορούν στη διαμόρφωση της τιμολόγησης προέκυψαν από την έρευνα της Γ.Δ.Α. στο πλαίσιο εξέτασης της γνωστοποίησης συγκέντρωσης Alpha-Eurobank (βλ. Απόφαση ΕΑ 534/VI/2012).

[174] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/2.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς. Εν προκειμένω η γνωστοποιούσα επισημαίνει ότι: *«Στο πλαίσιο της ισχύουσας εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας, αλλά και των εσωτερικών κανονισμών και της πολιτικής της, η Τράπεζα Πειραιώς μεριμνά για την έγκαιρη, σαφή και πλήρη ενημέρωση των πελατών σχετικά με τους όρους που διέπουν την παροχή των υπηρεσιών της και της τιμολόγησής τους. Η Τράπεζα Πειραιώς έχει θεσμοθετήσει μηχανισμούς μέτρησης και παρακολουθεί σε τακτά χρονικά διαστήματα το βαθμό ικανοποίησης πελατών ως προς την «παροχή πλήρους ενημέρωσης, με ξεκάθαρες διευκρινίσεις εξ αρχής», καθώς το 91% των πελατών δηλώνει σε σχετική ερώτηση «απόλυτα ικανοποιημένο» έναντι ποσοστού 87% στην έρευνα του 2010 και 76% το 2009. Σημειώνεται ότι σε όλα τα καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς είναι διαθέσιμο σε εμφανή χώρο το τιμολόγιο προμηθειών και επιτοκίων των προϊόντων της, ενώ σχετική αναφορά υπάρχει για όλες*

χαρακτηρίζονται από μεγάλο βαθμό διαφάνειας ως προς την τιμολόγηση και τους όρους συναλλαγών. Ειδικότερα, στις επηρεαζόμενες υπο-αγορές των καταθέσεων, της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών, των στεγαστικών δανείων λιανικής και των χορηγήσεων επιχειρηματικής, αλλά και στην αγορά καρτών, οι πίνακες επιτοκίων, εξόδων και λοιπών χρεώσεων αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος[175] και τις ιστοσελίδες των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η διαφάνεια ως προς την τιμολόγηση ενδέχεται να μετριάζεται σε κάποιο βαθμό στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων, όπου παρέχονται εξειδικευμένες και στοχευμένες υπηρεσίες, και η τιμολόγηση εξαρτάται από παράγοντες που εξατομικεύονται βάσει του προφίλ της κάθε υποψήφιας για δανειοδότηση επιχείρησης, όπως το μέγεθός της και η συνεργασία με την τράπεζα σε πολλαπλά επίπεδα. Ωστόσο, η γνωστοποιούσα δηλώνει ότι υπάρχει πλήρης διαφάνεια ως προς την εκάστοτε τιμολογιακή πολιτική η οποία αφορά στην ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους ώστε να διασφαλίζεται η βέλτιστη διαφάνεια για τον καταναλωτή και τον ανταγωνισμό.

Ζ.2.6. Αντισταθμιστική ισχύς αγοραστών

118. Από τις σχετικές απαντήσεις πολλών εκ των ερωτηθεισών τραπεζών προκύπτει ότι, κατά την εκτίμησή τους, στις επηρεαζόμενες αγορές και υπο-αγορές οι αγοραστές/πελάτες έχουν σημαντική διαπραγματευτική ισχύ. Ωστόσο, δεν μπορεί να παραβλεφθεί το γεγονός ότι στις υπό-αγορές των καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής, οι όροι παροχής υπηρεσιών και τιμολόγησης καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό μεμονωμένα από τα τραπεζικά ιδρύματα, οι δε σχετικές συμβάσεις είναι εν γένει προδιατυπωμένες και δεν υπόκεινται σε εκτεταμένη διαπραγμάτευση μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και των πελατών τους. Σημαντικότερη διαπραγματευτική ισχύς των αγοραστών έναντι της τράπεζας φαίνεται να υφίσταται στην υπό-αγορά της χρηματοδότησης επιχειρήσεων, όπου οι αγοραστές δύνανται να χρησιμοποιήσουν ως διαπραγματευτικά όπλα το μέγεθος του όγκου των εργασιών που επιτυγχάνεται μέσω αυτών και το αντίστοιχο ύψος του κέρδους που οι πελάτες αυτοί συνεπάγονται για την τράπεζα[176].

Ζ.2.7. Κόστος Μεταστροφής

119. Όσον αφορά στο κόστος μεταστροφής (switching costs) σε νέους προμηθευτές/τράπεζες, η γνωστοποιούσα και η πλειοψηφία των ερωτηθεισών τραπεζών υιοθετούν την άποψη ότι αυτό είναι εν γένει αμελητέο. Η μετακίνηση των πελατών από τράπεζα σε τράπεζα, κύριος λόγος της οποίας φαίνεται να είναι η ισχύουσα τιμολόγηση, είναι εφικτή και υλοποιείται αυθημερόν ή την επόμενη εργάσιμη μέρα[177] με όλους τους διαθέσιμους

τις τράπεζες στον διαδικτυακό τόπο της Τράπεζας της Ελλάδας. http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/transactionsinfo/rates.aspx ».

[175] http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/deps-epitokia-sygkentrotika.xls

[176] Βλ. απαντητικές επιστολές […],[…] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα».

[177] Η διαδικασία μεταφοράς σε άλλη τράπεζα στην Ελλάδα είναι άμεση. Πέρα από την ανάληψη μετρητών, η μεταστροφή σε άλλη τράπεζα πραγματοποιείται με αυθημερόν έκδοση τραπεζικής επιταγής ή μέσω αποστολής εμβάσματος στο λογαριασμό του πελάτη στην Τράπεζα που επιθυμεί και ο πελάτης επιβαρύνεται με τα νόμιμα έξοδα για τις ανωτέρω υπηρεσίες.

τρόπους που μπορούν να υποστηριχθούν από κάθε τράπεζα. Δεν υφίσταται ασύμμετρη πληροφόρηση, καθώς ιδίως η σχετική πληροφορία ως προς τους όρους και τα επιτόκια καταθετικών προϊόντων των τραπεζών είναι εύκολα διαθέσιμη με την απλή επίσκεψη σε οποιοδήποτε υποκατάστημα τράπεζας, ενώ σχετική πληροφόρηση παρέχει σε σημαντικό βαθμό και ο οικονομικός τύπος καθώς και οι ιστοσελίδες των πιστωτικών ιδρυμάτων.

120. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη σχετική απάντηση[178] της Πειραιώς, η μετακίνηση των πελατών από μία τράπεζα σε άλλη κρίνεται ιδιαίτερα εύκολη λόγω αφενός του σημαντικού αριθμού των εν λειτουργία τραπεζών στην Ελλάδα και αφετέρου του υψηλού βαθμού τυποποίησης των προσφερόμενων τραπεζικών προϊόντων (καταθετικών και χορηγητικών). Ειδικότερα, αναφέρει η Πειραιώς, *«για τις καταθέσεις μη τακτής λήξης (ταμιευτήριο, όψεως, τρεχούμενος) ισχύει η υπόθεση ότι η μετακίνηση πελατών μπορεί να υλοποιηθεί μέσω των υπηρεσιών της κίνησης κεφαλαίων ή της έκδοσης τραπεζικής επιταγής η οποία παρέχεται χωρίς έξοδα ή προμήθειες. Σημειώνεται ότι το Τιμολόγιο Προμηθειών της Τράπεζας Πειραιώς είναι διαθέσιμο σε έντυπη μορφή σε όλα τα καταστήματα της Τράπεζας και είναι αναρτημένο σε εμφανές σημείο. Αναφορικά με την εκτίμηση του χρόνου υλοποίησης για την κατά τα ανωτέρω μετακίνηση αυτή είναι συνάρτηση του είδους της πελατειακής σχέσης και της διάρθρωσής της. Στις πιο απλές περιπτώσεις όπως αυτή της ανάληψης καταθέσεων, ο χρόνος υλοποίησης είναι ισοδύναμος με το χρόνο εκτέλεσης των κατά περίπτωση συναλλαγών, π.χ. έκδοσης τραπεζικής επιταγής και παράδοσης στον πελάτη, χρόνος που διαρκεί μερικά λεπτά της ώρας. Ωστόσο οι πιο σύνθετες περιπτώσεις όπως αυτές της μετακίνησης των δανειακών σχέσεων έχουν μεγαλύτερη διάρκεια. Ιδιαίτερη μέριμνα έχει ληφθεί για την αποτύπωση ολοκληρωμένης εικόνας του πελάτη (φυσικού και νομικού προσώπου) στο πελατοκεντρικό σύστημα ([…]) της Τράπεζας Πειραιώς. Οι σχετικές εργασίες ενισχύουν την εικόνα που έχει η Τράπεζα και το δίκτυο των καταστημάτων για κάθε πελάτη, επιτρέποντας την αποτελεσματικότερη διαχείριση της σχέσης μαζί του και εξασφαλίζοντας αυξημένη προστασία, τόσο για την Τράπεζα, όσο και για τον πελάτη στη διάρκεια της συνεργασίας τους αλλά και κατά την διακοπή της»*.

121. Κατά την εκτίμηση της ΓΔΑ, ιδίως ως προς τις υπο-αγορές των καταθέσεων όψεως και ταμιευτηρίου λιανικής, η διαδικασία μεταφοράς μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων έχει απλοποιηθεί και τα συνδεόμενα με αυτή κόστη είναι περιορισμένα, σε αυτή δε την κατεύθυνση συμβάλλει και το πρόσφατα υιοθετηθέν σχετικό φάσμα ρυθμίσεων, ήτοι ο υιοθετηθείς το 2009 από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών Κώδικας Συμπεριφοράς των πιστωτικών ιδρυμάτων[179,180].

---

[178] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[179] Ο Κώδικας Συμπεριφοράς των πιστωτικών ιδρυμάτων υιοθετήθηκε από τον τραπεζικό κλάδο το 2008, μέσω αυτορρύθμισης, σε συνέχεια πρόσκλησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με στόχο την ενίσχυση της κινητικότητας των δικαιούχων ατομικών λογαριασμών και τέθηκε σε ισχύ από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών το Νοέμβριο 2009. Βλ. ηλεκτρονικό έντυπο Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών http://www.hba.gr/5Ekdosis/kodikes/Metafora-2Preview.pdf. Δυνάμει αυτού τα πιστωτικά ιδρύματα υπέχουν υποχρέωση πληροφόρησης, μέσω αναλυτικών οδηγών και υποδειγμάτων, των δικαιούχων προσωπικών λογαριασμών όψεως (τρεχούμενους) και ταμιευτηρίου που επιθυμούν τη διακοπή της συνεργασίας τους με το παλαιό πιστωτικό ίδρυμα και τη μεταφορά του λογαριασμού τους σε νέο, ενώ παράλληλα εισάγεται η έννοια του νέου πιστωτικού ιδρύματος ως Πρωταρχικού Σημείου Επικοινωνίας, το οποίο διαμεσολαβεί μεταξύ του παλαιού πιστωτικού ιδρύματος και του δικαιούχου του λογαριασμού, για τη μεταφορά τυχόν διαθέσιμων υπολοίπων και αυτόματων πληρωμών στο νέο

122. Εντούτοις, κατά την εκτίμηση της ΓΔΑ, το κόστος μεταστροφής εκτιμάται υψηλότερο όσον αφορά στις υπό-αγορές των **καταθέσεων προθεσμίας λιανικής, της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών, των στεγαστικών δανείων και των χορηγήσεων επιχειρήσεων**. Και αυτό διότι οι μεν καταθέσεις προθεσμίας δεσμεύουν τα κεφάλαια του καταθέτη για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (συνήθως από 1 έως και 12 μήνες), και η αποδέσμευσή τους πριν από τη λήξη του προσυμφωνημένου χρονικού διαστήματος πραγματοποιείται με την επιβολή στον καταθέτη χρηματικής ποινής (penalty)[181], ενώ ως προς τα δάνεια, η μεταστροφή του δανειολήπτη σε νέα τράπεζα είναι σύνθετη διαδικαστικά (π.χ. από απόψεως απαιτούμενου για τη μεταφορά χρόνου, λήψης εγκρίσεως από τον εκδοχέα/ νέο πιστωτικό ίδρυμα).

Ζ.2.8. Άμεσοι ανταγωνιστές

123. Σύμφωνα με τις απαντήσεις πολλών εκ των ερωτηθέντων τραπεζικών ιδρυμάτων, δεν διακρίνεται με σαφήνεια κάποιος ανταγωνιστής, ο οποίος θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί ως «στενότερος», καθώς υπάρχουν τόσο εγχώρια όσο και ξένα τραπεζικά ιδρύματα με ευρύ δίκτυο καταστημάτων, ισχυρό σήμα και σημαντική φήμη, που στην πλειοψηφία τους παρέχουν παρόμοιο φάσμα προϊόντων ή παρεχόμενων υπηρεσιών και τιμολόγησης και ανταγωνίζονται ισότιμα ασκώντας αξιόλογες ανταγωνιστικές πιέσεις[182].

124. Όπως δε έχει υποστηριχθεί από τη γνωστοποιούσα και αναφέρθηκε σε προηγούμενο σημείο της παρούσας, κατά την ίδια *«[δ]εν αναγνωρίζεται κάποιο συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα ως πολύ στενός ανταγωνιστής της Τράπεζας Πειραιώς σε αρκετές από τις εν γένει παραδοσιακές τραπεζικές αγορές […], καθώς δεν παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση στο φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η όποια διαφοροποίηση ενδέχεται να υπάρξει στα χαρακτηριστικά των προσφερόμενων προϊόντων και στο επίπεδο της παρεχόμενης εξυπηρέτησης. Έτσι η Τράπεζα Πειραιώς ανταγωνίζεται με όλες τις Τράπεζες στην Ελληνική αγορά[183]».*

Ζ.3. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ – ΔΕΙΚΤΕΣ HHI

Ζ.3.1. Καταθετικά προϊόντα λιανικής τραπεζικής

λογαριασμό, την απενεργοποίηση/«κλείσιμο» του παλαιού (προαιρετικά), κ.λπ., με αποτέλεσμα ο δικαιούχος να απαλλάσσεται από τα σχετικά διαδικαστικά «βάρη».

[180] Και στις οποίες έχει προσχωρήσει το σύνολο των δραστηριοποιούμενων στην υπό κρίσιν σχετική αγορά εγχώριων τραπεζών (βλ. και ηλεκτρονικό έντυπο ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, http://www.hba.gr/5Ekdosis/kodikes/Katalogos.pdf).

[181] Ήτοι κόστος πρόωρης απόδοσης κεφαλαίου (προεξοφλητικό επιτόκιο), το οποίο συνήθως ανέρχεται έως και το σύνολο/ύψος των δεδουλευμένων τόκων και υπολογίζεται ως ποσοστό επί του κεφαλαίου πρόωρης ρευστοποίησης, επί τις ημέρες που απομένουν έως την αρχικά συμφωνηθείσα ημερομηνία λήξης της προθεσμιακής κατάθεσης. Το κόστος αυτό αντικατοπτρίζει το κόστος χρήματος της τράπεζας κατά την πρόωρη απόδοση μιας προθεσμιακής κατάθεσης. Ο τρόπος υπολογισμού της πρόωρης απόδοσης κεφαλαίου στις προθεσμιακές καταθέσεις περιγράφεται συνήθως σε αναρτητέα στις διαδικτυακές σελίδες των πιστωτικών ιδρυμάτων έντυπα, τα οποία ανευρίσκονται και στα κατά τόπους καταστήματα.

[182] Βλέπε απαντήσεις […] από προηγούμενη έρευνα της Γ.Δ.Α.

[183] Βλ. σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

125. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το μέγεθος της ευρύτερης αγοράς των καταθέσεων λιανικής, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των σημαντικότερων ανταγωνιστών τους για τα έτη 2009 – 2011 και το εννιάμηνο του 2012, καθώς και εκτίμηση για το δείκτη HHI πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου του 2012 και του έτους 2011.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΛΙΑΝΙΚΗΣ Ιδιωτών σε εκ € ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ε.	*[…]*	*[0-1]%*	*[…]*	*[1-3]%*	*[…]*	*[0-1]%*		
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ .	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK A.E.	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
CITIBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%
Σύνολο Αγοράς [184]	**196.858,76**		**173.510,40**		**145.370,05**		**130.932,00**	
Όμιλος Πειραιώς (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΛΙΑΝΙΚΗΣ - ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[1.800-2.000]	Προ της συγκέντρωσης	[1.800-.2000]
Μετά τη συγκέντρωση	[1.900-2.100]	Μετά τη συγκέντρωση	[1.800-2.000]
Μεταβολή (Δ)	**[50-100]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[50-100]**

126. Όσον αφορά και τις υπο-αγορές των καταθέσεων λιανικής (ήτοι καταθέσεων όψεως, ταμιευτηρίου και προθεσμίας), στους ακόλουθους πίνακες περιλαμβάνονται το μέγεθος των αγορών αυτών καθώς και τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των σημαντικότερων ανταγωνιστών τους για τα έτη 2009 – 2011 και το

[184] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών επαναγοράς λιανικής συνολικού ύψους 4 εκ € για το 2011 και 26 εκ € για το γ' τρίμηνο του 2012.

εννιάμηνο του 2012, καθώς και εκτίμηση για το δείκτη HHI πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου του 2012 και του έτους 2011:

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΨΕΩΣ/ΤΡΕΧΟΥΜΕΝΟΙ ΛΙΑΝΙΚΗΣ σε εκ. € ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							*[…]*	*[25-35]%*
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[3-5]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	**[15-25]%**
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.	[…]	***[5-15]%***	[…]	***[15-25]%***	[…]	***[15-25]%***		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	***[1-3]%***	[…]	***[1-3]%***	[…]	***[1-3]%***		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	***[1-3]%***	[…]	***[1-3]%***	[…]	***[1-3]%***		
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	**[3-5]%**	[…]	**[3-5]%**	[…]	**[3-5]%**	[…]	**[3-5]%**
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
CITIBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
HSBC	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ATTICA BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
Σύνολο Αγοράς[185]	**11.470,00**		**9.810,00**		**7.998,00**		**6.397,00**	
Όμιλος Πειραιώς (μετά)	[…]	**[15-25]%**	[…]	**[15-25]%**	[…]	**[15-25]%**	[…]	**[15-25]%**

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΌΨΕΩΣ ΛΙΑΝΙΚΗΣ - ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]	Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.400-2.600]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.400-2.600]
Μεταβολή (Δ)	**[100-150]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[100-150]**

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ ΛΙΑΝΙΚΗΣ σε εκ. € ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

[185] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος

ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[3-5]%*		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	*[1-3]%*	[…]	*[1-3]%*	[…]	*[1-3]%*		
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
CITIBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ATTICA BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
Σύνολο Αγοράς[186]	**75.811,00**		**66.706,00**		**53.439,00**		**45.154,00**	
Όμιλος Πειραιώς (μετά)	[…]	**[15-25]%**	[…]	**[15-25]%**	[…]	**[15-25]%**	[…]	**[15-25]%**

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ			
ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.400-2.600]	Προ της συγκέντρωσης	[2.400-2.600]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.400-2.600]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.400-2.600]
Μεταβολή (Δ)	**[0-50]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[0-50]**

[186] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΛΙΑΝΙΚΗΣ σε εκ. € ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[0-5]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							*[…]*	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[0-1]%*	*[…]*	*[0-1]%*	*[…]*	*[0-1]%*		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
PROBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
CITIBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC BANK plc	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
Σύνολο Αγοράς[187]	**109.577,76**		**96.994,40**		**83.933,05**		**79.381,00**	
Όμιλος Πειραιώς (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[1.600-1.800]	Προ της συγκέντρωσης	[1.600-1.800]
Μετά τη συγκέντρωση	[1.600-1.800]	Μετά τη συγκέντρωση	[1.600-1.800]
Μεταβολή (Δ)	**[50-100]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[50-100]**

Ζ.3.2. Προϊόντα χορηγήσεων λιανικής τραπεζικής

[187] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών επαναγοράς λιανικής συνολικού ύψους 4 εκ € για το 2011 και 26 εκ € για το γ' τρίμηνο του 2012.

127. Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το μέγεθος της αγοράς των στεγαστικών δανείων, της καταναλωτικής πίστης (εξαιρουμένης της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών) και της αγοράς καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των σημαντικότερων ανταγωνιστών τους για τα έτη 2009 – 2011 και το εννιάμηνο του 2012, καθώς και εκτίμηση για το δείκτη HHI πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου του 2012 και του έτους 2011.

α) ***Στεγαστικά δάνεια***

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ σε εκ €								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							*[…]*	*[15-25]%*
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.	*[…]*	*[1-3]%*	*[…]*	*[1-3]%*	*[…]*	*[1-3]%*		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
CITIBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
Σύνολο Αγοράς	**80.559,00**		**80.507,00**		**78.393,00**		**75.098,00**	
Όμιλος Πειραιώς	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ - ΔΕΙΚΤΗΣ HHI	
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)	**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**

Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]	Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]
Μεταβολή (Δ)	**[50-100]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[50-100]**

β) Καταναλωτική πίστη (εξαιρουμένων των πιστωτικών καρτών)

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΙΔΙΩΤΩΝ (εξαιρουμένης της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών)								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[25-35]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							*[…]*	*[15-25]%*
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							*[…]*	*[5-15]%*
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[1-3]%*	*[…]*	*[1-3]%*	*[…]*	*[1-3]%*		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
CITIBANK	[…]	[5-15]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%
Σύνολο Αγοράς	**29.539,00**		**29.211,00**		**27.346,00**		**25.889,00**	
Όμιλος Πειραιώς (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΙΔΙΩΤΩΝ (εξαιρουμένης της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών) ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]	Προ της συγκέντρωσης	[2.300-2.500]

Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.300-2.500]
Μεταβολή (Δ)	**[0-50]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[0-50]**

γ) Καταναλωτική πίστη μέσω πιστωτικών καρτών

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΜΕΣΩ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ σε εκ €								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
EUROBANK - ERGASIAS.	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							*[…]*	*[15-25]%*
Alpha Τράπεζα	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[3-5]%*	*[…]*	*[3-5]%*	*[…]*	*[3-5]%*		
CITIBANK	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[3-5]%	[…]	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ	[…]		[…]		[…]		[…]	
Όμιλος Πειραιώς (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΜΕΣΩ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ			
ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]	Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.300-2.500]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.300-2.500]

Μεταβολή (Δ)	**[50-100]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[50-100]**

Ζ.3.3. Καταθετικά προϊόντα επιχειρηματικής τραπεζικής

128. Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το μέγεθος της ευρύτερης αγοράς των καταθέσεων επιχειρηματικής τραπεζικής και των διακρίσεών τους, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των σημαντικότερων ανταγωνιστών τους για τα έτη 2009 – 2011 και το εννιάμηνο του 2012, καθώς και εκτίμηση για το δείκτη HHI πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου του 2012 και του έτους 2011.

α) Σύνολο καταθετικών προϊόντων επιχειρηματικής τραπεζικής

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ σε εκ. € και μερίδια αγοράς								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
EUROBANK - ERGASIAS	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%		
HSBC	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
PROBANK A.E.	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
CITIBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%
Σύνολο Αγοράς[188]	**40.671,00**		**36.096,00**		**28.856,00**		**23.397,00**	
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

[188] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών επαναγοράς επιχειρηματικής συνολικού ύψους 85 εκ € για το 2011 και 57 εκ € για το γ' τρίμηνο του 2012.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ - ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ			
ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.000-2.200]	Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.000-2.200]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]
Μεταβολή (Δ)	**[0-50]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[0-50]**

β) Η αγορά καταθέσεων όψεως επιχειρηματικής τραπεζικής

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΨΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ σε εκ. € και μερίδια αγοράς								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
EUROBANK - ERGASIAS	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[25-35]%
ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[1-3]%	[1-3]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%		
HSBC	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%
CITIBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[3-5]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
PROBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
Σύνολο Αγοράς [189]	**14.670,00**		**13.055,00**		**11.603,00**		**9.552,00**	
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%

[189] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΨΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ - ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.000-2.200]	Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.000-2.200]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]
Μεταβολή (Δ)	**[0-50]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[0-50]**

γ) Η αγορά καταθέσεων προθεσμίας επιχειρηματικής τραπεζικής

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ σε εκ. € και μερίδια αγοράς								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
EUROBANK - ERGASIAS	[…]	[25-35]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[3-5]%		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
HSBC	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[5-15]%	[…]	[1-3]%
CITIBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%
Σύνολο Αγοράς[190]	**26.001,00**		**23.041,00**		**17.253,00**		**13.845,00**	
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ - ΔΕΙΚΤΗΣ HHI

190 Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών επαναγοράς επιχειρηματικής συνολικού ύψους 85 εκ € για το 2011 και 57 εκ € για το γ' τρίμηνο του 2012.

ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)	
Προ της συγκέντρωσης	[2.000-2.200]	Προ της συγκέντρωσης	[2.300-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.000-2.200]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.300-2.400]
Μεταβολή (Δ)	**[0-50]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[0-50]**

Ζ.3.4.Χορηγήσεις επιχειρηματικής τραπεζικής

129. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει το μέγεθος της ευρύτερης αγοράς των χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των σημαντικότερων ανταγωνιστών τους για τα έτη 2009 – 2011 και το εννιάμηνο του 2012, καθώς και εκτίμηση για το δείκτη HHI πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, με βάση τα στοιχεία του ενναμήνου του 2012 και του έτους 2011.

α) Χρηματοδοτήσεις επιχειρήσεων

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ σε εκ. € ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Υπόλοιπα	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**	**Υπόλοιπα**	**Μερ.Αγ.**
Όμιλος ΕΤΕ	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
EUROBANK - ERGASIAS	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%		
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
HSBC BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ.	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
CITIBANK International	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
Σύνολο Αγοράς [191]	**130.043,00**		**139.727,00**		**135.485,00**		**124.277,00**	
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΔΕΙΚΤΗΣ HHI

[191] Σύνολο Αγοράς βάσει Στατιστικού Δελτίου Οικονομικής Συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος

ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)	
Προ της συγκέντρωσης	[1.800-2.000]	Προ της συγκέντρωσης	[1.800-2.000]
Μετά τη συγκέντρωση	[1.800-2.000]	Μετά τη συγκέντρωση	[1.800-2.000]
Μεταβολή (Δ)	**[50-100]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[50-100]**

Ζ.4. ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

130. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα υποκαταστήματα και ATM που διατηρούν οι συμμετέχουσες στην υπό κρίση πράξη καθώς και οι σημαντικότεροι εκ των ανταγωνιστών τους στην εγχώρια τραπεζική αγορά, κατά το εννιάμηνο του 2012[192,193]:

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ		ΑΤΜ	
	Αριθμός	Μερίδιο	Αριθμός	Μερίδιο
ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΕ (ΕΘΝΙΚΗ - EUROBANK)	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ-ΓΕΝΙΚΗ	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK- ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[3-5]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM BANK	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK	[…]	[3-5]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
CITIBANK International	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
NEA PROTON	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
Υπόλοιπες Τράπεζες	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΣΥΝΟΛΟ[194]	[…]	**100%**	[…]	**100%**
ΌΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	**[25-35]%**	[…]	**[25-35]%**

[192] Για λόγους ομοιομορφίας με τα υποβληθέντα στοιχεία των λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων, τα μεγέθη έχουν υπολογιστεί με ημερομηνία 30/9/2012.

[193]Στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης, η Πειραιώς αναφέρει ότι με στοιχεία ημερομηνίας 31/12/2012, υπήρχαν στην ελληνική επικράτεια συνολικά […] καταστήματα και […] ATMs Πειραιώς (συμπεριλαμβανομένων των καταστημάτων ΑΤΕ) και […] καταστήματα και […] ATMs Γενικής. Τα αντίστοιχα μεγέθη για τη Millennium είναι […] καταστήματα και […] ATMs. Για περαιτέρω πληροφορίες βλ. και ενότητες Α και Β.

[194] Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων που παρασχέθηκαν από τις ίδιες τις τράπεζες, κατόπιν ερωτηματολογίου της ΓΔΑ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών για τα 19 μέλη της, τα 2 συνδεδεμένα μέλη της και 5 επιπλέον πιστωτικά ιδρύματα που δεν τυγχάνουν μέλη της, το σύνολο των υποκαταστημάτων στον ελλαδικό χώρο ανέρχεται σε 4.163 το 2009, σε 3.743 το 2010 και τέλος σε 3.575 το 2011, παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με το 2009 της τάξης του 14% (βλ. http://www.hba.gr/). Σύμφωνα δε με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το σύνολο των τραπεζικών υποκαταστημάτων στον ελλαδικό χώρο ανέρχεται για το 2009 σε 4.098, για το 2010 σε 4.005 υποκαταστήματα και για το 2011 σε 3.845 υποκαταστήματα.

131. Με βάση τον αριθμό των **υποκαταστημάτων** σε επιμέρους νομούς, η νέα οντότητα θα κατέχει μερίδια άνω του [25-35]% στην πλειοψηφία των νομών με εξαίρεση του νομούς: Ιωαννίνων (με μερίδιο [25-35]%), Θεσσαλονίκης (με μερίδιο [25-35]%), Γρεβενών (με μερίδιο [25-35]%), Φωκίδος (με μερίδιο [25-35]%), Δωδεκανήσου (με μερίδιο [25-35]%), Μαγνησίας (με μερίδιο [15-25]%), Ευρυτανίας (με μερίδιο [15-25]%), Κέρκυρας (με μερίδιο [15-25]%), Χίου (με μερίδιο [15-25]%), Κεφαλληνίας (με μερίδιο [15-25]%), Λευκάδος (με μερίδιο [15-25]%) και Ζακύνθου (με μερίδιο [15-25]%). Στην περιοχή της Αττικής, η νέα οντότητα θα κατέχει το [15-25]% του συνόλου των υποκαταστημάτων της περιοχής, ενώ στις επιμέρους νομαρχίες και νομούς τα μερίδιά της θα διαμορφωθούν ως εξής: [15-25]% στο σύνολο των υποκαταστημάτων στη Νομαρχία Αν. Αττικής, [15-25]% στη Νομαρχία Αθηνών, [15-25]% στη Νομαρχία Πειραιά και [15-25]% στη Νομαρχία Δυτικής Αττικής. Στο σύνολο της Αττικής, ο νέος Όμιλος Πειραιώς θα κατέχει, με […] σχετικά διαφορά, τη δεύτερη θέση έναντι του Ομίλου ΕΤΕ[195] (με συνολικό μερίδιο [25-35]%) και […] υψηλότερα από τον Όμιλο Alpha (με μερίδιο [15-25]%). Στο δε νομό Θεσσαλονίκης, ο νέος Όμιλος θα κατέχει την πρώτη θέση με μερίδιο [25-35]% έναντι του […] χαμηλότερου ομίλου ΕΤΕ με μερίδιο [25-35]%. Επίσης, στους νομούς Θεσπρωτίας, Δράμας, Κιλκίς και Φλώρινας το μερίδιο της νέας οντότητας με βάση τον αριθμό των υποκαταστημάτων θα ανέλθει σε [35-45]%, ενώ για τους νομούς Καρδίτσας, Ηλείας, Πρέβεζας, Σερρών, Χαλκιδικής θα είναι ακόμα υψηλότερο.

132. Όσον αφορά τη θέση της Πειραιώς, μετά τη συγκέντρωση, με βάση τον αριθμό ATMs, τα μερίδιά της είναι σημαντικά υψηλότερα έναντι άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων σε πολλούς νομούς της Ελλάδας.

133. Ωστόσο, τα όποια συμπεράσματα, εν προκειμένω, είναι ενδεχομένως επισφαλή καθώς, όπως έχει επισημάνει και η γνωστοποιούσα, *«[…][196]»*.

Ζ.5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Ζ.5.1. Η άποψη της γνωστοποιούσας

134. Τόσο όσον αφορά την εν προκειμένω εξεταζόμενη αγορά όσο και για το σύνολο των σχετικών και επηρεαζόμενων αγορών, η γνωστοποιούσα εκτιμά ότι δεν θα υπάρξει καμία επίπτωση ή/και στρέβλωση στη λειτουργία του ανταγωνισμού στις αγορές δραστηριοποίησής της. Ειδικότερα, όπως επισημαίνει στο έντυπο γνωστοποίησης, *«[ε]κτιμάται ότι η επίδραση στον ανταγωνισμό λόγω της Συγκέντρωσης θα είναι ελάχιστη, δεδομένου ότι τα μερίδια αγοράς της Millennium, η οποία θα εισέλθει στον έλεγχο της Πειραιώς (στην οποία συνυπολογίζονται τα μερίδια αγοράς των Περιουσιακών Στοιχείων της ΑΤΕ και της Γενικής), είναι μικρά […]. Η ελάχιστη διαφορά του δείκτη HHI[197] προ και μετά τη συγκέντρωση τόσο στην αγορά των δανείων όσο και των καταθέσεων τεκμηριώνει περαιτέρω τη μη σημαντική διαφοροποίηση μετά την ενσωμάτωση της Millennium στην Πειραιώς […]. Συνεπώς πρέπει να σημειωθεί ότι δεν δημιουργείται επηρεασμός της αγοράς*

[195] Σημειώνεται ότι ως Όμιλος ΕΤΕ εννοείται το ενιαίο σχήμα ΕΤΕ-Eurobank.

[196] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[197] Σημειώνεται ότι η Πειραιώς έχει προβεί σε δικούς της υπολογισμούς του δείκτη HHI στις σχετικές αγορές και σε αυτούς τους υπολογισμούς αναφέρεται εδώ.

που να πιθανολογεί δημιουργία δεσπόζουσας θέσης ή διακινδύνευσης της δομής της αγοράς ή οποιοσδήποτε άλλος λόγος που να πιθανολογεί την ανάγκη απαγόρευσης της συγκέντρωσης με βάση και τα αντίστοιχα μερίδια αγοράς του ανταγωνισμού[198]*».*

Z.5.2. Η άποψη των ανταγωνιστών των μερών

135. Σύμφωνα με την άποψη της πλειοψηφίας των σχετικά ερωτηθέντων πιστωτικών ιδρυμάτων που αποτελούν ανταγωνιστές των δύο μερών, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στη λειτουργία του ανταγωνισμού στην εν γένει αγορά των τραπεζικών υπηρεσιών και κατ' επέκταση στις τραπεζικές υπηρεσίες που αφορούν σε καταθέσεις και χορηγήσεις τόσο της λιανικής όσο και της επιχειρηματικής τραπεζικής[199]. Η εκτίμηση αυτή στηρίζεται πρωτίστως στο μικρό μέγεθος της Millennium σε όλες τις αγορές που δραστηριοποιείται καθώς και στο σχετικά περιορισμένο δίκτυό της[200]. Μάλιστα, σύμφωνα με την άποψη της […], η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να δυσχεράνει την ανάπτυξη των μικρότερων πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά ούτε θα έχει κάποια επίπτωση στις λοιπές ανταγωνιστικές δυνάμεις της αγοράς που αφορούν στη διαπραγματευτική δύναμη των πελατών και στον υψηλό βαθμό υποκαταστασιμότητας των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών[201].

---

[198] Βλ. σελ. 24-25 υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.

[199] Ενδεικτικά, η […] αναφέρει στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της ότι *«[η] εκτίμηση της […] είναι ότι η επικείμενη συγκέντρωση της Τράπεζας Πειραιώς/Millennium Bank δεν πρόκειται να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις αναφερόμενες αγορές [ήτοι, στις αγορές που δραστηριοποιούνται και τα δύο μέρη] και υπο-αγορές αυτών».*

[200] Ενδεικτικά, η […] στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή αναφέρει ότι *«[ε]κτιμούμε ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, δεν θα επιφέρει αρνητική επίδραση στη λειτουργία του ανταγωνισμού στις αναφερόμενες αγορές και υπο-αγορές αυτών, λόγω των μικρών μεγεθών της Millennium Bank, ώστε η απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου της από την Τράπεζα Πειραιώς δεν αναμένεται να ισχυροποιήσει περαιτέρω τη θέση του Ομίλου»*. Αντίστοιχα, η […] υποστηρίζει στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της ότι *«[α]ναφορικά με το βαθμό που η υπό εξέταση συγκέντρωση θα επηρεάσει την ανταγωνιστική θέση της […], δεν υπάρχουν ενδείξεις που να τείνουν προς την κατεύθυνση ότι αυτή επιδεινώνεται ως απόρροια της γνωστοποίησης απόκτησης αποκλειστικού ελέγχου της Millennium Bank από την Τράπεζα Πειραιώς, λόγω αφενός του μεριδίου αγοράς που κατέχει η Τράπεζα Millennium και αφετέρου του μεγέθους του δικτύου της»*. Περαιτέρω, η […] στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της, αναγνωρίζει την τάση για συγκέντρωση του κλάδου και την ιδιαίτερα ενισχυμένη θέση της Πειραιώς μετά τις αποκτήσεις του τελευταίου έτους, ωστόσο καταλήγει ότι *«[σ]ε κάθε περίπτωση, το μερίδιο της Millennium Bank σε κάθε μία από τις επιμέρους σχετικές αγορές εκτιμάται ότι είναι μικρό (βλ. σχετ. υπ' αρ. 549/VII/2012 απόφαση ΟλΕπΑντ). Συνεπώς, δεν τίθεται ζήτημα ενίσχυσης δεσπόζουσας θέσης από τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση. Περαιτέρω, η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση δεν φαίνεται πιθανό να οδηγήσει στη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης συνολικά στην εγχώρια τραπεζική αγορά, δεδομένης της παρουσίας ανταγωνιστών με σημαντικά μερίδια στις επιμέρους αγορές (ALPHA, ΕΘΝΙΚΗ, EUROBANK – βλ. σχετ. υπ' αρ. 549/VII/2012 απόφαση ΟλΕπΑντ). Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το δίκτυο καταστημάτων της Millennium Bank είναι αριθμητικά και γεωγραφικά περιορισμένο, εκτεινόμενο σε περιοχές στις οποίες ήδη διαθέτει υποκαταστήματα ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς».*

[201] Ειδικότερα, η πλήρης απάντηση της […], όπως αναφέρεται στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της έχει ως εξής: *«Δεν θεωρούμε ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση θα έχει ιδιαίτερη επίπτωση σε κάποια από τις ως άνω αγορές* [ήτοι οι αγορές καταθέσεων και χορηγήσεων λιανικής και επιχειρηματικής, η αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης, η αγορά factoring, η αγορά έκδοσης και αποδοχής χρεωστικών και πιστωτικών καρτών και η αγορά διάθεσης αμοιβαίων κεφαλαίων] *και τις υπο-αγορές αυτών. Ενδεικτικά, ο Όμιλος που προκύπτει από την υπό εξέταση συγκέντρωση δεν έχει τη δυνατότητα να δυσχεράνει την επέκταση μικρότερων εταιρειών στη σχετική αγορά ή να περιορίσει σημαντικά τη διαπραγματευτική ισχύ των πελατών και την ικανότητά τους να στραφούν σε εναλλακτικά προϊόντα και σε εναλλακτικές επιχειρήσεις. Επιπροσθέτως, η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στις σχετικές αγορές, διευκολύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους στις αγορές αυτές».*

136. Πρόσθετα, το […] υποστηρίζει ότι οι συγχωνεύσεις μπορούν να δημιουργήσουν μακροπρόθεσμα σημαντικές συνέργειες ιδίως από πλευράς λειτουργικού κόστους και κόστους χρήματος, *«γεγονός που αφενός μεν μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τα λειτουργικά αποτελέσματα των τραπεζών και επομένως τα ίδια κεφάλαιά τους, αφετέρου δε,* [ενν. οδηγεί] *στη μείωση του κόστους διοχέτευσης της αγοραστικής δύναμης προς τις «ελλειμματικές μονάδες»* [ενν. δανειολήπτες και επενδυτές][202]*»*. Ακόμα, δε, και βραχυπρόθεσμα, που υφίσταται αυξημένο λειτουργικό κόστος, η εν λόγω αύξηση αντισταθμίζεται, κατά το […], από την αύξηση στα έσοδα λόγω της παροχής τραπεζικών υπηρεσιών. Συνεπώς, οι συγκεντρώσεις εν γένει και η υπό κρίση συγκέντρωση κατ' επέκταση *«διαμορφώνουν συνθήκες εξοικονόμησης σημαντικών πόρων, αύξησης της κερδοφορίας, ενίσχυσης των κεφαλαίων και κατά συνέπεια, κατάλληλο περιβάλλον για τη διαμόρφωση μεσοπρόθεσμα, εξορθολογισμένου κόστους των παρεχόμενων από τις τράπεζες χρηματοπιστωτικών εργαλείων, με αναλογιζόμενα θετικά αποτελέσματα στη λειτουργία και στην ανάπτυξη της αγοράς και της οικονομίας»*. Σε κάθε περίπτωση, όμως, απαιτείται προσεκτική αντιμετώπιση και περαιτέρω παρακολούθηση της αγοράς καθώς *«ο μεγάλος βαθμός συγκέντρωσης του συστήματος θα μπορούσε να δημιουργήσει επί της ουσίας συνθήκες «δεσπόζουσας θέσης», με πιθανώς αρνητικές επιπτώσεις»*.

137. Στο ίδιο πλαίσιο η […] σημειώνει ότι η υπό κρίση συγκέντρωση στον ελληνικό τραπεζικό χώρο *«αποτελούσε επί μακρόν ζητούμενο από την τραπεζική αγορά. Εν μέσω της σημερινής κρίσης, η συγκέντρωση αυτή επιβάλλεται σε ιδιαίτερες συνθήκες και με πολύ γρήγορο τρόπο*[203]*»*. Ωστόσο, κατά την εκτίμησή της, το νέο σχήμα θα αποτελέσει μεν *«συστατικό στοιχείο ικανό για τη δημιουργία ισχυρών πιστωτικών ιδρυμάτων με μειώσεις λειτουργικού κόστους και κεφαλαιακής ενίσχυσης»*, αλλά απαιτείται προσοχή ώστε *«η υπό κρίση συγκέντρωση να μην αποτελέσει την απαρχή μιας ολιγοπωλιακής αγοράς»*. Επίσης, η τράπεζα αναμένει ότι οι μικρού μεγέθους «παίκτες» της αγοράς θα αντιμετωπίσουν μελλοντικά υψηλότερο κόστος χρήματος που σε συνδυασμό με την ανάπτυξη νοοτροπίας εκ μέρους των καταναλωτών «μεγάλου» έναντι «μικρού» πιστωτικού ιδρύματος θα αποτελέσουν εμπόδια εισόδου και ανάπτυξης των μικρών σχημάτων. Η δυσχέρεια αυτή δύναται να επιδεινωθεί από τα πιο ισχυρά δίκτυα των μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων, ως απόρροια των συγχωνεύσεων που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και την αδυναμία των μικρών σχημάτων να προσφέρουν εξίσου ευέλικτα και ανταγωνιστικά προϊόντα.

138. Όσον αφορά τις αγορές καταθέσεων λιανικής τραπεζικής, η […] ισχυρίζεται ότι η υπό κρίση συγκέντρωση θα λειτουργήσει αρνητικά και για τους τελικούς καταναλωτές *«σε ό,τι αφορά μειωμένα επιτόκια* [ενν. καταθέσεων] *και περιορισμένες εναλλακτικές δυνατότητες για την επίτευξη μεγαλύτερων αποδόσεων, λόγω της πιθανόν διαμορφούμενες ολιγοπωλιακής αγοράς στον τραπεζικό χώρο»*. Σχετικά με τα αποτελέσματα της υπό κρίση

[202] Βλ. και υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή του […].

[203] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] αναφορικά με τις επιπτώσεις της υπό κρίση συγκέντρωσης.

πράξης στις χορηγήσεις λιανικής, η τράπεζα αναγνωρίζει ότι *«[η] συγκέντρωση θα δημιουργήσει μία Τράπεζα η οποία θα έχει δεσπόζουσα θέση στην Ελληνική Τραπεζική αγορά»*, ωστόσο *«λόγω του μεγέθους της Τράπεζας* [ενν της[…]] *και του μικρού μεριδίου αγοράς που διαθέτει, δεν είμαστε σε θέση να εκτιμήσουμε τις επιπτώσεις της»*.

139. Σχετικά με τις επιπτώσεις της υπό κρίσης συγκέντρωσης στην αγορά των χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής, η […] εκτιμά ότι για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ο πραγματικός ανταγωνισμός θα υποστεί μείωση, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Οι επιπτώσεις βραχυπρόθεσμα θα είναι μικρότερες *«έως ότου υπάρξει πλήρης ενσωμάτωση και εναρμόνιση των λειτουργιών των συνεργαζόμενων συστημικών πλέον τραπεζών»*, ενώ μακροπρόθεσμα αναμένεται ότι *«θα υπάρξει κοινή γραμμή πλεύσης σε θέματα λειτουργίας, κόστους και τιμολόγησης*[204]*»*. Μία ακόμη διάσταση των αποτελεσμάτων της υπό κρίση συγκέντρωσης στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αφορά στη *«μείωση του αριθμού και του ύψους των τραπεζικών τους ορίων, πιθανώς με επικείμενη μείωση του συνόλου τους, (π.χ. τα 4 όρια θα μειωθούν σε 2), για λόγους συγκέντρωσης κινδύνου σε κάθε νέο σχήμα και κυρίως λόγω αδυναμίας πρόσβασης σε άλλες τράπεζες για την εξασφάλιση νέων ορίων. Επιπλέον, η διαπραγματευτική τους δύναμη θα μειωθεί τόσο όσον αφορά την τιμολόγηση όσο και τη χρήση του χορηγούμενου κεφαλαίου. Εάν τα τραπεζικά σχήματα επιδιώξουν περαιτέρω συγκέντρωση εργασιών, θα μπορούν να επιβάλλουν λόγω της θέσης τους στην αγορά, τόσο την τιμολόγηση όσο και τον όγκο των εργασιών που ζητούν»*. Επίσης, η τράπεζα αναφέρει ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν στην *«αναζήτηση συνεργασίας με κάποιο από τα μεγάλα τραπεζικά σχήματα, ώστε να μπορούν να διεξάγουν απρόσκοπτα τις εργασίες τους με πελάτες και προμηθευτές. Επιπρόσθετα, η επίτευξη συνεργασίας με τα ως άνω σχήματα θα είναι απαραίτητη και λόγω ουσιαστικών δυσκολιών διείσδυσης στην αγορά»*. Όσον αφορά την υπο-αγορά των χορηγήσεων των μεγάλων επιχειρήσεων η τράπεζα αναφέρει ότι *«η δημιουργία λιγότερων σε αριθμό διαθέσιμων τραπεζικών σχημάτων θα οδηγήσει σε μείωση του ανταγωνισμού. Σήμερα, με την πληθώρα των διαθέσιμων τραπεζών, ο πελάτης έχει πολλές επιλογές και άρα μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη. Επιπρόσθετα, η συγκέντρωση του τραπεζικού τομέα σε λίγα σχήματα θα μειώσει τις δυνατότητες των πελατών για εύρεση χρηματοδότησης, αναλόγως με την πολιτική που θα θεσπίσει το κάθε Τραπεζικό Ίδρυμα»*. Ωστόσο, σημειώνει ότι γενικά η δυσχέρεια εύρεσης χρηματοδότησης θα είναι ισχυρότερη *«στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και λιγότερη στις μεγάλες επιχειρήσεις»*. Τέλος, *«[μ]ε την ίδια λογική θα μειωθούν και οι ευκαιρίες των επιχειρήσεων για αναχρηματοδότηση των δανείων τους, με μεταφορά σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα»*.

140. Αμφιβολίες για τα αποτελέσματα της υπό κρίση συγκέντρωσης στη λειτουργία του ανταγωνισμού σημειώνει και η […], η οποία σε σχετικό ερώτημα αναφέρει ότι *«[τ]ο νέο σχήμα οδηγεί σε περαιτέρω συγκέντρωση του τραπεζικού κλάδου και αναπόφευκτα σε συρρίκνωση του ανταγωνισμού στις επιμέρους τραπεζικές αγορές […]. Ειδικότερα και όσον αφορά στα παρεχόμενα ανταγωνιστικά προϊόντα αμφότερων των τραπεζών που*

[204] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

απευθύνονταν στο ίδιο πελατειακό κοινό αναμένεται να επικρατήσουν τα πλέον προσοδοφόρα για τη νέα συγκέντρωση, με αποτέλεσμα να περιορισθούν οι δυνατότητες επιλογής υπηρεσιών των πελατών. Παράλληλα, η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση πιθανολογείται ότι θα έχει επιπτώσεις και θα επιφέρει αλλαγές και επαναπροσδιορισμό θέσεων σε μετόχους, πελάτες και εργαζόμενους. Η συγκέντρωση αυτή λόγω της αναμενόμενης μείωσης του υπερβολικά μεγάλου αριθμού σημείων παρουσίας θα έχει σαν αποτέλεσμα, το έντονο κοινωνικό πρόβλημα απώλειας θέσεων εργασίας[205]».

141. Τέλος, όπως υποστηρίζει η […], η υπό κρίση συγκέντρωση δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτόνομα αλλά «*πρέπει να συνεκτιμηθεί ως μέρος του συνόλου των εξαγορών της Τράπεζας Πειραιώς και όχι μεμονωμένα από την στιγμή που γενικά στην αγορά θα υπάρξει συγκέντρωση καταθέσεων με ταυτόχρονη μείωση των πηγών χρηματοδότησης λόγω της μείωσης των Τραπεζικών Ιδρυμάτων τα αποτελέσματα της συγκέντρωσης θα γίνουν ορατά μετά την πλήρη συγχώνευση των Τραπεζών και λειτουργικά*» καταλήγοντας, ωστόσο, ότι οι επιπτώσεις της θα εξαρτηθούν από τη βιωσιμότητα της νέας οντότητας, όπως θα προκύψει μετά την ανακεφαλαιοποίηση των μερών, και το βαθμό ολοκλήρωσης και επίτευξης λειτουργικής ενοποίησης[206].

142. Όσον αφορά τις καταθέσεις λιανικής, η […] αναφέρει ότι «*[π]ριν την κρίση στην Κύπρο η συγκέντρωση καταθέσεων λιανικής και στην περίπτωση που δεν θα υπάρξουν αυξημένες αναλήψεις μετά την εξαγορά θα βελτίωνε σημαντικά τους δείκτες ρευστότητας της ενοποιημένης Τράπεζας. Το γεγονός όμως ότι μειώνεται δραστικά το μέγεθος των διαθέσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα για το μέγεθος της εγγύησης των καταθέσεων, θα οδηγήσει τους καταθέτες σε διασπορά των διαθεσίμων τους εκτός των καταθετικών προϊόντων μέσα στην ίδια τράπεζα, είτε σε ανάληψη από την Τράπεζα μέρους των καταθέσεων τους και τοποθέτησή τους σε κάποιο από τα εναπομείναντα Πιστωτικά Ιδρύματα. Το ίδιο πιστεύουμε ότι θα συμβεί και στις άλλες συστημικές Τράπεζες με αποτέλεσμα την «ανταλλαγή» καταθετών μεταξύ τους. Ένα πολύ πιθανό σενάριο θεωρούμε ότι θα είναι η στροφή των καταθετών σε επενδυτικά προϊόντα όπως μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια, ομόλογα κλπ. Σε αυτήν την περίπτωση θα υπάρχει μείωση των Καταθέσεων Λιανικής, αύξηση όμως των καταθέσεων από θεσμικούς*», υπονοώντας ουσιαστικά ότι ακόμα και εάν βραχυπρόθεσμα σημειωθούν υψηλές συγκεντρωτικές τάσεις σε λίγα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα, οι μακροπρόθεσμες επιδράσεις θα εξαρτηθούν από τη συμπεριφορά των πελατών των τραπεζών. Για τις δε

[205] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

[206] Ειδικότερα, η πλήρης εν προκειμένω απάντηση της […] έχει ως εξής: «*Γενικά, η συγκεκριμένη συγκέντρωση δεν μπορεί να εκτιμηθεί σε βάθος από την στιγμή που είναι μέρος της πρακτικής που έχει κυριαρχήσει στον Ελληνικό Τραπεζικό χώρο με αποτέλεσμα της συγκέντρωση του κλάδου σε 3 Τράπεζες. Είναι γεγονός όμως ότι μεσο-βραχυπρόθεσμα και ως ότου επιτευχθούν πλήρως και λειτουργικά οι ενοποιήσεις των Ελληνικών Τραπεζών, αυτές δεν θα μπορούν να εκπληρώσουν πλήρως τον ρόλο τους. Η βιωσιμότητα τους και οι κεφαλαιακές τους ανάγκες θα εξαρτηθούν μετά την ανακεφαλαιοποίηση τους από την επιτυχία των συγχωνεύσεων τους σε λειτουργικό επίπεδο. Αυτή η διαδικασία που θα διαρκέσει θα οδηγήσει σε μείωση των θέσεων εργασίας στον κλάδο ως αποτέλεσμα της ανάγκης μείωσης των εξόδων τους και βελτίωσης της κεφαλαιακής του θέσης. Γίνεται, λοιπόν φανερή η ανάγκη εξεύρεσης νέων πηγών χρηματοδότησης από ξένα Πιστωτικά Ιδρύματα μέσω των οποίων βραχυπρόθεσμα θα επωφεληθούν οι Ελληνικές Τράπεζες αφού θα είναι εφικτή η αποπληρωμή δανειακών υποχρεώσεων προς αυτές*».

χορηγήσεις λιανικής, η τράπεζα επισημαίνει ότι *«[ο]ι συγκεντρώσεις των Τραπεζών και με δεδομένο το «overlap» πελατών θα οδηγήσει σε αύξηση του ρίσκου συγκέντρωσης ανά πελάτη. Πιστεύουμε ότι η Τράπεζα αρχικά θα οδηγηθεί σε συγκέντρωση οφειλών σε ένα δανειακό προϊόν και στην συνέχεια θα αναζητήσει προπληρωμές που για να επιτευχθούν θα χρειαστεί να μειώσει το οφειλόμενο κεφάλαιο. Η [οι] προπληρωμές θα μειώσουν το σύνολο των καταθέσεων ή θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν από άλλες Τράπεζες οι οποίες όμως θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν από άλλες Τράπεζες οι οποίες όμως θα πρέπει να διαχειριστούν τα ίδια προβλήματα*[207]*»*. Σύμφωνα λοιπόν με την […], η υπό κρίση συγκέντρωση θα περιορίσει, εν τέλει, τις δυνατότητες λήψης δανείων από τους καταναλωτές γεγονός που δεν θα αφορά μόνο την εν προκειμένω νέα οντότητα αλλά και τα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα.

143. Τέλος, η […], αναφερόμενη στις αγορές επιχειρηματικής τραπεζικής υποστηρίζει ότι η υπό κρίση συγκέντρωση και οι γενικότερες συγκεντρωτικές τάσεις στον κλάδο θα επιφέρουν αύξηση των ζητούμενων εξασφαλίσεων από τις επιχειρήσεις, με κατά συνέπεια την επιβάρυνση της θέσης και δυνατότητας των πελατών να αντλήσουν ρευστότητα[208].

Ζ.5.3. Η άποψη της υπηρεσίας

Ζ.5.3.1. Επιπτώσεις στις αγορές καταθετικών προϊόντων λιανικής τραπεζικής

i) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητες δημιουργίας ή ενίσχυσης ατομικής δεσπόζουσας θέσης)

144. Στην **ευρύτερη αγορά των καταθετικών προϊόντων λιανικής,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στη δεύτερη θέση. Την πρώτη θέση με αισθητή διαφορά διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% (αυξανόμενο το μερίδιο του Ομίλου Πειραιώς κατά μόλις [1-3]% με συνέπεια τούτος να διατηρείται στη δεύτερη θέση), ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται ο Όμιλος ΑΛΦΑ με μερίδιο αγοράς [15-25]%. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[209] ([50-100] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [50-100] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

[207] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

[208] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] της […]. Η πλήρης απάντηση της τράπεζας έχει ως εξής: *«Ο κίνδυνος συγκέντρωσης λόγω του «overlap» των ίδιων πελατών θα οδηγήσει στην ανάγκη να διεκδικηθούν από την Τράπεζα μεγαλύτερες εγγυήσεις για τον συγκεντρωμένο δανεισμό που προσφέρει σε αυτές τις επιχειρήσεις. Αυτό απαιτείται και από τις οδηγίες της Τράπεζας της Ελλάδος. Είναι πιθανό λοιπόν οι επιχειρήσεις αυτές να μεταφέρουν καταθέσεις από άλλες Τράπεζες στην Πειραιώς για να χρησιμοποιηθούν ως «cash collateral». […] Η συγκέντρωση δανεισμού σε μία Τράπεζα θα οδηγήσει σε ανάγκη αύξησης των εγγυήσεων από την πλευρά της επιχείρησης (ως άνω) με μείωση όμως των ταμειακών διαθεσίμων τους. Οι επιχειρήσεις θα αναζητήσουν άλλες πηγές χρηματοδότησης που αν εξευρεθούν θα βοηθήσουν στην αποπληρωμή των δανείων τους και την ταυτόχρονη μείωση του κινδύνου συγκέντρωσης για την Πειραιώς»*.

[209] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

145. Στην **υπο-αγορά των καταθέσεων όψεως (τρεχούμενων)** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% με συνέπεια ο Όμιλος Πειραιώς να διατηρεί την τρίτη θέση που κατείχε και στη δεύτερη θέση να παραμένει ο Όμιλος ΑΛΦΑ με μερίδιο αγοράς [25-35]%, μη μεταβαλλόμενη ως εκ τούτου η δομή της αγοράς. Ενδεικτικό τούτου είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη ΗΗΙ κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[210] ([100-150] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [100-150] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

146. Στην **υπο-αγορά των καταθεσεων ταμιευτηρίου,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει και πάλι ο Όμιλος ΕΤΕ με σημαντική διαφορά από τον Όμιλο Πειραιώς που κατατάσσεται στη δεύτερη θέση. Τις θέσεις τους ως είχαν διατηρούν σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης τόσο ο Όμιλος ΕΤΕ και ο Όμιλος Πειραιώς, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% αυξανόμενο το μερίδιο του Ομίλου Πειραιώς κατά μόλις [0-1]%, όσο και ο Όμιλος ΑΛΦΑ που παραμένει στη τρίτη θέση με μερίδιο αγοράς [15-25]%. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη ΗΗΙ κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[211] ([0-50] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [0-50] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

147. Στην **υπο-αγορά των καταθεσεων προθεσμίας λιανικής,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στη τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% με συνέπεια ο Όμιλος Πειραιώς να κατατάσσεται στη δεύτερη θέση, ενώ την τρίτη θέση κατέχει πλέον ο Όμιλος ΑΛΦΑ με μερίδιο αγοράς [15-25]%. Αν και παρατηρείται εν προκειμένω μια ανακατάταξη των τριών πρώτων σε μερίδια τραπεζών στην εν λόγω αγορά μέσω της προσαύξησης του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς κατά μόλις [1-3]%, χαρακτηριστικό είναι ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη ΗΗΙ κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[212] ([50-100] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [50-100] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

---

[210] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

[211] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

[212] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

148. Συμπερασματικά, στην ευρύτερη αγορά των καταθετικών προϊόντων λιανικής καθώς στις υπο-αγορές των καταθέσεων όψεως (τρεχούμενων) λιανικής, καταθέσεων ταμιευτηρίου και καταθέσεων προθεσμίας λιανικής, οι συμμετέχουσες δεν αποκτούν την πρώτη θέση συνεπεία της υπό εξέταση συγκέντρωσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες τις προαναφερόμενες υπο-αγορές της λιανικής τραπεζικής δραστηριοποιούνται, πλην των συμμετεχουσών, τουλάχιστον δύο ισχυροί ανταγωνιστές, ήτοι ο Όμιλος ΕΤΕ και ο Όμιλος ΑΛΦΑ με καθιερωμένα δίκτυα επίσης μεγάλης δυναμικής με αυτή του δικτύου της υπό εξέταση ενιαίας οντότητας, καθώς και αρκετοί μικρότεροι, αλλά αξιόλογοι, ανταγωνιστές. Εξάλλου οποιαδήποτε πιθανή παρεμπόδιση του ανταγωνισμού θα μπορούσε να ανακύψει μόνο στην περίπτωση που θα συνδεόταν αιτιωδώς με την υπό εξέταση πράξη συγκέντρωσης. Εν προκειμένω η επαύξηση του μεριδίου της απορροφώσας επιχείρησης, συνεπεία της γνωστοποιηθείσας πράξης στις ως άνω σχετικές αγορές (ευρύτερη και υπό-αγορές), κρίνεται αμελητέα, καθώς κυμαίνεται από [0-1] % έως [3-5] %, και συνεπώς δεν μεταβάλλει ουσιωδώς τις ανταγωνιστικές συνθήκες και τη δομή της αγοράς σε σύγκριση με την κρατούσα προ της συγκέντρωσης κατάσταση, σύμφωνα και με τα ορισθέντα στην ενωσιακή πρακτική [213] [214]. Επί πλέον, στο σύνολο των υπό κρίση (υπο)αγορών, η μεταβολή του δείκτη HHI βρίσκεται κάτω των εκτιθέμενων με τη σχετική Ανακοίνωση της Ε.Ε ασφαλών ορίων, ενώ δεν συντρέχει οιαδήποτε εκ των εξαιρετικών περιστάσεων που προβλέπονται στην παρ. 20 της εν λόγω Ανακοίνωσης.

149. Εξάλλου, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι η απορροφώμενη εταιρία έχει χαρακτηριστικά τέτοια και εμπορική και τιμολογιακή πολιτική τέτοιου είδους που η αποχώρησή της από την αγορά να οδηγεί στην εξάλειψη μιας σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσης για τα μέλη της ολιγοπωλιακά διαρθρωμένης αγοράς παροχής των εν λόγω τραπεζικών υπηρεσιών.

150. Συνεπεία των ανωτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση ατομικής δεσπόζουσας θέσης της ενιαίας οντότητας σε καμία εκ των (υπο-)αγορών αυτών ούτε και στον εν γένει περιορισμό του ανταγωνισμού.

ii) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης)

---

[213] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεών της ότι η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα». Βλ. σχετ. αποφάσεις της Ευρωπαικής Επιτροπής αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, παρ. 137-140, 155-156,193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 89-90 και 95-96. Αντίστοιχα έχει κρίνει και κατά την εξέταση συγκεντρώσεων σε άλλους κλάδους, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M. 6704- REWE TOURISTIK GMBH/FERID NASR/ECIM HOLDING SA παρ. 30-32 και 39, M.6132-CARGILL/KVB παρ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION- παρ.32,37,46 και 59.

[214] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά την μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς της απορροφώσας επιχείρησης δύναται να ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της συνεπεία της συγκέντρωσης.

151. Στο επίπεδο της ευρύτερης αγοράς των καταθετικών προϊόντων λιανικής τραπεζικής, καθώς και στις υπο-αγορές των καταθέσεων όψεως, ταμιευτηρίου και προθεσμίας λιανικής, οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και ενιαίο σχήμα) θα κατέχουν αθροιστικά, μετά την υπό εξέταση συγκέντρωση, μερίδια ανερχόμενα σε σύνολο καταθετικών προϊόντων λιανικής: [65-75]%, σύνολο καταθέσεων όψεως: [75-85]%, σύνολο καταθέσεων ταμιευτηρίου: [75-85]% και σύνολο καταθέσεων προθεσμίας: [65-75]%. Ως εκ τούτου, οι υπό κρίση υπο-αγορές παρουσιάζουν, όπως εξάλλου προεκτέθηκε, υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης. Υπενθυμίζεται δε ότι εν γένει όσο υψηλότερος ο βαθμός συγκέντρωσης, τόσο περισσότερο ευάλωτη είναι μία αγορά στην δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων[215].

152. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, στο σύνολο των ως άνω αγορών τα παραπάνω διαπιστούμενα υψηλά ποσοστά (που υπερβαίνουν σε όλες τις περιπτώσεις το 60%) **θα κατέχουν τρεις επιχειρήσεις** (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και νέα οντότητα), γεγονός το οποίο καθιστά τον πιθανό συντονισμό καταρχήν ασταθή[216], λόγω και της ύπαρξης σημαντικού αριθμού μικρότερων ανταγωνιστών οι οποίοι, όπως προαναφέρθηκε, έχουν αισθητή παρουσία στις εδώ εξεταζόμενες αγορές, και ιδίως το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο που στο σύνολο των προαναφερθεισών αγορών (με εξαίρεση αυτή των καταθέσεων όψεως) έχει μερίδια άνω του 5%.

153. Εξάλλου, με βάση τα στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεση της Γ.Δ.Α., δεν υφίστανται ιδιαίτεροι διαρθρωτικοί ή άλλοι δεσμοί μεταξύ των δραστηριοποιούμενων στις εδώ εξεταζόμενες σχετικές αγορές επιχειρήσεων. Σε σχέση με τα ανωτέρω, σημειώνονται ειδικότερα τα εξής:

154. Ως προς την **υπο-αγορά των καταθέσεων όψεως λιανικής και την υπο-αγορά των καταθέσεων προθεσμίας λιανικής** παρατηρείται σχετική συμμετρία μεταξύ των μεριδίων των τριών προπορευόμενων επιχειρήσεων, ενώ το μερίδιο του τέταρτου ανταγωνιστή εμφανίζει ουσιώδη απόκλιση. Η πορεία των μεριδίων αγοράς της πλειονότητας των ανταγωνιστών είναι κατά βάση φθίνουσα σε χρονικό διάστημα τριών ετών. Ωστόσο, το μερίδιο του πρώτου προπορευόμενου Ομίλου απέχει άνω του 5% από αυτό του δεύτερου, με μεγαλύτερη συμμετρία να παρατηρείται στα μερίδια δεύτερου και τρίτου σε κατάταξη ομίλων. Ειδικά δε στην υπο-αγορά καταθέσεων προθεσμίας λιανικής όπου στη δεύτερη θέση μετά τη συγκέντρωση θα κατατάσσεται ο Όμιλος Πειραιώς το συνδυαστικό μερίδιο των δύο πρώτων υπολείπεται του 50%- ανέρχεται σε ποσοστό [40-50]%- και δεν επαρκεί για να προσδώσει στην εν λόγω αγορά χαρακτηριστικά δυοπωλίου, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι τουλάχιστον ο επόμενος ανταγωνιστής έχει σημαντική ισχύ από πλευράς μεριδίων και φάσματος δικτύου.

155. Ως προς την **ευρύτερη αγορά καταθετικών προϊόντων λιανικής και την υπο-αγορά των καταθέσεων ταμιευτηρίου**, παρατηρείται σημαντική ασυμμετρία μεταξύ του

[215] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής Μ.3333 Sony/BMG (2) παρ. 92.

[216] Με βάση και την Ευρωπαϊκή νομολογία ότι η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τριών ή τεσσάρων προμηθευτών δεν είναι πιθανή, λόγω των πολύπλοκων αμοιβαίων σχέσεων που αυτό προϋποθέτει και των επακόλουθων κινήτρων για την υιοθέτηση αποκλινουσών συμπεριφορών. Η κατάσταση αυτή θα ήταν ασταθής και δυσβάστακτη μακροχρόνια. Βλ. ενδεικτικά απόφαση Μ.1016 Price Waterhouse/Coopers &Lybrand, σκ. 103.

μεριδίου αγοράς της προπορευόμενης τράπεζας (Ομίλου ΕΤΕ) και του μεριδίου της δεύτερης ανταγωνίστριας τράπεζας (ενιαία οντότητα) και, ενόψει των ανωτέρω, δεν πιθανολογείται συντονισμός. Σημειωτέον ότι το συνδυασμένο μερίδιο των δύο πρώτων θα κυμαίνεται σε ποσοστό [45-55]-[55-65]% αντίστοιχα, ενώ παραμένουν στη σχετική αγορά τράπεζες με ευρύ δίκτυο διανομής (Όμιλος ΑΛΦΑ, Ταχ/κό Ταμιευτήριο).

156. Επί πλέον, σημαντική παράμετρος για τη θεμελίωση τυχόν συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι η παρουσία ενδείξεων περί ουσιώδους μεταβολής των ανταγωνιστικών συνθηκών στη συγκεκριμένη αγορά *λόγω* της ύπαρξης της υπό εξέταση συγκέντρωσης, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω καθώς οι τρεις πρώτες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κατέχουν τις τρεις πρώτες θέσεις, παρά την επαύξηση του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς σε εκάστη αγορά μετά τη συγκέντρωση κατά το συγκεκριμένο ποσοστό (η αύξηση από το αντίστοιχο μερίδιο της Millennium κυμαίνεται από [0-1]% έως [0-5]% στις ως άνω σχετικές αγορές [217]). Το γεγονός αυτό δεν συνηγορεί στη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης μετά την συγκέντρωση. Συμπερασματικά, υπό το φως των συνθηκών της παρούσας συγκέντρωσης, δεν προκύπτουν ενδείξεις ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού στις ως άνω αγορές με τη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης: παρότι το επίπεδο της συγκέντρωσης αυξάνει σε ορισμένη έκταση, προκύπτει ωστόσο ότι η αύξηση που προκύπτει εκ της παρούσας πράξης, δεν πρόκειται, αφ' εαυτής, να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενδυνάμωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

Ζ.5.3.2. Επιπτώσεις στις αγορές προϊόντων χορηγήσεων λιανικής τραπεζικής

i) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητες δημιουργίας ή ενίσχυσης ατομικής δεσπόζουσας θέσης)

157. Στην **αγορά των στεγαστικών δανείων** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ με σημαντική διαφορά από τους επόμενους παίκτες, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]%, με συνέπεια ο Όμιλος Πειραιώς να παραμένει στην τρίτη θέση και ο Όμιλος ΑΛΦΑ στη δεύτερη θέση με μερίδιο αγοράς [15-25]%, να μη μεταβάλλεται κατ'ουσία η δομή της αγοράς. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[218] ([50-100] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [50-100] με βάση τα στοιχεία του ενναμήνου 2012).

158. Και στην **αγορά της καταναλωτικής πίστης (εξαιρουμένων των πιστωτικών καρτών)** θα διατηρήσει την πρώτη θέση και με σημαντική μάλιστα διαφορά από τους ανταγωνιστές του ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, ενώ ο

[217] Βλ. και M.4865-ENEL/Acciona/Endesa, παρ.30-43. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς που προέκυπτε από την συγκέντρωση δεν ενίσχυε την πιθανότητα συντονισμού.

[218] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

Όμιλος Πειραιώς θα παραμείνει στην τρίτη θέση μετά και τον Όμιλο ΆΛΦΑ με το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών να ανέρχεται σε ποσοστό [5-15]% (αυξανόμενο το μερίδιο του Ομίλου Πειραιώς κατά μόλις [1-3]%). Ενδεικτικό της μη ουσιώδους μεταβολής της δομής της αγοράς είναι, και εν προκειμένω, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[219] ([0-50] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [0-50] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012). Σημειώνεται εξάλλου, ότι στην ως άνω σχετική αγορά οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις θα κατέχουν, κατόπιν της πραγματοποίησης της γνωστοποιηθείσας πράξης, οριακό μερίδιο αγοράς (λίγο μικρότερο του [5-15]%, αν και ιστορικά ξεκίνησε από υψηλότερα ποσοστά ανερχόμενα το 2009 σε [15-25]% περίπου) με αποτέλεσμα να καθίσταται η εν λόγω αγορά μη επηρεαζόμενη για τους σκοπούς της παρούσης και να παρέλκει οιαδήποτε περαιτέρω διερεύνησή της.

159. Στην **αγορά της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών,** παρατηρείται μετακίνηση του Ομίλου Πειραιώς από την τρίτη στη δεύτερη θέση σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, με το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών να ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% και με ανεπαίσθητη διαφορά από τον τρίτο πλέον σε κατάταξη Όμιλο ΆΛΦΑ, ενώ την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ με σημαντική και εν προκειμένω διαφορά από τους επόμενους δύο ανταγωνιστές. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[220] ([50-100] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [50-100] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

160. Συμπερασματικά, στις αγορές των στεγαστικών δανείων, της καταναλωτικής πίστης εξαιρουμένων των πιστωτικών καρτών και της καταναλωτικής πίστης μέσω καρτών οι συμμετέχουσες δεν αποκτούν την πρώτη θέση συνεπεία της υπό εξέταση συγκέντρωσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες τις προαναφερόμενες σχετικές αγορές δραστηριοποιούνται, πλην των συμμετεχουσών, τουλάχιστον δύο ισχυροί ανταγωνιστές, ήτοι ο Όμιλος ΕΤΕ και ο Όμιλος ΑΛΦΑ με καθιερωμένα δίκτυα επίσης μεγάλης δυναμικής με αυτή του δικτύου της υπό εξέταση ενιαίας οντότητας, καθώς και αρκετοί μικρότεροι, αλλά αξιόλογοι, ανταγωνιστές. Εξάλλου οποιαδήποτε πιθανή παρεμπόδιση του ανταγωνισμού θα μπορούσε να ανακύψει μόνο στην περίπτωση που θα συνδεόταν αιτιωδώς με την υπό εξέταση πράξη συγκέντρωσης. Εν προκειμένω η επαύξηση του μεριδίου της απορροφώσας επιχείρησης, συνεπεία της γνωστοποιηθείσας πράξης στις ως άνω σχετικές αγορές, κρίνεται αμελητέα, καθώς κυμαίνεται από [1-3]% έως [1-3]%, και συνεπώς δεν μεταβάλλει ουσιωδώς τις ανταγωνιστικές συνθήκες και τη δομή της αγοράς

[219] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

[220] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

σε σύγκριση με την κρατούσα προ της συγκέντρωσης κατάσταση, σύμφωνα και με τα ορισθέντα στην ενωσιακή νομολογία [221] [222]. Επί πλέον, στο σύνολο των υπό εξέταση αγορών, η μεταβολή του δείκτη HHI βρίσκεται κάτω των εκτιθέμενων με τη σχετική Ανακοίνωση της Ε.Ε ασφαλών ορίων, ενώ δεν συντρέχει οιαδήποτε εκ των εξαιρετικών περιστάσεων που προβλέπονται στην παρ. 20 της εν λόγω Ανακοίνωσης.

161. Τέλος, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι η απορροφώμενη εταιρία έχει χαρακτηριστικά τέτοια και εμπορική και τιμολογιακή πολιτική τέτοιου είδους που η αποχώρησή της από την αγορά να οδηγεί στην εξάλειψη μιας σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσης για τα μέλη της ολιγοπωλιακά διαρθρωμένης αγοράς παροχής των εν λόγω τραπεζικών υπηρεσιών.

162. Συνεπεία των ανωτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση ατομικής δεσπόζουσας θέσης της ενιαίας οντότητας σε καμία εκ των αγορών αυτών ή σε αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού σε αυτές.

ii) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης)

163. Στα προϊόντα χορηγήσεων λιανικής τραπεζικής και συγκεκριμένα στις αγορές των στεγαστικών δανείων, της καταναλωτικής πίστης εξαιρουμένων των πιστωτικών καρτών και της καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και ενιαίο σχήμα) θα κατέχουν αθροιστικά, μετά την υπό εξέταση συγκέντρωση, μερίδια ανερχόμενα σε σύνολο στεγαστικών δανείων [70-80]%, σύνολο καταναλωτικής πίστης εξαιρουμένων των πιστωτικών καρτών [70-80]% και σύνολο καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών [70-80]%. Ως εκ τούτου, οι υπό κρίση αγορές παρουσιάζουν, όπως εξάλλου προεκτέθηκε, υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης. Υπενθυμίζεται δε ότι εν γένει όσο υψηλότερος ο βαθμός συγκέντρωσης, τόσο περισσότερο ευάλωτη είναι μία αγορά στην δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων[223].

164. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, στο σύνολο των ως άνω αγορών τα παραπάνω διαπιστούμενα υψηλά ποσοστά (που υπερβαίνουν σε όλες τις περιπτώσεις το 60%) **θα κατέχουν τρεις επιχειρήσεις** (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και νέα οντότητα), γεγονός

---

[221] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεών της ότι, η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα». Βλ.σχετ.αποφάσεις της Ευρωπαικής Επιτροπής αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, παρ. 137-140, 155-156,193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 89-90 και 95-96. Αντίστοιχα έχει κρίνει και σε άλλες υποθέσεις συγκεντρώσεων, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M. 6704- REWE TOURISTIK GMBH/FERID NASR/ECIM HOLDING SA παρ. 30-32 και 39, M.6132-CARGILL/KVB παρ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION- παρ.32,37,46 και 59.

[222] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά την μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς της απορροφώσας επιχείρησης δύναται να ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της συνεπεία της συγκέντρωσης.

[223] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής M.3333 Sony/BMG (2) παρ. 92.

το οποίο καθιστά τον πιθανό συντονισμό καταρχήν ασταθή[224] , λόγω και της ύπαρξης μικρότερων ανταγωνιστών οι οποίοι, όπως προαναφέρθηκε, έχουν αισθητή παρουσία στις εδώ εξεταζόμενες αγορές, ιδίως δε το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο με μερίδια άνω του 5% και στις τρεις αγορές. Αισθητή παρουσία έχει και η Citibank στην αγορά καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών.

165. Η σημαντικότερη ωστόσο ένδειξη που συνηγορεί κατά της πιθανολόγησης δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι το υψηλό μερίδιο του Ομίλου ΕΤΕ και στις τρεις ως άνω αγορές, το οποίο διαφέρει κατά περισσότερες από […] ποσοστιαίες μονάδες από τον εκάστοτε δεύτερο σε κατάταξη ανταγωνιστή, με συνέπεια ο Όμιλος ΕΤΕ να είναι επικεφαλής στις εν λόγω αγορές[225]. Συνεπώς, παρατηρείται ιδιαίτερα σημαντική ασυμμετρία μεταξύ του μεριδίου αγοράς της προπορευόμενης τράπεζας (Ομίλου ΕΤΕ) και του μεριδίου της εκάστοτε δεύτερης ανταγωνίστριας τράπεζας και, ενόψει των ανωτέρω, δεν πιθανολογείται συντονισμός. Σημειωτέον δε ότι παρότι το συνδυασμένο μερίδιο των Ομίλων ΕΤΕ και Πειραιώς θα κυμαίνεται σε ποσοστό κοντά στο 60% στην αγορά καταναλωτικής πίστης μέσω πιστωτικών καρτών, η προαναφερόμενη έντονη ασυμμετρία και η παραμονή στη σχετική αγορά τραπεζών με ευρύ δίκτυο διανομής (Όμιλος ΑΛΦΑ, Ταχ/κό Ταμιευτήριο) δεν συνηγορούν υπέρ της διαπίστωσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης. Εξάλλου, με βάση τα στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεση της Γ.Δ.Α., δεν υφίστανται ιδιαίτεροι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ των δραστηριοποιούμενων στις εν λόγω σχετικές αγορές επιχειρήσεων, που να δύνανται να αμβλύνουν τα αποτελέσματα της ως άνω ασυμμετρίας και να οδηγήσουν στη δημιουργία ενός μηχανισμού συντονισμού και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση αποκλίσεων από τους όρους συντονισμού.

166. Το ανωτέρω συμπέρασμα δεν δύναται να άρει η υφιστάμενη διαφάνεια στις ως άνω σχετικές αγορές, η οποία δεν συνιστά καθαυτή επαρκή ένδειξη για την θεμελίωση πιθανής συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, καθώς σύμφωνα με τις επιταγές της ενωσιακής νομολογίας η εκτίμηση της διαφανείας σε δεδομένη αγορά δεν μπορεί να γίνεται αυτοτελώς και αφηρημένως, αλλά υπό το πρίσμα του μηχανισμού ενός υποθετικού σιωπηρού συντονισμού, που δεν υφίσταται με βάση τα τεθέντα στη διάθεση της ΓΔΑ στοιχεία.[226]

---

[224] Με βάση και την Ευρωπαϊκή νομολογία, ότι η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τριών ή τεσσάρων προμηθευτών δεν είναι πιθανή, λόγω των πολύπλοκων αμοιβαίων σχέσεων που αυτό προϋποθέτει και των επακόλουθων κινήτρων για την υιοθέτηση αποκλινουσών συμπεριφορών. Η κατάσταση αυτή θα ήταν ασταθής και δυσβάστακτη μακροχρόνια. Βλ. ενδεικτικά απόφαση M.1016 Price Waterhouse/Coopers &Lybrand, σκ. 103.

[225] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής M.3333 Sony/BMG (2) παρ.191 *«...σε γενικές γραμμές εάν ένας ανταγωνιστής έχει θέση ισχύος στην αγορά σε σχέση με τους αντίπαλους ανταγωνιστές του - ίσως λόγω πλεονεκτημάτων κόστους, καθετοποίησης ή οικονομιών κλίμακος ή σκοπού, θα είναι λιγότερο ευεπίφορο το έδαφος για τη δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων».*

[226] Ήτοι κάθε μέλος του οικείου ολιγοπωλίου, συνειδητοποιώντας τα κοινά συμφέροντα, θα θεωρούσε δυνατό, οικονομικά ορθολογικό και, επομένως, προτιμητέο να υιοθετεί διαρκώς την ίδια γραμμή δράσεως στην αγορά με σκοπό να πωλεί σε τιμές υψηλότερες από τις ανταγωνιστικές, χωρίς να χρειάζεται να συνάψει συμφωνία ή να ακολουθήσει εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και χωρίς οι σημερινοί ή οι μελλοντικοί ανταγωνιστές ή ακόμη οι πελάτες και οι καταναλωτές να μπορούν να αντιδράσουν αποτελεσματικά. Βλ. σχετ. απόφαση της Ευρ.Επιτροπής M.5907-VOTORANTIM/FISCHER/JV παρ. 206 -210,

167. Επί πλέον, σημαντική παράμετρος για τη θεμελίωση τυχόν συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι η παρουσία ενδείξεων περί ουσιώδους μεταβολής των ανταγωνιστικών συνθηκών στη συγκεκριμένη αγορά *λόγω* της ύπαρξης της υπό εξέταση συγκέντρωσης, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω καθώς οι τρεις πρώτες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κατέχουν τις τρεις πρώτες θέσεις, παρά την επαύξηση του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς σε εκάστη αγορά μετά τη συγκέντρωση κατά το ποσοστό της Millennium (η αύξηση από το αντίστοιχο μερίδιο της Millennium κυμαίνεται από [1-3]% έως [1-3]% στις ως άνω σχετικές αγορές[227]). Το γεγονός αυτό δεν συνηγορεί στη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης μετά την συγκέντρωση. Συμπερασματικά, υπό το φως των συνθηκών της παρούσας συγκέντρωσης, δεν προκύπτουν ενδείξεις ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού στις ως άνω αγορές με τη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης: παρότι το επίπεδο της συγκέντρωσης αυξάνει σε ορισμένη έκταση, προκύπτει ωστόσο ότι η αύξηση που προκύπτει εκ της παρούσας πράξης, δεν πρόκειται, αφ' εαυτής, να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενδυνάμωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

Ζ.5.3.3. Επιπτώσεις στις αγορές καταθετικών προϊόντων επιχειρηματικής τραπεζικής

i) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητες δημιουργίας ή ενίσχυσης ατομικής δεσπόζουσας θέσης)

168. Βάσει των στοιχείων που παρατέθηκαν ανωτέρω αναφορικά με τα μερίδια των μερών και των ανταγωνιστών τους, στην **ευρύτερη αγορά των καταθετικών προϊόντων επιχειρηματικής τραπεζικής,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% και τις διατηρεί στην τρίτη θέση, με τον Όμιλο ΑΛΦΑ να παραμένει στη δεύτερη θέση με μερίδιο αγοράς [15-25]%, μη μεταβαλλόμενη κατ' ουσία η δομή της αγοράς. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[228] ([0-50] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [0-50] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

169. Και στην **υπο-αγορά των καταθέσεων όψεως επιχειρηματικής,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [5-15]% και αφενός ο Όμιλος Πειραιώς διατηρεί

όπου γίνεται μνεία στην απόφ. ΔΕΕ, υποθ.C-413/06 Bertelsmann AG και Sony Corporation of America κατά Independent Music Publishers and Labels Association (Impala).

[227] Βλ. και M.4865-ENEL/Acciona/Endesa, παρ.30-43. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς που προέκυπτε από την συγκέντρωση δεν ενίσχυε την πιθανότητα συντονισμού.

[228] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

την τρίτη θέση, με αύξηση του μεριδίου του μόλις [0-1]%, ενώ αφετέρου στη δεύτερη θέση παραμένει ο Όμιλος ΑΛΦΑ με μερίδιο αγοράς [25-35]%. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[229] ([0-50] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [0-50] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012). Στην ως άνω σχετική αγορά οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις θα κατέχουν, κατόπιν της πραγματοποίησης της γνωστοποιηθείσας πράξης, οριακό μερίδιο αγοράς (οριακά μικρότερο από το [5-15]% ενώ μόνο το 2009 το μερίδιό τους ξεπερνούσε σχετικά το [5-15]%) με αποτέλεσμα να καθίσταται η εν λόγω αγορά μη επηρεαζόμενη για τους σκοπούς της παρούσης και να παρέλκει οιαδήποτε περαιτέρω διερεύνησή της .

170. Αντίστοιχη είναι η εικόνα και στην **υπο-αγορά των καταθέσεων προθεσμίας επιχειρηματικής,** όπου τόσο πριν όσο και μετά τη συγκέντρωση την πρώτη θέση κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ με διαφορά μεριδίου αγοράς που προσεγγίσει τις […] ποσοστιαίες μονάδες από το δεύτερο σε κατάταξη Όμιλο ΑΛΦΑ. Ο δε Όμιλος Πειραιώς που κατατάσσεται στην τρίτη θέση πριν τη συγκέντρωση, με αθροιστικό μερίδιο αγοράς ύψους [15-25]% κατατάσσεται στην τρίτη θέση και μετά από αυτή, χωρίς να μεταβάλλεται κατ'ουσία η δομή της αγοράς. Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[230] ([0-50] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [0-50] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

171. Συμπερασματικά, στην ευρύτερη αγορά των καταθετικών προϊόντων επιχειρηματικής τραπεζικής καθώς στις υπο-αγορές των καταθέσεων όψεως και προθεσμίας επιχειρηματικής, οι συμμετέχουσες δεν αποκτούν την πρώτη θέση συνεπεία της υπό εξέταση συγκέντρωσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες προαναφερόμενες (υπο-)αγορές της επιχειρηματικής τραπεζικής δραστηριοποιούνται, πλην των συμμετεχουσών, τουλάχιστον δύο ισχυροί ανταγωνιστές, ήτοι ο Όμιλος ΕΤΕ και ο Όμιλος ΑΛΦΑ με καθιερωμένα επίσης μεγάλης δυναμικής με αυτή του δικτύου της υπό εξέταση ενιαίας οντότητας. Εξάλλου οποιαδήποτε πιθανή παρεμπόδιση του ανταγωνισμού θα μπορούσε να ανακύψει μόνο στην περίπτωση που θα συνδεόταν αιτιωδώς με την υπό εξέταση πράξη συγκέντρωσης. Εν προκειμένω η επαύξηση του μεριδίου της απορροφώσας επιχείρησης, συνεπεία της γνωστοποιηθείσας πράξης στις ως άνω σχετικές αγορές (ευρύτερη και υπό-αγορές), κρίνεται αμελητέα, καθώς κυμαίνεται από [0-1]% έως [1-3] %, και συνεπώς δεν μεταβάλλει ουσιωδώς τις ανταγωνιστικές συνθήκες και τη δομή της αγοράς σε σύγκριση με την κρατούσα προ της συγκέντρωσης κατάσταση, σύμφωνα και

---

[229] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

[230] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

με τα ορισθέντα στην ενωσιακή νομολογία [231] [232]. Επί πλέον, στο σύνολο των υπό κρίση (υπο)αγορών, η μεταβολή του δείκτη HHI βρίσκεται κάτω των εκτιθέμενων με τη σχετική Ανακοίνωση της Ε.Ε ασφαλών ορίων, ενώ δεν συντρέχει οιαδήποτε εκ των εξαιρετικών περιστάσεων που προβλέπονται στην παρ. 20 της εν λόγω Ανακοίνωσης.

172. Τέλος, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι η απορροφώμενη εταιρία έχει χαρακτηριστικά τέτοια και εμπορική και τιμολογιακή πολιτική τέτοιου είδους που η αποχώρησή της από την αγορά να οδηγεί στην εξάλειψη μιας σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσης για τα μέλη της ολιγοπωλιακά διαρθρωμένης αγοράς παροχής των εν λόγω τραπεζικών υπηρεσιών.

173. Συνεπεία των ανωτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση ατομικής δεσπόζουσας θέσης της ενιαίας οντότητας σε καμία εκ των (υπο-)αγορών αυτών ούτε και στον αισθητό επηρεασμό του ανταγωνισμού σε αυτές.

ii) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης)

174. Στην ευρύτερη αγορά των καταθετικών προϊόντων επιχειρηματικής τραπεζικής, καθώς και στις υπο-αγορές των καταθέσεων όψεως και προθεσμίας επιχειρηματικής τραπεζικής, οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και ενιαίο σχήμα) θα κατέχουν αθροιστικά, μετά την υπό εξέταση συγκέντρωση, μερίδια ανερχόμενα σε σύνολο καταθετικών προϊόντων επιχειρηματικής τραπεζικής [70-80]%, σύνολο καταθέσεων όψεως επιχειρηματικής [70-80]% και σύνολο καταθέσεων προθεσμίας επιχειρηματικής [70-80]%. Ως εκ τούτου, οι υπό κρίση υπο-αγορές παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης. Υπενθυμίζεται δε ότι εν γένει όσο υψηλότερος ο βαθμός συγκέντρωσης, τόσο περισσότερο ευάλωτη είναι μία αγορά στην δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων[233].

175. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, στο σύνολο των ως άνω αγορών τα παραπάνω διαπιστούμενα υψηλά ποσοστά (που υπερβαίνουν σε όλες τις περιπτώσεις το 60%) **θα κατέχουν τρεις επιχειρήσεις** (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και νέα οντότητα), γεγονός το οποίο καθιστά τον πιθανό συντονισμό καταρχήν ασταθή[234]. Επιπλέον, με βάση τα

---

[231] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεών της ότι, η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα». Βλ.σχετ. αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, παρ. 137-140, 155-156,193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 89-90 και 95-96. Αντίστοιχα έχει κρίνει και σε άλλες υποθέσεις συγκεντρώσεων, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M. 6704- REWE TOURISTIK GMBH/FERID NASR/ECIM HOLDING SA παρ. 30-32 και 39, M.6132-CARGILL/KVB παρ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION- παρ.32,37,46 και 59.

[232] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά την μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς της απορροφώσας επιχείρησης δύναται να ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της συνεπεία της συγκέντρωσης.

[233] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής M.3333 Sony/BMG (2) παρ. 92.

[234] Με βάση και την Ευρωπαϊκή νομολογία, ότι η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τριών ή τεσσάρων προμηθευτών δεν είναι πιθανή, λόγω των πολύπλοκων αμοιβαίων σχέσεων που αυτό προϋποθέτει και των επακόλουθων κινήτρων για την υιοθέτηση αποκλινουσών συμπεριφορών. Η κατάσταση αυτή θα ήταν ασταθής

στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεση της Γ.Δ.Α., δεν υφίστανται ιδιαίτεροι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ των δραστηριοποιούμενων στη σχετική αγορά επιχειρήσεων, που θα επέτρεπαν τη δημιουργία ή τη διατήρηση ή την ενίσχυση τυχόν μηχανισμών συνεννόησης μεταξύ των επιχειρήσεων και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των όρων συντονισμού.

176. Εξάλλου, και στις τρεις εν λόγω αγορές υφίσταται επικεφαλής, ο Όμιλος ΕΤΕ, με σημαντική απόσταση από τους επόμενους δύο ανταγωνιστές, η οποία στο σύνολο των αγορών ξεπερνά τις δέκα ποσοστιαίες μονάδες, καθιστώντας τον συντονισμό μεταξύ των τριών προπορευόμενων τραπεζών ιδιαίτερα δύσκολο[235]. Η απόκλιση ισχύος μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων απεικονίζεται εντονότερα στις καταθέσεις προθεσμίας επιχειρηματικής τραπεζικής, όπου εμφαίνεται ευρύτατη ασυμμετρία μεταξύ του μεριδίου αγοράς της προπορευόμενης τράπεζας (Ομίλου ΕΤΕ) και του μεριδίου της δεύτερης ανταγωνίστριας τράπεζας (Όμιλος ΑΛΦΑ). Εξάλλου, εντόνως συμμετρικά δεν είναι τα μερίδια αγοράς ούτε μεταξύ του δεύτερου και τρίτου ανταγωνιστή σε εκάστη αγορά, καθώς αποκλίνουν μεταξύ τους από πέντε έως δώδεκα ποσοστιαίες μονάδες.

177. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η υφιστάμενη διαφάνεια στις ως άνω σχετικές αγορές ιδίως όσον αφορά την παράμετρο της τιμολόγησης (οι χρεώσεις, τα επιτόκια και οι οικονομικοί όροι δημοσιεύονται τόσο από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και από την Τράπεζα της Ελλάδος)[236] δεν συνιστά καθαυτή επαρκή ένδειξη για την θεμελίωση πιθανής συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, καθώς σύμφωνα με τις επιταγές της ενωσιακής νομολογίας η εκτίμηση της διαφάνειας σε δεδομένη αγορά δεν μπορεί να γίνεται αυτοτελώς και αφηρημένως, αλλά υπό το πρίσμα του μηχανισμού ενός υποθετικού σιωπηρού συντονισμού, που δεν μπορεί να πιθανολογηθεί στην παρούσα υπόθεση δεδομένων των ως άνω στοιχείων και ενδείξεων. [237]

178. Εξάλλου, εκτιμάται ότι ιδιαίτερα ενόψει της τρέχουσας δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, η ρευστότητα του οικονομικού περιβάλλοντος και, κυρίως η αστάθεια της ζήτησης των καταθετικών προϊόντων, δυσχεραίνουν σημαντικά το συντονισμό μεταξύ ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά.

179. Επί πλέον, σημαντική παράμετρος για τη θεμελίωση τυχόν συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι η παρουσία ενδείξεων περί ουσιώδους μεταβολής των ανταγωνιστικών

και δυσβάστακτη μακροχρόνια. Βλ. ενδεικτικά απόφαση Μ.1016 Price Waterhouse/Coopers &Lybrand, σκ. 103.

[235] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής Μ.3333 Sony/BMG (2) παρ.191 *«...σε γενικές γραμμές εάν ένας ανταγωνιστής έχει θέση ισχύος στην αγορά σε σχέση με τους αντίπαλους ανταγωνιστές του - ίσως λόγω πλεονεκτημάτων κόστους, καθετοποίησης ή οικονομιών κλίμακος ή σκοπού, θα είναι λιγότερο ευεπίφορο το έδαφος για τη δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων».*

[236] Βλ. ανωτέρω Κεφ. Ζ.3.5.

[237] Ήτοι κάθε μέλος του οικείου ολιγοπωλίου, συνειδητοποιώντας τα κοινά συμφέροντα, θα θεωρούσε δυνατό, οικονομικά ορθολογικό και, επομένως, προτιμητέο να υιοθετεί διαρκώς την ίδια γραμμή δράσεως στην αγορά με σκοπό να πωλεί σε τιμές υψηλότερες από τις ανταγωνιστικές, χωρίς να χρειάζεται να συνάψει συμφωνία ή να ακολουθήσει εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και χωρίς οι σημερινοί ή οι μελλοντικοί ανταγωνιστές ή ακόμη οι πελάτες και οι καταναλωτές να μπορούν να αντιδράσουν αποτελεσματικά. Βλ. σχετ. απόφαση της Ευρ.Επιτροπής Μ.5907-VOTORANTIM/FISCHER/JV παρ. 206 -210, όπου γίνεται μνεία στην απόφ. ΔΕΕ, υποθ.C-413/06 Bertelsmann AG και Sony Corporation of America κατά Independent Music Publishers and Labels Association (Impala).

συνθηκών στη συγκεκριμένη αγορά *λόγω* της ύπαρξης της υπό εξέταση συγκέντρωσης, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω καθώς οι τέσσερις πρώτες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κατέχουν τις τέσσερις πρώτες θέσεις, παρά την επαύξηση του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς σε εκάστη αγορά μετά τη συγκέντρωση κατά το συγκεκριμένο ποσοστό (η αύξηση από το αντίστοιχο μερίδιο της Millennium κυμαίνεται από [0-1]% έως [1-3]% στις ως άνω σχετικές αγορές[238]). Το γεγονός αυτό δεν συνηγορεί στη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης μετά τη συγκέντρωση. Συμπερασματικά, υπό το φως των συνθηκών της παρούσας συγκέντρωσης, δεν προκύπτουν ενδείξεις ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού στις ως άνω αγορές με τη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης:

Ζ.5.3.4. Επιπτώσεις στις αγορές προϊόντων χορηγήσεων επιχειρηματικής τραπεζικής

i) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητες δημιουργίας ή ενίσχυσης ατομικής δεσπόζουσας θέσης)

180. Βάσει των στοιχείων που παρατέθηκαν ανωτέρω αναφορικά με τα μερίδια των μερών και των ανταγωνιστών τους, στην **αγορά της χρηματοδότησης επιχειρήσεων**, την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% με συνέπεια ο Όμιλος Πειραιώς να διατηρείται στην τρίτη θέση και ο Όμιλος ΑΛΦΑ στη δεύτερη με μερίδιο αγοράς [15-25]%. Χαρακτηριστικό της ασήμαντης κατ' ουσία μεταβολής της αγοράς είναι ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[239] ([50-10] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [50-100] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

181. Περαιτέρω, στην αγορά της χρηματοδότησης επιχειρήσεων πρέπει να συνεκτιμηθεί και ο παράγοντας της αντισταθμιστικής ισχύος ιδίως των μεγάλων επιχειρήσεων έναντι των τραπεζών, όπου οι αγοραστές δύνανται να χρησιμοποιήσουν ως διαπραγματευτικά όπλα το μέγεθος του όγκου των εργασιών που επιτυγχάνεται μέσω αυτών και το αντίστοιχο ύψος του κέρδους που οι πελάτες αυτοί συνεπάγονται για την τράπεζα.

182. Συμπερασματικά, στην αγορά της χρηματοδότησης επιχειρήσεων οι συμμετέχουσες δεν αποκτούν την πρώτη θέση συνεπεία της υπό εξέταση συγκέντρωσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην υπό εξέταση σχετική αγορά δραστηριοποιούνται, πλην των συμμετεχουσών, τουλάχιστον δύο ισχυροί ανταγωνιστές, ήτοι ο Όμιλος ΕΤΕ και ο Όμιλος ΑΛΦΑ με μεγαλύτερα μερίδια αγοράς, με καθιερωμένα δίκτυα επίσης μεγάλης δυναμικής με αυτή του δικτύου της υπό εξέταση ενιαίας οντότητας. Εξάλλου

---

[238] Βλ. και M.4865-ENEL/Acciona/Endesa, παρ.30-43. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς που προέκυπτε από την συγκέντρωση δεν ενίσχυε την πιθανότητα συντονισμού.

[239] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων» ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

οποιαδήποτε πιθανή παρεμπόδιση του ανταγωνισμού θα μπορούσε να ανακύψει μόνο στην περίπτωση που θα συνδεόταν αιτιωδώς με την υπό εξέταση πράξη συγκέντρωσης. Εν προκειμένω η επαύξηση του μεριδίου της απορροφώσας επιχείρησης, συνεπεία της γνωστοποιηθείσας πράξης στις ως άνω σχετικές αγορές (ευρύτερη και υπό-αγορές), κρίνεται αμελητέα, καθώς ανέρχεται σε ποσοστό ύψους [1-3]% και συνεπώς δεν μεταβάλλει ουσιωδώς τις ανταγωνιστικές συνθήκες και τη δομή της αγοράς σε σύγκριση με την κρατούσα προ της συγκέντρωσης κατάσταση, σύμφωνα και με τα ορισθέντα στην ενωσιακή νομολογία [240] [241]. Επί πλέον, η μεταβολή του δείκτη HHI βρίσκεται κάτω των εκτιθέμενων με τη σχετική Ανακοίνωση της Ε.Ε ασφαλών ορίων, ενώ δεν συντρέχει οιαδήποτε εκ των εξαιρετικών περιστάσεων που προβλέπονται στην παρ. 20 της εν λόγω Ανακοίνωσης.

183. Τέλος, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι η απορροφώμενη εταιρία έχει χαρακτηριστικά τέτοια και εμπορική και τιμολογιακή πολιτική τέτοιου είδους που η αποχώρησή της από την αγορά να οδηγεί στην εξάλειψη μιας σημαντικής ανταγωνιστικής πίεσης για τα μέλη της ολιγοπωλιακά διαρθρωμένης αγοράς παροχής των εν λόγω τραπεζικών υπηρεσιών.

184. Συνεπεία των ανωτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση ατομικής δεσπόζουσας θέσης της ενιαίας οντότητας στην εν λόγω αγορά ή στον αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού.

ii) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης)

185. Στην αγορά της χρηματοδότησης επιχειρήσεων παρατηρείται μετά τη συγκέντρωση μια σχετική συμμετρία των μεριδίων αγοράς των τριών προπορευόμενων τραπεζών (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και Όμιλος Πειραιώς), ενώ οι τρεις εν λόγω τράπεζες θα κατέχουν αθροιστικό, μετά την υπό εξέταση συγκέντρωση, μερίδιο ανερχόμενο σε [65-75]%. Ως εκ τούτου η υπό κρίση αγορά παρουσιάζει υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης, το οποίο ευνοεί τη δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων. Εξάλλου, υπέρ της διαπίστωσης συντονισμού κατατείνουν και η ύπαρξη εμποδίων εισόδου, ο επαρκής βαθμός σταθερότητας των μεριδίων αγοράς των ανωτέρω επιχειρήσεων, η κατά βάση φθίνουσα σε χρονικό διάστημα τριών ετών πορεία των μεριδίων αγοράς των ανταγωνιστών, η

[240] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεών της ότι, η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα». Βλ.σχετ. αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, παρ. 137-140, 155-156,193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 89-90 και 95-96. Αντίστοιχα έχει κρίνει και σε άλλες υποθέσεις συγκεντρώσεων, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M. 6704- REWE TOURISTIK GMBH/FERID NASR/ECIM HOLDING SA παρ. 30-32 και 39, M.6132-CARGILL/KVB παρ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION- παρ.32,37,46 και 59.

[241] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά την μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς της απορροφώσας επιχείρησης δύναται να ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της συνεπεία της συγκέντρωσης.

ύπαρξη κόστους μεταστροφής και η απουσία πλέον μικρότερων τραπεζών με αισθητή παρουσία στην εν λόγω αγορά.

186. Ωστόσο, το παραπάνω αισθητά υψηλό ποσοστό θα κατέχουν τρεις επιχειρήσεις, γεγονός το οποίο υπό τις εδώ ακόμα εξεταζόμενες συνθήκες φαίνεται να μην καθιστά πιθανότερο το συντονισμό[242], λόγω της μη ύπαρξης διαρθρωτικών ή άλλων δεσμών μεταξύ των ανωτέρω επιχειρήσεων στην υπό εξέταση αγορά, που επιτρέπουν τη διατήρηση και παρακολούθηση των όρων συντονισμού, της αντισταθμιστικής ισχύς που διαθέτουν ιδίως οι μεγάλες επιχειρήσεις έναντι των τραπεζών, καθώς έχουν τις γνώσεις αλλά και τα μέσα να αναζητήσουν χρηματοδότηση σε προμηθευτές εκτός της ελληνικής αγοράς, του ως ένα βαθμό εξατομικευμένου τρόπου με τον οποίο καθορίζονται οι όροι παροχής χρηματοδότησης, της μετριασμένης, σε σχέση με τις αγορές που εξετάσθηκαν σε προηγούμενα υπο-κεφάλαια του παρόντος, διαφάνειας ως προς τους όρους τιμολόγησης (χρεώσεις, επιτόκια) και κυρίως της ανεπαίσθητης μεταβολής του μεριδίου αγοράς του Ομίλου Πειραιώς από την παρούσα συγκέντρωση, η οποία δεν δύναται να συντελέσει στη δημιουργία ή επίταση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

187. Ειδικότερα ως προς τον τελευταίο αυτό παράγοντα σημειώνεται ότι σημαντική παράμετρος για τη θεμελίωση τυχόν συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι η παρουσία ενδείξεων περί ουσιώδους μεταβολής των ανταγωνιστικών συνθηκών στη συγκεκριμένη αγορά *λόγω* της ύπαρξης της υπό εξέταση συγκέντρωσης, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω καθώς οι τέσσερις πρώτες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κατέχουν τις τέσσερις πρώτες θέσεις, παρά την επαύξηση του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς στη σχετική αγορά μετά τη συγκέντρωση κατά το συγκεκριμένο ποσοστό (η αύξηση από το αντίστοιχο μερίδιο της Millennium κυμαίνεται σε [1-3]%[243]). Το γεγονός αυτό δεν συνηγορεί στη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης μετά την συγκέντρωση.

188. Συμπερασματικά, υπό το φως των συνθηκών της παρούσας συγκέντρωσης, δεν προκύπτουν ικανές ενδείξεις ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού στις ως άνω αγορές με τη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης: παρότι το επίπεδο της συγκέντρωσης αυξάνει σε ορισμένη έκταση, προκύπτει ωστόσο ότι η αύξηση που προκύπτει εκ της παρούσας πράξης, δεν πρόκειται, αφ' εαυτής, να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενδυνάμωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

Ζ.5.3.5. Επιπτώσεις στο τραπεζικό δίκτυο

189. Ως προς την επίπτωση της υπό κρίση συγκέντρωσης στο δίκτυο διανομής των καταθετικών προϊόντων λιανικής τραπεζικής, η νέα οντότητα θα κατέχει την πρώτη και τη δεύτερη μετά τον Όμιλο ΕΤΕ θέση αναφορικά με τα καταστήματα και τα ATMs

---

[242] Όπως προαναφέρθηκε, με βάση και την Ευρωπαϊκή νομολογία, η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τριών ή τεσσάρων προμηθευτών δεν είναι πιθανή, λόγω των πολύπλοκων αμοιβαίων σχέσεων που αυτό προϋποθέτει και των επακόλουθων κινήτρων για την υιοθέτηση αποκλινουσών συμπεριφορών. Η κατάσταση αυτή θα ήταν ασταθής και δυσβάστακτη μακροχρόνια. Βλ. ενδεικτικά προαναφερόμενη απόφαση Μ.1016 Price Waterhouse/Coopers &Lybrand, σκ. 103.

[243] Βλ. και Μ.4865-ENEL/Acciona/Endesa, παρ.30-43. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς που προέκυπτε από την συγκέντρωση δεν ενίσχυε την πιθανότητα συντονισμού.

αντίστοιχα, με μερίδια σε ορισμένους νομούς που, όπως προαναφέρθηκε, ξεπερνούν το [25-35]%. Η υπό εξέταση συγκέντρωση δεν μεταβάλλει όμως ουσιωδώς την υφιστάμενη (ευρύτατη) παρουσία της εξαγοράζουσας επιχείρησης σε όλες τις περιοχές τις χώρας και συνεπώς η θέση της ενισχύεται σε μικρό βαθμό στις ως άνω σχετικές αγορές. Εξάλλου, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, δραστηριοποιούνται αντίπαλοι τραπεζικοί όμιλοι με αντίστοιχα σε έκταση ανταγωνιστικά δίκτυα, που διαθέτουν την κατάλληλη εμπειρία, ειδίκευση και τα χρηματοοικονομικά μέσα για την άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης στην τράπεζα που θα προκύψει μετά τη συγκέντρωση, περιλαμβανομένων των νομών εκείνων που το μερίδιο της νέας οντότητας ξεπερνά το [25-35]%. Ως εκ των ανωτέρω και του συνόλου των προσκομισθέντων στοιχείων, εκτιμάται αφενός μεν ότι σε επίπεδο ελληνικής επικράτειας η νέα οντότητα δεν αποκτά από απόψεως δικτύου ισχύ σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι σε θέση να δρα σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της[244], αφετέρου δε ότι σε τοπικό επίπεδο, τα σχετικώς υψηλά μερίδια της νέας οντότητας από απόψεως δικτύου εντός ορισμένων Νομών, δεν ενισχύουν σε αισθητό βαθμό τη δύναμη της (προκύπτουσας από τη συγκέντρωση) τράπεζας στις εν λόγω αγορές, ενώ παραμένουν για τους καταναλωτές εναλλακτικές δυνατότητες επιλογής.

Ζ.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

190. Ενόψει όλων των ανωτέρω, εκτιμάται ότι δεν προκαλούνται σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό της υπό κρίση συγκέντρωσης με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού σε καμία εκ των ανωτέρω εξεταζόμενων επηρεαζόμενων αγορών και υπο-αγορών.

Η. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Η.1. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Η.1.1. Εισαγωγικά

191. Οι υπηρεσίες πληρωμών μέσω πιστωτικών και χρεωστικών καρτών δίνουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή – κάτοχο της κάρτας (cardholder) ανάληψης μετρητών, πληρωμής αγαθών ή υπηρεσιών χωρίς άμεση χρήση μετρητών. Όταν η κάρτα χρησιμοποιείται ως μέσο πληρωμής, η πληρωμή του επιχειρηματία (merchant) από τον κάτοχο της κάρτας λαμβάνει χώρα με τη διαμεσολάβηση των τραπεζικών ιδρυμάτων και των εταιριών που κατέχουν τα διεθνή σήματα (scheme owners). Ο κάτοχος της κάρτας λαμβάνει υπηρεσίες πληρωμών και πίστωσης από την τράπεζα που εξέδωσε την κάρτα (εκδότρια τράπεζα - issuer), ενώ ο επιχειρηματίας διασφαλίζει την πληρωμή του διαμέσου της εκκαθαρίστριας τράπεζας (acquirer), με την οποία συνεργάζεται. Η εκδότρια τράπεζα μπορεί να ταυτίζεται με την εκκαθαρίστρια τράπεζα (on-us transactions).

[244] Βλ. απόφαση Δικ. Ευρωπαϊκής Ένωσης C-322/81, Michelin, σκ. 30.

192. Επιπλέον, οι τραπεζικές κάρτες παρέχουν τη δυνατότητα στους κατόχους τους να διενεργούν τραπεζικές πράξεις μέσω των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATM), ευκολία στις συναλλαγές σε όσες περιπτώσεις ο κάτοχος της κάρτας δεν έχει ή δε θέλει να έχει μαζί του μετρητά, εξασφάλιση περιόδου χάριτος αρκετών ημερών χωρίς τόκο από την ημερομηνία έκδοσης του λογαριασμού έως την ημερομηνία πληρωμής, εξυπηρέτηση στις συναλλαγές μέσω Internet ή σε συναλλαγές εξ αποστάσεως, κ.λπ.

193. Οι κάρτες πληρωμής διακρίνονται σε:

α) Χρεωστικές κάρτες, οι οποίες προσφέρουν άμεση πρόσβαση στον τραπεζικό λογαριασμό του χρήστη κάθε στιγμή, αντικαθιστώντας την ανάγκη συναλλαγής με μετρητά ή συνάλλαγμα και δίνουν τη δυνατότητα ανάληψης μετρητών στην Ελλάδα και το εξωτερικό με απευθείας χρέωση του τραπεζικού λογαριασμού[245]. Σε περίπτωση συναλλαγής μέσω χρεωστικής κάρτας, το ποσό της συναλλαγής μεταφέρεται αυτόματα από το λογαριασμό του κατόχου στο λογαριασμό του εμπόρου και δεν πιστώνεται στο λογαριασμό του χρήστη της κάρτας, όπως συμβαίνει στις πιστωτικές κάρτες. Αν δεν υπάρχει διαθέσιμο ποσό στο λογαριασμό, με τον οποίο είναι συνδεδεμένη η χρεωστική κάρτα, η συναλλαγή δεν πραγματοποιείται. Οι περισσότερες χρεωστικές κάρτες μπορούν να συνδεθούν με παραπάνω από έναν τραπεζικούς λογαριασμούς της ίδιας πάντοτε τράπεζας και να χρησιμοποιηθούν για να εξοφλούνται πάγιες μηνιαίες χρεώσεις, όπως λογαριασμοί, αλλά και για την πληρωμή δανείων και πιστωτικών καρτών με αυτόματη χρέωση του τραπεζικού λογαριασμού. Επίσης, με τις χρεωστικές κάρτες μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω των ATM κατάθεση μετρητών, μεταφορά ποσών μεταξύ λογαριασμών, ενημέρωση υπολοίπου και εκτύπωση των τελευταίων κινήσεων λογαριασμών.

β) Πιστωτικές κάρτες, οι οποίες επιτρέπουν στον κάτοχο να πραγματοποιεί αγορές μέχρι ενός συγκεκριμένου ορίου. Το υπόλοιπο εξοφλείται είτε πλήρως εντός συγκεκριμένης προθεσμίας είτε μερικώς, και στην περίπτωση αυτή ο κάτοχος χρεώνεται με τόκους επί του ανεξόφλητου υπολοίπου. Ουσιαστικά, η εκδότρια τράπεζα (issuer) δημιουργεί ένα λογαριασμό ανακυκλούμενης πίστωσης[246] και παρέχει μια ανοικτή πίστωση στον καταναλωτή, την οποία ο κάτοχος της κάρτας δύναται να χρησιμοποιήσει είτε για αγορές είτε για ανάληψη μετρητών. Οι κάρτες αυτές θεωρούνται ένα πολύπλοκο χρηματοπιστωτικό εργαλείο, καθώς η χρήση τους περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό διαφορετικών χαρακτηριστικών και κινήτρων (εύρος συναλλαγών, πίστωση, παροχές), ένα μεγάλο αριθμό συνδεδεμένων τιμών (επιτόκια, επιτόκια υπερημερίας, περίοδος χάριτος, ποινή υπέρβασης ορίου, ετήσια συνδρομή κ.ά.) και ποσοτικούς περιορισμούς (πιστωτικά όρια, ελάχιστες καταβολές). Επί πλέον, τα χαρακτηριστικά αυτά και οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται όχι μόνο από τράπεζες αλλά από πληθώρα οργανισμών και επιχειρήσεων[247]. Σήμερα κυκλοφορούν πάρα πολλές παραλλαγές του βασικού μοντέλου της κάρτας με ανοικτή πίστωση.

---

[245] Σύμφωνα με τη […] (βλ. επιστολή με αριθ. πρωτ. […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «ΕΤΕ- Eurobank - Ergasias), οι χρεωστικές κάρτες στην ελληνική αγορά χρησιμοποιούνται σε ποσοστό άνω του 95% των συναλλαγών ως μέσο ανάληψης μετρητών και γενικότερης διαχείρισης των συνδεδεμένων καταθετικών λογαριασμών (ερώτηση υπολοίπου, ιστορικό συναλλαγών).

[246] Αφορά στις πιστωτικές κάρτες.

[247] B. Scholnick, N. Massoud, A. Saunders, S. Carbo-Valverde, F. Rodriguez-Fernandez The Economics of Credit Cards, Debit Cards and ATMs: A Survey and Some New Evidence, April 2006, Invited Paper Submitted to the 30th Annual Journal of Banking and Finance Conference, Beijing, China, June 6-8 2006

Η.1.2. Η αγορά της έκδοσης τραπεζικών καρτών

194. Η έκδοση των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών (card issuing) περιλαμβάνει ιδίως τη διάθεση αυτών στους καταναλωτές και την εξυπηρέτηση πελατών και πραγματοποιείται (συνήθως) με τη χρήση του διεθνούς σήματος και των εμπορικών όρων ιδιωτικών εταιριών κατοχής των ανωτέρω σημάτων (Visa, Mastercard, Diners, American Express)[248].

195. Η έκδοση τραπεζικών καρτών διακρίνεται ανάλογα με το είδος των εκδιδόμενων καρτών **στις επιμέρους υπο-αγορές της έκδοσης πιστωτικών καρτών και της έκδοσης χρεωστικών καρτών**. Η συγκεκριμένη διάκριση της αγοράς έκδοσης τραπεζικών καρτών βασίζεται στα χαρακτηριστικά των εν λόγω καρτών, ιδίως στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με τις πιστωτικές κάρτες, η χρήση των χρεωστικών καρτών για τις συναλλαγές του κατόχου είναι δυνατή εφόσον υφίσταται υπόλοιπο στον τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου με τον οποίο είναι συνδεδεμένες, η δε εκταμίευση των αντίστοιχων χρεώσεων είναι άμεση[249]. Συνεπώς, οι πιστωτικές κάρτες ομοιάζουν περισσότερο, όπως προελέχθη, με ανοιχτά καταναλωτικά δάνεια, ενώ οι χρεωστικές κάρτες αποτελούν απλώς μια μέθοδο πληρωμής διάφορη των μετρητών, στο πλαίσιο τήρησης τραπεζικού λογαριασμού.

196. Επιπλέον, σε σχέση με το ενδεχόμενο διάκρισης της αγοράς έκδοσης τραπεζικών καρτών σε:

α) κάρτες προς ιδιώτες (personal cards) και

β) κάρτες προς επιχειρήσεις (corporate cards)

καθώς και ειδικότερα της υπο-αγοράς των πιστωτικών καρτών, σε:

α) πιστωτικές κάρτες γενικής χρήσης (general cards) και

β) πιστωτικές κάρτες ειδικής χρήσης (selective - pure store cards)[250]

ή σε

α) πιστωτικές κάρτες διεθνούς εμβέλειας (με διεθνή αποδοχή -international cards) και

β) πιστωτικές κάρτες εθνικής – εγχώριας εμβέλειας (national cards).

197. Σημειώνεται καταρχάς ότι υπάρχει έρεισμα για την αντιμετώπισή τους ως διακριτές (υπο) αγορές, δεδομένης της περιορισμένης μεταξύ τους εναλλαξιμότητας από πλευράς

---

[248] Η εταιρία διεθνούς σήματος (scheme owner) είναι υπεύθυνη για:

- την αδειοδότηση και εγγραφή ως μελών ανεξάρτητων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων προκειμένου για τη χρήση του διεθνούς σήματος της κάρτας, καθώς και την έκδοση και αποδοχή καρτών διαμέσου του δικτύου συναλλαγών,
- την πιστοποίηση μη χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων για την παροχή τεχνικών υπηρεσιών όπως εκκαθάριση και επεξεργασία των συναλλαγών και
- τον καθορισμό των δικτυακών εντολών και των τεχνικών προδιαγραφών για τη χρήση της κάρτας και τη διεξαγωγή ελέγχων σε τράπεζες μέλη, την πιστοποίηση των κατόχων και τη διαμεσολάβηση σε περίπτωση διαφωνιών επί της εκκαθάρισης.

[249] Εκτός εάν έχει συμφωνηθεί χρηματοδότηση μέσω υπεραναλήψεων από τους λογαριασμούς καταθέσεων όψεως.

[250] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.5384 – BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 16, όπου γίνεται επίσης αναφορά σε προηγούμενη νομολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αφήνει το ζήτημα ανοιχτό.

ζήτησης[251]. Οι κάρτες προς ιδιώτες και οι κάρτες προς επιχειρήσεις απευθύνονται σε διαφορετική κατηγορία πελατών και αναμένεται να καλύπτουν διαφορετικό είδος καταναλωτικών αναγκών. Επιπλέον, σύμφωνα με τη έρευνα της Υπηρεσίας, οι όροι έκδοσης καρτών προς επιχειρήσεις διαφέρουν από αυτούς των καρτών προς ιδιώτες, στο βαθμό που διαφέρει η λειτουργία τους[252].

198. Αντίστοιχα, οι κάρτες ειδικής χρήσης εκδίδονται μετά από συμφωνία μεταξύ της εκδότριας τράπεζας και ενός εμπορικού καταστήματος (ή αλυσίδας εμπορικών καταστημάτων), με στόχο την παροχή εκπτώσεων και άλλων παροχών από το κατάστημα προς το συναλλασσόμενο ή/και την παροχή ευνοϊκών πιστωτικών όρων από την εκδότρια τράπεζα προς τους πελάτες του συγκεκριμένου καταστήματος. Η κάρτα αυτή δεν εκδίδεται σε συνεργασία με κάποιο από τα διεθνή σήματα (π.χ. Visa, Mastercard, κ.λπ.) και μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο στο συνεργαζόμενο κατάστημα, αντίθετα με τις κάρτες γενικής χρήσης, οι οποίες χρησιμοποιούνται σε όλες τις συμβεβλημένες με τα διεθνή σήματα επιχειρήσεις, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό[253]. Δεδομένου συνεπώς ότι στην ελληνική αγορά οι κάρτες ειδικής χρήσης αντικατοπτρίζουν και το σύνολο των καρτών εθνικής εμβέλειας, παρέλκει η διάκριση των καρτών ανά εμβέλεια χρήσης (εθνική/διεθνή).

199. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την κατηγοριοποίηση των καρτών, οι τράπεζες χρησιμοποιούν ενιαία κριτήρια για την παροχή της υπηρεσίας έκδοσης καρτών προς τους καταναλωτές, τα οποία βασίζονται στην πιστοληπτική ικανότητα και τα λοιπά χαρακτηριστικά των τελευταίων. Όπως επισημαίνει η […] *«[ο]ποιαδήποτε διαφοροποίηση ενέχει κίνδυνο διακριτικής μεταχείρισης μεταξύ των πελατών με παρόμοια χαρακτηριστικά»*[254]. Εξάλλου,

---

[251] Βλ. και απαντήσεις […], […] και […] θεωρεί ότι διακριτές αγορές είναι μόνο αυτές της ειδικής και γενικής χρήσης, ενώ η […] αναφέρει ότι οι ευρύτερες αγορές έκδοσης χρεωστικών και πιστωτικών καρτών θα πρέπει να διακριθούν μόνο ως προς την κατηγορία πελάτη (ιδιώτες/επιχειρήσεις)..Οι ως άνω απαντήσεις δόθηκαν στο πλαίσιο της εξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. […] γνωστοποίησης συγκέντρωσης των τραπεζών Πειραιώς και Αγροτικής. Επιπλέον, σύμφωνα με την […] (βλ. απαντητική επιστολή με αριθ. πρωτ. […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank-Ergasias) *«…τόσο η έκδοση πιστωτικών όσο και χρεωστικών καρτών δύναται να διακριθεί σε ειδικότερα προϊόντα… χωρίς αυτό να επηρεάζει την εναλλαξιμότητα των εν λόγω προϊόντων».*

[252] Συγκεκριμένα, υπάρχουν οι εξής βασικές διαφορές :

- τα κριτήρια αρχικής χορήγησης και οι όροι ανανέωσης διαφέρουν, δεδομένου ότι πρόκειται για χορήγηση σε νομικό πρόσωπο με κριτήρια επιχειρηματικής πίστης,
- δεν προσφέρεται η δυνατότητα ελάχιστης καταβολής και δόσεων,
- δεν προβλέπεται εκτοκισμός των συναλλαγών δεδομένου του γεγονότος ότι, τα ποσά των συναλλαγών εξοφλούνται ολοσχερώς στο τέλος κάθε μήνα,
- καθορίζεται συνολικό όριο ανά επιχείρηση το οποίο και ανανεώνεται/επανακαθορίζεται περιοδικά και
- το πιστωτικό όριο της εκάστοτε κάρτας καθορίζεται από την ίδια την επιχείρηση.

(βλ. επιστολή […] με αριθ. πρωτ.[…])

[253] Επισημαίνεται ότι οι κάρτες ειδικής χρήσης δεν θα πρέπει να συγχέονται με τις κάρτες που εκδίδονται από κοινού μεταξύ μιας τράπεζας και μιας εμπορικής εταιρίας (co-branded cards) οι οποίες ναι μεν εξασφαλίζουν στους κατόχους διάφορα είδη προνομίων στις συναλλαγές τους με την εμπορική εταιρία που έχει συνεκδώσει την πιστωτική κάρτα, φέρουν ωστόσο κάποιο διεθνές σήμα καρτών και μπορούν συνεπώς να χρησιμοποιηθούν, όπως και οι γενικής χρήσης, σε οποιαδήποτε άλλη εμπορική επιχείρηση που εξυπηρετεί πληρωμές μέσω καρτών υπό το συγκεκριμένο σήμα.

[254] Βλ. την υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή στο πλαίσιο της εξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. […] γνωστοποίησης συγκέντρωσης των τραπεζών Πειραιώς και Αγροτικής.

από πλευράς υποκατάστασης προσφοράς, η εναλλαξιμότητα μεταξύ καρτών διάφορων κατηγοριών είναι απόλυτη: η τράπεζα δύναται, με αμελητέο κόστος, να στρέψει την παραγωγή της από τη μία κατηγορία καρτών στην άλλη[255].

200. Εν προκειμένω, παρέλκει η ακριβής οριοθέτηση των αγορών, δεδομένου ότι από την αξιολόγηση των διαθέσιμων στοιχείων, προέκυψε ότι τα μερίδια των επιχειρήσεων στις κατά τα ανωτέρω επιμέρους (ενδεχόμενες) υπο-αγορές δεν διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με τη γενικότερη εικόνα που αυτά παρουσιάζουν στις ευρύτερες αγορές έκδοσης χρεωστικών και πιστωτικών καρτών. Αντίστοιχη θέση εκφράζεται και μέσω της πρακτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[256] όπου παρόλο που διερευνήθηκε η περαιτέρω κατάτμηση της αγοράς, τελικά η εν λόγω διάκριση δεν εξετάστηκε.

Η.1.3. Η αγορά της παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών

201. Οι υπηρεσίες αποδοχής τραπεζικών καρτών συνιστούν διακριτή αγορά σε σχέση με τις υπηρεσίες έκδοσης καρτών, σύμφωνα και με την πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[257]. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες παρέχονται εκ μέρους του εκκαθαριστή/αποδέκτη (acquirer), συνήθως πιστωτικού ιδρύματος[258], προς μια συμβεβλημένη εμπορική επιχείρηση (merchant), προκειμένου η τελευταία να είναι σε θέση να δέχεται την καταβολή του αντιτίμου των αγαθών ή/και υπηρεσιών της δια της χρήσης τραπεζικών καρτών (πιστωτικών ή χρεωστικών). Οι εν λόγω υπηρεσίες συνήθως ενέχουν:

- την προσέλκυση της εμπορικής επιχείρησης από τον εκκαθαριστή ώστε η εμπορική επιχείρηση να δέχεται πληρωμή μέσω καρτών που κατά κύριο λόγο φέρουν διεθνές σήμα πληρωμών (π.χ. Visa, Mastercard, κ.λπ.),
- την ανάληψη από τον εκκαθαριστή του κινδύνου μη είσπραξης του αντιτίμου των προϊόντων/υπηρεσιών που καταρχήν φέρει η πωλήτρια εμπορική επιχείρηση,

---

[255] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. ([…]) απαντητική επιστολή […] στο πλαίσιο της εξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. […] γνωστοποίησης συγκέντρωσης των τραπεζών Πειραιώς και Αγροτικής Με την άποψη ότι οι ως άνω κατηγορίες προϊόντων δεν συνιστούν διακριτές αγορές συντάσσεται η […], η […], η […], η […] και η […]. Οι ως άνω απαντήσεις δόθηκαν στο πλαίσιο της εξέτασης της ίδιας γνωστοποίησης συγκέντρωσης (Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα). Την ίδια θέση εξέφρασε εκ νέου η […] με την […] απαντητική της επιστολή στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης των τραπεζών Πειραιώς και Γενική.

[256] Απόφαση απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.5384-BNP PARIBAS/FORTIS.

[257] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.2567-NORDBANKEN/POSTGIROT, παρ. 6, Μ.5241-AMERICAN EXPRESS/FORTIS/ALPHA CARD, παρ. 23, Μ.3740-BARCLAYS BANK/FORENINGSSPARBANKEN/JV παρ. 12 και Μ.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS.

[258] Στην ελληνική αγορά αποδοχής καρτών (merchant acquiring) δραστηριοποιούνται μόνο πιστωτικά ιδρύματα. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, περίπτωση ε΄ του ν. 3862/2010 για την «*Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις Οδηγίες 2007/64 /ΕΚ,2007/44/ ΕΚ, 2010/16 /ΕΕ που αφορούν υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, προληπτική αξιολόγηση προτάσεων απόκτησης συμμετοχής σε επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα, κ.α.»,* στην αγορά παροχής υπηρεσιών έκδοσης ή/και απόκτησης μέσων πληρωμών (μεταξύ των οποίων και οι τραπεζικές κάρτες) δύνανται να δραστηριοποιηθούν και μη τραπεζικοί οργανισμοί, όπως εταιρίες παροχής πιστώσεων και ιδρύματα πληρωμών, εφόσον έχουν αδειοδοτηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Με τον ως άνω νόμο, επιβάλλονται ως βασικές προϋποθέσεις για την παροχή υπηρεσιών πληρωμών η αδειοδότηση από την αρμόδια εποπτική αρχή (την Τράπεζα της Ελλάδος), η ύπαρξη εγκατάστασης στην Ελλάδα (άρθρο 10, παρ. 1 του ν. 3862/2010) και η κατοχή αρχικού κεφαλαίου, το ύψος του οποίου, στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών αποδοχής μέσων πληρωμής, δεν πρέπει να υπολείπεται του ποσού των € 125.000 (άρθρο 6 στ. γ΄ σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παρ. 3, στ. ε΄ του ν. 3862/2010).

- την πώληση ή εκμίσθωση και εγκατάσταση στις συμβεβλημένες εμπορικές επιχειρήσεις τερματικών μηχανημάτων (Points-of-Sale, POS), μέσω των οποίων λαμβάνει χώρα η συναλλαγή και τη σύνδεσή τους με το ηλεκτρονικό σύστημα του εκκαθαριστή[259] και
- την επεξεργασία των συναλλαγών, τη διόδευσή τους στην εκδότρια της κάρτας τράπεζα (issuer), την εκκαθάριση και το συμψηφισμό των λογαριασμών εκδοτών / αποδεκτών των εν λόγω συναλλαγών.

202. Η διαδικασία αποδοχής τραπεζικών καρτών μπορεί να περιγραφεί συνοπτικά ως εξής:

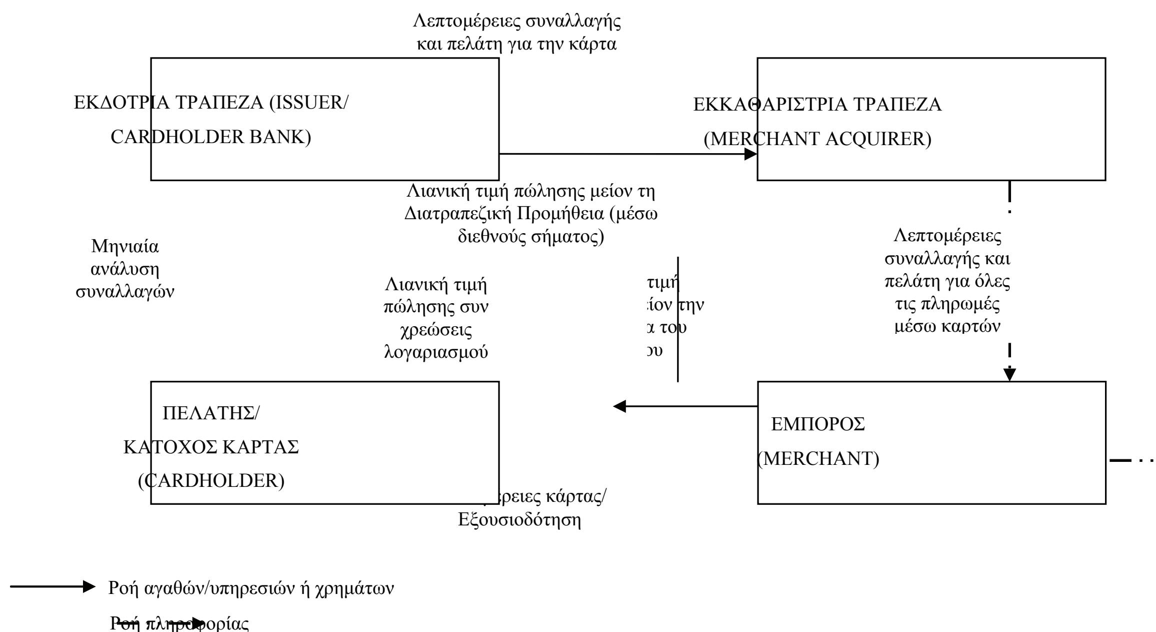
- Ο πελάτης/κάτοχος της τραπεζικής κάρτας (cardholder) χρησιμοποιεί την τραπεζική κάρτα για την αγορά ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας σε ένα σημείο πώλησης.
- Η τράπεζα που εξέδωσε την κάρτα (issuer) χρεώνει το λογαριασμό του πρώτου με το κόστος της αγοράς, το οποίο αντιστοιχεί στη λιανική τιμή πώλησης.
- Ακολούθως, η εκδότρια τράπεζα (issuer) καταβάλλει, μέσω του εκάστοτε διεθνούς σήματος που φέρει η κάρτα που χρησιμοποιήθηκε για τη συναλλαγή, στην εκκαθαρίστρια τράπεζα (acquirer), με την οποία συνεργάζεται η πωλήτρια εμπορική επιχείρηση (merchant), ποσό ίσο με την ανωτέρω λιανική τιμή πώλησης, μειωμένη κατά το κόστος της συναλλαγής (διατραπεζική προμήθεια - interchange fee), το ύψος του οποίου διαφέρει ανάλογα με το διεθνές σήμα της κάρτας (π.χ. Visa, Mastercard).
- Τέλος, η εκκαθαρίστρια τράπεζα (acquirer) καταβάλλει στην πωλήτρια εμπορική επιχείρηση την αξία της λιανικής τιμής πώλησης, μειωμένη κατά το κόστος της συναλλαγής (merchant service charge).

203. Επισημαίνεται ότι δεν αποκλείεται η εκδότρια και η εκκαθαρίστρια τράπεζα (issuer - acquirer) να ταυτίζονται (on-us transactions). Κατωτέρω παρατίθεται η σχηματική απεικόνιση του συστήματος λειτουργίας αποδοχής τραπεζικών

---

[259] Σημειώνεται ότι, εφόσον το τερματικό POS έχει τοποθετηθεί στην πωλήτρια εμπορική επιχείρηση από συγκεκριμένη εκκαθαρίστρια τράπεζα (acquirer) βάσει σχετικής σύμβασης παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών, τότε συνδέεται μόνο με το δίκτυο της συγκεκριμένης τράπεζας. Αντίθετα, εάν έχει τοποθετηθεί σε εμπορική επιχείρηση από τρίτες εταιρίες - διαβιβαστές μηνυμάτων συναλλαγών (switch centers), εξυπηρετεί όλες τις εκκαθαρίστριες τράπεζες (acquirers), με τις οποίες έχει τυχόν συμβληθεί η εμπορική επιχείρηση (common POS). Μεταξύ των επιχειρήσεων - μη τραπεζικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά διαβίβασης δεδομένων συναλλαγών συγκαταλέγονται οι εταιρίες […], […], […]. Σε κάθε περίπτωση, η επιλογή της εκκαθαρίστριας τράπεζας (acquirer) για κάθε συναλλαγή γίνεται από την πωλήτρια εμπορική επιχείρηση.

καρτών[260]:

204. Η συνολική προμήθεια που η εκκαθαρίστρια τράπεζα χρεώνει τον έμπορο (merchant service charge) ως αμοιβή για την αποδοχή καρτών, απαρτίζεται από:

α) την αμοιβή στην εταιρία του διεθνούς σήματος,

β) την αμοιβή στην εκδότρια τράπεζα (issuer's reimbursement fee)[261] και

γ) την αμοιβή της εκκαθαρίστριας τράπεζας με την οποία καλύπτει τα λειτουργικά κυρίως κόστη που συνεπάγεται η κάθε συναλλαγή και εξασφαλίζει το τυχόν επιθυμητό περιθώριο κέρδους[262].

205. Σημειώνεται ότι είναι δυνατό το τεχνικό τμήμα των υπηρεσιών αποδοχής καρτών, ήτοι η επεξεργασία/διόδευση των συναλλαγών, καθώς και η εκκαθάριση και ο συμψηφισμός των λογαριασμών εκδοτών/αποδεκτών, όπως εξάλλου και η εγκατάσταση και σύνδεση των τερματικών μηχανημάτων POS στις εμπορικές επιχειρήσεις, να μην παρέχεται απευθείας από τους εκκαθαριστές, αλλά να ανατίθεται από αυτούς σε τρίτες εταιρίες,

[260] Σημειώνεται ότι εκτός των κατωτέρω συστημάτων, στα οποία εμπλέκονται τέσσερα μέρη (εκδότης, κάτοχος κάρτας, εκκαθαριστής, έμπορος), υφίστανται και τριμερή συστήματα πληρωμών μέσω τραπεζικών καρτών, όπου εκδότης και εκκαθαριστής ταυτίζονται πάντοτε, με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αυτά των καρτών American Express και Diners club. Βλ. ΟΟΣΑ Competition and Efficient Usage of Payment Cards, DAF/COMP (2006) 32, σελ. 23.

[261] Πρόκειται για τη διατραπεζική προμήθεια (interchange fee) που δίδεται από την εκκαθαρίστρια τράπεζα στην εκδότρια τράπεζα και καθορίζεται από το εκάστοτε διεθνές σήμα που φέρει η κάρτα που χρησιμοποιήθηκε στην συναλλαγή. Επισημαίνεται ότι η εν λόγω προμήθεια αποδίδεται από την εκκαθαρίστρια τράπεζα στην εταιρία διεθνούς σήματος η οποία εν συνεχεία την καταβάλει στην εκδότρια τράπεζα.

[262] Όπως για παράδειγμα κόστος διαχείρισης και επεξεργασίας, κόστος υποδομής κ.ά.

μέσω συμβάσεων εξωπορισμού (outsourcing). Οι ως άνω υπηρεσίες **παροχής εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων (POS Network Service Provision)** και **παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των σχετικών με την αποδοχή τραπεζικών καρτών δεδομένων (Card Acquiring Processing)** συνιστούν διακριτές αγορές[263] και βρίσκονται σε προηγούμενο στάδιο σε σχέση με τις υπηρεσίες αποδοχής καρτών, εφόσον παρέχονται από τρίτες εταιρίες και όχι από τις ίδιες τις εκκαθαρίστριες τράπεζες.

206. Περαιτέρω και σε σχέση με το ενδεχόμενο διάκρισης της αγοράς παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών σε επιμέρους υπο-αγορές ανάλογα με:

α) την κατηγορία του πελάτη (ιδιώτες/επιχειρήσεις),

β) τον τύπο της κάρτας (χρεωστική/πιστωτική),

γ) την εμβέλεια χρήσης της κάρτας (εγχώρια/διεθνής), καθώς και

δ) το διεθνές σήμα που φέρει η κάρτα (VISA, MASTERCARD κ.λπ.)[264],
σημειώνεται ότι:

207. Σχετικά με την πρώτη διάκριση, δεν υπάρχει οιοδήποτε έρεισμα που να συνηγορεί υπέρ της διάκρισης υπο-αγορών. Η κατηγορία του πελάτη της εμπορικής επιχείρησης στην οποία γίνεται η αγορά, από άποψης αποδοχής καρτών, είναι αδιάφορη.

208. Επίσης, η κατάτμηση της υπό εξέταση αγοράς ανάλογα με τον τύπο της κάρτας[265], δεν θεωρείται απαραίτητη λαμβάνοντας υπόψη κυρίως τους παράγοντες που επηρεάζουν την υποκατάσταση ζήτησης στην αγορά αποδοχής καρτών, ήτοι τους παράγοντες που λαμβάνουν υπόψη τους οι επιχειρήσεις προκειμένου να επιλέξουν την εκκαθαρίστρια τράπεζα με την οποία θα συνεργαστούν, όπως:

- το επίπεδο εξυπηρέτησης πελατών,
- την προμήθεια που η εκκαθαρίστρια τράπεζα θα τις χρεώνει,
- τη δυνατότητα παροχής πρόσθετων υπηρεσιών διευκόλυνσης από τις εκκαθαρίστριες τράπεζες[266],

---

[263] Βλ. απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.4316 ATOS ORIGIN/BANKSYS/BCC, παρ. 19, 34.

[264] Βλ. αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.4814 AIB/FDC/JV, Μ.4316-ATOS ORIGIN/BANKSYS/BCC, Μ.5241 AMERICAN EXPRESS/FORTIS/ALPHA CARD και Μ.5968 ADVENT/BAIN CAPITAL/RBS WORLDPAY. Οι εν λόγω αποφάσεις όμως αφήνουν το ζήτημα της περαιτέρω διάκρισης ανοιχτό.

[265] Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] στο πλαίσιο της εξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. 6599/27.8.2012 γνωστοποίησης συγκέντρωσης των τραπεζών Πειραιώς και Αγροτικής) η οποία υποστηρίζει ότι *«τόσο οι χρεωστικές όσο και οι πιστωτικές κάρτες αποτελούν εργαλεία πληρωμής, επιτελούν την ίδια λειτουργία (payment instruments) και διευκολύνουν την εκκαθάριση συναλλαγών σε επίπεδο ασφάλειας και ταχύτητας»*. Αντίστοιχα η […] με την υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης Τράπεζα Πειραιώς – Γενική Τράπεζα εξέφρασε την θέση ότι στην αγορά αποδοχής καρτών η όποια διαφοροποίηση είναι μικρού βαθμού καθώς τα τερματικά POS προσφέρουν τις ίδιες δυνατότητες ανεξαρτήτως τύπου κάρτας,

[266] Αναφορικά με πρόσθετες παροχές που προσφέρονται από τις εκκαθαρίστριες τράπεζες στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών, επισημαίνεται ότι, όπως προέκυψε από την εξέταση εκ μέρους της Γ.Δ.Α. της υπ' αριθ. πρωτ. […] γνωστοποίησης συγκέντρωσης αναφορικά με την κοινή επιχείρηση με διακριτικό τίτλο «Κάρντλινκ Α.Ε.», οι τράπεζες […], που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά δεν παρέχουν επιπλέον προνόμια στις επιχειρήσεις με τις οποίες συνεργάζονται. Αντιθέτως, άλλες τράπεζες, παρέχουν ως επιπρόσθετη παροχή τη δυνατότητα προεξόφλησης άτοκων δόσεων. Επιπρόσθετα, η […] σε

- το δίκτυο των υποκαταστημάτων της τράπεζας (π.χ. την υφιστάμενη συνεργασία με γειτονικά της επιχείρησης υποκαταστήματα),
- την υφιστάμενη συνεργασία με την εκάστοτε τράπεζα σε άλλους τομείς δραστηριότητας,
- την παροχή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών από την τράπεζα[267].

209. Οι επιχειρήσεις προτιμούν να συνεργάζονται με εκκαθαρίστριες τράπεζες οι οποίες αναλαμβάνουν την αποδοχή καρτών με τη μεγαλύτερη ζήτηση και καλύπτουν κατ' επέκταση το μεγαλύτερο όγκο συναλλαγών στην αγορά προκειμένου να είναι σε θέση να εξυπηρετήσουν όσο το δυνατόν περισσότερους πελάτες. Προέκυψε από την έρευνα της Υπηρεσίας ότι το σύνολο των εκκαθαριστριών τραπεζών εξυπηρετεί όλους τους τύπους των καρτών (συνεπώς δεν είναι απαραίτητο ο επιχειρηματίας να στραφεί σε διαφορετικό προμηθευτή για την εκκαθάριση των πιστωτικών και των χρεωστικών καρτών), ενώ η προμήθεια της εκκαθαρίστριας τράπεζας δεν διαφοροποιείται ανάλογα με τον τύπο της κάρτας (χρεωστική/πιστωτική) που χρησιμοποιείται στη συναλλαγή, ή τουλάχιστον όχι σε μεγάλο βαθμό[268]. Σχετικά δε με τους λοιπούς παράγοντες επιλογής εκ μέρους των επιχειρήσεων της συνεργαζόμενης εκκαθαρίστριας τράπεζας, επισημαίνεται ότι αυτοί δεν σχετίζονται με τον τύπο της κάρτας και συνεπώς δεν θεωρούνται κρίσιμοι για την περαιτέρω κατάτμηση της αγοράς με βάση την προαναφερθείσα ανάλυση. Από πλευράς υποκατάστασης προσφοράς, η υποκαταστασιμότητα είναι απόλυτη: από τη στιγμή που η εκκαθαρίστρια τράπεζα εκκαθαρίζει τις πιστωτικές κάρτες ενός σήματος, αυτόματα είναι σε θέση να εκκαθαρίζει και τις χρεωστικές κάρτες που έχουν εκδοθεί υπό το συγκεκριμένο σήμα. Συνεπώς, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η παροχή υπηρεσίας αποδοχής πιστωτικών και χρεωστικών καρτών ανήκουν εν προκειμένω στην ενιαία αγορά αποδοχής καρτών.

210. Αντίστοιχα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η εμβέλεια της κάρτας οριοθετεί διακριτές αγορές, δεδομένου ότι τόσο από την άποψη της υποκατάστασης ζήτησης, όσο και από αυτήν της προσφοράς, η εμβέλεια της κάρτας ουδόλως επηρεάζει τις ανταγωνιστικές συνθήκες, αρκεί αφενός ο επιχειρηματίας κι αφετέρου ο εκκαθαριστής να συμμετέχουν στο «σχήμα» συνεργασίας.

211. Όσον αφορά τη διάκριση των αγορών ανάλογα με το σήμα, επισημαίνεται καταρχάς ότι οι επιχειρήσεις, από τη στιγμή που συμμετέχουν στην αγορά της αποδοχής καρτών, προκειμένου να προσελκύσουν όσο δυνατόν περισσότερους πελάτες που προτιμούν την αγορά αγαθών και υπηρεσιών μέσω καρτών και όχι μέσω μετρητών, «υποχρεούνται» να συνεργάζονται και με τα δύο δημοφιλέστερα σήματα, τη VISA και τη MASTERCARD[269]. Απουσία ενός από τα δύο σήματα σημαίνει, κατά κανόνα, απώλεια

σχετική ερώτηση ανέφερε μεταξύ των επιπρόσθετων παροχών προς τις επιχειρήσεις και το προαιρετικό άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού με καρνέ επιταγών, καθώς και τις on line υπηρεσίες εμβασμάτων με χρήση της […].

[267] Όπως, λ.χ. η τεχνολογία ανέπαφων συναλλαγών.

[268] Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι, όπως προέκυψε από την εξέτασης της υπ' αριθ. πρωτ. […] γνωστοποίησης συγκέντρωσης αφορώσας στην κοινή επιχείρηση με διακριτικό τίτλο «Κάρντλινκ Α.Ε.», στην περίπτωση των τραπεζών […] και […] δεν υφίσταται διαφοροποίηση της τελικής προμήθειας ανάλογα με τον τύπο της κάρτας.

[269] Πάνω από 80% της αποδοχής καρτών αφορά στα σήματα VISA και MASTERCARD.

κρίσιμης μάζας πελατείας. Όλες δε οι εκκαθαρίστριες τράπεζες, σύμφωνα με την έρευνα της Υπηρεσίας, προκειμένου να παρέχουν την υπηρεσία εκκαθάρισης προς όσο το δυνατόν περισσότερες επιχειρήσεις, εκκαθαρίζουν συναλλαγές και των δύο σημάτων[270], αποτέλεσμα αναμενόμενο σε μία αγορά με ισχυρά φαινόμενα δικτύου.

212. Συνεπώς, η διάκριση μεταξύ αγορών που καθορίζονται από τα δύο βασικά σήματα παρέλκει[271], δεδομένου ότι αντιμετωπίζονται από τις τράπεζες και τις επιχειρήσεις ως must-have υπηρεσίες με ίδια χαρακτηριστικά, ενώ οι εμπορικές επιχειρήσεις στρέφονται, για λόγους αποτελεσματικότητας (συνήθως) προς μία τράπεζα για την εκκαθάριση τόσο της VISA όσο και της MASTERCARD. Παράγοντες όπως η τιμολόγηση του σήματος και οι λοιποί όροι εξυπηρέτησης δεν αφορούν εν προκειμένω, διότι η ζήτηση δεν καθορίζεται ενδογενώς από την αλληλεπίδραση μεταξύ εκκαθαρίστριας και επιχείρησης, αλλά εξαρτάται και κατευθύνεται από τη χρήση του εκάστοτε σήματος από τους καταναλωτές[272], οι οποίοι, λαμβάνοντας υπόψη τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που τους προσφέρει το διεθνές σήμα και η εκδότρια της κάρτας τράπεζα, επιλέγουν την κάρτα που προσαρμόζεται στις ανάγκες τους. Έτσι, η ζήτηση των επιχειρήσεων αντανακλά επακριβώς τη ζήτηση των καταναλωτών, οι οποίοι θεωρούν τις κάρτες VISA και MASTERCARD μεταξύ τους εναλλάξιμες[273]. Τα λοιπά διεθνή σήματα καταλαμβάνουν πολύ μικρότερο μερίδιο στη σχετική αγορά[274], επομένως παρέλκει η εξέταση του ενδεχομένου μη συμπερίληψής τους στη σχετική αγορά.

213. Σε κάθε περίπτωση, δεν απαιτείται, εν προκειμένω, δεσμευτική οριοθέτηση των αγορών, δεδομένου ότι με οιοδήποτε εναλλακτικό ορισμό της αγοράς, δε θα μεταβάλλονταν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της επίπτωσης της γνωστοποιηθείσας πράξης στον ανταγωνισμό. Επομένως, η αγορά της παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών για τους σκοπούς της παρούσας συγκέντρωσης οριοθετείται κατά τα ανωτέρω, λαμβάνοντας

[270] Ενδεικτικά, σύμφωνα με τις σχετικές απαντήσεις τραπεζών στο πλαίσιο της εξέτασης της γνωστοποίησης συγκέντρωσης αφορώσας στην κοινή επιχείρηση με διακριτικό τίτλο «Κάρντλινκ Α.Ε.», η […] και η […] εκκαθαρίζουν ή/και διοδεύουν συναλλαγές με κάρτες που φέρουν και το σήμα […], ενώ η […] εκκαθαρίζει αποκλειστικά συναλλαγές με κάρτα που φέρουν το σήμα της […].

[271] Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και η άποψη της […], η οποία στην επιστολή της με υπ΄αριθμ. πρωτ. […] στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα επισημαίνει ότι στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών προσφέρονται οι ίδιες δυνατότητες συναλλαγών ανεξαρτήτως σήματος. Αντίστοιχη θέση έχει εκφράσει και η […] με την υπ΄αριθμ. πρωτ. *[…]* στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης ΕΤΕ – Eurobank-Ergasias, σύμφωνα με την οποία τα διαφορετικά σήματα αποτελούν εναλλακτικά εργαλεία πληρωμής τόσο για την επιχείρηση όσο και για τον κάτοχο της κάρτας/πελάτη και δύναται να υποκατασταθούν/αντικατασταθούν μεταξύ τους.

[272] Εξάλλου, ενισχυτικά, σημειώνεται ότι παρά το γεγονός ότι από την έρευνα της Υπηρεσίας στο πλαίσιο της εξέτασης της γνωστοποίησης συγκέντρωσης αφορώσας στην κοινή επιχείρηση με διακριτικό τίτλο «Κάρντλινκ Α.Ε.» προέκυψε ότι η τιμολόγηση των διεθνών σημάτων ποικίλει, η ίδια αποτελεί ένα μικρό ποσοστό της συνολικής προμήθειας που παρακρατείται από τον έμπορο.

[273] Βλ. ανάλυση ανωτέρω που αφορά στην αγορά έκδοσης καρτών.

[274] Συγκεκριμένα, με βάση την αξία των συναλλαγών οι κάρτες που φέρουν το σήμα της […] έχουν μερίδιο που κυμαίνεται από […] έως […], ενώ το αντίστοιχο μερίδιο της […] δεν ξεπερνάει το […].

υπόψη και την πρακτική της Επιτροπής Ανταγωνισμού[275] και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[276].

Η.1.4. Γεωγραφικές Αγορές

214. Αναφορικά με την ευρύτερη αγορά των καρτών, όπως προσδιορίστηκε και επιμερίστηκε ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αξιολογώντας την εν λόγω αγορά υπό οποιαδήποτε υποδιάκριση την έχει χαρακτηρίσει ως εθνική κατά βάση, ακόμη και εάν πιθανολογείται περιθώριο για διεύρυνση των αγορών στο εγγύς μέλλον λόγω των παγκόσμιων εξελίξεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα[277,] Η θέση αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι ζητήματα σχετικά με την χορήγηση μέσων πληρωμής και την επεξεργασία των συναλλαγών διέπονται κυρίως από την οικεία εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους περί προστασίας του καταναλωτή και καταναλωτικής πίστης. Συνεπώς, η ευρύτερη σχετική γεωγραφική αγορά είναι εθνική, καλύπτοντας το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Η.2. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΡΤΩΝ

Η.2.1. Υφιστάμενες Ανταγωνιστικές Συνθήκες

215. Σύμφωνα με τα προσκομισθέντα από τη γνωστοποιούσα στοιχεία, οι ανταγωνιστικές συνθήκες στις εν λόγω αγορές ομοιάζουν, εν πολλοίς, με αυτές που ισχύουν στις αγορές της λιανικής τραπεζικής. Όλες οι τράπεζες προσφέρουν εφάμιλλα παρεμφερή τραπεζικά προϊόντα[278], ενώ πολλοί καταναλωτές χρησιμοποιούν περισσότερες της μιας τράπεζες και για τις κάρτες πληρωμών τους και ως εκ τούτου ο βαθμός διασποράς των πελατών είναι πολύ μεγάλος. Επιπλέον, οι προτιμήσεις των καταναλωτών καθορίζονται σε σημαντικό βαθμό από τη σχέση τους με την τράπεζα, ενώ τα τελευταία χρόνια, η τιμολογιακή πολιτική και τα προγράμματα πελατειακής πίστης έχουν παρουσιάσει σημαντική ανάπτυξη. Κατά την άποψη της Υπηρεσίας, οι υφιστάμενες ανταγωνιστικές συνθήκες στις εν λόγω αγορές έχουν ως εξής:

α) Ωριμότητα αγοράς

---

[275] Βλ. απόφαση Ε.Α. 534/VI/2012 – ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE.

[276] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.2567-NORDBANKEN/POSTGIROT, παρ. 17-18, M.5241-AMERICAN EXPRESS/FORTIS/ALPHA CARD, παρ. 28-31, M.3740-BARCLAYS BANK/FORENINGSSPARBANKEN/JV παρ. 12-15, M.4814-AIB/FDC/JV παρ. 13-14, M.4316-ATOS ORIGIN/BANKSYS/BCC παρ. 23 και M.5968- ADVENT/BAIN CAPITAL/RBS WORLDPAY παρ. 12-13, στις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι το ζήτημα της περαιτέρω διάκρισης μπορούσε να παραμείνει ανοιχτό εφόσον με τη γνωστοποιηθείσα πράξη δεν εγείρετο ανησυχία ως προς την απρόσκοπτη λειτουργία του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά.

[277] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.5384 BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 73, M.2567 NORDBANKEN/POSTGIROT, M.4844 FORTIS/ABN AMBRO ASSETS και M.5241-AMERICAN EXPRESS/FORTIS /ALPHA CARD).

[278] Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει μάλιστα η γνωστοποιούσα (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 3719/2.5.2013 επιστολή παροχής στοιχείων), στην ελληνική αγορά υφίσταται υψηλό επίπεδο τυποποίησης των προσφερόμενων προϊόντων από τις Τράπεζες.

216. Οι τραπεζικοί οργανισμοί προχώρησαν, ιδιαίτερα στο παρελθόν, σε μια προσπάθεια αύξησης κυκλοφορίας (ιδιαίτερα) των πιστωτικών καρτών, για διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται:

- Το περιθώριο κέρδους που προκύπτει από τη διαφορά επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων. Είναι γεγονός ότι τα επιτόκια των πιστωτικών καρτών είναι πολύ υψηλότερα σε σύγκριση με άλλες κατηγορίες (π.χ. στεγαστικά, απλά καταναλωτικά), ωστόσο αυξημένα είναι τόσο τα έξοδα του προϊόντος, όσο συχνά και οι επισφάλειες.
- Οι προμήθειες που εισπράττουν οι τράπεζες, τόσο από τις συνδρομές, όσο και από τους εμπόρους, ανάλογα με το ύψος των αγορών που πραγματοποιούνται.
- Η πρόθεση των τραπεζών, μέσω των πιστωτικών καρτών, να προχωρήσουν και σε πωλήσεις άλλων προϊόντων τους, όπως για παράδειγμα ασφαλιστικών προϊόντων, καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων, κ.λπ.

217. Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια, η ευρεία διάδοση των καρτών έχει οδηγήσει σε μια συνεχή επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών, διευρύνοντας έτσι την κλασική λειτουργία της κάρτας ως μέσου πληρωμών. Έτσι, προστέθηκαν ασφαλιστικές καλύψεις (ταξιδιωτική ασφάλιση, ιατρική και νομική βοήθεια) και καταρτίστηκαν ειδικά προγράμματα συνεργασίας τραπεζών με επιχειρήσεις, ώστε να παρέχονται εκπτώσεις για την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών. Η προσπάθεια εμπλουτισμού των καρτών (κυρίως των πιστωτικών) με στοιχεία που δε σχετίζονται άμεσα με την κύρια λειτουργία τους αποσκοπεί κυρίως στη διεύρυνση της πελατείας του τραπεζικού φορέα, στην εξυπηρέτηση και ικανοποίηση του πελάτη και στην προβολή του συνεργαζόμενου φορέα.

218. Παραταύτα, η αγορά έκδοσης των πιστωτικών καρτών βρίσκεται σε φάση κάμψης και συρρίκνωσης, παρουσιάζοντας αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία έτη. Εκτιμάται ότι το αποτέλεσμα αυτό έχει επέλθει λόγω της παρατηρούμενης έλλειψης ρευστότητας και της εν γένει υφεσιακής πορείας της οικονομίας, αλλά και της αύξησης των επισφαλειών από την πλευρά των τραπεζών και της επιβράδυνσης της κατανάλωσης από πλευράς νοικοκυριών[279].

219. Αντίθετα, δεδομένης της καταρχήν χρήσης των χρεωστικών καρτών ως καρτών ανάληψης μετρητών, αλλά και της φύσης τους ως εργαλείου πληρωμών που δεν απαιτεί πιστοληπτική και πιστοδοτική ικανότητα, η αγορά έκδοσης χρεωστικών καρτών βρίσκεται σε φάση σταθερής ανάπτυξης[280], αν και η γνωστοποιούσα εκφράζει την άποψη

---

[279] Με αυτήν την άποψη συντάσσεται και η […] με την υπ΄αριθμ. πρωτ. […] απαντητική της επιστολή, Βλ. επίσης υπ'αριθ. πρωτ. […] απάντηση […] στο πλαίσιο της εξέτασης της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – ΑΤΕ», καθώς και κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «ΕΤΕ- Eurobank- Ergasias». Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται και από τα στοιχεία που τηρεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όπου όσον αφορά στον αριθμό πιστωτικών καρτών παρουσιάζεται μία μέση ετήσια μείωση της τάξης του 7,5% κατά την τριετία 2007-2011. Αντίστοιχη άποψη εκφράζει και η […] με την […] απαντητική της επιστολή στο πλαίσιο εξέτασης της ίδιας συγκέντρωσης αλλά και στο πλαίσιο εξέτασης της παρούσας (βλ απαντητική επιστολή υπ΄αριθμ. πρωτ.[…]).

[280] Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας οι χρεωστικές κάρτες παρουσίασαν μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 7,3% για την περίοδο 2007-2011. Αντίστοιχη άποψη είχε εκφράσει η […] στο πλαίσιο της εξέτασης της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – ΑΤΕ» καθώς «*όσο διαρκεί η αβεβαιότητα στους πελάτες πιστωτικών καρτών για το μελλοντικό τους εισόδημα τόσο μικρότερη θα είναι η διάθεση χρήσης της πιστωτικής κάρτας, με συνεπακόλουθη αύξηση της χρήσης χρεωστικών καρτών που δίνουν τη δυνατότητα*

ότι και η αγορά έκδοσης χρεωστικών καρτών διέρχεται φάση ωρίμανσης και συρρίκνωσης.

β) Εμπόδια Εισόδου-Δυνητικός Ανταγωνισμός

220. Στις εν λόγω αγορές δραστηριοποιούνται κυρίως τραπεζικά ιδρύματα. Εντούτοις, η πρόσφατη υιοθέτηση νέου νομικού πλαισίου (Ν. 3862/2010), με το οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία της Ε.Ε. περί Υπηρεσιών Πληρωμών (PSD) και επετράπη η δραστηριοποίηση στην αγορά παροχής υπηρεσιών έκδοσης μέσων πληρωμών μη τραπεζικών οργανισμών (π.χ. ιδρυμάτων πληρωμών), διευκολύνει την είσοδο δυνητικών ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά, καθώς επιτρέπει την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και από μη πιστωτικά ιδρύματα. Ωστόσο, παραμένουν οι εξής προϋποθέσεις δραστηριοποίησης:

- η αδειοδότηση από την Τράπεζα της Ελλάδος,
- η ύπαρξη εγκατάστασης στην Ελλάδα και
- η κατοχή αρχικού κεφαλαίου, ύψους τουλάχιστον € 125.000.

221. Όπως επισημαίνει η […], η μετακίνηση πελατών μεταξύ Τραπεζών, μέσω της αλλαγής εκδότριας τράπεζας, κρίνεται ιδιαίτερα εύκολη ενώ υπάρχει παράλληλα υψηλός βαθμός τυποποίησης των παρεχομένων υπηρεσιών και προϊόντων στη αγορά έκδοσης καρτών. Ως αποτέλεσμα δεν υφίσταται κίνδυνος παρεμπόδισης του υφιστάμενου ανταγωνισμού ούτε περιορίζεται η δυνατότητα εισόδου νέου ανταγωνιστή[281].

222. Σημειώνεται ωστόσο ότι παρόλο που δεν εντοπίζονται νομικά εμπόδια για τη δραστηριοποίηση νέων ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά, την τελευταία πενταετία δεν έχει εισέλθει νέος ανταγωνιστής. Το γεγονός αυτό εκτιμάται ως απόρροια της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας η οποία δεν ευνοεί την είσοδο νέων ανταγωνιστών[282], καθώς πέραν του νομοθετικού πλαισίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κάποιοι βασικοί παράγοντες όπως:

- η τεχνογνωσία και η εκπλήρωση προδιαγραφών τεχνικού και κανονιστικού χαρακτήρα, όπως αυτές τίθενται από τους διεθνείς οργανισμούς,
- το αρχικό κόστος επένδυσης και κόστος συντήρησης αυτής και
- η γνώση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου της εγχώριας αγοράς.

γ) Συνθήκες ζήτησης

223. Η επιλογή μεταξύ (πιστωτικών) καρτών που κυκλοφορούν στην αγορά εξαρτάται κυρίως από τα εξής χαρακτηριστικά τους:

- Εκδότρια τράπεζα και δίκτυο αυτής
- Ονομαστικό επιτόκιο
- Ετήσια συνδρομή

καλύτερου χειρισμού των διαθεσίμων οικονομικών πόρων του καρτούχου» (βλ. υπ΄αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης «Τράπεζα Πειραιώς – ΑΤΕ»).

[281] Βλ υπ΄αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή […].

[282] Σύμφωνα με την […] (κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank-Ergasias) στην αγορά πιστωτικών/χρεωστικών καρτών θα μπορούσε να θεωρηθεί πιθανή η είσοδος διεθνών financial institutions τα οποία δύναται να εκδίδουν καρτικά προϊόντα

- ΣΕΠΠΕ (Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Ποσοστό Επιβάρυνσης, στο οποίο έχουν συνυπολογιστεί και επιπρόσθετες χρεώσεις και έξοδα, πέραν του βασικού επιτοκίου)
- Όριο αγορών
- Όριο ανάληψης μετρητών
- Επιτόκιο ανάληψης μετρητών
- Επιτόκιο μεταφοράς υπολοίπου
- Περίοδος χάριτος
- Ελάχιστη μηνιαία καταβολή
- Άλλα χαρακτηριστικά και προσφορές, για παράδειγμα έξοδα ανάληψης μετρητών, έξοδα χρήσης στο εξωτερικό, προγράμματα επιβράβευσης, συλλογή πόντων, συλλογή αεροπορικών μιλίων, ειδικές εκπτώσεις προγράμματα επιβράβευσης κ.ο.κ.

224. Η επιλογή της κύριας κάρτας συναλλαγών, είτε αυτή είναι πιστωτική, είτε χρεωστική, μοιάζει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κύρια τράπεζα που έχουν επιλέξει οι καταναλωτές, καθώς και με τη σχέση συνεργασίας που έχουν αναπτύξει μαζί της, σύμφωνα με την 9η έρευνα MasterCardBarometer που πραγματοποιήθηκε από τη MasterCard και την FocusBari από το Μάρτιο έως και τον Ιούνιο του 2011 και αφορά στην ελληνική αγορά[283]. Στην εν λόγω έρευνα παρατηρείται ότι σημαντικό ποσοστό συμμετεχόντων (32%) όχι μόνο επιλέγει την κάρτα συναλλαγών του βάσει του συγκεκριμένου κριτηρίου, αλλά θεωρεί ότι αποτελεί και τον πλέον καθοριστικό παράγοντα (29%)[284]. Δεύτερο πιο σημαντικό κριτήριο επιλογής κάρτας εμφανίζεται να είναι το εύρος του δικτύου/σημείων αποδοχής με ποσοστό 20%[285], ενώ ακολουθούν τα χαρακτηριστικά αλλά και οι χρεώσεις των σχετικών προϊόντων με ποσοστό 13%[286].

225. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι καταναλωτές δεν φαίνεται να επηρεάζονται τόσο από τις επί πλέον προσφορές/προνόμια, με ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 53% να μην έχει ξεχωρίσει κάποια συγκεκριμένα προνόμια ή προσφορές που θα μπορούσαν πιθανότατα να επηρεάσουν την επιλογή της κάρτας τους. Οι (συνδεδεμένες με την κάρτα) παρεχόμενες εκπτώσεις σε λιανικά σημεία πώλησης

---

[283] Το ΒΗΜΑ, Ζήτημα εμπιστοσύνης η επιλογή πιστωτικής κάρτας, 19.7.2011.

[284] Το κριτήριο αυτό, αν και σε κάθε περίπτωση σημαντικό, διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα των καταναλωτών. Οι μεγαλύτερης ηλικίας ερωτηθέντες (ηλικίας 55-70) δίνουν μεγαλύτερο βάρος στο κριτήριο αυτό ως βασικό κριτήριο επιλογής κάρτας (σε ποσοστό 38%), ενώ τα άτομα νεότερης ηλικίας (25-34) ενδιαφέρονται περισσότερο για τα διαθέσιμα σημεία αποδοχής (23%). Ενδιαφέρον επίσης είναι το σχετικό εύρημα που αφορά στους νεαρότερους ακόμα ενήλικες συμμετέχοντες στην έρευνα (ηλικίας 18-24), οι οποίοι δηλώνουν πως δεν έχουν συγκεκριμένα κριτήρια (40%) ως προς την επιλογή της κάρτας συναλλαγών τους, γεγονός που πιθανόν συνδέεται με περιορισμένη γνώση του θέματος ή έλλειψη ενδιαφέροντος για αντίστοιχα προϊόντα.

[285] Στην περιφέρεια, οι καταναλωτές ενδιαφέρονται περισσότερο για το μέγεθος του δικτύου και τον αριθμό των διαθέσιμων υποκαταστημάτων (28%).

[286] Σύμφωνα με την […] (βλ. σχετ. την υπ’ αριθ. πρωτ. […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank Ergasias), τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής συγκυρίας, το πελατειακό κοινό έχει αποκτήσει ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα τιμολογιακής πολιτικής, με αποτέλεσμα την αύξηση της ελαστικότητας ζήτησης στην εν λόγω αγορά σε σχέση με την τιμή.

(κυρίως supermarket), είναι το τελευταίο κριτήριο επιλογής της κάρτας από τους καταναλωτές (11%)[287].

δ) Κόστος μεταστροφής

226. Κατά την εκτίμηση της […][288], στις εν λόγω αγορές δεν υφίσταται κόστος μεταστροφής, συνεπώς δεν αποτελεί παράγοντα επηρεασμού μίας ενδεχόμενης μετακίνησης των κατόχων των καρτών. Σε κάθε περίπτωση, κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας το όποιο κόστος μεταστροφής είναι μικρό και αφορά κυρίως τη μεταφορά πιστωτικού υπολοίπου[289]. Άλλωστε, οι καταναλωτές στην πράξη έχουν στην κατοχή τους κάρτες από διαφορετικές τράπεζες, οι οποίες χρησιμοποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες τους. Οι χρεωστικές κάρτες εκδίδονται με απλή αίτηση του ενδιαφερόμενου, ο οποίος, ως προαπαιτούμενο, αρκεί να διατηρεί καταθετικό λογαριασμό στην οικεία τράπεζα, χωρίς να διενεργείται έλεγχος εκ μέρους της τελευταίας εάν διατηρεί κάρτες από άλλες τράπεζες. Ουσιαστικά, οι χρεωστικές κάρτες αποτελούν μία προέκταση των καταθετικών λογαριασμών, όπως είναι το βιβλιάριο καταθέσεων ή η αναλυτική κατάσταση κίνησης λογαριασμού ή οι κωδικοί πρόσβασης στο διαδίκτυο. Εξίσου εύκολη είναι και η διακοπή λειτουργίας της κάρτας.

227. Η έκδοση πιστωτικής κάρτας εξαρτάται από το πιστοληπτικό προφίλ του ενδιαφερόμενου, ο οποίος μπορεί να συνεργαστεί με όσες τράπεζες επιθυμεί, χωρίς μάλιστα να είναι απαραίτητη οποιαδήποτε άλλη σχέση του πελάτη με την τράπεζα (π.χ. καταθετική). Εξάλλου, συχνά (ιδιαίτερα στο πρόσφατο παρελθόν, όταν η πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζών ήταν αυξημένη), δίδονται κίνητρα (switching benefits) μέσω προσφορών π.χ. προνομιακού επιτοκίου για μεταφορά υπολοίπου ή/ και έκδοσης κάρτας χωρίς ετήσια συνδρομή.

ε) Τιμολόγηση

228. Οι χρεωστικές κάρτες δεν ενέχουν για τον κάτοχο άμεσες χρεώσεις. Ωστόσο μετακυλίονται σε αυτόν επιβαρύνσεις από τη χρήση τρίτων δικτύων και επιβάλλονται χρεώσεις για αναλήψεις μετρητών από ATM τρίτων δικτύων: μέσω του δικτύου ΔΙΑΣ, από ATM σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης[290] και από ATM εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

229. Σχετικά με τις πιστωτικές κάρτες, σημειώνεται ότι, πέραν των ανωτέρω χρεώσεων, ενδεχομένως χρεώνεται (άμεσα) συνδρομή[291]. Επιπλέον, ο κάτοχος επιβαρύνεται με ένα συμβατικό κυμαινόμενο επιτόκιο επί του εκάστοτε ανεξόφλητου υπολοίπου, με επιτόκιο υπερημερίας σε περίπτωση καθυστέρησης κατά περίπτωση και με διάφορες επιβαρύνσεις

---

[287] Μεγαλύτερη σημασία στο κριτήριο αυτό φαίνεται να δίνουν οι κάτοικοι της περιφέρειας (15%).

[288] βλ. υπ' αριθ. πρωτ. […] επιστολή παροχής στοιχείων [….]. Με την άποψη αυτή συντάσσεται και η […] (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. […]) σύμφωνα με την οποία *«το χρονικό και χρηματικό κόστος μεταστροφής δεν είναι αποτρεπτικό για ενδεχόμενη απόφαση αλλαγής τραπεζικού ιδρύματος»*.

[289] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. […] επιστολή παροχής στοιχείων […], όπου η συγκεκριμένη ενέργεια προϋποθέτει την ύπαρξη πιστωτικής κάρτας σε άλλη Τράπεζα, διαθέσιμο πιστωτικό όριο και τη μεσολάβηση εγκριτικής διαδικασίας,

[290] Ίδιες βάσει των κανονισμών SEPA.

[291] Αν και στη πράξη η συγκεκριμένη πρακτική τείνει να εκλείψει.

που αφορούν στην εφαρμογή των όρων της σύμβασης πίστωσης και που περιγράφονται αναλυτικά τόσο στους όρους της σύμβασης όσο και στα προσυμβατικά έγγραφα. Ωστόσο, σημειώνεται ότι η πλειονότητα πλέον των πιστωτικών καρτών συνδέεται με προγράμματα επιβράβευσης, τα οποία παρέχονται χωρίς κόστος για τον πελάτη, ενώ προσφέρουν σημαντική προστιθέμενη αξία. Δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση στους όρους των συγκεκριμένων καρτών και ουδεμία δέσμευση υφίσταται για τον πελάτη, στου οποίου την απόλυτη διακριτική ευχέρεια είναι η χρήση των προγραμμάτων επιβράβευσης.

230. Σύμφωνα με τη […][292], η τιμολόγηση δεν διαφοροποιείται βάσει των χαρακτηριστικών του πελάτη αλλά βάσει των χαρακτηριστικών του προϊόντος όπως το κόστος εξυπηρέτησης, λειτουργικής υποστήριξης της πίστωσης καθώς και διακίνησης της κάρτας[293]. Λόγω όμως του μεγάλου ποσοστού υπολοίπων καρτών που βρίσκονται σε καθυστέρηση, τα υπόλοιπα ρυθμίζονται όπως στην περίπτωση των καταναλωτικών δανείων με σημαντική μείωση του επιτοκίου στη βάση της δυνατότητας αποπληρωμής του πελάτη[294]. Επιπλέον, ενδεικτικά τα βασικά ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την τιμολόγηση στην αγορά έκδοσης καρτών είναι:

- η ύπαρξη προγραμμάτων επιβράβευσης,
- το πακέτο ειδικών προνομίων ή προσφορών της κάρτας, πέραν των βασικών χαρακτηριστικών,
- το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ των μελών κάθε ομάδας,
- το κόστος χρήματος,
- τα γενικά λειτουργικά κόστη,
- οι όροι σύμφωνα με τους οποίους ανταγωνίστριες τράπεζες προσφέρουν ομοειδή προϊόντα,
- η επιλογή για την τοποθέτηση (positioning) του προϊόντος σε σχέση με τα εναλλάξιμα με αυτό προϊόντα.

Η.2.2. Μερίδια αγοράς – Δείκτες HHI

231. Τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών και των ανταγωνιστών τους στις αγορές έκδοσης πιστωτικών[295] και χρεωστικών καρτών[296] έχουν ως εξής:

[292] Βλ. υπ’ αριθ. πρωτ. […] επιστολή παροχής στοιχείων […]. Συγκεκριμένα όπως αναφέρεται στην ίδια επιστολή οι ίδιοι όροι τιμολόγησης προσφέρονται σε όλους τους πελάτες της Τράπεζας (βλ […])

[293] Ενδεικτικά, ως ήδη έχει αναφερθεί, σύμφωνα με τα μέρη, οι όροι έκδοσης, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και το επιτόκιο, των καρτών ειδικής χρήσης διαφέρουν απ’ αυτούς των καρτών γενικής χρήσης.

[294] Βλ. […].

[295] Σύμφωνα με την έρευνα της Υπηρεσίας κατά την εξέταση των συγκεντρώσεων Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα, Τράπεζα Πειραιώς – Γενική Τράπεζα, Alpha Bank – Εμπορική Τράπεζα, Εθνική Τράπεζα – Eurobank-Ergasias καθώς και της γνωστοποίησης συγκέντρωσης αναφορικά με την κοινή επιχείρηση με διακριτικό τίτλο «Κάρντλινκ Α.Ε.», στην έκδοση πιστωτικών καρτών δραστηριοποιούνται, οι εξής εταιρίες: Εθνική Τράπεζα, Eurobank Ergasias Alpha Bank, , Εμπορική Τράπεζα (πλέον Όμιλος Alpha Bank), Τράπεζα Πειραιώς, Αγροτική Τράπεζα, Γενική Τράπεζα (πλέον Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς), Marfin Egnatia Bank (πλέον Cyprus Popular Bank), First Business Bank, Τράπεζα Κύπρου, Citibank, Millennium Bank, Πανελλήνια

α) Έκδοση πιστωτικών καρτών

ΕΚΔΟΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Αρ. Καρτών	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**
ΌΜΙΛΟΣ ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[25-35]%
EUROBANK - ERGASIAS	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							*[…]*	[25-35]%
Alpha Τράπεζα	***[…]***	*[15-25]%*	***[…]***	*[15-25]%*	***[…]***	*[15-25]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	***[…]***	*[3-5]%*	***[…]***	*[3-5]%*	***[…]***	*[3-5]%*		
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%		
CITIBANK International	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	**[…]**	[1-3]%	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[1-3]%
HSBC BANK	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%
ATTICA BANK	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%
ΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[3-5]%

Τράπεζα, Hellenic Post Credit, Νέα Proton Τράπεζα, Ελληνική Τράπεζα, Diners Club, Attica Bank, Probank, Tbank.

[296] Σύμφωνα με την έρευνα της Υπηρεσίας κατά την εξέταση των συγκεντρώσεων Τράπεζα Πειραιώς – Αγροτική Τράπεζα, Τράπεζα Πειραιώς – Γενική Τράπεζα, Alpha Bank – Εμπορική Τράπεζα, Εθνική Τράπεζα – Eurobank-Ergasias καθώς και της γνωστοποίησης συγκέντρωσης αναφορικά με την κοινή επιχείρηση με διακριτικό τίτλο «Κάρντλινκ Α.Ε.», στην έκδοση χρεωστικών καρτών δραστηριοποιείται η συντριπτική πλειοψηφία των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

ΕΚΔΟΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Αρ. Καρτών	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ[297]	**[…]**		**[…]**		**[…]**		**[…]**	
ΌΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΕΚΔΟΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]	Προ της συγκέντρωσης	[2.200-2.400]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.200-2.400]
Μεταβολή (Δ)	**[50-100]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[50-100]**

β) Έκδοση χρεωστικών καρτών

ΕΚΔΟΣΗ ΧΡΕΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ' τρίμηνο 2012**	
	Αρ. Καρτών	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**	**Αρ. Καρτών**	**Μ.Αγ.**
ΌΜΙΛΟΣ ΕΤΕ	**[…]**	[35-45]%	**[…]**	[35-45]%	**[…]**	[35-45]%	**[…]**	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	**[…]**	*[25-35]%*	**[…]**	*[25-35]%*	**[…]**	*[25-35]%*	**[…]**	*[25-35]%*
EUROBANK - ERGASIAS.	**[…]**	*[5-15]%*	**[…]**	*[5-15]%*	**[…]**	*[5-15]%*	**[…]**	*[5-15]%*
Όμιλος ΠΕΙΡΑΙΩΣ							**[…]**	[15-25]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	**[…]**	[1-3]%	**[…]**	[1-3]%	**[…]**	[1-3]%		
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							**[…]**	[15-25]%
Alpha Τράπεζα	***[…]***	*[15-25]%*	***[…]***	*[15-25]%*	***[…]***	*[15-25]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	***[…]***	*[5-15]%*	***[…]***	*[5-15]%*	***[…]***	*[5-15]%*		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[3-5]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM	[…]	[3-5]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%

[297] Όπως προκύπτει από το άθροισμα των δηλωθέντων ποσών

CITIBANK International	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
HSBC BANK	-	-	-	-	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ[298]	[…]		[…]		[…]		[…]	
ΌΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΕΚΔΟΣΗ ΧΡΕΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΔΕΙΚΤΗΣ HHI			
ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ HHI (3Q2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[2.400-2.600]	Προ της συγκέντρωσης	[2.400-2.600]
Μετά τη συγκέντρωση	[2.400-2.600]	Μετά τη συγκέντρωση	[2.400-2.600]
Μεταβολή (Δ)	**[100-150]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[100-150]**

Η.2.2. Αξιολόγηση επιπτώσεων

Η.2.2.1. Η άποψη της γνωστοποιούσας

232. Σύμφωνα με τη Τράπεζα Πειραιώς[299], η γνωστοποιηθείσα πράξη δεν επηρεάζει τη λειτουργία του ανταγωνισμού στην αγορά έκδοσης χρεωστικών και πιστωτικών καρτών, δεδομένης της μη ουσιώδους επίδρασής της στην αγορά. Οι ελληνικές τράπεζες, όπως αναφέρει η γνωστοποιούσα, διέρχονται φάση σημαντικής συγκέντρωσης η οποία ωστόσο θέτει τις βάσεις για την ομαλή συνέχεια του τραπεζικού συστήματος. Η υπό εξέταση συγκέντρωση συμβάλλει στην διασφάλιση της σταθερότητας και ασφάλειας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, χωρίς να επηρεάζει το επίπεδο ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές.

Η.2.2.2. Η άποψη των λοιπών ανταγωνιστών

233. Σύμφωνα με τις ληφθείσες απαντήσεις, η πλειοψηφία των ερωτηθεισών τραπεζών[300] θεωρεί ότι η επικείμενη συγκέντρωση, δεδομένου του μικρού μεγέθους της Millennium Bank, δεν αναμένεται να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη λειτουργία του ανταγωνισμού, καθώς δεν αναμένεται να ισχυροποιήσει περαιτέρω τη θέση του Ομίλου Πειραιώς. Κατά συνέπεια δεν θα δημιουργήσει σημαντικά εμπόδια εισόδου σε επιχειρήσεις οι οποίες θα ήθελαν να δραστηριοποιηθούν στην εν λόγω αγορά ή μικρότερων που θα ήθελαν να επεκταθούν[301]. Εντούτοις, εκφράστηκε και η άποψη[302] ότι

---

[298] Όπως προκύπτει από το άθροισμα των δηλωθέντων ποσών.

[299] Βλ. υπ. αριθ. πρωτ. 3450/22.54.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[300] Συγκεκριμένα οι απαντήσεις των τραπεζών […].

[301] Βλ. απαντητική επιστολή […].

παρά τις όποιες συνέργειες που προκύπτουν γενικότερα από τις συγκεντρώσεις στον Τραπεζικό Τομέα (εξοικονόμηση πόρων, ενίσχυση κερδοφορίας και κεφαλαίων, εξορθολογισμός κόστους) με θετικά αποτελέσματα για τη λειτουργία της αγοράς και της οικονομίας, δημιουργείται ταυτόχρονα η δυνατότητα επί της ουσίας δεσπόζουσας θέσης με πιθανές αρνητικές συνέπειες[303]. Αντίστοιχα, εκτιμάται πως θα υπάρξει μείωση του αριθμού των χρεωστικών και πιστωτικών καρτών καθώς οι κοινοί πελάτες των δύο υπό-συγχώνευση τραπεζών θα χρειάζονται πλέον μία χρεωστική/πιστωτική κάρτα[304]. Επιπλέον εκφράστηκε και η άποψη[305] ότι *«[η] επικείμενη συγκέντρωση θα δημιουργήσει μία Τράπεζα, η οποία θα έχει δεσπόζουσα θέση στην Ελληνική Τραπεζική Αγορά».*

Η.2.2.3. Η άποψη της υπηρεσίας

i) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητες δημιουργίας ή ενίσχυσης ατομικής δεσπόζουσας θέσης)

234. Στην **αγορά της έκδοσης πιστωτικών καρτών,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]% με συνέπεια τόσο ο Όμιλος Πειραιώς να διατηρεί την τρίτη θέση με αύξηση του ποσοστού του μόλις κατά [1-3]% όσο και ο Όμιλος ΑΛΦΑ να παραμένει στη δεύτερη θέση. Χαρακτηριστικό της μη ουσιώδους μεταβολής της δομής της αγοράς είναι ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[306]([50-100] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [50-100] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

235. Αντίστοιχα, στην **αγορά της έκδοσης χρεωστικών καρτών,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ (με μερίδιο σημαντικά υψηλότερο από αυτό του δεύτερου σε κατάταξη ανταγωνιστή), ο δε Όμιλος Πειραιώς κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Την πρώτη θέση διατηρεί ο Όμιλος ΕΤΕ και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης, ωστόσο ο Όμιλος Πειραιώς, αν και αυξάνει το μερίδιό του μόλις κατά [1-3]% με συνέπεια το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών να ανέρχεται σε ποσοστό [15-25]%, καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση, με απόσταση […] από τον Όμιλο ΑΛΦΑ στην τρίτη πλέον θέση. Ωστόσο, και η εν λόγω μεταβολή αξιολογείται ως

---

302 Συγκεκριμένα οι απαντήσεις των τραπεζών […]. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η […] θεωρεί όμως ότι μετά τις συγχωνεύσεις παραμένουν διαθέσιμες επαρκείς επιλογές για τον τελικό καταναλωτή.

303 Βλ. υπ΄αριθμ. πρωτ. […] επιστολή παροχή στοιχείων […].

304 Βλ. απαντητική επιστολή […].

305 Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […]. Αν και όπως αναφέρει στην ίδια επιστολή , λόγω του μεγέθους της και των μικρών μεριδίων που διαθέτει δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει τις επιπτώσεις της εν λόγω συγκέντρωσης,

306 Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

επουσιώδης. Χαρακτηριστικό είναι ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[307] ([100-150] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [100-150] με βάση τα στοιχεία του εννιαμήνου 2012).

236. Συμπερασματικά, στις αγορές της έκδοσης πιστωτικών και χρεωστικών καρτών οι συμμετέχουσες δεν αποκτούν την πρώτη θέση συνεπεία της υπό εξέταση συγκέντρωσης. Στις εν λόγω αγορές έχει τεθεί επικεφαλής ο Όμιλος ΕΤΕ με αισθητή διαφορά από τους επόμενους ανταγωνιστές, περιλαμβανομένων των συμμετεχουσών, ενώ δραστηριοποιείται και ένας ακόμη ισχυρός ανταγωνιστής, ήτοι ο Όμιλος ΑΛΦΑ, με καθιερωμένα δίκτυα μεγαλύτερης δυναμικής του δικτύου της υπό εξέταση ενιαίας οντότητας. Επιπροσθέτως, ιδίως στην αγορά έκδοσης πιστωτικών καρτών δραστηριοποιούνται και δύο μικρότεροι, αλλά αξιόλογοι, ανταγωνιστές, ήτοι η Citibank και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Εξάλλου οποιαδήποτε πιθανή παρεμπόδιση του ανταγωνισμού θα μπορούσε να ανακύψει μόνο στην περίπτωση που θα συνδεόταν αιτιωδώς με την υπό εξέταση πράξη συγκέντρωσης. Εν προκειμένω η επαύξηση του μεριδίου της απορροφώσας επιχείρησης, συνεπεία της γνωστοποιηθείσας πράξης στις ως άνω σχετικές αγορές, κρίνεται αμελητέα, καθώς κυμαίνεται από [1-3]% - [1-3]% και συνεπώς δεν μεταβάλλει ουσιωδώς τις ανταγωνιστικές συνθήκες και τη δομή της αγοράς σε σύγκριση με την κρατούσα προ της συγκέντρωσης κατάσταση, σύμφωνα και με τα ορισθέντα στην ενωσιακή νομολογία[308,309]. Επί πλέον, στο σύνολο των υπό κρίση αγορών, η μεταβολή του δείκτη HHI βρίσκεται κάτω των εκτιθέμενων με τη σχετική Ανακοίνωση της Ε.Ε ασφαλών ορίων, ενώ δεν συντρέχει οιαδήποτε εκ των εξαιρετικών περιστάσεων που προβλέπονται στην παρ. 20 της εν λόγω Ανακοίνωσης.

237. Τέλος, ακριβώς η εν λόγω επαύξηση, που αντανακλά τα μερίδια της Millennium στις εν λόγω αγορές, καταδεικνύει ότι τούτη δεν ασκούσε αισθητές ανταγωνιστικές πιέσεις στις δραστηριοποιούμενες στις εν λόγω ολιγοπωλιακές αγορές επιχειρήσεις.

238. Συνεπεία των ανωτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση ατομικής δεσπόζουσας θέσης της ενιαίας οντότητας σε καμία εκ των αγορών αυτών ούτε και στον αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού.

---

[307] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *«Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων»* ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

[308] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεών της ότι, η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα». Βλ.σχετ.αποφάσεις της Ευρωπαικής Επιτροπής αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, παρ. 137-140, 155-156,193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 89-90 και 95-96. Αντίστοιχα έχει κρίνει και σε άλλες υποθέσεις συγκεντρώσεων, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M. 6704- REWE TOURISTIK GMBH/FERID NASR/ECIM HOLDING SA παρ. 30-32 και 39, M.6132-CARGILL/KVB παρ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION- παρ.32,37,46 και 59.

[309] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά την μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς της απορροφώσας επιχείρησης δύναται να ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της συνεπεία της συγκέντρωσης.

ii) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης)

239. Στην αγορά της έκδοσης πιστωτικών καρτών οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και ενιαίο σχήμα) θα κατέχουν αθροιστικά, μετά την υπό εξέταση συγκέντρωση, μερίδιο [75-85]%, ενώ αντίστοιχα στην αγορά της έκδοσης χρεωστικών καρτών το μερίδιο των τριών μεγαλύτερων τραπεζών ανέρχεται σε [75-85]%. Ως εκ τούτου, οι υπό κρίση αγορές παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης. Υπενθυμίζεται δε ότι εν γένει όσο υψηλότερος ο βαθμός συγκέντρωσης, τόσο περισσότερο ευάλωτη είναι μία αγορά στην δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων[310].

240. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, στις εν λόγω αγορές τα παραπάνω διαπιστούμενα υψηλά ποσοστά (που υπερβαίνουν σε όλες τις περιπτώσεις το 60%) **θα κατέχουν τρεις επιχειρήσεις** (Όμιλος ΕΤΕ, Όμιλος ΑΛΦΑ και νέα οντότητα), γεγονός το οποίο καθιστά τον πιθανό συντονισμό καταρχήν ασταθή[311], λόγω και της ύπαρξης ιδίως στην αγορά πιστωτικών καρτών μικρότερων ανταγωνιστών οι οποίοι έχουν αισθητή παρουσία σε αυτή.

241. Εξάλλου, με βάση τα στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεση της Γ.Δ.Α., δεν υφίστανται ιδιαίτεροι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ των δραστηριοποιούμενων στη σχετική αγορά επιχειρήσεων, που θα μπορούσαν να ευνοήσουν τη δημιουργία και τη διατήρηση όρων συντονισμού καθώς και συστήματος παρακολούθησης και τιμωρίας τυχόν αποκλίσεων από αυτούς.

242. Σε σχέση με τα ανωτέρω, σημειώνονται περαιτέρω τα εξής:

243. Στην αγορά της έκδοσης πιστωτικών καρτών, όπου το μερίδιο που θα κατέχει η ενιαία οντότητα είναι οριακό για τον χαρακτηρισμό της οικείας αγοράς ως επηρεαζόμενης, παρατηρείται σχετική συμμετρία μεταξύ των μεριδίων των δύο προπορευόμενων επιχειρήσεων, ενώ το μερίδιο του Ομίλου Πειραιώς θα απέχει άνω των δεκαπέντε ποσοστιαίων μονάδων από τον προπορευόμενο Όμιλο ΕΤΕ και άνω των δέκα από τον Όμιλο ΑΛΦΑ. Επιπροσθέτως, το ανεπαίσθητα μειούμενο μερίδιο της […] και το σταθερό αυξανόμενο μερίδιο του […] τα τελευταία τρία έτη σε συνδυασμό με τα μετριασμένα κόστη μεταστροφής δεν φαίνεται να ευνοούν την ανάπτυξη όρων συντονισμού μεταξύ των τριών ως άνω Ομίλων, παρότι η εν λόγω αγορά φαίνεται λόγω της οικονομικής συγκυρίας να βρίσκεται σε ύφεση.

244. Στην αγορά της έκδοσης χρεωστικών καρτών ο Όμιλος ΕΤΕ έχει τεθεί επικεφαλής αυτής με μερίδιο αγοράς που ξεπερνά κατά δεκαπέντε και άνω ποσοστιαίες μονάδες αυτό του εκάστοτε δεύτερου ανταγωνιστή, γεγονός που δεν ευνοεί το συντονισμό. Συνεπώς, παρατηρείται έντονη ασυμμετρία ιδίως μεταξύ του μεριδίου της προπορευόμενης οντότητας και των δύο επόμενων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, ενώ το μερίδιο του

[310] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής Μ.3333 Sony/BMG (2) παρ. 92.

[311] Με βάση και την Ευρωπαϊκή νομολογία, ότι η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τριών ή τεσσάρων προμηθευτών δεν είναι πιθανή, λόγω των πολύπλοκων αμοιβαίων σχέσεων που αυτό προϋποθέτει και των επακόλουθων κινήτρων για την υιοθέτηση αποκλινουσών συμπεριφορών. Η κατάσταση αυτή θα ήταν ασταθής και δυσβάστακτη μακροχρόνια. Βλ. ενδεικτικά απόφαση Μ.1016 Price Waterhouse/Coopers &Lybrand, σκ. 103.

τέταρτου ανταγωνιστή εμφανίζει ουσιώδη απόκλιση. Το συνδυαστικό μερίδιο των δύο προπορευόμενων ανταγωνιστών οριακά αγγίζει το 60% ([…]%) και δεν επαρκεί για να προσδώσει σε αυτές τις αγορές χαρακτηριστικά δυοπωλίου, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι τουλάχιστον ο επόμενος ανταγωνιστής έχει σημαντική ισχύ από πλευράς μεριδίων και φάσματος δικτύου, ενώ η εν λόγω αγορά φαίνεται να συνιστά απλώς καθρέφτη της αγοράς καταθέσεων λιανικής.

245. Δεδομένων των ως άνω συνθηκών αλλά και της έλλειψης διαρθρωτικών δεσμών η υφιστάμενη διαφάνεια στις ως άνω σχετικές αγορές δεν συνιστά καθαυτή επαρκή ένδειξη για την θεμελίωση πιθανής συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, καθώς σύμφωνα με τις επιταγές της ενωσιακής νομολογίας η εκτίμηση της διαφάνειας σε δεδομένη αγορά δεν μπορεί να γίνεται αυτοτελώς και αφηρημένως, αλλά υπό το πρίσμα του μηχανισμού ενός υποθετικού σιωπηρού συντονισμού, η ύπαρξη του οποίου δεν μπορεί να πιθανολογηθεί στην παρούσα υπόθεση. [312]

246. Επί πλέον, σημαντική παράμετρος για τη θεμελίωση τυχόν συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι η παρουσία ενδείξεων περί ουσιώδους μεταβολής των ανταγωνιστικών συνθηκών στη συγκεκριμένη αγορά *λόγω* της ύπαρξης της υπό εξέταση συγκέντρωσης, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω καθώς οι τρεις πρώτες επιχειρήσεις εξακολουθούν να κατέχουν τις τρεις πρώτες θέσεις, παρά την επαύξηση του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς σε εκάστη αγορά μετά τη συγκέντρωση κατά το συγκεκριμένο ποσοστό (η αύξηση από το αντίστοιχο μερίδιο της Millennium κυμαίνεται από [1-3]% έως [1-3]% στις ως άνω σχετικές αγορές [313]). Το γεγονός αυτό δεν συνηγορεί στη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης μετά την συγκέντρωση. Συμπερασματικά, υπό το φως των συνθηκών της παρούσας συγκέντρωσης, δεν προκύπτουν ενδείξεις ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού στις ως άνω αγορές με τη δημιουργία ή ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης: παρότι το επίπεδο της συγκέντρωσης αυξάνει σε ορισμένη έκταση, προκύπτει ωστόσο ότι η αύξηση που προκύπτει εκ της παρούσας πράξης, δεν πρόκειται, αφ' εαυτής, να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενδυνάμωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

Η.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ

Η.3.1. Μερίδια αγοράς – Δείκτες HHI

[312] Ήτοι κάθε μέλος του οικείου ολιγοπωλίου, συνειδητοποιώντας τα κοινά συμφέροντα, θα θεωρούσε δυνατό, οικονομικά ορθολογικό και, επομένως, προτιμητέο να υιοθετεί διαρκώς την ίδια γραμμή δράσεως στην αγορά με σκοπό να πωλεί σε τιμές υψηλότερες από τις ανταγωνιστικές, χωρίς να χρειάζεται να συνάψει συμφωνία ή να ακολουθήσει εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και χωρίς οι σημερινοί ή οι μελλοντικοί ανταγωνιστές ή ακόμη οι πελάτες και οι καταναλωτές να μπορούν να αντιδράσουν αποτελεσματικά. Βλ. σχετ. απόφαση της Ευρ.Επιτροπής Μ.5907-VOTORANTIM/FISCHER/JV παρ. 206 -210, όπου γίνεται μνεία στην απόφ. ΔΕΕ, υποθ.C-413/06 Bertelsmann AG και Sony Corporation of America κατά Independent Music Publishers and Labels Association (Impala).

[313] Βλ. και Μ.4865-ENEL/Acciona/Endesa, παρ.30-43. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς που προέκυπτε από την συγκέντρωση δεν ενίσχυε την πιθανότητα συντονισμού.

247. Τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών και των ανταγωνιστών τους[314] στις αγορές αποδοχής πιστωτικών και χρεωστικών καρτών έχουν ως εξής:

ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΑΞΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (σε χιλιάδες €) ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΑ	**2009**		**2010**		**2011**		**γ΄ τρίμηνο 2012**	
	Ύψος Συν/γων	**Μερ.Αγ.**	**Ύψος Συν/γων**	**Μερ.Αγ.**	**Ύψος Συν/γων**	**Μερ.Αγ.**	**Ύψος Συν/γων**	**Μερ.Αγ.**
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[35-45]%
Alpha Τράπεζα	[…]	*[25-35]%*	[…]	*[25-35]%*	[…]	[35-45]%		
Εμπορική Τράπεζα	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*		
ΌΜΙΛΟΣ ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
EUROBANK-ERGASIAS	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*
ΕΘΝΙΚΗ	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[15-25]%*	[…]	*[5-15]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[5-15]%
Τράπεζα Πειραιώς	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
Αγροτική Τράπεζα	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%		
ΓενικήΤράπεζα	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%		
CITIBANK	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
MILLENNIUM	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΤΑΧ. ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ[315]	[…]		[…]		[…]		[…]	
ΌΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%

Η.3.2. Αξιολόγηση επιπτώσεων

Η.3.2.1. Η άποψη της γνωστοποιούσας

248. Σύμφωνα με τη Τράπεζα Πειραιώς[316], η γνωστοποιηθείσα πράξη δεν επηρεάζει τη λειτουργία του ανταγωνισμού στην αγορά αποδοχής καρτών (merchant acquiring), δεδομένης της μη ουσιώδους επίδρασης της στην αγορά.

Η.3.2.2. Η άποψη των λοιπών ανταγωνιστών

249. Σύμφωνα με τις ληφθείσες απαντήσεις των ερωτηθεισών τραπεζών, ισχύουν εν πολλοίς αυτά που αναφέρθηκαν και στην αγορά της έκδοσης πιστωτικών και χρεωστικών

---

[314] Σύμφωνα με την έρευνα της Γ.Δ.Α. οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην εγχώρια αγορά αποδοχής πιστωτικών και χρεωστικών καρτών είναι οι εξής: Εθνική Τράπεζα, Τράπεζα eurobank-Ergasias, Alpha Bank, Εμπορική Τράπεζα (πλέον Όμιλος Alpha Bank), Τράπεζα Πειραιώς, Γενική Τράπεζα (πλέον Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς), Marfin Εγνατία Bank (πλέον Cyprus Popular Bank), Citibank, Millennium Bank, Νέα Proton Bank, Probank, Πανελλήνια Τράπεζα, Tbank. Επιπλέον, ως ήδη έχει αναφερθεί, στην ελληνική αγορά αποδοχής καρτών δραστηριοποιούνται και οι εταιρίες Barclays και JCC.

[315] Όπως προκύπτει από το άθροισμα των δηλωθέντων ποσών.

[316] Βλ. υπ. αριθ. πρωτ. 3450/22.54.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

καρτών. Ειδικότερα, η πλειοψηφία των ερωτηθεισών τραπεζών[317] θεωρεί ότι η επικείμενη συγκέντρωση, δεδομένου του μικρού μεγέθους της Millennium Bank, δεν αναμένεται να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη λειτουργία του ανταγωνισμού, καθώς δεν αναμένεται να ισχυροποιήσει περαιτέρω τη θέση του Ομίλου Πειραιώς. Κατά συνέπεια δεν θα δημιουργήσει σημαντικά εμπόδια εισόδου σε επιχειρήσεις οι οποίες θα ήθελαν να δραστηριοποιηθούν στην εν λόγω αγορά ή μικρότερων θα ήθελαν να επεκταθούν[318].

Η.3.2.3. Η άποψη της υπηρεσίας

250. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα μερίδια αγοράς, η εν λόγω σχετική αγορά δεν είναι επηρεαζόμενη από την υπό κρίση πράξη, κι ως εκ τούτου, εν προκειμένω, παρέλκει η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης στη λειτουργία του ανταγωνισμού.

Θ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Θ.1. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

251. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1665/1986 περί «Συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει[319], με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, ο εκμισθωτής υποχρεούται να παραχωρεί έναντι μισθώματος τη χρήση κινητού ή ακινήτου πράγματος ή και των δύο μαζί, που προορίζεται αποκλειστικά για επαγγελματική χρήση του αντισυμβαλλόμενου, παρέχοντας συγχρόνως στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα είτε να αγοράσει το πράγμα είτε να ανανεώσει τη σύμβαση για ορισμένο χρόνο.

252. Πρόκειται ουσιαστικά για μεσομακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επιχειρήσεων και επαγγελματιών η οποία είναι «στοχευμένη», υπό την έννοια ότι δεν παρέχεται μια αόριστη χρηματοδότηση στην επιχείρηση αλλά χρηματοδοτείται συγκεκριμένη κεφαλαιουχική της ανάγκη. Επιπλέον αυτού του τύπου η χρηματοδότηση χορηγείται με σκοπό τη μεταβίβαση του δικαιώματος της χρήσης και, τελικά, τη μεταβίβαση της κυριότητας, ή ανανέωση του χρόνου του δικαιώματος χρήσης, παγίων στοιχείων (εξοπλισμού και ακινήτων) τα οποία προορίζονται αυστηρά για επαγγελματική χρήση[320]: Η Εταιρεία Χρηματοδοτικών Μισθώσεων, αντί να χορηγεί τα αιτούμενα χρηματικά κεφάλαια απ' ευθείας στον υποψήφιο επενδυτή (εν προκειμένω στον μισθωτή), προβαίνει η ίδια - με εντολή και υπόδειξή του - στην αγορά του επενδυτικού αγαθού, εξοφλεί τον

[317] Συγκεκριμένα οι απαντήσεις των τραπεζών […].

[318] Βλ. απαντητική επιστολή […].

[319] Ο Νόμος 1665/86 (ΦΕΚ ΑΔ194) θέσπιζε τη χρηματοδοτική μίσθωση κινητών πραγμάτων που προορίζονται για την επαγγελματική χρήση του μισθωτή. Τροποποιήθηκε από τους Νόμους 2367/95 (κεφ. Δ΄ αρ.11) και 2682/99 (αρ.27) και 3483/2006, δυνάμει των οποίων ο θεσμός επεκτάθηκε και στα ακίνητα.

[320] Άρθρο 1 παρ.1 του 1665/86 όπως ισχύει .Σύμφωνα με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, εξαιρείται η μίσθωση πλοίων και πλωτών ναυπηγημάτων, ενώ στην έννοια των ακινήτων συμπεριλαμβάνονται αγροτικές εκτάσεις, κάθετες και οριζόντιες ιδιοκτησίες. Σύμφωνα με την […] επιστολή της […] εξαιρείται η παροχή υπηρεσιών και αναλώσιμων.

πωλητή, καθιστώντας την ίδια ιδιοκτήτρια του αγαθού και, στην συνέχεια το εκμισθώνει στον επενδυτή έναντι των συμφωνημένων όρων μίσθωσης (οριστική αξία μίσθωσης, ύψος μισθώματος, χρονική διάρκεια και συχνότητα καταβολής μισθώματος). Στο τέλος της συμφωνημένης χρονικής διάρκειας, ο μισθωτής έχει το δικαίωμα (option) είτε να αγοράσει το μισθωμένο αγαθό σε προκαθορισμένη τιμή[321], ή να ανανεώσει για ορισμένο χρόνο τη μίσθωση. Ο χρόνος χρηματοδοτικής μίσθωσης καλύπτει τον χρόνο ωφέλιμης ζωής του, ενώ τα συμφωνηθέντα μισθώματα επαρκούν για την ανάκτηση του πλήρους κόστους του από τον εκμισθωτή[322].

253. Από την προηγούμενη έρευνα της Γ.Δ.Α[323]. και σύμφωνα με την άποψη δραστηριοποιούμενων στην αγορά επιχειρήσεων, το κύριο πλεονέκτημα της χρηματοδοτικής μίσθωσης σε σχέση με το απλό τραπεζικό δάνειο, συνίσταται στο μειωμένο κίνδυνο κακής χρήσης της πίστωσης: εφόσον ο πιστωτής είναι ουσιαστικά σε θέση να ελέγξει τη χρήση και αξιοποίηση της χρηματοδότησής του, εξασφαλίζεται η παραγωγική χρήση της επένδυσης και κατά συνέπεια σε μεγάλο βαθμό η αποπληρωμή της πίστωσης από τον πελάτη.

Θ.1.1. Διάκριση Χρηματοδοτικής-Λειτουργικής Μίσθωσης

254. Με τον όρο *«λειτουργική μίσθωση»* νοείται η παραχώρηση έναντι μισθώματος της χρήσης παντός είδους κινητού ή ακινήτου πράγματος σε επιχειρήσεις, επαγγελματίες ή ιδιώτες για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Οι βασικές διαφορές μεταξύ λειτουργικής και χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι:

α) Στη λειτουργική μίσθωση το μισθωμένο «πράγμα», μισθώνεται διαδοχικά κατά τη διάρκεια ζωής του από πλήθος μισθωτών, κανείς από τους οποίους δεν αποκτά δικαίωμα κυριότητος επ' αυτού. Αντίθετα, στη χρηματοδοτική μίσθωση ο μισθωτής αποκτά δικαίωμα κυριότητος επί του «πράγματος», εφ' όσον καταβάλλει το προκαθορισμένο τίμημα εξαγοράς κατά τη λήξη ή και πριν από τη λήξη της σύμβασης.

β) Αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να είναι κινητά ή ακίνητα πράγματα τα οποία πρόκειται να αποτελέσουν (Direct leasing) ή είναι ήδη (sale & lease back), πάγια περιουσιακά στοιχεία για την επιχείρηση ή το επάγγελμα του αντισυμβαλλομένου (μισθωτή). Αντίθετα, αντικείμενο της λειτουργικής μίσθωσης δύνανται να είναι και καταναλωτικά αγαθά, ενώ η υπηρεσία απευθύνεται και σε ιδιώτες.

γ) Συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να συνάπτουν ως εκμισθωτές μόνο[324] ανώνυμες εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοδοτικά ιδρύματα[325]. Αντιθέτως, στη λειτουργική μίσθωση δεν υφίστανται αντίστοιχοι περιορισμοί με

---

[321] Σημειώνεται ότι οι συμβαλλόμενοι έχουν την ευχέρεια να ορίσουν ότι το δικαίωμα αγοράς μπορεί να ασκηθεί και πριν από τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης.

[322] Βλ. απαντητική επιστολή […].

[323] Βλ. σχετικά και υπ' αριθμ. 534/VI/2012 Απόφαση της ΕΑ.

[324] Σύμφωνα με το αρ. 2 του ν. 1665/1986 όπως ισχύει και την ΠΔ/ΤΕ 2622/21.12.2009.

[325] Χρηματοδοτικό ίδρυμα: επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων όπως αναφέρονται στο άρθρο 11 του 3601/2007 σε αντίθεση με τα Πιστωτικά Ιδρύματα που δέχονται καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα ποσά (βλ. άρθρο 1 Ν.3601/2007).

αποτέλεσμα στην παροχή λειτουργικών μισθώσεων να δραστηριοποιούνται, κατά βάση, νομικά πρόσωπα εκτός τραπεζικού συστήματος (εταιρείες ενοικίασης – χρονομίσθωσης αυτοκινήτων, ενοικίασης μηχανημάτων έργων, Η/Υ και πληροφορικής, ακινήτων κλπ).

δ) Η χρονική διάρκεια της λειτουργικής μίσθωσης είναι συνήθως μικρότερη από αυτή της χρηματοδοτικής μίσθωσης και κυμαίνεται συνήθως από δύο μήνες έως πέντε έτη[326], σε αντίθεση με τη χρηματοδοτική μίσθωση όπου ο χρόνος της μίσθωσης δεν μπορεί να είναι μικρότερος των τριών ετών για τα κινητά, των πέντε ετών για τα αεροσκάφη και των δέκα ετών για τα ακίνητα[327].

ε) Στην περίπτωση της λειτουργικής μίσθωσης, οι νομικοί κίνδυνοι της μίσθωσης παραμένουν στον εκμισθωτή, αντίθετα με την περίπτωση της χρηματοδοτικής μίσθωσης.[328]

Σημειώνεται ότι η Millennium δεν δραστηριοποιείται στην αγορά της λειτουργικής μίσθωσης[329]. Για το λόγο αυτό, η ανάλυση των ανταγωνιστικών συνθηκών θα επικεντρωθεί στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Θ.1.2. Ορισμός αγορών

255. Από τα ανωτέρω συνάγεται σαφώς ότι η αγορά χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι διακριτή από την αγορά της λειτουργικής μίσθωσης, συμπέρασμα που συνάδει με τη σχετική πρακτική της Ε.Α.[330] και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[331]. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι από πλευράς υποκατάστασης ζήτησης, η χρηματοδοτική μίσθωση εξοπλισμού, ακινήτων και οχημάτων ενδεχομένως αποτελούν διακριτές υπο-αγορές εντός της ευρύτερης αγοράς χρηματοδοτικής μίσθωσης. Ωστόσο, παρέλκει η ακριβής οριοθέτηση της αγοράς της χρηματοδοτικής μίσθωσης ειδικά ως προς το ενδεχόμενο περαιτέρω κατάτμησής της, δεδομένου ότι από την αξιολόγηση των διαθέσιμων στοιχείων, προέκυψε ότι τα μερίδια

---

[326] Βλ. ενδεικτικά την υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] η οποία, αναφερόμενη στις μισθώσεις της θυγατρικής εταιρίας της «[…]» αναφέρει ότι *«[η] βραχυχρόνια μίσθωση αφορά μισθώσεις αυτοκινήτων για 1-30 μέρες σε όλη την Ελλάδα μέσω του πανελλαδικού δικτύου σταθμών που διατηρεί η εταιρεία. […] Η μακροχρόνια μίσθωση, αφορά μίσθωση αυτοκινήτων ΙΧ και προσφάτως και επαγγελματικών υπό προϋποθέσεις, με διάρκεια 36 έως 108 μήνες. Η δραστηριότητα αυτή δεν χαρακτηρίζεται εποχική, αλλά εξαρτάται από την γενικότερη οικονομική δραστηριότητα, δεδομένου ότι οι πελάτες είναι κυρίως εταιρείες και επαγγελματίες».*

[327] Άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 1665/1986. Αν συμφωνηθεί μεταξύ των μερών διάρκεια σύμβασης μικρότερη των ως άνω κατώτατων χρονικών ορίων, η σύμβαση ισχύει για την ως άνω καθοριζόμενη νομοθετικά διάρκεια.

[328] Σύμφωνα με το «Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 17 – Μισθώσεις»: «Ως *χρηματοδοτική μίσθωση* χαρακτηρίζεται η μίσθωση που μεταβιβάζει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη που συνεπάγεται η ιδιοκτησία ενός περιουσιακού στοιχείου. Ο τίτλος (ιδιοκτησίας) μπορεί τελικά είτε να μεταβιβαστεί είτε όχι. *Λειτουργική μίσθωση* είναι μία μίσθωση που δεν είναι χρηματοδοτική». Βλ. και υπόθεση ΕΕπ Μ 5263 DEUTSCHE BANK LONDON / LLOYDS TSB BANK / ANTIN INFRASTRUCTURE PARTNERS (BNP Paribas) / PORTERBROOK LEASING.

[329] Η γνωστοποιούσα δραστηριοποιείται στην αγορά της λειτουργικής μίσθωσης μέσω της θυγατρικής της Olympic Τουριστικές Επιχειρήσεις ΑΕ,

[330] Βλ. αποφάσεις Ε.Α. 67/ΙΙ/1999 ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ/ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, 89/ΙΙ/1999 CONSOLIDATED EUROFINANCE/ΕΡΓΑΣΙΑΣ και 201/2001 ΠΕΙΡΑΙΩΣ LEASING/OTE-LEASING και 534/VI/2012 ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE.

[331] Υποθέσεις Ε.Επ. M.2380 FORENINGSSPARBANKEN/SEB, M.3090 Volkswagen / Offset / Crescent / LeasePlan /JV, M.4844 FORTIS/ABN AMRO ASSETS, M 5263 DEUTSCHE BANK LONDON / LLOYDS TSB BANK / ANTIN INFRASTRUCTURE PARTNERS (BNP Paribas) / PORTERBROOK LEASING.

των επιχειρήσεων στις κατά τα ανωτέρω επιμέρους (ενδεχόμενες) υπο-αγορές δεν διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με τη γενικότερη εικόνα που αυτά παρουσιάζουν στην ευρύτερη αγορά χρηματοδοτικής μίσθωσης.

256. Σχετικά με τη γεωγραφική αγορά, πρέπει να σημειωθεί ότι είναι κατά βάση εθνική, όπως έχει κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή[332] και την Ε.Α.[333], χωρίς να αποκλείεται, στην περίπτωση της χρηματοδοτικής μίσθωσης, ένας ευρύτερος καθορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, καθώς οι συνθήκες σε διάφορα κράτη μέλη έχουν εξομοιωθεί σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία έτη και η αγορά αποκτά όλο και περισσότερο ευρωπαϊκή διάσταση. Για τις ανάγκες της παρούσας, η σχετική γεωγραφική αγορά για τις υπηρεσίες χρηματοδοτικών και λειτουργικών μισθώσεων ορίζεται ως εθνικής εμβέλειας. Εντούτοις, δεν απαιτείται δεσμευτική οριοθέτηση, αφού η σκοπούμενη συγκέντρωση δεν εγείρει θέματα ανταγωνισμού, ανεξαρτήτως ορισμού της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.

Θ.2. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Θ.2.1. Νομικό Πλαίσιο

257. Σύμφωνα με το ν. Ν.1665/86 και την ΠΔ/ΤΕ 2622/21.12.2009, συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορούν να συνάπτουν ως εκμισθωτές μόνο:

- ανώνυμες εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, οι οποίες συνιστώνται με σκοπό τη διενέργεια εργασιών του άρθρου 1 του ν. 1665/1986,
- πιστωτικά ιδρύματα, κατά την έννοια της παρ. 1α του ν. 3601/2007, τα οποία έχουν συσταθεί και λειτουργούν στην Ελλάδα,
- πιστωτικά ιδρύματα, κατά την παραπάνω έννοια, τα οποία εδρεύουν σε κράτος-μέλος του ΕΟΧ και εγκαθίστανται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος ή παρέχουν στην Ελλάδα διασυνοριακώς υπηρεσίες, κατά την έννοια των άρθρων 13 και 15 του ν. 3601/2007,
- πιστωτικά ιδρύματα, κατά την παραπάνω έννοια, που εδρεύουν σε τρίτο κράτος και εγκαθίστανται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος,
- χρηματοδοτικά ιδρύματα[334], κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 11 του ν. 3601/2007, τα οποία εδρεύουν σε κράτος - μέλος του ΕΟΧ και εγκαθίστανται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος ή παρέχουν στην Ελλάδα διασυνοριακώς υπηρεσίες, σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 3601/2007, και

[332] Υποθέσεις ΕΕπ Μ.5384 BNP PARIBAS, σκ. 76, και Μ.5363 DEUTSCHE BANK LONDON/LLOYDS TSB BANK/ANTIN INFRASTRACTURE PARTNERS (BNP PARIBAS)/ PORTERBROOK LEASING. Επίσης, M.4199 DE LAGE LANDEN/ATHLON, M.5568 VOLKSWAGEN/FLEET INVESTMENTS/LEASEPLAN CORPORATION JV, M.4199 DE LAGE LANDEN/ATHLON και M.3090 VOLKSWAGEN/OFFSET/CRESCENT/LEASEPLAN/JV.

[333] Απόφαση ΕΑ 534/VI/2012 ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS ΑΕ (σκ. 97).

[334] Χρηματοδοτικό ίδρυμα: επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων όπως αναφέρονται στο άρθρο 11 του 3601/2007 σε αντίθεση με τα Πιστωτικά Ιδρύματα που δέχονται καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα ποσά (βλ. άρθρο 1 Ν.3601/2007).

- χρηματοδοτικά ιδρύματα, τα οποία εδρεύουν στην αλλοδαπή και εγκαθίστανται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος.

258. Για τη σύσταση και λειτουργία μίας εταιρίας χρηματοδοτικής πίστωσης απαιτείται ειδική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος[335], και ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο, καταβληθέν σε μετρητά, ίσο προς το ήμισυ του εκάστοτε ισχύοντος για τα πιστωτικά ιδρύματα, ήτοι, σήμερα, εννέα εκατομμύρια ευρώ[336].

Θ.2.2. Ωριμότητα αγοράς

259. Η αγορά του leasing παρουσιάζει σημαντική πτώση την τελευταία τριετία λόγω της οικονομικής κρίσης. Γενικά, οι δραστηριοποιούμενες σε αυτή επιχειρήσεις την περιγράφουν σε φάση ωριμότητας με συνεχώς μειούμενες νέες εργασίες και βασικά γνωρίσματα την έλλειψη ρευστότητας και τη δυσκολία των επιχειρήσεων να ανταποκριθούν στις υφιστάμενες υποχρεώσεις τους με αποτέλεσμα το πάγωμα νέων επενδύσεων και κατ' επέκταση των νέων εργασιών σε όλες τις κατηγορίες leasing (ακίνητα, μηχανήματα, επαγγελματικά οχήματα κ.ο.κ.)[337].

260. Στο ίδιο πνεύμα, η […] επισημαίνει ότι *«η αγορά χρηματοδοτικής μίσθωσης μετά από μια 30ετία ανάπτυξης βρίσκεται σε ώριμη φάση και επειδή στην Ελλάδα είναι συνδεδεμένη με τον τραπεζικό κλάδο, βρίσκεται σε συρρίκνωση[338]»*. Υπό τις υπάρχουσες συνθήκες, οι εταιρίες leasing επικεντρώνονται πλέον στη διατήρηση της ρευστότητάς τους και στην αύξηση των εισπράξεων και λιγότερο στην αύξηση των πωλήσεών τους.

Θ.2.3. Εμπόδια Εισόδου – Δυνητικός Ανταγωνισμός

261. Το βασικό εμπόδιο εισόδου στην αγορά χρηματοδοτικής μίσθωσης για επιχείρηση που εδρεύει στον ΕΟΧ είναι το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τη δραστηριοποίηση στην εν λόγω αγορά και απαιτεί την τήρηση αυστηρών προϋποθέσεων, όπως συγκεκριμένης νομικής μορφής εταιρίες, άδεια και εποπτεία από την Τράπεζα της Ελλάδος, ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο κλπ. Η παροχή υπηρεσιών leasing από τράπεζα που εδρεύει εκτός ΕΟΧ καθίσταται ακόμα δυσχερέστερη, δεδομένου ότι πρέπει να αποσαφηνιστούν περισσότερες λεπτομέρειες για τη δραστηριοποίησή της, όπως καθορισμός αρμόδιων δικαστηρίων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης, ελέγχου καλής χρήσης μισθίου, ασφάλιση μισθίου κ.ο.κ[339]. Εξ άλλου, επισημαίνεται ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο αναγνωρίζεται ως το μοναδικό εμπόδιο εισόδου στην αγορά και από τη γνωστοποιούσα[340].

---

[335] Άρ. 2 του ν. 1665/1986.

[336] ΠΔ/ΤΕ 2622/21.12.2009.

[337] βλ. απαντητική επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς- Γενική Τράπεζα.

[338] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […].

[339] Βλ. απαντητική επιστολή […].

[340] Βλ. σχετικά σελ. 62 του υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης. Επίσης, στην υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της, η Πειραιώς αναφέρει ότι *«[δ]εν υπάρχουν νομικά και πραγματικά εμπόδια εισόδου στην παροχή της υπηρεσίας αν πληρούνται οι όροι και προϋποθέσεις του Ν. 1665/1986 και του ΠΔ/ΤΕ 2622/21.12.2009. Θεωρούμε ότι δεν υπάρχουν επιχειρήσεις που είναι πιθανόν να εισέλθουν στην αγορά στο άμεσο μέλλον, όπως αφενός δείχνει η προϊστορία του κλάδου (σήμερα υπάρχουν μόνο*

262. Πέραν του ρυθμιστικού πλαισίου, δεν υφίστανται άλλα εμπόδια εισόδου στη αγορά χρηματοδοτικής μίσθωσης[341]. Από την έρευνα δε της Γ.Δ.Α. προέκυψε πως τα τελευταία πέντε έτη εισήχθησαν στον κλάδο τρία πιστωτικά ιδρύματα, η […], η […] και η […], με σχετικά μικρά ωστόσο μερίδια [342]. Όσον αφορά δε την είσοδο νέων ανταγωνιστών στο μέλλον, αυτή δεν κρίνεται ιδιαιτέρως πιθανή, δεδομένου ότι ο κλάδος είναι εντάσεως κεφαλαίου και η οικονομική συγκυρία έχει οδηγήσει σε μείωση των επενδύσεων σε πάγια περιουσιακά στοιχεία και κατ' επέκταση σε συρρίκνωση του κλάδου[343]. Ως προς αυτό το σημείο, η […] υπογραμμίζει ότι *«[θ]εωρούμε ότι δεν υπάρχουν επιχειρήσεις που είναι πιθανόν να εισέλθουν στην αγορά στο άμεσο μέλλον […]. Επιπρόσθετα, η παρούσα φάση του οικονομικού κύκλου δεν ευνοεί νέα επένδυση καθώς ο κλάδος βρίσκεται σε συρρίκνωση[344,345]»*.

Θ.2.4. Παραγωγή

263. Όπως στην πλειοψηφία των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, οι υπηρεσίες χρηματοδοτικής μίσθωσης διαμορφώνονται εσωτερικά από τους Τραπεζικούς Ομίλους ή θυγατρικές αυτών, από εξειδικευμένες ομάδες που αναλαμβάνουν τον εντοπισμό των υφιστάμενων ή αναδυόμενων αναγκών των πελατών, το σχεδιασμό, τη δημιουργία και την παράδοση των προϊόντων/υπηρεσιών στα δίκτυα διανομής με τη χρήση δημογραφικών, οικονομικών και ποιοτικών αναλύσεων. Τα προϊόντα καλύπτουν τις χρηματοοικονομικές ανάγκες των πελατών εντός των αποδεκτών ορίων κινδύνου και απόδοσης που η κάθε τράπεζα επιλέγει.

264. Κατά την Πειραιώς οι παρεχόμενες υπηρεσίες χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ των δραστηριοποιούμενων στην αγορά εταιριών δεν παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις καθώς *«η αγορά μετά από μια 30ετία ανάπτυξης βρίσκεται σε ώριμη φάση (ομογενοποιημένο προϊόν)[346]»*. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με λοιπές εταιρίες του κλάδου, αναγνωρίζεται ότι στη χρηματοδοτική μίσθωση η τράπεζα έχει τη δυνατότητα δημιουργίας στενότερης σχέσης με τον πελάτη και κατ' επέκταση την ανάπτυξη εξειδικευμένων και στοχευμένων υπηρεσιών[347].

θυγατρικές τραπεζών) και αφετέρου, με το ισχύον νομικό πλαίσιο, απαιτείται σημαντικό ποσό (€9 εκ μετοχικό κεφάλαιο) για την αρχική επένδυση σε νέες εταιρείες leasing».

[341] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. […] και, ενδεικτικά, απαντητική επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς- Γενική Τράπεζα).

[342] Βλ απαντητική επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς- Γενική Τράπεζα.

[343] Βλ. απαντητικές επιστολές […], […] (κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς- Γενική Τράπεζα) και απαντητική επιστολή […].

[344] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

[345] Ωστόσο, σύμφωνα με την […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank, ότι η είσοδος νέων εταιρειών στην αγορά αναμένεται σε περίπτωση που παρουσιαστεί ανάκαμψη στην οικονομία και εμφανιστεί ανάγκη για επενδύσεις, κυρίως σε πάγιο εξοπλισμό.

[346] Βλ. σχετικά την υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[347] Βλ. σχετικά […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank. Παράλληλα όπως έχει προκύψει από προηγούμενη έρευνα της Γ.Δ.Α, οι εταιρίες leasing διαμορφώνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους βάσει κάποιων πιο εξειδικευμένων παραγόντων, όπως κατά πόσο το μίσθιο διατηρεί ικανοποιητική τιμή μεταπώλησης στη δευτερογενή αγορά παγίων ή τον κλάδο δραστηριοποίησης του μισθωτή, φροντίζοντας να υπάρχει διασπορά του χαρτοφυλακίου της εταιρίας σε διαφόρους κλάδους και να μην εξαρτάται από κάποιον συγκεκριμένο.

265. Θεωρητικά, η παραγωγική ικανότητα των εταιριών leasing είναι απεριόριστη. Στην πράξη, η παραγωγή και διάθεση (όπως και στην πλειοψηφία των περισσοτέρων τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών) εξαρτάται ουσιαστικά από τη διαθέσιμη ρευστότητά τους, από τη ζήτηση και την εν γένει κατάσταση της εγχώριας και διεθνούς οικονομίας, από τους ισχύοντες κανονιστικούς περιορισμούς (ύψος ιδίων κεφαλαίων, επίπεδα ανάληψης ρίσκου, επενδυτικό ενδιαφέρον κ.α.).

Θ.2.5. Τιμολόγηση - Δίκτυα πωλήσεων

266. Όπως αναφέρει η […], οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην αγορά παροχής υπηρεσιών χρηματοδοτικής μίσθωσης *«τιμολογούν το προϊόν κυρίως με βάση το εξεταζόμενο πάγιο και την εμπορευσιμότητά του, τον πιστοληπτικό κίνδυνο του πελάτη με το αντίστοιχο rating, την διάρκεια της σύμβασης και το εκάστοτε μακροοικονομικό-χρηματοοικονομικό περιβάλλον*[348]*»*. Υπό αυτή τη λογική, το παρεχόμενο προϊόν δεν μπορεί να χαρακτηριστεί «τυποποιημένο», αλλά φέρει διαφορετικά χαρακτηριστικά που καθορίζονται ανά περίπτωση και σύμφωνα με τις εκάστοτε κάθε φορά ανάγκες.

267. Συνεπώς, η τιμολόγηση των προϊόντων και υπηρεσιών μπορεί μεν να διαφέρει από τράπεζα σε τράπεζα και από προϊόν σε προϊόν, αλλά σε κάθε περίπτωση φαίνεται να διατηρείται σε εξαιρετικά ανταγωνιστικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπ' όψιν τόσο τις εξωγενείς συνθήκες ανταγωνισμού υπό τις εκάστοτε οικονομικές και επιχειρηματικές συνθήκες[349], όπως και το κόστος των εταιριών leasing για όλη την διάρκεια του προϊόντος (όπως για παράδειγμα το λειτουργικό κόστος και το κόστος άντλησης κεφαλαίου)[350].

268. Πέραν των ανωτέρω, η ίδια η φύση της εν λόγω υπηρεσίας διαμορφώνει μία εξατομικευμένη τιμολόγηση όσον αφορά στην επιτοκιακή επιβάρυνση και στις τυχόν προμήθειες. Για τη διαμόρφωση του επιπέδου τιμών λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως το είδος του μισθίου (όσο μεγαλύτερη η διασφαλιστική αξία του ζητούμενου παγίου, τόσο καλύτερο το τελικό επιτόκιο υπολογισμού των μισθωμάτων), η διάρκεια μίσθωσης, οι επισφάλειες, η φύση των παρεχόμενων εγγυήσεων αλλά και τα γενικότερα οικονομικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του εκάστοτε μισθωτή, η πιστοληπτική βαθμίδα του (rating) και ο κλάδος δραστηριοποίησής του[351].

269. Γενικά, από την έρευνα της Γ.Δ.Α προκύπτει ότι το μέγεθος του δικτύου του εκάστοτε εκμισθωτή και η γνώση του αντικειμένου της χρηματοδοτικής μίσθωσης από το στελεχιακό δυναμικό αποτελεί σημαντική πηγή προσέλκυσης πωλήσεων και συμβάλει στην καλύτερη και ευκολότερη εξυπηρέτηση του μισθωτή.

Θ.2.6. Σημασία φήμης-σήματος

270. Στην Ελληνική αγορά leasing δραστηριοποιούνται αρκετές μεγάλες τραπεζικές επιχειρήσεις, που χαίρουν της εμπιστοσύνης του επιχειρηματικού κοινού και προσφέρουν

---

[348] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

[349] Βλ. απαντητική επιστολή […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς- Γενική Τράπεζα.

[350] Βλ. και […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

[351] Βλ. απαντητικές επιστολές […], […] κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς- Γενική Τράπεζα και […].

ποικιλία προϊόντων και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. Το σήμα και η φήμη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, σύμφωνα με μέρος εκ των ερωτηθεισών δραστηριοποιούμενων εταιριών[352], καθώς η σταθερότητα και η σιγουριά που εκπέμπει ο εκμισθωτής, δημιουργεί πιστή πελατεία, η οποία εξακολουθεί να τον επιλέγει ακόμη και με υψηλότερο γι' αυτήν κόστος (σε επίπεδο επιτοκίου κ.ο.κ.)[353]. Κάποιοι άλλοι ανταγωνιστές ωστόσο κρίνουν πως παρά τη σημασία του σήματος, στη συγκεκριμένη αγορά βασικότερο κριτήριο επιλογής είναι οι χρεώσεις, η εξυπηρέτηση και γενικότερα οι όροι της σύμβασης[354], καθώς ο πελάτης κάνοντας την έρευνα αγοράς θα στραφεί και σε άλλες εταιρίες προκειμένου να πραγματοποιήσει σύγκριση προτού λάβει την τελική του απόφαση[355].

271. Όσον αφορά την εκτίμηση της γνωστοποιούσας, η Πειραιώς αναφέρει ότι για το σύνολο των παρεχόμενων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών και κατ' επέκταση για τις υπηρεσίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, *«ένα σημαντικό στοιχείο το οποίο διαφοροποιεί τις τράπεζες και στην ουσία διαμορφώνει τη θέση της καθεμίας στην αγορά, είναι η επωνυμία και η αναγνωρισιμότητα των εμπορικών σημάτων της* [ενν. της τράπεζας] *από τον πελάτη»*. Υπογραμμίζει δε ότι *«[η] επωνυμία και τα εμπορικά σήματα ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη φήμη του, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του, την εμπιστοσύνη και την ασφάλεια που εμπνέει στους πελάτες[356]»*.

Θ.2.7. Διαφοροποίηση προϊόντων

272. Όπως προαναφέρθηκε, η Πειραιώς εκτιμά ότι οι παρεχόμενες από τις δραστηριοποιούμενες εταιρίες υπηρεσίες χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν παρουσιάζουν διαφοροποίηση μεταξύ τους. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τις λοιπές παραμέτρους που θέτει η Πειραιώς ως προς τη διαμόρφωση της τιμολόγησης της υπηρεσίας, συνάγεται ότι αυτή καθορίζεται ανά περίπτωση και βάσει των λοιπών χαρακτηριστικών που συγκεντρώνονται (πχ διάρκεια μίσθωσης, μίσθωμα, χαρακτηριστικά πελάτη).

273. Ως εκ τούτου, η γνωστοποιούσα εκτιμά ότι δεν υφίσταται κάποια συγκεκριμένη εταιρία ως «στενότερος ανταγωνιστής» αυτής, ενώ η όποια διαφοροποίηση τυχόν υπάρξει αφορά πρωτίστως στις παρεχόμενες υπηρεσίες εξυπηρέτησης του πελάτη (πχ ταχύτητα εξυπηρέτησης, εξειδικευμένο προσωπικό κλπ)[357].

Θ.2.8. Δραστηριοποίηση στην αγορά

274. Όπως προκύπτει από την έρευνα της Γ.Δ.Α, ο χάρτης των εταιρειών leasing δεν έχει μεταβληθεί τα τελευταία 10-15 έτη. Ο κλάδος γνώρισε άνθιση μετά το 1999, οπότε η

[352] Βλ. ενδεικτικά απαντητική επιστολή […].
[353] Βλ. απαντητική επιστολή […].
[354] Βλ. απόφαση ΕΑ 534/VI/2012.
[355] Βλ. απαντητική επιστολή […], […].
[356] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.
[357] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

χρηματοδοτική μίσθωση επετράπη και σε ακίνητα και ακόμη περισσότερο μετά το 2004, με συμβάσεις sale & lease back ακινήτων[358].

275. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Εταιριών Χρηματοδοτικής Μίσθωσης, κατά τον Ιανουάριο του 2013, στην αγορά δραστηριοποιούντο 14 συνολικά νομικά πρόσωπα μέλη της, εκ των οποίων 11 είναι εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης και 3 διευθύνσεις/υπηρεσίες τραπεζών:

Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (θυγατρικές Τραπεζικών Ιδρυμάτων)	
Alpha Leasing	A.T.E Leasing[359]
Πειραιώς Leasing / Γενική Leasing	Εθνική Leasing
Εμπορική (Credit Agricole) Leasing[360]	Eurobank Ergasias Leasing[361]
Κύπρου Leasing	Marfin Leasing
Probank Leasing	T – Leasing
Τράπεζες	
Νέα Proton	Ελληνική Τράπεζα
Τράπεζα Αττικής	

276. Παράλληλα από τη έρευνα της Γ.Δ.Α. προέκυψε πως στην αγορά δραστηριοποιούνται, χωρίς να είναι μέλη της Ένωσης Leasing, η Τράπεζα Millennium και η Πανελλήνια Τράπεζα, καθώς επίσης και η εταιρία HVBFF, θυγατρική της Unicredit Bank AG. Μέχρι δε και το 2009 στην αγορά δραστηριοποιούταν και η BNP Paribas η οποία έχει πλέον αποχωρήσει από την Ελλάδα (μετά από 30έτη λειτουργίας) κάνοντας run-off του χαρτοφυλακίου της.

277. Ο Όμιλος Πειραιώς δραστηριοποιείται τόσο στη χρηματοδοτική όσο και στη λειτουργική μίσθωση. Ειδικότερα, στη μεν χρηματοδοτική μίσθωση δραστηριοποιείται μέσω των Πειραιώς Leasing Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ και Γενική Χρηματοδοτικής Μίσθωσης ΑΕ καλύπτοντας όλο το φάσμα παροχής υπηρεσιών χρηματοδοτικής μίσθωσης (πχ εξοπλισμός γραφείου, ακίνητα, μηχανήματα, οχήματα επιβατηγά, οχήματα επαγγελματικά κλπ). Η Millennium δραστηριοποιείται στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης μέσω εσωτερικής διεύθυνσης της τράπεζας και όχι μέσω θυγατρικής. Σύμφωνα με τα προσκομισθέντα στοιχεία της τράπεζας, η Millennium δεν παρέχει μισθώσεις που αφορούν σε οχήματα, εξοπλισμό γραφείου και μηχανήματα αλλά περιορίζεται στις μισθώσεις ακινήτων και λοιπών προϊόντων, χωρίς όμως να συγκεντρώνει υψηλό μερίδιο στην αγορά χρηματοδοτικών μισθώσεων. Όπως προαναφέρθηκε, στην αγορά της λειτουργικής μίσθωσης, η Millennium δεν εμφανίζει δραστηριότητα.

[358] Βλ. απαντητική επιστολή […].

[359] Υπενθυμίζεται ότι δεν συμπεριλαμβανόταν στα μεταβιβαζόμενα στοιχεία της ΑΤΕ προς την Τράπεζα Πειραιώς.

[360] Θυγατρική της Credit Agricole, δεν συμπεριλαμβανόταν στα εξαγοραζόμενα στοιχεία της Εμπορικής Τράπεζας από την Alpha Bank. Άλλαξε επωνυμία σε Credit Agricole Leasing στις 8/3/2013.

[361] Μέλος του Ομίλου ΕΤΕ.

Θ.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Θ.3.1. Μερίδια αγοράς – Δείκτες ΗΗΙ

278. Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το μέγεθος της αγοράς της χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωσης επιχειρήσεων και των σημαντικότερων ανταγωνιστών τους, για τα έτη 2009 – 2012, καθώς και εκτίμηση για το δείκτη ΗΗΙ πριν και μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, με βάση τα στοιχεία του 2011 και 2012.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ *(Υπολειπόμενο Κεφάλαιο σε εκ €)*								
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ LEASING και ΤΡΑΠΕΖΕΣ	**31/12/2009**		**31/12/2010**		**31/12/2011**		**31/12/2012**	
	Υπολ/μενο Κεφάλαιο	**Μερ. Αγοράς**	**Υπολ/μενο Κεφάλαιο**	**Μερ. Αγοράς**	**Υπολ/μενο Κεφάλαιο**	**Μερ. Αγοράς**	**Υπολ/μενο Κεφάλαιο**	**Μερ. Αγοράς**
ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΕ	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%	[…]	[25-35]%
ΕΘΝΙΚΗ LEASING	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
EFG-EUROBANK-ERGASIAS LEASING	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*
ALPHA LEASING	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[15-25]%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ LEASING	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%		
ΓΕΝΙΚΗ LEASING	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ LEASING	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
ATTICA BANK (LEASING)	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%
ATE LEASING	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[1-3]%	[…]	[3-5]%
PROBANK LEASING	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ASPIS LEASING / T-LEASING	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
NEA PROTON BANK (LEASING)	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ (εκτός Ένωσης)	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	Μ.Δ.	Μ.Δ.
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM (εκτός Ένωσης)	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
BNP PARIBAS LEASING	[…]	[0-1]%	-	-	-	-	-	-
ΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	[…]		[…]		[…]		[…]	
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ			
ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (2011)		**ΔΕΙΚΤΗΣ ΗΗΙ (2012)**	
Προ της συγκέντρωσης	[1.600-1.800]	Προ της συγκέντρωσης	[1.600-1.800]

Μετά τη συγκέντρωση	[1.600-1.800]	Μετά τη συγκέντρωση	[1.600-1.800]
Μεταβολή (Δ)	**[0-50]**	**Μεταβολή (Δ)**	**[0-50]**

Θ.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Θ.4.1. Η άποψη της γνωστοποιούσας

279. Κατά τη γνωστοποιούσα, λόγω του εξαιρετικά μικρού μεριδίου αγοράς της Millennium, η επίδραση της συγκέντρωσης δεν είναι ουσιώδης. Σύμφωνα δε με εκτιμήσεις της, οι δύο τράπεζες θα κατέχουν από κοινού μερίδιο αγοράς που δεν θα υπερβαίνει το [15-25]%[362].

Θ.4.2. Η άποψη των λοιπών ανταγωνιστών

280. Σύμφωνα με την πλειοψηφία των σχετικά ερωτηθεισών τραπεζών, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν πρόκειται να έχει επιπτώσεις στη λειτουργία του ανταγωνισμού στην εδώ εξεταζόμενη αγορά. Αιτία για αυτό αποτελεί πρωτίστως το πολύ μικρό μέγεθος της Millennium[363].

281. Σύμφωνα με την […], η επίπτωση της συγκέντρωσης στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης, *«[ε]ξαρτάται από την δυνατότητα της Τράπεζας [ενν. η νέα οντότητα] να βελτιώσει την ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκειά της»*. Ωστόσο, υπογραμμίζει ότι η συγκέντρωση καθευατή δεν επηρεάζει τη λειτουργία του ανταγωνισμού στην αγορά επισημαίνοντας ότι *«[σ]ημαντικός παράγοντας για αυτήν την αγορά είναι και η στάση των εταιρειών ασφάλισης κινδύνου καθώς και η ποιότητα των πελατών υπό ασφάλιση»*[364].

282. Προβληματισμούς ως προς την περαιτέρω συγκέντρωση του κλάδου και κατ' επέκταση της αγοράς της χρηματοδοτικής μίσθωσης θέτουν η […] και η […]. Ειδικότερα, η μεν […]] υποστηρίζει ότι *«[τ]ο νέο σχήμα οδηγεί σε περαιτέρω συγκέντρωση του τραπεζικού*

[362] βλ. σχετικά σελ. 24 του υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 εντύπου γνωστοποίησης.

[363] Αντίστοιχα με ενότητα Ζ.5.2 βλ. ενδεικτικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […], η οποία αναφέρει ότι *«[η] εκτίμηση της […] είναι ότι η επικείμενη συγκέντρωση της Τράπεζας Πειραιώς/Millennium Bank δεν πρόκειται να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις αναφερόμενες αγορές και υπο-αγορές αυτών»*. Αντίστοιχα, η […] στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της υποστηρίζει ότι *«η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, δεν θα επιφέρει αρνητική επίδραση στη λειτουργία του ανταγωνισμού στις αναφερόμενες αγορές και υπο-αγορές αυτών, λόγω των μικρών μεγεθών της Millennium Bank, ώστε η απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου της από την Τράπεζα Πειραιώς δεν αναμένεται να ισχυροποιήσει περαιτέρω τη θέση του Ομίλου»*. Στο ίδιο πλαίσιο, η […] σημειώνει ότι *«[δ]εν θεωρούμε ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση θα έχει ιδιαίτερη επίπτωση σε κάποια από τις ως άνω αγορές και τις υπο-αγορές αυτών. Ενδεικτικά, ο Όμιλος που προκύπτει από την υπό εξέταση συγκέντρωση δεν έχει την δυνατότητα να δυσχεράνει την επέκταση μικρότερων εταιρειών στη σχετική αγορά ή να περιορίσει την ικανότητα των αντιπάλων επιχειρήσεων να την ανταγωνιστούν. Επίσης δεν δύναται να περιορίσει σημαντικά την διαπραγματευτική ισχύ των πελατών και την ικανότητά τους να στραφούν σε εναλλακτικά προϊόντα και σε εναλλακτικές επιχειρήσεις. Επιπροσθέτως, η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στις σχετικές αγορές, διευκολύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους στις αγορές αυτές»* (υπ' αριθμ. πρωτ. […]). Η […] από τη μεριά της, αναφέρει ότι *«[α]ναφορικά με το βαθμό που η υπό εξέταση συγκέντρωση θα επηρεάσει την ανταγωνιστική θέση της […], δεν υπάρχουν ενδείξεις που να τείνουν προς την κατεύθυνση ότι αυτή επιδεινώνεται ως απόρροια της γνωστοποίησης απόκτησης αποκλειστικού ελέγχου της Millennium Bank από την Τράπεζα Πειραιώς, λόγω αφενός του μεριδίου αγοράς που κατέχει η Τράπεζα Millennium και αφετέρου του μεγέθους του δικτύου της»* (υπ' αριθμ. πρωτ. […]).

[364] Βλ. και υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

κλάδου και αναπόφευκτα σε συρρίκνωση του ανταγωνισμού στις επιμέρους τραπεζικές αγορές (καταθέσεις λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής, χορηγήσεων λιανικής και τραπεζικής, χρηματοδοτικής μίσθωσης, πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων/factoring, έκδοσης πιστωτικών και χρεωστικών καρτών και υπηρεσιών αποδοχής καρτών και διάθεσης αμοιβαίων κεφαλαίων). Ειδικότερα και όσον αφορά στα παρεχόμενα ανταγωνιστικά προϊόντα αμφότερων των τραπεζών που απευθύνονταν στο ίδιο πελατειακό κοινό αναμένεται να επικρατήσουν τα πλέον προσοδοφόρα για τη νέα συγκέντρωση, με αποτέλεσμα να περιορισθούν ενδεχομένως οι δυνατότητες επιλογής υπηρεσιών πελατών»[365].

283. Σε παρόμοιο σκεπτικό, η […] επισημαίνει ότι *«οι εξελίξεις στον κλάδο των τραπεζών θα συμβάλλουν στη συγκέντρωση του κλάδου Leasing, καθώς λιγότερες εταιρίες/τράπεζες αναλαμβάνουν μεγαλύτερο ενεργό (και ανενεργό) χαρτοφυλάκιο. Τόσο σε βραχυπρόθεσμο όσο και σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, θα σημειωθεί μείωση στον ανταγωνισμό των εταιριών/τραπεζών του εν λόγω κλάδου με κοινές πολιτικές σε τιμολογήσεις κ.ο.κ. Η διαπραγματευτική δύναμη των μισθωτών περιορίζεται σημαντικά, καθώς οι δυνατότητες επιλογής Εκμισθωτή περιορίζονται λόγω συγκέντρωσης των εργασιών του κλάδου σε λιγότερα σχήματα»*[366], υποδεικνύοντας ουσιαστικά αρνητικές επιπτώσεις από τις γενικότερες συγκεντρωτικές τάσεις του κλάδου και όχι αποκλειστικά λόγω της υπό κρίση συγκέντρωσης.

Θ.4.3. Η άποψη της υπηρεσίας

i) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητες δημιουργίας ή ενίσχυσης ατομικής δεσπόζουσας θέσης)

284. Στην **αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης,** την πρώτη θέση προ της υπό κρίση συγκέντρωσης κατέχει ο Όμιλος ΕΤΕ, την οποία και διατηρεί και σε συνέχεια της υπό κρίση συγκέντρωσης. Οι συμμετέχουσες, με αθροιστικό μερίδιο αγοράς ύψους [15-25]%, έπονται της προπορευόμενης οντότητας, ενώ επόμενος ανταγωνιστής είναι η Alpha Leasing με ελαφρώς χαμηλότερο μερίδιο. Γενικά μετά τη συγκέντρωση δεν παρατηρείται μεταβολή στη δομή της αγοράς ενώ η επαύξηση του μεριδίου της αποκτώσας είναι εξαιρετικά μικρή ([0-1]%). Συνεπώς οι ανταγωνιστικές συνθήκες, όπως εξ άλλου και η δομή της αγοράς, δεν επηρεάζονται σε σύγκριση με την κρατούσα προ της συγκέντρωσης κατάσταση, σύμφωνα και με τα ορισθέντα στην ενωσιακή νομολογία.[367,368]

---

[365] Βλ. σχετικά την υπ’ αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

[366] Βλ. σχετικά υπ’ αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […].

[367] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεών της ότι, η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα». Βλ.σχετ.αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, παρ. 137-140, 155-156,193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 89-90 και 95-96. Αντίστοιχα έχει κρίνει και σε άλλες υποθέσεις συγκεντρώσεων, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M. 6704- REWE TOURISTIK GMBH/FERID NASR/ECIM HOLDING SA παρ. 30-32 και 39, M.6132-CARGILL/KVB παρ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION- παρ.32,37,46 και 59.

[368] Διαφορετική θα ήταν η αξιολόγηση μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι παρά την μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς της απορροφώσας επιχείρησης δύναται να ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της συνεπεία της συγκέντρωσης. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση της Ευρωπαϊκής

Χαρακτηριστικό είναι, επί πλέον, ότι η μεταβολή (Δ) του δείκτη HHI κείται εντός του ασφαλούς ορίου που προβλέπει η Ανακοίνωση της Ε.Ε. για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων[369]([0-50] μονάδες με βάση τα στοιχεία του 2011 και [0-50] με βάση τα στοιχεία του 2012).

285. Συνεπεία των ανωτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή ενίσχυση ατομικής δεσπόζουσας θέσης της ενιαίας οντότητας σε καμία εκ των (υπο-)αγορών αυτών.

ii) Ως προς τις οριζόντιες επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς (πιθανότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης)

286. Στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης δραστηριοποιούνται τρεις μεγάλες επιχειρήσεις που το από κοινού τους μερίδιο προσεγγίζει το 60%. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αγορά παρουσιάζει σχετικά υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης, ενώ θα πρέπει να τονιστεί, εν γένει, ότι όσο υψηλότερος ο βαθμός συγκέντρωσης, τόσο περισσότερο ευάλωτη είναι μία αγορά στη δημιουργία συντονισμένων αποτελεσμάτων[370]. Ωστόσο, το γεγονός ότι το ως άνω μερίδιο κατέχεται από κοινού από **τρεις** επιχειρήσεις καθιστά τον πιθανό συντονισμό καταρχήν ασταθή[371], λόγω και της ύπαρξης ικανού αριθμού μικρότερων ανταγωνιστών οι οποίοι έχουν αισθητή παρουσία στην υπό εξέταση αγορά.

287. Εξάλλου, με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία, παρατηρείται έντονη ασυμμετρία μεταξύ του μεριδίου της προπορευόμενης οντότητας (Όμιλος ΕΤΕ) και των επόμενων ανταγωνιστών. Επιπροσθέτως, διαπιστώνεται σταθερή επαύξηση του μεριδίου αγοράς της ηγέτιδας επιχείρησης, με βάση τα στοιχεία των τελευταίων ετών, γεγονός που οδηγεί στην πιθανολόγηση ότι η εν λόγω επιχείρηση θα επιδιώξει να διατηρήσει τη θέση της αυτή και ότι δεν θα έχει ικανό κίνητρο να προβεί σε συντονισμό με τις λοιπές ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, η σχετική αγορά χαρακτηρίζεται από έλλειψη διαφάνειας ιδίως ως προς την τιμολόγηση, αφού αυτή είναι εξατομικευμένη όσον αφορά την επιτοκιακή επιβάρυνση και τις προμήθειες, ενώ ταυτόχρονα υφίσταται η δυνατότητα ανάπτυξης εξατομικευμένων προϊόντων με σκοπό την ικανοποίηση των μεμονωμένων αναγκών των πελατών. Τα στοιχεία αυτά συμβάλλουν έτι περαιτέρω στην έλλειψη πιθανότητας συντονισμού σε αυτή τη σχετική αγορά.

Επιτροπής M.2568-Haniel/Ytong, όπου επαύξηση μεριδίου στο μερίδιο της αποκτώσας Haniel (ήτοι 0-2%) πιθανολογήθηκε ότι θα ενδυνάμωνε την υπάρχουσα δεσπόζουσα θέση της μεταξύ άλλων διότι, η Ytong διαδραμάτιζε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην αγορά, ήταν ο μεγαλύτερος ανεξάρτητος ανταγωνιστής της Haniel και ο κυριότερος προμηθευτής ενός απαραίτητου συμπληρωματικού προϊόντος στο κύριο προϊόν που παρήγαγε η απορροφώσα.

[369] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζοντίων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων» ΕΕ C 31/2004, παρ.19-21.

[370] Απόφαση Ευρ. Επιτροπής M.3333 Sony/BMG (2) παρ. 92.

[371] Με βάση και την Ευρωπαϊκή νομολογία, ότι η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τριών ή τεσσάρων προμηθευτών δεν είναι πιθανή, λόγω των πολύπλοκων αμοιβαίων σχέσεων που αυτό προϋποθέτει και των επακόλουθων κινήτρων για την υιοθέτηση αποκλινουσών συμπεριφορών. Η κατάσταση αυτή θα ήταν ασταθής και δυσβάστακτη μακροχρόνια. Βλ. ενδεικτικά απόφαση M.1016 Price Waterhouse/Coopers &Lybrand, σκ. 103.

288. Τέλος, σημαντική παράμετρος για τη θεμελίωση τυχόν συλλογικής δεσπόζουσας θέσης είναι η παρουσία ενδείξεων περί ουσιώδους μεταβολής των ανταγωνιστικών συνθηκών στη συγκεκριμένη αγορά *λόγω* της ύπαρξης της υπό εξέταση συγκέντρωσης, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω καθώς δεν επηρεάζεται η δομή της αγοράς με την αμελητέα επαύξηση του μεριδίου του Ομίλου Πειραιώς κατά [0-1]%[372].Συμπερασματικά, υπό το φως των συνθηκών της **παρούσας** συγκέντρωσης, δεν διαπιστώνονται ενδείξεις ότι αυτή θα μεταβάλει ουσιωδώς τις συνθήκες ανταγωνισμού. Ειδικότερα, παρότι το επίπεδο της συγκέντρωσης αυξάνει σε ορισμένη έκταση, ωστόσο πιθανολογείται ότι η αύξηση που προκύπτει εκ της παρούσας πράξης, δεν πρόκειται, **αφ' εαυτής,** να οδηγήσει στη δημιουργία ή την ενδυνάμωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

I. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

I.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ – ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

289. Η λειτουργία της αγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων[373] ρυθμίζεται σύμφωνα με το Ν. 4099/2012, ο οποίος αντικατέστησε το Ν. 3283/2004 στην αρχή του έτους. Δεδομένου ότι το Αμοιβαίο Κεφάλαιο δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο, οι μεριδιούχοι εκπροσωπούνται ως προς τις έννομες σχέσεις από τη διαχείριση του Αμοιβαίου Κεφαλαίου και τα δικαιώματά τους επί του ενεργητικού του, από την εταιρία διαχείρισης αυτού. Όταν η εταιρία διαχείρισης έχει λάβει άδεια λειτουργίας στην Ελλάδα, ονομάζεται Ανώνυμη Εταιρία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ)[374]. Η διαχείριση

---

[372] Βλ. και M.4865-ENEL/Acciona/Endesa, παρ.30-43. Στην υπόθεση αυτή έγινε δεκτό ότι η μικρή αύξηση του μεριδίου αγοράς που προέκυπτε από την συγκέντρωση δεν ενίσχυε την πιθανότητα συντονισμού.

[373] Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρ. 2 του Ν. 4099/2012, το Αμοιβαίο Κεφάλαιο αποτελεί συμβατική μορφή ενός Οργανισμού Συλλογικής Επένδυσης σε Κινητές Αξίες (ΟΣΕΚΑ). Επί της ουσίας, ένα Αμοιβαίο Κεφάλαιο λειτουργεί ως ένας οργανισμός-εταιρία, ο οποίος μέσω της πώλησης «μετοχών»- μεριδίων του, συγκεντρώνει κεφάλαια, τα οποία επενδύει σε μετοχές, ομόλογα και άλλες κινητές αξίες. Ο κάθε επενδυτής αγοράζει «μετοχές»- μερίδια του οργανισμού που αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό του κεφαλαίου του.

[374] Σύμφωνα με το άρ. 12 του Ν. 4099/2012. Βλ. επίσης και άρθρο 4 και άρθρο 3 στοιχ β και γ του Ν. 4099/2012, όπου «*β) "Εταιρεία διαχείρισης": κάθε εταιρεία κράτους - μέλους της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στη διαχείριση ΟΣΕΚΑ που έχουν τη μορφή αμοιβαίων κεφαλαίων ή/και εταιρειών επενδύσεων (διαχείριση συλλογικών χαρτοφυλακίων) και η οποία δύναται να παρέχει επιπροσθέτως τις υπηρεσίες που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 12. Η κύρια δραστηριότητα μιας εταιρείας διαχείρισης περιλαμβάνει τις λειτουργίες που αναφέρονται στην περίπτωση β΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 12. Ως εταιρεία διαχείρισης τρίτου κράτους νοείται κάθε εταιρεία που έχει λάβει άδεια λειτουργίας από τις Αρμόδιες Αρχές τρίτου κράτους για τη διαχείριση οργανισμών συλλογικών επενδύσεων. γ) "Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων" (ΑΕΔΑΚ): η εταιρεία διαχείρισης, η οποία έχει λάβει άδεια λειτουργίας στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 3283/2004 (Α` 210) και του άρθρου 12 του παρόντος νόμου*». Βλ και άρθρο 3 στοιχ. 4 και 5 του ν. 3283/2004, όπου *«4) "Εταιρεία διαχείρισης": η εταιρεία της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στη διαχείριση Ο.Σ.Ε.Κ.Α. και η οποία δύναται να παρέχει και τις υπηρεσίες που αναφέρονται στο άρθρο 4. 5) "Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (εφεξής "Α.Ε.Δ.Α.Κ.")": η εταιρεία διαχείρισης η οποία έχει λάβει άδεια λειτουργίας στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.»* Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, *«Οι μεριδιούχοι του ΟΣΕΚΑ δεν ευθύνονται για πράξεις ή παραλείψεις της εταιρείας διαχείρισης ή του θεματοφύλακα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους»*. Τέλος, σύμφωνα με το άρ. 14 του 4099/2012 η ΑΕΔΑΚ διέπεται συμπληρωματικά και από τις διατάξεις του Ν.2190/20, ενώ άδεια λειτουργίας δίνεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εφόσον η ΑΕΔΑΚ έχει την καταστατική της έδρα και κεντρική διοίκηση στη Ελλάδα. Άδεια λειτουργίας απαιτείται και στην περίπτωση μετατροπής υφιστάμενης εταιρίας σε ΑΕΔΑΚ. Αντίστοιχη ρύθμιση περιείχετο στο άρθρο 4 του Ν.3284/2004.

περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διαχείριση επενδύσεων, τη διοίκηση του ΟΣΕΚΑ, νομικές υπηρεσίες, λογιστική διαχείριση, εξυπηρέτηση πελατών κ.α. καθώς και την έκδοση και εξαγορά μεριδίων Αμοιβαίων Κεφαλαίων[375]. Κατά συνέπεια, ο διαχειριστής ενός Αμοιβαίου Κεφαλαίου είναι και ο εκδότης των μεριδίων του.

290. Στην Ελλάδα διατίθενται τόσο ΟΣΕΚΑ που αναπτύσσονται από ΑΕΔΑΚ όσο και αλλοδαποί ΟΣΕΚΑ[376] μέσω μη αποκλειστικών συμβάσεων διανομής που έχουν συναφθεί μεταξύ αφενός αλλοδαπών εταιριών διαχείρισης και αφετέρου είτε των ΑΕΔΑΚ, είτε εταιριών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ΑΕΠΕΥ), είτε ημεδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων. Παράλληλα διατίθεται σημαντικός αριθμός αμοιβαίων κεφαλαίων με έδρα και άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ (όπως Λουξεμβούργο και Ιρλανδία) όπου ωστόσο η διαχείρισή τους ανήκει σε ελληνικές ΑΕΔΑΚ[377]. Σημειώνεται δε ότι ο ΟΣΕΚΑ μπορεί να λάβει και τη μορφή καταπιστεύματος (unit trust) ή ανώνυμης εταιρίας επενδύσεων[378].

291. Ο Ν. 4099/2012, στο άρθρο 4, εισάγει στην ελληνική νομοθεσία μια νέα έννοια, τον ΟΣΕΚΑ της μορφής της ανώνυμης εταιρείας επενδύσεων μεταβλητού κεφαλαίου (ΑΕΕΜΚ) στα πρότυπα της ευρωπαϊκής SICAV (Societe d'Investissement Capital Variable), η οποία διέπεται συμπληρωματικά από τις διατάξεις του 2190/1920 και έχει ως αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση του δικού της χαρτοφυλακίου (είτε απευθείας είτε μέσω εταιρίας διαχείρισης), αλλά δεν επιτρέπεται να αναλαμβάνει τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων για λογαριασμό τρίτου. Σε αντίθεση με τις εταιρίες επενδύσεων, οι ΑΕΕΜΚ είναι μορφές «αμοιβαίου κεφαλαίου ανοικτού τύπου», δηλαδή το μετοχικό τους κεφάλαιο (ενεργητικό) μεταβάλλεται ανάλογα με τα μερίδια που αγοράζουν ή πουλάνε οι μεριδιούχοι, ακριβώς όπως στα Αμοιβαία Κεφάλαια.

---

[375] Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, μία ΑΕΔΑΚ δύναται, κατόπιν αδείας από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να παράσχει, επιπρόσθετα τις ακόλουθες και μόνο υπηρεσίες:

α) διαχείριση χαρτοφυλακίων επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ανήκουν σε συνταξιοδοτικά ταμεία και

β) παρεπόμενες υπηρεσίες οι οποίες συνίστανται στην παροχή επενδυτικών συμβουλών για ένα ή περισσότερα από τα χρηματοοικονομικά μέσα που αναφέρονται στο άρθρο 5 του ν. 3606/2007, καθώς και φύλαξη και διοικητική διαχείριση μεριδίων οργανισμών συλλογικών επενδύσεων.

[376] Βλ. δημοσιευμένα στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Από την έρευνα της Γ.Δ.Α. και τα δημοσιευμένα στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, αυτές οι συμβάσεις αποκλειστικότητας αφορούν αλλοδαπούς ΟΣΕΚΑ οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί σε χώρα-μέλος της ΕΕ από εκεί **θυγατρικές ελληνικών τραπεζικών ομίλων** και των οποίων τη διαχείριση έχουν ελληνικές ΑΕΔΑΚ του κάθε ομίλου (πχ. τα NBG International της Εθνικής Τράπεζας, τα LF Fund of Funds της Eurobank και τα PiraeusInvest της Τράπεζας Πειραιώς), καθώς επίσης και αλλοδαπούς ΟΣΕΚΑ που έχουν αναπτύξει αλλοδαπές μητρικές εταιρίες και διατίθενται στην ελληνική αγορά μέσω των εδώ υποκαταστήματων τους και θυγατρικών τους (όπως για παράδειγμα 4 ΟΣΕΚΑ εκ των 75 συνολικά υποκεφαλαίων της Amundi International καθώς και 26 της HSBC και 7 της Millennium).

[377] Βλ. στοιχεία από Ένωση Θεσμικών Επενδυτών. Όπως προκύπτει, οι όμιλοι της Τράπεζα Πειραιώς, της Eurobank Ergasias και της Εθνικής Τράπεζα έχουν αναπτύξει μέσω θυγατρικών τους σε κράτη –μέλη της ΕΕ τους ΟΣΕΚΑ PiraeusInvest, LF και LF Fund of Funds και τέλος NBG International δίνοντας τη διαχείριση επενδύσεων τους στις αντίστοιχες ελληνικές ΑΕΔΑΚ.

[378] Βλ. άρ. 2 του ν. 4099/2012. Οι εταιρίες επενδύσεων είναι μορφές «αμοιβαίου κεφαλαίου κλειστού τύπου», δηλαδή υπάρχει συγκεκριμένο ύψος μετοχικού κεφαλαίου (ενεργητικού), ήτοι, σε περίπτωση κάλυψής του, προκειμένου να αποκτηθούν μερίδια-μετοχές, πρέπει είτε να γίνει αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ή ο υπάρχων μέτοχος-μεριδιούχος να πουλήσει το μερίδιό του.

292. Εκτός από τη δυνατότητα δραστηριοποίησης των ΑΕΕΜΚ, με την ψήφιση του Ν.4099/2012, επήλθαν σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία της αγοράς, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι[379]:

1. Η απάλειψη των περιορισμών ως προς τον βασικό μέτοχο (51%) της ΑΕΔΑΚ.

2. Η μείωση του ελάχιστου ύψους μετοχικού κεφαλαίου των ΑΕΔΑΚ, από 1.200.000 € (άρθρο 5 του 3283/2004) σε 500.000 ευρώ.

3. Η μείωση του ελάχιστου ύψους ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου, από 1.200.000 € (άρθρο 12 παρ 3 του 3283/2004) σε 300.000 ευρώ.

4. Η επέκταση του δικτύου διάθεσης Α/Κ, τα οποία δύνανται να διατίθενται πλέον και μέσω ανωνύμων εταιρειών επενδυτικής διαμεσολάβησης (ΑΕΕΔ)[380].

5. Η εισαγωγή της δομής Κύριου–Τροφοδοτικού ΟΣΕΚΑ (Master – Feeder Structure). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ 1 και 2 του Ν.4099/2012, τροφοδοτικός ΟΣΕΚΑ είναι ο ΟΣΕΚΑ ή ένα επενδυτικό τμήμα του, ο οποίος έχει λάβει έγκριση από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να επενδύσει, κατά παρέκκλιση των άρθρων 2, 59, 61, 63 και 64, τουλάχιστον ογδόντα πέντε τοις εκατό (85%) του ενεργητικού του σε μερίδια άλλου ΟΣΕΚΑ ή επενδυτικού τμήματός του (κύριος ΟΣΕΚΑ)[381,382].

---

[379] Ένωση Θεσμικών Επενδυτών, Διμηνιαία Έκδοση Ενημέρωσης, Τεύχος 98, Μάρτιος 2012, Σχολιασμός επί του τελικού σχεδίου νόμου (πριν τη δημόσια διαβούλευση).

[380] Επισημαίνεται ότι με τον 3283/2004 (άρθρο 15 παρ 4) οριζόταν ότι ως αντιπρόσωποι για τη διάθεση μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων δύναντο να ενεργούν μόνο πιστωτικά ιδρύματα, Α.Ε.Δ.Α.Κ., οι ασφαλιστικές εταιρείες και Α.Ε.Π.Ε.Υ (δεν γινόταν αναφορά στις ΑΕΕΔ).

[381] Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ. 4 και 5, κύριος ΟΣΕΚΑ είναι ένας ΟΣΕΚΑ ή επενδυτικό τμήμα του, ο οποίος:

α) έχει μεταξύ των μεριδιούχων του τουλάχιστον έναν (1) τροφοδοτικό ΟΣΕΚΑ,

β) δεν είναι ο ίδιος τροφοδοτικός ΟΣΕΚΑ και

γ) δεν κατέχει μερίδια τροφοδοτικού ΟΣΕΚΑ.

Για τον κύριο ΟΣΕΚΑ ισχύουν οι ακόλουθες παρεκκλίσεις:

α) Εάν ο κύριος ΟΣΕΚΑ έχει τουλάχιστον δύο (2) τροφοδοτικούς ΟΣΕΚΑ ως μεριδιούχους, η περίπτωση α΄ της παραγράφου 2 και η περίπτωση β΄ της παραγράφου 6 του άρθρου 2 δεν εφαρμόζονται και, ως εκ τούτου, ο κύριος ΟΣΕΚΑ έχει την επιλογή της συγκέντρωσης ή όχι κεφαλαίων από άλλους επενδυτές.

β) Εάν κύριος ΟΣΕΚΑ που έχει λάβει άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος - μέλος δεν συγκεντρώνει ο ίδιος κεφάλαια από το κοινό στην Ελλάδα, παρά μόνον μέσω ενός ή περισσοτέρων τροφοδοτικών ΟΣΕΚΑ, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 89 έως και 92 και το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 100 του Ν. 4099/2012.

Σύμφωνα δε με τη παράγραφο 6 του άρθρου 66 τόσο ο κύριος όσο και ο τροφοδοτικός ΟΣΕΚΑ δύνανται να έχουν αδειοδοτηθεί είτε στην Ελλάδα είτε σε άλλο κράτος - μέλος. Στη δεύτερη περίπτωση, αντί των διατάξεων του 4099/2012 που αναφέρονται στις ανωτέρω παραγράφους, ισχύουν οι αντίστοιχες διατάξεις της Οδηγίας 2009/65/ΕΚ.

[382] Το υπόλοιπο δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των στοιχείων του ενεργητικού του μπορεί να επενδυθεί σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα στοιχεία:

α) ρευστά διαθέσιμα, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 59,

β) παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα, που χρησιμοποιούνται μόνο για λόγους αντιστάθμισης κινδύνων, σύμφωνα με την περίπτωση ζ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 59 και τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 60,

6. Αντικαθίσταται το Απλοποιημένο Ενημερωτικό Δελτίο του ΟΣΕΚΑ από το έγγραφο των Βασικών Πληροφοριών για τους Επενδυτές (Key Investor Information Document) (άρθρο 80), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 78 της Οδηγίας 2009/65/ΕΚ.

7. Δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας διαφορετικών κατηγοριών μεριδίων ΟΣΕΚΑ (classes) (άρθρο 6.3).

8. Δημιουργούνται νέα προϊόντα (structured UCITS).

9. Διευρύνονται οι δυνατότητες υποβολής αιτήσεων συμμετοχής και εξαγοράς μεριδίων[383] (άρθρα 7 και 8 του Ν. 4099/2012).

10. Επιτρέπονται οι διασυνοριακές συγχωνεύσεις ΟΣΕΚΑ, κατόπιν προηγούμενης άδειας από τις Αρμόδιες Αρχές του κράτους καταγωγής εκάστου απορροφώμενου ΟΣΕΚΑ, κατά τη διαδικασία που ορίζεται στα άρθρα 46 έως και 53 του Ν. 4099/2012.

11. Απλοποιείται[384] η διαδικασία διασυνοριακής διάθεσης μεριδίων ή μετοχών ΟΣΕΚΑ (άρθρα 89, 90 και 91).

12. Ενδυναμώνεται η συνεργασία και ανταλλαγή απορρήτων πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων εποπτικών αρχών (άρθρα 17, 20 και 93 του Ν.4099/2012).

13. Οι ΑΕΔΑΚ δύνανται να πλέον να συστήνουν ΟΣΕΚΑ σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ από αυτό της έδρας τους (άρθρα 34 του Ν4099/2012).

14. Αντίστοιχα, εταιρίες διαχείρισης με έδρα σε άλλο κράτος-μέλος δύνανται να ασκούν τη δραστηριότητα διαχείρισης συλλογικών χαρτοφυλακίων στην Ελλάδα (άρθρα 32, 33 και 34 του Ν4099/2012).

Ι.2. ΕΙΔΗ ΟΣΕΚΑ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ι.2.1. ΟΣΕΚΑ ανά είδος

293. Τα αμοιβαία κεφάλαια, ανάλογα με το *είδος των χρηματοπιστωτικών μέσων* στα οποία επενδύουν το ενεργητικό τους άμεσα ή έμμεσα (με τη χρήση παράγωγων χρηματοπιστωτικών μέσων), κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες[385]:

- **Μετοχικά** (επενδύουν κυρίως[386] σε μετοχές),
- **Ομολογιακά** (επενδύουν κυρίως σε μακροχρόνιους τίτλους σταθερού **εισοδήματος**),

---

γ) κινητή και ακίνητη περιουσία που είναι απαραίτητη για την άσκηση δραστηριοτήτων του, εφόσον ο τροφοδοτικός ΟΣΕΚΑ είναι ΑΕΕΜΚ.

383 Βλ. Διμηνιαία Έκδοση Ενημέρωσης Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών, Τεύχος 98, Μάρτιος 2012, Σχολιασμός επί του τελικού σχεδίου νόμου (πριν τη δημόσια διαβούλευση).

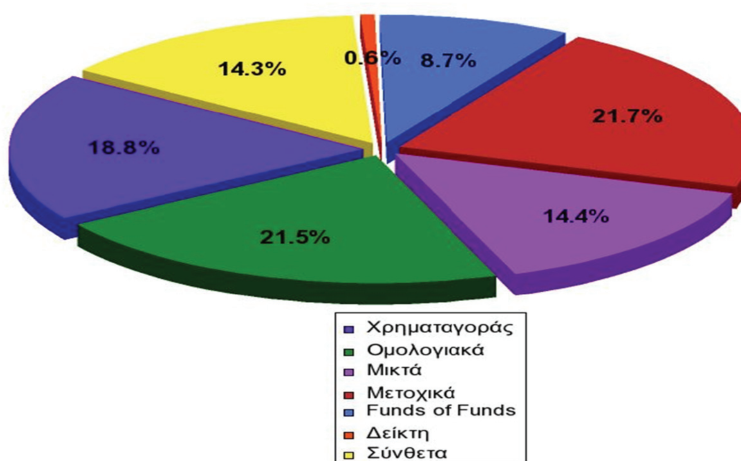
384 Βλ. Διμηνιαία Έκδοση Ενημέρωσης Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών, Τεύχος 98, Μάρτιος 2012, Σχολιασμός επί του τελικού σχεδίου νόμου (πριν τη δημόσια διαβούλευση).

385 Απόφαση 6/587/2.6.2011 του Δ.Σ. της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (ΦΕΚ 1428Β/16.6.2011) με θέμα την κατηγοριοποίηση αμοιβαίων κεφαλαίων (http://www.hcmc.gr).

386 Η έκφραση «κυρίως» υπονοεί ποσοστό τουλάχιστον 65% επί του συνολικού ενεργητικού του Αμοιβαίου Κεφαλαίου, το οποίο υπολογίζεται κατά μέσο όρο τριμηνίας και θα πρέπει να είναι επενδεδυμένο στην αντίστοιχη κατηγορία τίτλων/μέσων. Βλέπε απόφαση 129/14.4.1998 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, http://www.hcmc.gr/photos/Apofaseis1998/files/129_14.4.98_ak.pdf

- **Αμοιβαία Κεφάλαια Χρηματαγοράς** (επενδύουν κυρίως σε τίτλους της χρηματαγοράς και διακρίνονται στις υποκατηγορίες Διαχείρισης Βραχυπρόθεσμων Διαθεσίμων και Διαχείρισης Διαθεσίμων),
- **Μικτά** (ενεργούν σε συνδυασμό των προηγούμενων κατηγοριών),
- **Σύνθετα Αμοιβαία Κεφάλαια** (μπορούν να επενδύουν σε όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα που προβλέπονται στο ν. 3283/2004),
- **Αμοιβαία Κεφάλαια Κεφαλαίων -** Funds of Funds (επενδύουν σε μερίδια άλλων Αμοιβαίων Κεφαλαίων ή οργανισμών συλλογικών επενδύσεων της ίδιας ή διαφορετικής εταιρείας διαχείρισης)
- **Αμοιβαία Κεφάλαια Δείκτη** (παθητικά επενδυτικά κεφάλαια που παρακολουθούν ένα δείκτη).

294. Σήμερα στην ελληνική αγορά διατίθενται πάνω από 280 ελληνικά και άνω των 1200 αλλοδαπών κεφαλαίων[387], ενώ η σύνθεση της συνολικής αγοράς Αμοιβαίων Κεφαλαίων ελληνικής διαχείρισης με βάση το ενεργητικό κατά την 31η Μαρτίου 2013, αποτυπώνεται στο παρακάτω γράφημα[388]

295. Από την έρευνα της Γ.Δ.Α. προέκυψε ότι εντός των διαφορετικών κατηγοριών, ο ρόλος της διαφοροποίησης των προϊόντων όσον αφορά τα χαρακτηριστικά ή την ποιότητα είναι ελάχιστος. Διαφοροποίηση μεταξύ των προϊόντων υφίσταται στο βαθμό κινδύνου που είναι διατεθειμένος να αναλάβει ο επενδυτής ο οποίος θα επιλέξει και το ανάλογο προϊόν που ταιριάζει στο επενδυτικό του προφίλ, καθώς και στο εύρος των προϊόντων, στην τιμολόγηση και στη διαχρονική απόδοση τους. Υπό το πρίσμα αυτό, τα προϊόντα των μερών που συμμετέχουν στην υπό κρίση συγκέντρωση είναι πλήρως υποκατάστατα.

Ι.2.2. Δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις

[387] Σημειώνεται ότι για τα ελληνικά κεφάλαια τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν την 31/3/2013 ενώ για τα αλλοδαπά την 30/9/2012. Η αναφορά γίνεται σε υποκεφάλαια.

[388] http://www.ethe.org.gr

296. Κατά το 2013, ο συνολικός αριθμός των εν λειτουργία εταιριών διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων είναι μειωμένος (20 εταιρίες) σε σχέση με το 2010 (22 εταιρίες) και ακόμη περισσότερο με το 2006 (25 εταιρίες). Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών[389], στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται σήμερα οι κάτωθι Α.Ε.Δ.Α.Κ., οι οποίες έχουν συσταθεί και λειτουργούν κατά το ελληνικό δίκαιο:

CPB Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	HSBC(Ελλάς) Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Εθνική Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Τ.Τ. ΕΛΤΑ Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Alpha Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Probank Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Ευρωπαϊκή Πίστη Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	ΑΤΕ Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Metlife Alico Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Attica Wealth Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Allianz Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Κύπρου Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	ING Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Millennium Α.Ε.Δ.Α.Κ.	International Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Eurobank Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Amundi Ελλας Α.Ε.Δ.Α.Κ.
	Alpha Trust Α.Ε.Δ.Α.Κ.

297. Σημειώνεται ότι αμοιβαία κεφάλαια διαχειρίζεται και η Α.Ε.Δ.Α.Κ. Ασφαλιστικών Οργανισμών[390], η οποία ωστόσο δε συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα ανάλυση, δεδομένου ότι έχει αντικείμενο τη διαχείριση Αμοιβαίων Κεφαλαίων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης[391], τα μερίδια των οποίων ανήκουν αποκλειστικά στο φορέα ή φορείς κοινωνικής ασφάλισης που τα συγκροτούν και δεν διατίθενται στο ευρύ κοινό[392].

298. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, η διάθεση των μεριδίων αλλοδαπών Ο.Σ.Ε.Κ.Α. στην Ελλάδα την 30/9/2012 ανερχόταν σε περίπου 4,2 δις ευρώ. Διατίθεντο από τις εξής επιχειρήσεις:

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΑΕΔΑΚ
Marfin Egnatia Bank A.E	Κύπρου Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ
Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε	Πειραιώς Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Alpha Bank A.E	HSBC(Ελλάς) Α.Ε.Δ.Α.Κ.

[389] http://www.ethe.org.gr. Από 1/1/2007 στο συνολικό ενεργητικό των Α.Ε.Δ.Α.Κ. καθώς και στις υφιστάμενες κατηγορίες, συμπεριλαμβάνονται τα Αμοιβαία Κεφάλαια που έχουν ιδρυθεί σε άλλες χώρες (π.χ. Λουξεμβούργο, Ιρλανδία) και τα οποία διαχειρίζονται ελληνικές Α.Ε.Δ.Α.Κ.

[390] Η Α.Ε.Δ.Α.Κ. Ασφαλιστικών Οργανισμών, με σκοπό κατά το καταστατικό της «την ενεργητική διαχείριση των Αποθεματικών των Ασφαλιστικών Οργανισμών», ιδρύθηκε το 2000 με συμμετοχή των ασφαλιστικών Οργανισμών ΙΚΑ (30%), ΟΓΑ (15%) και ΟΑΕΕ (15%) και με τη συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας (40%), δεδομένου ότι, όπως προέβλεπε το αρ. 9 της ΥΑ 78548/Β 1105/1992 *«[σ]τις Εταιρείες Διαχείρισης Α.Κ. που θα συστήνουν οι Φ.Κ.Α. συμμετέχει υποχρεωτικά Πιστωτικό Ίδρυμα που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα»*. Τον Ιούλιο του 2009 αυξήθηκε το ποσοστό των μετόχων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης λόγω προσαρμογής του ποσοστού της ΕΤΕ από το 40% στο 20%, οπότε πλέον οι Φορείς ελέγχουν το 80% του μετοχικού κεφαλαίου. (http://www.hpmf.gr/Profile).

[391] Κατά τις διατάξεις περί σύστασης και λειτουργίας Ανώνυμων Εταιριών Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ν. 1902/90, ν. 2076/92, ν. 2679/99, Υπ. Απόφαση Νο 78548/Β/105/92, ν. 3283/2004, ν. 3586/2007) - (http://www.hpmf.gr/Profile).

[392] Βλ. άρθρο 3α της Υπ. Απόφασης 78548/Β 1105, ΦΕΚ Β/758/92.

HSBC Bank Plc	Allianz Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Α.Τ.Ε.	ING Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Millennium Bank A.E	Amundi Ελλας Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Eurobank Ergasias A.E	TFunds Α.Ε.Δ.Α.Κ.
Citibank International Plc	ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΕΣ
Γενική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε	Solidus Securities Α.Ε.Π.Ε.Υ
	Κύκλος Χρηματιστηριακή Α.Ε.Π.Ε.Υ
	Prelium Α.Ε.Π.Ε.Υ
	Ελληνοαμερικανική Χρηματιστηριακή Α.Ε.Π.Ε.Υ.
	New Mellon Asset & Wealth Management Α.Ε.Π.Ε.Υ

299. Ο Όμιλος Πειραιώς δραστηριοποιείται στην αγορά διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων μέσω των Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ και ΑΤΕ ΑΕΔΑΚ[393]. Μέσω δε των εταιριών του Ομίλου, Πειραιώς ΑΕΠΕΥ, Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ και Γενική Τράπεζα λειτουργεί και ως αντιπρόσωπος αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ στην Ελλάδα[394]. Ειδικότερα, η Γενική Τράπεζα, *«αποτελεί τον διανομέα […] αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ στην ελληνική αγορά. Ως εκ τούτου, διαθέτει από το δίκτυο των καταστημάτων της τα σχετικά μερίδια στους πελάτες της εκτελώντας τη λήψη/διαβίβαση εντολών εξαγοράς και συμμετοχής για τα: AGILEO P2, Calypso Fund, Amundi Funds[395]»*. Επιπλέον, η Γενική Τράπεζα, όπως αναφέρει και η Πειραιώς σε απαντητικές επιστολές της, αποτελεί πρόσθετα μεταπωλητή ορισμένων εκ των Αμοιβαίων Κεφαλαίων της Calamos Global Funds Plc καθώς και αντιπρόσωπο της Alpha Trust AE με την οποία *«[…][396]»*. Τέλος, όπως επισημαίνει η γνωστοποιούσα, *«[ω]ς προς όλα τα εγχώρια Α/Κ* [ενν. Αμοιβαία Κεφάλαια] *που διαθέτει η Πειραιώς ΑΕΔΑΚ, η εταιρεία είναι διαχειριστής αυτών και ως*

---

[393] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς. Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, τα Αμοιβαία Κεφάλαια διαχείρισης Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ, είναι τα: Πειραιώς Fund Of Funds Μετοχικό, Πειραιώς Fund Of Funds Μικτό, Πειραιώς Fund Of Funds Ομολογιακό, Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Ασφαλιστικών Φορέων Μικτό Εσωτερικού, Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Διαχείρισης Βραχυπροθέσμων Διαθεσίμων (σε ευρώ), Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Διαχείρισης Διαθεσίμων Εσωτερικού, Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Δυναμικών Επιχειρήσεων Μετοχικό Εσωτερικού, Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Θεσμικών Επενδυτών Μικτό Εσωτερικού, Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Μετοχικού Εσωτερικού, Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Μικτό Εσωτερικού και Πειραιώς Αμοιβαίο Κεφάλαιο Ομολόγων Εσωτερικού. Αντίστοιχα, τα Αμοιβαία Κεφάλαια διαχείρισης ΑΤΕ ΑΕΔΑΚ είναι τα: ΑΤΕ EUROZONE Μετοχικό Εξωτερικού, ΑΤΕ US Μετοχικό Εξωτερικού, ΑΤΕ Διαχείρισης Βραχυπρόθεσμων Διαθεσίμων Euro, ΑΤΕ Εισοδήματος Ομολογιών, ΑΤΕ Κεφαλαίου & Υπεραξίας Ομολογιών, ΑΤΕ Μετοχικό Global Fund of Funds, ΑΤΕ Μετοχικό Εσωτερικού, ΑΤΕ Μετοχικό Μεσαίας & Μικρής Κεφαλαιοποίησης Εσωτερικού, ΑΤΕ Μικτό Εξωτερικού, ΑΤΕ Μικτό Ευρωπαϊκό και ΑΤΕ Ομολογιών Εξωτερικού.

[394] Ειδικότερα, σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ο Όμιλος Πειραιώς λειτουργεί ως αντιπρόσωπος των αλλοδαπών Αμοιβαίων Κεφαλαίων: Blackrock Global Funds, BNP Paribas Insticash SICAV, BNP Paribas L1, Franklin Templeton Investment Funds, Goldman Sachs Funds, ING (L), ING (L) Patrimonial, JP Morgan Funds, JP Morgan Investment Funds, Parvest SICAV, Parworld, Pictet, Pioneer Funds, Pioneer S.F., Schroder Gaia, Schroder International Selection Fund, Schroder Alternative Solutions, World Investment Opportunities Funds. Επίσης, ο Όμιλος έχει την ανάπτυξη και διαχείριση του Αμοιβαίου Κεφαλαίου PiraeusInvest, το οποίο έχει έδρα στο Λουξεμβούργο.

[395] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[396] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3903/14.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

προς τους αλλοδαπούς ΟΣΕΚΑ που διαθέτει η εταιρεία είναι αντιπρόσωπος αυτών στην Ελλάδα[397]*»*.

300. Η δραστηριοποίηση της Millennium στην εν λόγω αγορά γίνεται μέσω της θυγατρικής της Millennium ΑΕΔΑΚ, ενώ σύμφωνα με την απαντητική επιστολή της Πειραιώς *«[η] Millennium Bank διαθέτει αποκλειστική αντιπροσώπευση των Α/Κ της Millennium ΑΕΔΑΚ η οποία διαθέτει τα ακόλουθα Α/Κ: Millennium Euro Plus Διαχείρ. Διαθεσίμων, Millennium China Growth Μετοχικό Εξωτερικού, Millennium Blue Chips Ελληνικό Μετοχικό, Millennium EUROZONE Μετοχικό Εξωτερικού, Millennium MID-CAP Ελληνικό Μετοχικό, Millennium Value Plus Ελληνικό Ομολογιακό, Millennium America US Μετοχικό Εξωτερικού, Millennium Fund of Funds Μικτό, Millennium Αναδυόμενων Αγορών Fund of Funds Μετοχικό*[398]*»*. Επίσης, η Millennium Bank λειτουργεί ως αντιπρόσωπος των αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ: Millennium SICAV, JP Morgan, Schroders-Blackrock, Franklin Templeton Investments και Pictet Funds χωρίς, όμως, να έχει τη διαχείριση για κανέναν αλλοδαπό ΟΣΕΚΑ. Τέλος, όπως διευκρινίζεται σαφώς στην υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς, *«[η] Millennium Bank δεν λειτουργεί ως μεταπωλητής άλλων εγχώριων διαχειριστών ή αντιπροσώπων»*.

Ι.3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΩΝ

Ι.3.1. Ορισμός σχετικής αγοράς προϊόντος

α) Είδη αμοιβαίων κεφαλαίων

301. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Γ.Δ.Α, οι επιμέρους κατηγορίες - είδη αμοιβαίων κεφαλαίων (μετοχικά, ομολογιακά, δείκτη, μικτά κλπ) δεν συνιστούν διακριτές σχετικές αγορές, καθώς έχουν παρεμφερή χαρακτηριστικά και είναι εναλλάξιμα, τόσο από πλευράς ζήτησης όσο και από πλευράς προσφοράς. Ενιαίο ορισμό έχει υιοθετήσει συναφώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή[399].

β) Διεύρυνση της αγοράς: αλλοδαποί ΟΣΕΚΑ

302. Η αγορά περιλαμβάνει το σύνολο των Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ελληνικών και αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ), ανεξαρτήτως έδρας και διαχείρισης, που είναι διαθέσιμα στην ελληνική επικράτεια, δεδομένου ότι από τα συλλεχθέντα στοιχεία προκύπτει ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός εναλλαξιμότητας, από πλευράς ζήτησης και πρόσβασης του επενδυτικού κοινού, μεταξύ των Αμοιβαίων Κεφαλαίων που αναπτύσσονται από ελληνικές εταιρίες και εκείνων που αναπτύσσονται και αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης από ξένες εταιρίες και τα οποία διατίθενται στην ελληνική αγορά. Πέραν των αμοιβαίων κεφαλαίων ελληνικής παραγωγής και διαχείρισης, στην αγορά αυτή εντάσσονται και οι ΟΣΕΚΑ τους οποίους διαχειρίζονται οι ελληνικές ΑΕΔΑΚ, δεδομένου ότι από πλευράς υποκατάστασης ζήτησης, τα προϊόντα θεωρούνται εναλλάξιμα.

---

[397] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[398] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[399] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 35, 37, 41 και 67, Μ.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 9 και 59, Μ.3894–UNICREDITO/HVB, παρ. 9 και 35.

303. Συγκεκριμένα, τόσο τα **ελληνικά** Αμοιβαία Κεφάλαια όσο και οι **αλλοδαποί ΟΣΕΚΑ ξένης διαχείρισης** είναι διαθέσιμα στην ελληνική αγορά μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων, ασφαλιστικών εταιριών, ΑΕΔΑΚ, ΑΕΠΕΥ και ΑΕΕΔ[400] και επιπλέον διαφημίζονται ανοικτά στο επενδυτικό κοινό. Εξάλλου, τόσο έως και την 19/12/2012 (βάσει του ν. 3283/2004)[401] όσο και από 20/12/2012 (βάσει του Ν. 4099/2012), και για τις δύο κατηγορίες δημοσιεύεται υποχρεωτικά στην ελληνική γλώσσα η ουσιώδης πληροφόρηση για τους επενδυτές.

304. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα και με τις απόψεις των ανταγωνιστριών στην εν λόγω αγορά, τα αλλοδαποί ΟΣΕΚΑ είναι πλήρως εναλλάξιμα με τα ελληνικά αμοιβαία κεφάλαια από την άποψη του πελάτη στο βαθμό που η πρόσβαση σε αυτά είναι εξίσου εύκολη και αφορούν την ίδια κατηγορία επένδυσης. Οι Έλληνες επενδυτές συμπεριλαμβάνουν ήδη στην έρευνα αγοράς που κάνουν για την εξεύρεση της καλύτερης δυνατής επένδυσης και διεθνή αμοιβαία κεφάλαια εξειδικευμένων οίκων εξωτερικού. Εξάλλου, στην Ελλάδα σήμερα σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς εκπροσωπούνται κατά προσέγγιση 30 ξένοι οίκοι. Η δε διάθεση και η αντιπροσώπευση αλλοδαπών αμοιβαίων κεφαλαίων βασίζεται σε ταυτόχρονες συνεργασίες με τις περισσότερες ελληνικές τράπεζες ή θυγατρικές τους.

305. Όπως δε προκύπτει από την έρευνα της ΓΔΑ, η τιμολόγηση (προμήθειες διάθεσης, εξαγοράς και διαχείρισης) και η φορολόγηση για ομοειδείς κατηγορίες αφενός αμοιβαίων κεφαλαίων ελληνικής διαχείρισης και αφετέρου των αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ, δεν παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση[402], ενώ δεν φαίνεται να υπάρχουν σημαντικά νομικά εμπόδια εισόδου για τα αλλοδαπά αμοιβαία κεφάλαια[403].

306. Τέλος, αναφορικά με τις ΑΕΕΜΚ (SICAV), όπου λόγω της μέχρι 19/12/12 ισχύουσας νομοθεσίας, αφορούν αποκλειστικά αλλοδαπούς ΟΣΕΚΑ, επισημαίνεται ότι συμπεριφέρονται ως συμβατικές μορφές ΟΣΕΚΑ (αμοιβαία κεφάλαια), ενώ παράλληλα στα ενημερωτικά δελτία που δημοσιεύονται στις ιστοσελίδες τραπεζών και ΑΕΔΑΚ που τους διανείμουν, χαρακτηρίζονται ως αμοιβαία κεφάλαια[404]. Κατ' επέκταση, γίνεται

---

[400] Ως δίκτυα διανομής των εν λόγω προϊόντων χρησιμοποιούνται συνήθως τα δίκτυα καταστημάτων των τραπεζικών και ασφαλιστικών ιδρυμάτων, ενώ μέρος των προϊόντων διατίθενται και από τις ΑΕΔΑΚ και ΑΕΠΕΥ απευθείας.

[401] Βλ. άρθρα 30, 31 και 35.

[402] Μάλιστα, σύμφωνα με την έρευνα της ΓΔΑ, κάποιες φορές η τιμολόγηση (προμήθειες) των αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ ενδέχεται να είναι χαμηλότερη των ελληνικών κεφαλαίων. Όσον αφορά τη φορολόγηση, ο Ν.2238/1994 – Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος – Άρθρο 6 παρ 3 προβλέπει ότι «*Τα κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων του Ν. 3283/2004 (ΦΕΚ 210 Α΄)* [ήδη 4099/2012] *και του Ν. 2778/1999 (ΦΕΚ 295 Α΄), καθώς και η πρόσθετη αξία που αποκτούν οι μεριδιούχοι αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων από την εξαγορά των μεριδίων τους σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης, επιφυλασσομένων των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 33 του Ν. 3283/2004 και της παραγράφου 2 του άρθρου 20 του Ν. 2778/1999. Η πιο πάνω απαλλαγή ισχύει και για τα αμοιβαία κεφάλαια που είναι εγκατεστημένα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε κράτος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου / Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΟΧ/ΕΖΕΣ)*».

[403] Από προηγούμενη έρευνα της ΓΔΑ προκύπτει ότι λόγω υψηλότερων αμοιβών διαχείρισης κάποιων ΟΣΕΚΑ καθώς και χρονικών περιορισμών σε αρκετές περιπτώσεις όσον αφορά εξαγορές μεριδίων δεν μπορούν να θεωρηθούν πλήρως εναλλάξιμα αλλά ίσως συμπληρωματικά.

[404] Βλ. ενδεικτικά πληροφοριακό σημείωμα για μέθοδο διανομής των μεριδίων της Goldman Sachs SICAV, όπου αναφέρεται σε διάθεση του Αμοιβαίου κεφαλαίου και την ανακοίνωση συγχώνευσης υποκεφαλαίων του Αμοιβαίου Κεφαλαίου SGAM το οποίο είναι Εταιρία Επενδύσεων Μεταβλητού Κεφαλαίου (SICAV) της

δεκτό ότι οι υποψήφιοι μεριδιούχοι τα εκλαμβάνουν ως αμοιβαία κεφάλαια. Επισημαίνεται δε ότι SICAV της Πειραιώς Asset Management ΑΕΔΑΚ με έδρα το Λουξεμβούργο καταχωρούνται από την Ένωση Θεσμικών Επενδυτών ως αμοιβαία κεφάλαια[405].

I.3.2. Ορισμός γεωγραφικών αγορών

307. Αναφορικά με τη σχετική αγορά της **διάθεσης των αμοιβαίων κεφαλαίων** σε προηγούμενες αποφάσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αφήσει ανοικτό το ζήτημα της εθνικής ή ευρύτερης εμβέλειας της υπό εξέταση αγοράς, καθώς δεν προέκυπτε ζήτημα περιορισμού του ανταγωνισμού είτε σε εθνικό είτε σε ευρύτερο επίπεδο[406]. Η Ε.Α., στο πλαίσιο της εξέτασης μόνο της επιμέρους σχετικής αγοράς της ανάπτυξης και διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων έχει κρίνει στο παρελθόν ότι από γεωγραφικής απόψεως η εν λόγω αγορά είναι εθνικής εμβέλειας[407]. Αντίστοιχα έχει κρίνει και προσφάτως αναφορικά με την αγορά διάθεσης[408]. Εν προκειμένω, για τους σκοπούς της παρούσας Εισήγησης και λαμβανομένης υπόψη της προσβασιμότητας του επενδυτικού κοινού σε τέτοιου είδους προϊόντα (σχεδόν αποκλειστικά) μέσω των ημεδαπών διαφορετικών δικτύων διάθεσης, η αγορά χαρακτηρίζεται ως εγχώρια, καλύπτουσα το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

308. Όσον αφορά την αγορά της **ανάπτυξης και διαχείρισης των αμοιβαίων κεφαλαίων**, λαμβάνοντας υπόψη:

- το νέο νομοθετικό πλαίσιο που αμβλύνει σημαντικά τα εμπόδια εισόδου και δραστηριοποίησης νέων (ελληνικών και αλλοδαπών) εταιριών διαχείρισης,
- τη διείσδυση των αλλοδαπών ΟΣΕΚΑ τα τελευταία χρόνια στην ελληνική αγορά, τα οποία είναι ευθέως ανταγωνιστικά των ελληνικών αμοιβαίων κεφαλαίων,
- την ευκολία με την οποία ένας ημεδαπός (και αντίστοιχα αλλοδαπός) διανομέας μπορεί να εξασφαλίσει συνεργασίες με αλλοδαπούς (ημεδαπούς) διαχειριστές και
- τις λοιπές ανταγωνιστικές συνθήκες όπως εκτέθηκαν ανωτέρω,

η Υπηρεσία εκτιμά ότι οι ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχονται οι ημεδαπές επιχειρήσεις που σχεδιάζουν και αναπτύσσουν αμοιβαία κεφάλαια από τους υφιστάμενους ευθέως ανταγωνιστικούς αλλοδαπούς ΟΣΕΚΑ, οδηγούν ενδεχομένως σε μια ευρύτερη οριοθέτηση της αγοράς από γεωγραφική άποψη με εμβέλεια μεγαλύτερη από την ελληνική.

Societe Generale με κεφάλαιο της Amundi. Επίσης, στο σύνολο των ενημερωτικών δελτίων αναγράφεται *«Τα Αμοιβαία Κεφάλαια δεν έχουν εγγυημένη απόδοση και οι προηγούμενες αποδόσεις δεν διασφαλίζουν τις μελλοντικές»*. Βλ. ενδεικτικά ενημερωτικά δελτία NBG International Funds SICAV), UBS (LUX)Strategy SICAV καθώς και www.naftemporiki.gr/finance/mtfCategories

[405] Βλ. χαρακτηριστικά το Α/Κ PiraeusInvest.

[406] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M. 5384-BNP PARIBAS/FORTIS, M.4844 -FORTIS/ABN AMRO ASSETS, M.1453-AXA/GRE, ενώ η M.1043- BAT/ZÜRICH θεωρεί ότι η γεωγραφική αγορά είναι ευρύτερη της εθνικής.

[407] Βλ. αποφάσεις Ε.Α. 488/VI/2010 ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ/ASPIS BANK, 425/V72008 ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ /PROTON BANK, 335/V72007 FBBANK/ASPIS BANK, 326/V/2007 Π&Κ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

[408] Βλ. Απόφαση Ε.Α. 534/VI/2012 *Alpha/Eurobank*, 553/VII/2012 *Τράπεζα Πειραιώς/Γενική Τράπεζα*, και 556/VII/2012 *Alpha/Εμπορική*.

309. Συνεπώς και λόγω του μικρού μεριδίου των μερών στην εν λόγω αγορά, παρέλκει η περαιτέρω εξέταση της συγκεκριμένης αγοράς,.

Ι.4. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

310. Όπως προκύπτει από την Ένωση Θεσμικών Επενδυτών, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και τις δηλώσεις των μερών και ανταγωνιστών τους, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των κυριότερων ανταγωνιστών τους, από το έτος 2009 έως και το πρώτο εξάμηνο του 2012, στην ευρύτερη αγορά διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων, είναι τα εξής[409]:

Ύψος ενεργητικού μεριδίων στη λήξη περιόδου *(εκατ. €)* και μερίδια αγοράς Αμοιβαίων Κεφαλαίων						
Επιχείρηση	**2010**		**2011**		**α΄εξάμηνο 2012**	
	Ενεργητικό	**Μερ.αγ.**	**Ενεργητικό**	**Μερ.αγ.**	**Ενεργητικό**	**Μερ.αγ.**
ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ/ΕΘΝΙΚΗ ASSET MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*
EUROBANK - ERGASIAS/EUROBANK ASSET MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ -	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[25-35]%*	*[…]*	*[25-35]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ					[…]	[15-25]%
ΑΛΦΑ BANK & ALPHA ASSET MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ	*[…]*	*[15-25]%*	*[…]*	*[15-25]%*		
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	*[…]*	*[5-15]%*	*[…]*	*[5-15]%*		
CYPRUS POPULAR BANK /MARFIN GLOBAL ASSET MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ					[…]	[5-15]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ /ΠΕΙΡΑΙΩΣ ASSET MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ /ΑΤΕ ΑΕΔΑΚ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%		
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%		
CITIBANK	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
HSBC /HSBC (ΕΛΛΑΣ) ΑΕΔΑΚ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[3-5]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ/ΤΤ - ΕΛΤΑ ΑΕΔΑΚ	[…]	[1-3]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%
MILLENNIUM BANK/MILLENIUM ΑΕΔΑΚ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
PROBANK / PROBANK ΑΕΔΑΚ	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ATTICA BANK / ATTICA WEALTH MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ / ΚΥΠΡΟΥ ASSET MANAGEMENT ΑΕΔΑΚ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ/ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ	**9.777,88**		**7.631,39**		**8.819,64**	
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%

Ι.5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

311. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, στην ως άνω σχετική αγορά οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις θα κατέχουν, κατόπιν της πραγματοποίησης της γνωστοποιηθείσας πράξης, πολύ μικρό μερίδιο αγοράς (<10%), με αποτέλεσμα να καθίσταται η εν λόγω αγορά μη επηρεαζόμενη για τους σκοπούς της παρούσης. Κατά συνέπεια, με δεδομένο τον μη

---

[409] Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών, την 1/7/2012 η Τ.Τ. ΕΛΤΑ ΑΕΔΑΚ ανέλαβε τη διαχείριση των Α/Κ της T-Funds ΑΕΔΑΚ και στις 26/7/2012 η MetLife Alico ΑΕΔΑΚ ανέλαβε την διαχείριση των Α/Κ της Proton ΑΕΔΑΚ.

επηρεασμό των κρατουσών στην αγορά της διάθεσης αμοιβαίων κεφαλαίων ανταγωνιστικών συνθηκών, κρίνεται ότι παρέλκει η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων της στη λειτουργία του ανταγωνισμού[410]. Εξάλλου, τόσο η γνωστοποιούσα, όσο και τα περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα που ερωτήθηκαν σχετικά, εκτιμούν ότι η γνωστοποιηθείσα πράξη δε θα επηρεάσει τις συνθήκες ανταγωνισμού στην υπόψη σχετική αγορά[411].

ΙΑ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

ΙΑ.1. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

312. Σύμφωνα με τη σχετική πρακτική της Ε.Α.[412] και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[413], η παροχή του συνόλου των εν λόγω υπηρεσιών μπορεί να συνιστά ενιαία και διακριτή αγορά υπηρεσιών, ενώ η βασική ως άνω προσέγγιση υιοθετείται και για τους σκοπούς εξέτασης της υπό κρίση συγκέντρωσης, χωρίς να απαιτείται εν προκειμένω να γίνει περαιτέρω κατάτμηση. Ιδίως δε, έχει κριθεί ότι οι υπηρεσίες factoring λειτουργούν μεν συμπληρωματικά προς τις λοιπές υπηρεσίες παροχής χρηματοδότησης, ωστόσο, διακρίνονται από αυτές, όπως επίσης και από τις υπηρεσίες ασφάλισης πιστώσεων[414]. Συναφώς, η εκ των σχετικά ερωτηθεισών εταιριών […] θεωρεί ότι η εν λόγω αγορά είναι μερικώς εναλλάξιμη με την ευρύτερη αγορά παροχής πιστώσεων, δεδομένου ότι μέσω του factoring παρέχεται στους πελάτες μιας τράπεζας ένα επιπλέον μέσο χρηματοδότησης.

313. Θα μπορούσε ενδεχομένως να υποστηριχθεί ότι η αγορά του εγχώριου factoring διακρίνεται από αυτήν του διεθνούς factoring, δεδομένου ότι απευθύνεται σε διαφορετικές επιχειρήσεις (αφενός σε αυτές με έδρα στην Ελλάδα που συναλλάσσονται με ελληνικές επιχειρήσεις κι αφετέρου σε εκείνες που συναλλάσσονται με εταιρίες με έδρα το εξωτερικό). Ωστόσο ο ακριβής ορισμός των σχετικών αγορών παρέλκει,

---

[410] Τόσο η γνωστοποιούσα, όσο και τα λοιπά (πλην ενός) τραπεζικά ιδρύματα που ερωτήθηκαν σχετικά εκτιμούν ότι η γνωστοποιηθείσα πράξη δε θα επηρεάσει τις συνθήκες ανταγωνισμού

[411] Ενδεικτικά, η […], στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] επιστολή της αναφέρει ότι *«[γ]ια τις αγορές των καταθέσεων, των χορηγήσεων και της διάθεσης αμοιβαίων κεφαλαίων, καίριας σημασίας είναι η ύπαρξη υποκαταστημάτων για την εξυπηρέτηση των πελατών. Όπως ήδη σημειώθηκε, η Τράπεζα Πειραιώς δεν αναμένεται να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα από πλευράς αριθμού υποκαταστημάτων με τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση»* Βλ. επίσης, μεταξύ άλλων, την […] απαντητική επιστολή της […], την […] απαντητική επιστολή της […], την […] απαντητική επιστολή της […] και την […] απαντητική επιστολή της […]. Αντίθετα, στην υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […], η τράπεζα αναφέρει ότι *«οι επενδυτές θα επιδιώξουν μεγαλύτερη διασπορά των διαθεσίμων τους με συνέπεια, και σε συνδυασμό [με] την βελτίωση των Μακροοικονομικών συνθηκών, να στραφούν [στην] αγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων. Οι [η] συγκέντρωση αμοιβαίων κεφαλαίων έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των προς επένδυση κεφαλαίων και τελικά την ισχυροποίησή τους»*.

[412] Βλ. απόφαση Ε.Α. 67/ΙΙ/1999 ΆΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ/ΙΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, σελ. 4 και απόφαση Ε.Α. 534/VI/2012 – ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE παρ. 86.

[413] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3894-UNICREDITO/HVB, παρ. 29, M.4155-BNP PARIBAS/BNL, παρ. 15, M.6244 - BNP PARIBAS/ FORTIS COMMERCIAL FINANCE HOLDING, παρ. 15 επ. και M.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 31-32.

[414] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 30.

δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα συλλεχθέντα στοιχεία, υπό οποιαδήποτε θεώρηση, η αξιολόγηση των συνεπειών της γνωστοποιηθείσας πράξης στη λειτουργία του ανταγωνισμού δεν αλλάζει.

314. Σχετικά με τον ορισμό γεωγραφικής αγοράς, σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί σε παρεμφερείς υποθέσεις συγκεντρώσεων ότι η αγορά της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι συνήθως εγχώρια[415]. Καθώς η υπηρεσία της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων παρέχεται ως επί το πλείστον σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σχετικά μικρός αριθμός πελατών είναι ικανού μεγέθους για να αξιοποιήσει διασυνοριακές υπηρεσίες factoring. Συνεπώς, στην υπό εξέταση υπόθεση, η εν λόγω γεωγραφική αγορά είναι εθνική και καλύπτει το σύνολο της ελληνικής επικράτειας[416].

315. Σημειώνεται ότι τα δύο μέρη που συμμετέχουν στην συγκέντρωση αποτελούν πλήρως καθετοποιημένες τραπεζικές μονάδες στην αγορά πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς δραστηριοποιείται στην πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων μέσω της κατά 100% θυγατρικής εταιρίας με την επωνυμία «Πειραιώς Factoring Α.Ε.», η οποία συστάθηκε 1998, καθώς και μέσω των σχετικών διευθύνσεων της Αγροτικής Τράπεζας και Γενικής Τράπεζας, θυγατρικών του Ομίλου. Η Millennium Bank δραστηριοποιείται άμεσα στην πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων μέσω της σχετικής διεύθυνσης της Τράπεζας.[417].

ΙΑ.2. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ – ΔΕΙΚΤΕΣ ΗΗΙ

316. Όπως προκύπτει από τα υποβληθέντα στη Γ.Δ.Α. στοιχεία από όλες τις δραστηριοποιούμενες στην αγορά επιχειρήσεις, τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και των κυριότερων ανταγωνιστών τους, από το έτος 2009 έως και το εννεάμηνο του 2012, είναι τα εξής:

ΚΥΚΛΟΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (εκατ. €) ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ FACTORING

ΤΡΑΠΕΖΑ	2009		2010		2011		Γ' Τρίμηνο 2012	
	Κυκ.εργ.	Μερ.αγ.	Κυκ.εργ.	Μερ.αγ.	Κυκ.εργ.	Μερ.αγ.	Κυκ.εργ.	Μερ.αγ.
ΌΜΙΛΟΣ ΕΤΕ	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%	[…]	[35-45]%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (Εθνική Factors)	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*	[…]	*[5-15]%*
EUROBANK - ERGASIAS (Eurobank Factors AE)	[…]	*[25-35]%*	[…]	*[25-35]%*	[…]	*[25-35]%*	[…]	*[25-35]%*
ΟΜΙΛΟΣ ΑΛΦΑ							[…]	[15-25]%
Alpha Τράπεζα (ABC Factors AE)	*[...]*	*[15-25]%*	*[...]*	*[15-25]%*	*[...]*	*[15-25]%*		
Εμπορική Τράπεζα	*[...]*	*[5-15]%*	*[...]*	*[5-15]%*	*[...]*	*[5-15]%*		
HSBC BANK plc	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%	[…]	[3-5]%

---

[415] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.3894–UNICREDITO/HVB. παρ. 42, M.4155-BNP PARIBAS/BNL παρ. 23, M.4844-FORTIS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 84, M.2577-GE CAPITAL/HONEYWELL και απόφαση Ε.Α. 534/VI/2012 ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE, παρ. 96.

[416] Βλ. απόφαση ΕΑ 534/VI/2012 ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS AE.

[417] Βλ. 3719/2.5.2013 απαντητική επιστολή Τράπεζας Πειραιώς.

ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ							[…]	[3-5]%
Τράπεζα Πειραιώς (Πειραιώς Factoring AE)	[…]	[3-5]%	[…]	[5-15]%	[…]	[3-5]%		
Αγροτική Τράπεζα	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%		
Γενική Τράπεζα	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%		
ΤΡΑΠΕΖΑ MILLENNIUM BANK A.E.	[…]	[3-5]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK A.E.	-	-	-	-	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ATTICA BANK	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%
CITIBANK Plc	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	-	-
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%	[…]	[15-25]%
Σύνολο Αγοράς	[…]		[…]		[…]		[…]	
ΌΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%

ΙΑ.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

ΙΑ.3.1. Η άποψη της γνωστοποιούσας

317. Κατά τη γνωστοποιούσα[418] η επίδραση της συγκέντρωσης στην αγορά επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν είναι ουσιώδης, δεδομένων των πολύ χαμηλών μεριδίων των μερών.

ΙΑ.3.2. Η άποψη των λοιπών ανταγωνιστών

318. Κατά την εκτίμηση των ανταγωνιστών των μερών στην αγορά επιχειρηματικών απαιτήσεων, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εν λόγω αγορά[419] δεδομένου τόσο του μικρού μεριδίου της Millennium Bank όσο και του μεγέθους του δικτύου της[420]. Τα όποια αποτελέσματα θα εξαρτηθούν από τη δυνατότητα της Τράπεζας να βελτιώσει την ρευστότητά της[421].

ΙΑ.3.3. Η άποψη της Υπηρεσίας

319. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα μερίδια αγοράς, η εν λόγω σχετική αγορά δεν είναι επηρεαζόμενη από την υπό κρίση πράξη, κι ως εκ τούτου, εν προκειμένω, παρέλκει η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης στη λειτουργία του ανταγωνισμού.

ΙΒ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ

[418] Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.4.2013 έντυπο γνωστοποίησης.

[419] Βλ. υπ΄αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή […],[…] απαντητική επιστολή […], […], απαντητική επιστολή […] και […] απαντητική επιστολή […].

[420] Βλ. υπ΄αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή […].

[421] Βλ. υπ΄αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή […].

ΙΒ.1. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

ΙΒ.1.1. Ορισμός αγορών

320. Οι υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής λειτουργούν προς υποστήριξη δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων καθώς και κρατών, για την εξεύρεση κεφαλαίων μέσω αναδοχής ή διαμεσολάβησης για την έκδοση μετοχών ή/και ομολόγων/ομολογιών, ενώ αφορούν και σε θέματα συγχωνεύσεων-εξαγορών. Περιλαμβάνουν, επίσης, υποστηρικτικές υπηρεσίες (ancillary services) σε συναλλαγές σε διάφορα εργαλεία της χρηματαγοράς/κεφαλαιαγοράς. Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές αποφάσεις της ΕΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[422], η αγορά της επενδυτικής τραπεζικής μπορεί να διακριθεί περαιτέρω στις υπο-αγορές:

i) παροχής συμβουλών για την πραγματοποίηση εξαγορών και Συγχωνεύσεων (M&A advice),

ii) παροχής συμβουλών για την αρχική δημόσια προσφορά μετοχών στο κοινό (Initial Public Offering advice),

iii) παροχής συμβουλών έκδοσης μετοχών και ομολογιών.

iv) αναδοχής έκδοσης μετοχών και ομολόγων για τις εισηγμένες και υπό εισαγωγή στο χρηματιστήριο αξιών εταιρίες (arranging new issues of stocks and bonds).

321. Ωστόσο, ενόψει της προβληματικής που αναπτύσσεται κατωτέρω στην παρούσα ενότητα, δεν απαιτείται δεσμευτική οριοθέτηση της αγοράς.

322. Όσον αφορά στη γεωγραφική αγορά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κρίνει ότι τα περισσότερα τμήματά της είναι ενδεχομένως διεθνή, αλλά έχουν εξεταστεί και υπό εθνικό πρίσμα[423]. Η ΕΑ έχει κρίνει στο παρελθόν ότι είναι εθνικής εμβέλειας[424]. Για τις ανάγκες της παρούσας, δεν απαιτείται δεσμευτική οριοθέτηση της αγοράς, δεδομένου ότι, ακόμα και υπό το στενότερο ορισμό (ελληνική επικράτεια, στην οποία θα επικεντρωθεί η παρούσα ανάλυση), δε δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς την επίπτωση της συγκέντρωσης στη λειτουργία του ανταγωνισμού.

ΙΒ.2. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

ΙΒ.2.1. Δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις

323. Στην εδώ εξεταζόμενη σχετική αγορά δραστηριοποιούνται και τα δύο συμμετέχοντα μέρη. Ωστόσο, επισημαίνεται από τη γνωστοποιούσα ότι *«[η] παρουσία της Τράπεζας Millennium Bank Ελλάδος στην επενδυτική τραπεζική δεν είναι ουσιώδης […][425]»* κάτι που εξ άλλου επαληθεύεται από το ύψος των προμηθειών της τράπεζας για τις εν λόγω

[422] Βλ. Απόφαση ΕΑ 534/VI/2012 ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ/ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ERGASIAS και αποφάσεις M.3894 Unicredito/HVB, παρ. 33, M.5384 BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 66 και M.597 Swiss Bank Corporation/S.G. Warburg, παρ. 8.

[423] Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, παρ. 78, M.4843-RBS/ABN AMRO ASSETS, παρ. 23 και M.3894-UNICREDITO/HVB, παρ. 42.

[424] Βλ. απόφαση ΕΑ 534/VI/2012.

[425] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

υπηρεσίες, όπως θα διαπιστωθεί και σε επόμενο σημείο της παρούσας. Επιπλέον, για το α΄ εξάμηνο του 2012, η Millennium δεν παρουσιάζει καθόλου δραστηριότητα χωρίς όμως να επιβεβαιώνεται η διακοπή της δραστηριότητας εκ μέρους της τράπεζας.

324. Από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν κατά την έρευνα της Γ.Δ.Α. στην αγορά επενδυτικής τραπεζικής και στις υπο-αγορές αυτής, δραστηριοποιείται πληθώρα επιχειρήσεων διαφορετικής νομικής μορφής χωρίς περιορισμούς ως προς την έδρα τους. Για παράδειγμα, δραστηριοποιούνται τόσο εγχώρια όσο και αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα, ΑΕΠΕΥ, καθώς και μεγάλες ή και μικρότερες επιχειρήσεις παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών (επίσης εγχώριες και αλλοδαπές), όπως, μεταξύ άλλων, η KPMG, η Deloitte, και η Grant Thornton[426], αλλά και διεθνείς επενδυτικοί και χρηματοπιστωτικοί οίκοι όπως οι Goldman Sachs, JP Morgan, Nomura, Keefe-Bruyette & Woods[427].

ΙΒ.2.2. Δραστηριότητα Πειραιώς τα τελευταία έτη

325. Όπως έχει αναφέρει η Πειραιώς στην υπο-αγορά **των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων** *«κατά το έτος 2009, η Τράπεζα Πειραιώς παρείχε συμβουλές για την πραγματοποίηση εξαγορών και συγχωνεύσεων στο πλαίσιο […][…]. Κατά το έτος 2010, η Τράπεζα Πειραιώς παρείχε συμβουλές για την πραγματοποίηση εξαγορών και συγχωνεύσεων στο πλαίσιο […][…]. Κατά το 2011, η Τράπεζα Πειραιώς παρείχε συμβουλές για την πραγματοποίηση εξαγορών και συγχωνεύσεων στο πλαίσιο […][…]. Κατά το α΄ εξάμηνο του 2012, η Τράπεζα Πειραιώς παρείχε συμβουλές για την πραγματοποίηση εξαγορών και συγχωνεύσεων στο πλαίσιο […][…][428]»*, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζονται τα μέρη για τα οποία παρείχε τις εν λόγω υπηρεσίες.

326. Στην ίδια επιστολή της αναφέρει ότι στην υπο-αγορά **παροχής συμβουλών για την αρχική δημόσια προσφορά μετοχών στο κοινό** για εταιρίες προς εισαγωγή στην Αγορά Αξιών του Χρηματιστήριο Αθηνών, η Πειραιώς δραστηριοποιήθηκε μόνο το 2009 και για […].

327. Στον τομέα της **αναδοχής έκδοσης μετοχών και ομολόγων**, η γνωστοποιούσα κατά τα έτη 2009, 2010 και α΄ εξάμηνο του 2012 δεν παρείχε σχετικές υπηρεσίες. Κατά το έτος 2011, *«η Τράπεζα Πειραιώς παρείχε σε […], υπηρεσίες αναδοχής (εγγύηση κάλυψης) έκδοσης μετοχών[…][429]»*

---

[426] http://www.kpmg.com/gr/el/services/advisory/transactions-restructuring/corporate-finance/pages/default.aspx, http://www.grant-thornton.gr/0fls/c1.asp?subid=74&catid=94&catid2=58&l=2, http://www.deloitte.com/view/en_GR/gr/services/consulting/strategy/merger-acquisition-strategy/index.htm, http://www.cgk.gr/el/buyouts-mergers, http://www.fms.gr/gr/exagores.html, http://www.planet.gr/gr/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=235.

[427] Γενικά, οι εταιρείες οι οποίες παρέχουν ή δύνανται να παρέχουν τις ανωτέρω επενδυτικές υπηρεσίες είναι οι Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ), τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματιστηριακοί σύμβουλοι (βλ. άρθρο 3 Ν.3606/2007).

[428] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 8776/8.11.2012 απαντητική επιστολή της Πειραιώς κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς – Γενική.

[429] Βλ. ως άνω υπ' αριθμ. πρωτ. 8776/8.11.2012 απαντητική επιστολή της Πειραιώς κατά την εξέταση της συγκέντρωσης Πειραιώς – Γενική.

328. Όσον αναφορά **στις συμβουλές για αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου εισηγμένων εταιριών,** η Πειραιώς παρείχε υπηρεσίες συμβούλου έκδοσης μετοχών σε […] τα έτη 2009 και 2010, […] το 2011 και […] κατά το α΄ εξάμηνο του 2012[430].

329. Γενικά, όπως προκύπτει από την έρευνα της Γ.Δ.Α, οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών για αρχική δημόσια προσφορά σε οργανωμένη αγορά (IPOs) είναι εξαιρετικά περιορισμένες λόγω της ευρύτερης μακροοικονομικής κατάστασης που επικρατεί στην Ελλάδα. Αντίστοιχα περιορισμένες είναι και οι περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών αναδοχής έκδοσης μετοχών και ομολόγων για τις εισηγμένες και υπό εισαγωγή στο χρηματιστήριο αξιών εταιρίες, όχι μόνο λόγω της ευρύτερης μακροοικονομικής κατάστασης αλλά και λόγω της επιλογής ως αναδόχων διεθνών οίκων. Από τα στοιχεία που συνέλεξε η Γ.Δ.Α.[431] στον τομέα της αναδοχής πέρα από την Πειραιώς και οι λοιπές ελληνικές τράπεζες είχαν ελάχιστη συμμετοχή κατά την υπό εξέταση περίοδο[432].

330. Επιπλέον, όπως προκύπτει και από τα ανωτέρω, αλλά και από τα στοιχεία που προσκόμισαν ανταγωνιστές των μερών κατά την έρευνα της Γ.Δ.Α., η εν λόγω αγορά χαρακτηρίζεται από έντονη μεταβλητότητα τόσο ως προς τη συχνότητα των συναλλαγών και τα μεγέθη τους, αλλά και ως προς τον αριθμό και την ταυτότητα των πελατών. Γενικά δεν υφίσταται διαρκής και μόνιμη πελατειακή σχέση και οι συνεργασίες διαμορφώνονται βάσει ad hoc συμβατικών σχέσεων. Ενδεικτική είναι η περίπτωση της ιδιωτικοποίησης της […], όπου σύμβουλοι το 2009 ήταν τόσο η […] όσο και η […], ή η περίπτωση της […], ενώ το 2010 για συμβουλές σε θέμα συγχώνευσης με την εταιρία […]. Άλλη περίπτωση είναι η […] η οποία απευθύνθηκε στην […] για θέματα συγχώνευσης το 2009, αλλά το ίδιο έτος για ΑΜΚ σε ξένες τράπεζες.

ΙΒ.2.3. Λοιπά Χαρακτηριστικά Αγοράς

331. Από την έρευνα της Γ.Δ.Α. και λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των σχετικά δραστηριοποιούμενων εταιριών ανεξαρτήτως έδρας τους στην Ελλάδα ή σε έτερο κράτος – μέλος της ΕΕ καθώς και την πρόσβαση στην αγορά μεγάλων αλλοδαπών και διεθνών επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών οίκων, συνάγεται ότι τα **εμπόδια εισόδου** (νομικά και πραγματικά) δεν είναι εξαιρετικά σημαντικά και σε καμία περίπτωση απαγορευτικά[433].

[430] Για περαιτέρω πληροφορίες βλ. και υπ’ αριθμ. πρωτ. 8776/8.11.2012 απαντητική επιστολή της Πειραιώς.

[431] Βλ. υπ’ αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] και απάντηση […] στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης Τράπεζας Πειραιώς – ΑΤΕ.

[432] Συγκεκριμένα, σε τρεις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου το 2009 συμμετείχαν ως ανάδοχοι ξένες τράπεζες. Το 2010 στην Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου (ΑΜΚ) της Εθνικής Τράπεζας συμμετείχαν ως ανάδοχοι ξένες τράπεζες, με μοναδική εξαίρεση το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Το 2011 πραγματοποιήθηκαν μόνο δύο ΑΜΚ όπου μόνο στη μία υπήρξε ελληνική συμμετοχή, αυτή της Πειραιώς που προαναφέρθηκε.

[433] Ειδικότερα, όσον αφορά το ισχύον νομικό πλαίσιο, η παροχή των υπηρεσιών της επενδυτικής τραπεζικής πραγματοποιείται βάσει της Οδηγίας 2006/48/ΕΕ, όπως αυτή ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το ν. 3601/2007. Σύμφωνα με το ν. 3601/2007, επιτρέπεται η διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών επενδυτικής τραπεζικής, από πιστωτικά ιδρύματα και Εταιρίες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) κράτους – μέλους ανεξάρτητα της εγκατάστασής τους στην Ελλάδα. Ωστόσο, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να παρέχουν σχετική γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) ενώ οι ΕΠΕΥ να λάβουν σχετική άδεια από την ΤτΕ και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Κάποιες συγκεκριμένες συναλλαγές υπόκεινται σε ειδικούς περιορισμούς ή άδειες. Συγκεκριμένα, η παροχή συμβουλών για την πραγματοποίηση συγχωνεύσεων και εξαγορών με δημόσια πρόταση πραγματοποιείται από πιστωτικά ιδρύματα και υπόκειται πρόσθετα και στις διατάξεις του ν.

332. Επιπλέον, η τρέχουσα οικονομική συγκυρία λόγω έντονης κινητικότητας σε εξαγορές, συγχωνεύσεις και ιδιωτικοποιήσεις, έχει διευρύνει το «μέγεθος» της αγοράς και κατ' επέκταση έχουν δημιουργηθεί ευκαιρίες δραστηριοποίησης ακόμα και για εταιρίες που στο παρελθόν δεν είχαν σχετική δραστηριότητα είτε γενικά είτε στην Ελλάδα. Υπό αυτή την έννοια, ο **δυνητικός ανταγωνισμός** εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονος.

333. Όσον αφορά στη σημασία του **σήματος και της φήμης**, έχει διαπιστωθεί ότι οι βασικοί παράγοντες επιλογής για τους πελάτες αποτελούν η ικανότητα και η ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού, η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, η εμπειρία της εταιρίας στην κάθε υποκατηγορία υπηρεσιών επενδυτικής τραπεζικής, το ύψος των προμηθειών (ήτοι το κόστος) και η ικανότητα της εταιρία να προσφέρει εξατομικευμένες λύσεις. Σύμφωνα με τις σχετικά ερωτηθείσες τράπεζες, δεδομένης της ύπαρξης των διεθνών οίκων και του μικρού μεριδίου αγοράς των ελληνικών εταιριών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών στην αγορά, ακόμα και στην περίπτωση που το σήμα λαμβάνεται υπόψη από τους πελάτες, λειτουργεί εν τέλει προς όφελος των ευρέως γνωστών διεθνών οίκων[434].

334. Σχετικά με τη **διαφάνεια** της αγοράς, λόγω αφενός της ιδιαιτερότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και αφετέρου της εύλογης αναγκαιότητας για ανάπτυξη συμφωνιών που διέπονται από εχεμύθεια και εμπιστευτικότητα, η αγορά κρίνεται ως μη διαφανής.

335. Σημειώνεται, πρόσθετα, ότι το **κόστος μεταστροφής** είναι εξαιρετικά χαμηλό ενώ η **διασπορά** πελατών είναι ιδιαίτερα υψηλή. Επιπλέον, επειδή η ζήτηση δεν είναι σταθερή από έτος σε έτος, αντίστοιχα οι δραστηριοποιούμενες εταιρίες υποστηρίζουν ότι και η δομή της πελατειακής τους βάσης δεν είναι σταθερή επίσης[435].

336. Τέλος, όσον αφορά την ακολουθούμενη **τιμολογιακή πολιτική**, αυτή δεν είναι σταθερή και καθορίζεται ανά περίπτωση από διάφορους παράγοντες μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι εμπορικές και τιμολογιακές πολιτικής των επιχειρήσεων, η φύση και το μέγεθος (ήτοι η αξία) εκάστης συναλλαγής, η πολυπλοκότητά της, ο κίνδυνος και η ευθύνη που συνεπάγεται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, το απαιτούμενο ανθρώπινο δυναμικό κλπ[436].

ΙΒ.3. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

3606/2007. Η παροχή συμβουλών για την αρχική δημόσια προσφορά μετοχών στο κοινό παρέχεται από ΕΠΕΥ βάσει του ν. 3606/2007 και πιστωτικά ιδρύματα βάσει του ν. 3601/2007. Επίσης, οι υπηρεσίες αναδοχής έκδοσης μετοχών και ομολογιών για εισηγμένες και υπό εισαγωγή στο ΧΑ εταιρίες παρέχονται από πιστωτικά ιδρύματα και ΕΠΕΥ βάσει των νόμων 3601/2007 και 3606/2007, ενώ οι ανάδοχοι πρέπει να συμμορφώνονται πρόσθετα με τον Κανονισμό Αναδοχών (3/460/10.01.2008 απόφαση ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς). Τέλος, στον τομέα της εναλλακτικής (μη οργανωμένης) αγοράς (ήτοι στην αγορά που απευθύνεται σε αναπτυσσόμενες ή μικρές επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις που θέλουν να έχουν αντικειμενική αποτίμηση της αξίας τους ή να αποκτήσουν τη σχετική εμπειρία για ενδεχόμενη μετάβασή τους στην Κύρια Αγορά και ως εκ τούτου οι προϋποθέσεις εισαγωγής και παραμονής είναι λιγότερο αυστηρές), υπηρεσίες συμβούλου δύνανται να παρέχουν και οι ελεγκτικές εταιρίες.

[434] Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

[435] Βλ ενδεικτικά υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή της […] στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

[436] Βλ. ενδεικτικά απαντητικές επιστολές των: […]στο πλαίσιο εξέτασης της συγκέντρωσης ΕΤΕ-Eurobank.

337. Σημειώνεται καταρχάς ότι, η απεικόνιση της ευρύτερης αγοράς και των υπο-αγορών είναι εξαιρετικά δυσχερής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ανάληψη των σχετικών υπηρεσιών καλύπτεται από όρους εμπιστευτικότητας και χαρακτηρίζεται από έλλειψη διαφάνειας, ειδικά όσον αφορά την παροχή τους προς μη εισηγμένες εταιρίες. Δεν υπάρχουν διαθέσιμες έρευνες ή μελέτες για τις αγορές, ούτε σαφής προσδιορισμός των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων και των ληπτών των υπηρεσιών.

338. Ενδεικτικά, για τις υπηρεσίες **παροχής συμβουλών επί συγχωνεύσεων και εξαγορών**, τα στοιχεία της αγοράς δεν μπορούν να αποτελέσουν ασφαλή βάση εκτίμησης, λόγω του ότι αυτά περιορίζονται στις εξαγορές εισηγμένων εταιριών. Κάθε δε συλλογή στοιχείων δεν μπορεί να γίνει παρά με τρόπο αποσπασματικό (από δημοσιευθέντα πληροφοριακά δελτία) και ενέχει κίνδυνο εσφαλμένης εκτίμησης, δεδομένου ότι, ακόμα και στα σχετικά δελτία που είναι υποχρεωμένες να εκδίδουν οι εισηγμένες επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση συγχωνεύσεων, συχνά δεν αναγράφονται οι σύμβουλοι έκδοσης. Το πρόβλημα επιτείνεται λόγω της μη συμπερίληψης στην αγορά πελατών-μη εισηγμένων επιχειρήσεων, οι οποίοι δεν είναι καν υποχρεωμένοι να εκδίδουν τα αντίστοιχα δελτία. Επίσης, δεν υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία σχετικά με προμήθειες για συμβουλές επί εξαγορών και συγχωνεύσεων, οι οποίες εν τέλει δεν πραγματοποιήθηκαν.

339. Η ενεργός δε παρουσία ξένων οίκων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών ιδίως σε συγχωνεύσεις και εξαγορές μεγάλων επιχειρήσεων έχει περιορίσει ιδιαίτερα την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις εγχώριες εταιρίες. Παράλληλα, στην έρευνα που ακολουθεί, δεν ήταν δυνατόν να αποτυπωθεί η συνεισφορά στην αγορά της πλειονότητας των αλλοδαπών εταιριών (τραπεζικών και μη) που έχουν δραστηριοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στην επενδυτική τραπεζική.

340. Τα ως άνω ισχύουν εν πολλοίς και για τις λοιπές υπο-αγορές[437]. Επίσης, πολλές φορές, η τιμολόγηση είναι ενιαία, περιλαμβάνοντας υπηρεσίες που εμπίπτουν σε περισσότερες της μίας υπο-αγορές. Συνεπώς, η ανάλυση που ακολουθεί επικεντρώνεται στην απεικόνιση της ευρύτερης αγοράς της επενδυτικής τραπεζικής, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω αναφερόμενες δυσχέρειες υπολογισμού του πραγματικού μεριδίου των ανταγωνιστών εντός αυτής. Στην απεικόνιση της αγοράς επενδυτικής τραπεζικής που παρατίθεται

[437] Ενδεικτικά, η δραστηριοποίηση αλλοδαπών επιχειρήσεων στην αγορά αναδοχής έκδοσης μετοχών δεν ήταν δυνατόν να χαρτογραφηθεί. Συγκεκριμένα, οι ληφθείσες προμήθειές τους από τις ενδεικτικά αναφερόμενες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου

- της Εθνικής Τράπεζας το 2009 με αναδόχους τις Credit Suisse, Goldman Sachs, JP Morgan, Morgan Stanley, Citigroup και UBS, ,
- της Alapis το 2009 με αναδόχους τις ABN AMRO, BNP Paribas, Deutsche Bank AG, Jefferies και Merill Lynch,
- της Alpha Bank το 2009 με αναδόχους τις JP Morgan, Merill Lynch, Morgan Stanley, Deutsche Bank AG, Citigroup, Nomura και UBS,
- της Εθνικής Τράπεζας το 2010 με αναδόχους τις Credit Suisse, Deutsche Bank AG, Goldman Sachs, Morgan Stanley, Barclays, Citigroup, HSBC, Keefe-Bruyette & Woods, Mediobanca, UBS αλλά και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, και
- της Τράπεζας Πειραιώς το 2011 με αναδόχους τις Barclays, Credit Suisse, Goldman Sachs, Morgan Stanley, Keefe-Bruyette & Woods, Mediobanca, ING, Macquarie και MPS Capital.

κατωτέρω, περιλαμβάνονται οι προμήθειες από συμβουλές για πραγματοποίηση Συγχωνεύσεων και Εξαγορών (M&A Advice), συμβουλές για αρχική δημόσια προσφορά μετοχών (IPO advice), συμβουλές για αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου και εκδόσεις ομολογιών εισηγμένων εταιριών, υπηρεσίες αναδοχής για έκδοση μετοχών και ομολογιών (εισηγμένων και προς εισαγωγή στο χρηματιστήριο εταιριών) καθώς και προμήθειες από λοιπές συμπληρωματικές υπηρεσίες οι οποίες συνίστανται κατά κύριο λόγο σε αποτιμήσεις εταιριών, επιχειρηματικά σχέδια και συμβουλές έκδοσης μετοχών/μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών.

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ								
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	**2009**		**2010**		**2011**		**Α’ εξάμηνο 2012**	
	Προμήθειες	**Μερ. Αγ.**	**Προμήθειες**	**Μερ. Αγ.**	**Προμήθειες**	**Μερ. Αγ.**	**Προμήθειες**	**Μερ. Αγ.**
ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΕ (ΕΤΕ-EUROBANK)	[…]	[15-25]%	[…]	[5-15]%	[…]	[35-45]%	[…]	[15-25]%
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
ΟΜΙΛΟΣ ALPHA	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%
HSBC	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%	[…]	[1-3]%	[…]	[1-3]%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ	-	-	[…]	[15-25]%	-	-	-	-
ATTICA BANK	[…]	[0-1]%	-	-	[…]	[0-1]%	-	-
MILLENNIUM	[…]	[1-3]%	[…]	[0-1]%	[…]	[0-1]%	-	-
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	[…]	[55-65]%	[…]	[45-55]%	[…]	[25-35]%	[…]	[55-65]%
ΣΥΝΟΛΟ	[…]		[…]		[…]		[…]	
ΟΜΙΛΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (μετά)	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%	[…]	[5-15]%

341. Ωστόσο, ενόψει των ανωτέρω αναφερόμενων περιορισμών, αλλά και του γεγονότος ότι η Υπηρεσία δεν ήταν δυνατόν να συλλέξει αξιόπιστα στοιχεία για τη δραστηριοποίηση σημαντικών επιχειρήσεων του κλάδου, όπως των […] και […], το (πραγματικό) μερίδιο αγοράς των μερών εκτιμάται ως σημαντικά χαμηλότερο από αυτό που παρατίθεται στον πίνακα των εκτιμήσεων της Υπηρεσίας. Σε κάθε περίπτωση, εκ των ανωτέρω πινάκων συνάγεται ότι το μερίδιο της νέας οντότητας δεν ξεπερνά σε καμία περίπτωση το 15% και ως εκ τούτου η αγορά κρίνεται ως μη επηρεαζόμενη.

ΙΒ.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

342. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα μερίδια αγοράς, η εν λόγω σχετική αγορά δεν είναι επηρεαζόμενη από την υπό κρίση πράξη, κι ως εκ τούτου, εν προκειμένω, παρέλκει η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης στη λειτουργία του ανταγωνισμού.

ΙΓ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦ/ΚΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

ΙΓ.1. ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΙΓ.1.1. Ορισμός Σχετικών αγορών

343. Σύμφωνα με πάγια πρακτική της Ε.Α.[438] και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[439], η ευρύτερη αγορά της παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών διακρίνεται περαιτέρω στις επιμέρους υπο-αγορές:

(α) πρωτασφαλίσεων κατά κινδύνων ζωής,

(β) πρωτασφαλίσεων κατά κινδύνων ζημιών, η οποία περιλαμβάνει το σύνολο των κινδύνων ως καθορίζονται στο νομοθετικό πλαίσιο και

(γ) αντασφαλίσεων, η οποία περιλαμβάνει αντασφαλίσεις των ανωτέρω περιγραφόμενων κινδύνων και υποκατηγοριών αυτών.

344. Ενδεχομένως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η κάθε μία από τις ανωτέρω σχετικές αγορές αναλύεται περαιτέρω σε επιμέρους σχετικές αγορές, ανάλογα με το είδος της παρεχόμενης ασφαλιστικής κάλυψης κατά συγκεκριμένου κινδύνου ή ανάλογα με το είδος του προγράμματος (λ.χ. ατομικό/ομαδικό). Σε κάθε περίπτωση όμως, για τις ανάγκες εξέτασης της παρούσας, δεν απαιτείται ακριβής ορισμός των σχετικών αγορών υπηρεσιών, δεδομένου ότι ακόμα και υπό τη στενότερη οριοθέτησή τους, και με βάση τα διαθέσιμα στην Υπηρεσία στοιχεία, δεν πιθανολογείται ότι η υπό κρίση πράξη θα περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό σε αυτές.

345. Όσον αφορά στη **γεωγραφική αγορά**, η ΕΑ, σε σειρά αποφάσεών της[440], έχει κρίνει ότι η σχετική γεωγραφική αγορά αφορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως αποτέλεσμα των εθνικών δικτύων διανομής, των εδραιωμένων δομών της αγοράς, των διαφόρων φύσεων οικονομικών εμποδίων και των διαφορετικών κανονιστικών συστημάτων[441]. Αντίστοιχα, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ αναγνωρίζει ότι η ασφαλιστική αγορά καθίσταται διαρκώς πιο προσβάσιμη και ανοικτή στον ενδοκοινοτικό

---

[438] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΕΑ 26/1996, 85/1997, 7/ΙΙ/1998, 133/ΙΙ/2000, 179/ΙΙΙ/2001, 380/V/2008 και 417/V/2008, αλλά και τις πιο πρόσφατες 534 /VI/2012 Alpha-Eurobank και 549/VII/2012 Πειραιώς-Αγροτική.

[439] Βλ.ενδεικτικά τις πιο πρόσφατες αποφάσεις της Ε.Ε M.6694 Helvetia/Certain parts of GAN Eurocourtage's Marine Insurance Portfolio παρ. 8.9, M.6649 Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of Gan Eurocourtage παρ. 8, M.4284 AXA/Winterthur παρ.7, M.4844 Fortis /AbnAmbroAssets παρ.71-73, M.6053 CVC/Apollo/BritInsurance παρ.12 και M.5293 Santander/Alliance&Leicester παρ.15.

[439] Βλ.ενδεικτικά αποφάσεις της Ε.Ε M.6649 Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of Gan Eurocourtage παρ. 9, M.4284 AXA/Winterthur παρ.9, M. 5925/ Metlife/Alico/Delam παρ. 10, M.6217 BALOISE HOLDING /NATEUS / NATEUS LIFE παρ.12.

[440] Βλ. τις υπ' αριθμ. 26/1996, 85/1997, 7/ΙΙ/1998, 133/ΙΙ/2000, 179/ΙΙΙ/2001, 380/V/2008, 417/V/2008, 449/V/2009 και 534/VI/2012 αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

[441] Αντίστοιχα επιχειρήματα χρησιμοποιεί και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να ορίσει τις εν λόγω αγορές ως εγχώριες (βλ. ενδεικτικά αποφάσεις M.759 SUN ALLIANCE/ROYAL INSURANCE και M.2343 TORO ASSICURAZIONI /LLOYD ITALICO).

ανταγωνισμό, εμμένει στην πρακτική και τη θεωρητική της προσέγγιση και κρίνει ότι οι αγορές της ασφάλισης κατά κινδύνων ζωής και κατά κινδύνων ζημιών είναι εθνικές κατά βάση, λόγω των ιδιαιτέρων δικτύων διανομής, των καθιερωμένων δομών της αγοράς, των οικονομικών εμποδίων και των διαφορετικών εποπτικών πλαισίων[442]. Η γεωγραφική αγορά της αντασφάλισης έχει αξιολογηθεί ως παγκόσμια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε προηγούμενες αποφάσεις της, λόγω της ανάγκης ομαδοποίησης κινδύνων σε παγκόσμια βάση[443].

ΙΓ.1.2. Δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις

346. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδας και της ΔΕΙΑ, την τελευταία διετία δραστηριοποιούνται στην ελληνική ασφαλιστική αγορά περίπου 70 ασφαλιστικές εταιρίες, εκ των οποίων το 1/3 αφορά σε υποκαταστήματα ασφαλιστικών εταιριών με έδρα εκτός Ελλάδος.

347. Από το σύνολο των ασφαλιστικών εταιριών με δραστηριοποίηση στην ελληνική αγορά, η πλειοψηφία δραστηριοποιείται στις **πρωτασφαλίσεις κατά ζημιάς** ενώ ένα μικρότερο μέρος δραστηριοποιείται στις **πρωτασφαλίσεις ζωής**[444].

348. Στην ***αγορά αντασφαλίσεων*** δραστηριοποιούνται κυρίως αλλοδαπές εταιρίες με εξαιρετικά ευρεία γκάμα αντασφαλιστικών δομών και συμβάσεων, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε αντασφαλιζόμενου χαρτοφυλακίου κινδύνων, τα ζητούμενα επίπεδα κάλυψης καθώς και τη ζητούμενη διασπορά των κινδύνων αυτών.

349. Από τα δύο μέρη εκ των Πειραιώς και Millennium, στην ευρύτερη αγορά της παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών δραστηριοποιείται, όπως προαναφέρθηκε, μόνο η γνωστοποιούσα, μέσω της θυγατρικής εταιρίας ΑΤΕ Ασφαλιστική ΑΕΕΓΑ.

ΙΓ.1.3. Μερίδια αγοράς

350. Τα μερίδια αγοράς του Ομίλου Πειραιώς, μέσω της ΑΤΕ Ασφαλιστικής, έχουν ως εξής:

Μερίδια αγοράς ΑΤΕ Ασφαλιστική				
ΑΓΟΡΕΣ	**2009**	**2010**	**2011**	**Γ' τρίμηνο 2012**
Ασφάλιση Ζωής	[1-3]%	[3-5]%	[1-3]%	[1-3]%
Ασφάλιση κατά Ζημιών	[5-15]%	[5-15]%	[5-15]%	[5-15]%
Αντασφάλιση	[0-1]%	[0-1]%	[0-1]%	[0-1]%
Σύνολο Ασφαλειών	[3-5]%	[3-5]%	[3-5]%	[3-5]%

[442] Βλ. Ενδεικτικά αποφάσεις της Ε.Ε. Μ.6649 Allianz/Insurance Portfolio and Brokerage Services of GAN Eurocourtage παρ. 18 και Μ.6053 CVC/Apollo/BritInsurance παρ 17.

[443] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΕΕ Μ.5925 MetLife/Alico/Delam, παρ.15, Μ.5083 Groupama/OTP Garancia, παρ.16; Μ.4059 Swiss Re/GE Insurance Solutions, παρ. 11.

[444] Ειδικότερα, βάσει των πλέον πρόσφατων δημοσιευμένων στοιχείων της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος και της ΔΕΙΑ, κατά το 2011 στις πρωτασφαλίσεις ζωής δραστηριοποιούνταν συνολικά 24 εταιρίες (13 αμιγώς ζωής και 11 με μικτή άδεια ζωής) έναντι 56 εταιριών στις πρωτασφαλίσεις κατά ζημίας (45 αποκλειστικά για ασφαλίσεις ζημιών και 11 μεικτές). Επίσης, η αγορά των πρωτασφαλίσεων ζωής είναι και πιο συγκεντρωμένη έναντι της αγοράς πρωτασφαλίσεων κατά ζημίας καθώς στην πρώτη περίπτωση οι 5 μεγαλύτερες επιχειρήσεις κατέχουν 68,9% της αγοράς ενώ στη δεύτερη, οι 5 μεγαλύτερες επιχειρήσεις κατέχουν το 40% της αγοράς.

ΙΓ.2. ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

ΙΓ.2.1. Εισαγωγικά

351. Σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο, διακρίνονται τέσσερις βασικές κατηγορίες διαμεσολαβητών[445]:

α) Ασφαλιστικός Σύμβουλος είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο μελετά την αγορά, παρουσιάζει και προτείνει λύσεις ασφαλιστικής κάλυψης των αναγκών των πελατών με ασφαλιστικές συμβάσεις, για λογαριασμό των ασφαλιστικών επιχειρήσεων ή ασφαλιστικών πρακτόρων ή μεσιτών ή συντονιστών ασφαλιστικών συμβούλων, για την πρόσκτηση εργασιών. Η σχέση που συνδέει τον ασφαλιστικό σύμβουλο με τους ως άνω είναι σύμβαση έργου. Ο ασφαλιστικός σύμβουλος δεν έχει δικαίωμα υπογραφής ασφαλιστηρίων ούτε εκπροσώπησης ασφαλιστικής επιχείρησης ή ασφαλιστικού πράκτορα ή μεσίτη.

β) Συντονιστής ασφαλιστικών συμβούλων είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο, για λογαριασμό μιας ασφαλιστικής επιχείρησης ζωής ή και μιας μόνο ασφαλιστικής επιχείρησης ασφαλίσεων κατά ζημιών, διαμεσολαβεί, έναντι προμήθειας, στη σύναψη ασφαλιστικών συμβάσεων, διαμέσου ομάδας ασφαλιστικών συμβούλων, τους οποίους επιλέγει, εκπαιδεύει και εποπτεύει.

γ) Πράκτορας είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει ως αποκλειστικό έργο την ανάληψη με σύμβαση, έναντι προμήθειας, ασφαλιστικών εργασιών, στο όνομα και για λογαριασμό μίας ή περισσοτέρων ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Ο ασφαλιστικός πράκτορας παρουσιάζει, προτείνει προπαρασκευάζει, προσυπογράφει ή συνάπτει ο ίδιος ή διαμέσου άλλων διαμεσολαβούντων, για λογαριασμό μίας ή περισσοτέρων ασφαλιστικών επιχειρήσεων, ασφαλιστικές συμβάσεις. Επίσης, παρέχει στον ασφαλισμένο κάθε αναγκαία συνδρομή κατά τη διάρκεια της ασφαλιστικής σύμβασης και ιδιαίτερα μετά την επέλευση ασφαλιστικής περίπτωσης.

δ) Μεσίτης Ασφαλίσεων είναι το πρόσωπο, το οποίο έχει ως αποκλειστικό έργο, κατ' εντολή του ασφαλιζομένου, χωρίς να δεσμεύεται ως προς την επιλογή της ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής επιχείρησης, έναντι προμήθειας που καταβάλλεται από τις ασφαλιστικές ή αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, να φέρει σε επαφή ασφαλιζομένους ή αντασφαλισμένους και ασφαλιστικές ή αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, να προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες προπαρασκευαστικές εργασίες για τη σύναψη ασφαλιστικών ή αντασφαλιστικών συμβάσεων, να λαμβάνει την αποδοχή από την ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση και την έγκριση του ασφαλιζομένου ή αντασφαλιζομένου και να βοηθά κατά τη διαχείριση και την εκτέλεσή τους, ιδίως σε περίπτωση επέλευσης του κινδύνου.

ε) Ως ειδική κατηγορία ασφαλιστικού διαμεσολαβητή καθιερώθηκε, με το ΠΔ 190/2006[446], εκείνη του **«συνδεδεμένου ασφαλιστικού διαμεσολαβητή»**, ο οποίος ορίζεται ως το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί δραστηριότητα ασφαλιστικής διαμεσολάβησης εξ ονόματος και για

---

[445] Οι τέσσερις πρώτες περιγράφονται στο Ν.1569/85 περί *«Διαμεσολάβησης στις συμβάσεις ιδιωτικής ασφάλισης, σύσταση σώματος ειδικών πραγματογνωμόνων τροχαίων ατυχημάτων, λειτουργία γραφείου διεθνούς ασφάλισης και άλλες διατάξεις»* (ΦΕΚ Α' 183), η πέμπτη εισήχθη με το ΠΔ 190/2006 περί *«Ασφαλιστικών Διαμεσολαβητών»*,(ΦΕΚ Α΄ 196/ 14.9.2006).

[446] Άρθρο 2 παρ. 7.

λογαριασμό ασφαλιστικής επιχείρησης ή περισσότερων της μιας ασφαλιστικών επιχειρήσεων, εφόσον τα σχετικά ασφαλιστικά προϊόντα δεν είναι ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Ο συνδεδεμένος ασφαλιστικός διαμεσολαβητής δεν εισπράττει τα ασφάλιστρα ή τα ποσά που προορίζονται για τον πελάτη, δεδομένου ότι ο συνδεδεμένος ασφαλιστικός διαμεσολαβητής ενεργεί υπό την πλήρη ευθύνη της μιας ή περισσοτέρων ασφαλιστικών επιχειρήσεων για τις οποίες διαμεσολαβεί.

ΙΓ.2.2. Ορισμός Σχετικής αγοράς

352. Οι παραπάνω κατηγορίες ασφαλιστικών διαμεσολαβητών έχουν μεν ορισμένες βασικές κοινές υποχρεώσεις έναντι της ασφαλιστικής επιχείρησης και των ασφαλισμένων, υπόκεινται ωστόσο σε διαφορετικό/διακριτό επίπεδο πιστοποίησης των γνώσεών τους[447], ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις διαθέτουν πρόσθετες υποχρεώσεις έναντι των πελατών τους[448].

353. Όσον αφορά στην περαιτέρω διάκριση της ευρύτερης αγοράς της ασφαλιστικής διαμεσολάβησης ανάλογα με τον κλάδο ασφάλισης (πχ. ασφαλίσεις ζωής, ασφαλίσεις ζημιών) σημειώνεται καταρχάς ότι όπως έχει αναδειχθεί στην πράξη, οι πράκτορες ασχολούνται κατά κύριο λόγο με τις ασφαλίσεις ζημιών, ενώ οι τράπεζες έχουν μεγαλύτερο φάσμα ενασχόλησης καθώς δραστηριοποιούνται αναλόγως των προωθούμενων τραπεζικών προϊόντων τους τόσο σε ασφαλίσεις ζημιών όσο και στις ασφαλίσεις ζωής. Ωστόσο, δεν υφίσταται τυπικά διάκριση μεταξύ των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών που δραστηριοποιούνται στις ασφαλίσεις ζωής και ζημιών. Η μοναδική τυπική διάκριση υφίσταται για τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην πώληση unit linked (επενδυτικών) προϊόντων[449].

354. Παρά τους ανωτέρω προβληματισμούς, όπως έχει ήδη κριθεί σε παλαιότερες αποφάσεις της Ε.Α, η σχετική αγορά της ασφαλιστικής διαμεσολάβησης θεωρείται ενιαία και δεν διαχωρίζεται περαιτέρω σε επιμέρους αγορές μεσιτείας, πρακτόρευσης κ.λπ., ενόψει του γεγονότος ότι, από πλευράς ζήτησης, ο τελικός καταναλωτής/ιδιώτης, για την προμήθεια υπηρεσιών ασφάλισης μπορεί να απευθυνθεί τόσο σε πράκτορες, όσο και σε μεσίτες, αλλά και απευθείας σε ασφαλιστικές εταιρίες[450], θεώρηση η οποία χρησιμοποιείται και για τους σκοπούς εξέτασης της παρούσας. Όλα τα κανάλια διανομής δε, διαθέτουν, κατά κανόνα πλήρη γκάμα ασφαλιστικών προϊόντων.

355. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το δυναμικό των πωλήσεων και δίκτυο καταστημάτων των ίδιων των ασφαλιστικών εταιριών μέσω του οποίου πουλάνε απευθείας τα ασφαλιστικά προϊόντα στους τελικούς καταναλωτές, δεν εμπίπτει στην

---

[447] Ήτοι προβλέπεται Πιστοποιητικό Α΄ για ασφαλιστικούς συμβούλους και συντονιστές ασφαλιστικών συμβούλων, Πιστοποιητικό Β΄ για πράκτορες και Πιστοποιητικό Γ΄ για μεσίτες.

[448] π.χ ο μεσίτης διαμεσολαβεί για λογαριασμό του πελάτη και όχι της ασφαλιστικής επιχείρησης και επομένως υποχρεούται να προτείνει στον πελάτη την κατάλληλη ασφαλιστική επιχείρηση και το κατάλληλο προϊόν βάσει αμερόληπτης ανάλυσης.

[449] Για την πώληση unit linked προϊόντων (ήτοι επενδυτικών προϊόντων) από οποιαδήποτε κατηγορία ασφαλιστικού διαμεσολαβητή απαιτείται η επιπλέον κτήση ειδικού για το σκοπό αυτό Πιστοποιητικού Δ΄. Τα unit linked προϊόντα είναι ασφαλίσεις ζωής που συνδέονται με επενδύσεις.

[450] Βλ. αποφάσεις ΕΑ 449/V/2009 Post Insurance Brokerage/Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Α.Τ.Ε. και Ελληνικά Ταχυδρομεία Α.Ε,. 534 /VI/2012 Alpha-Eurobank και 549/VII/2012 Πειραιώς-Αγροτική.

αγορά της διαμεσολάβησης, καθώς αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των εργασιών μίας ασφαλιστικής επιχείρησης[451,452].

356. Τέλος, για τις ανάγκες εξέτασης της παρούσας, ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

ΙΓ.2.3. Δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις

357. Στην αγορά υπηρεσιών ασφαλιστικής διαμεσολάβησης δραστηριοποιείται πολύ σημαντικός αριθμός φυσικών και νομικών προσώπων. Οι διαμεσολαβητές αποτελούν το παραδοσιακό κομμάτι της ασφαλιστικής αγοράς και το κύριο μέσο προώθησης των προγραμμάτων και προϊόντων των ασφαλιστικών εταιριών που σχεδιάζονται με στόχο την κάλυψη πραγματικών και σημαντικών αναγκών τόσο των ιδιωτών όσο και των επιχειρήσεων. Η διάθεση και προώθηση των προϊόντων των ασφαλιστικών εταιριών γίνεται διαμέσου των ανθρωποκεντρικών δικτύων (Πράκτορες και Agency), μέσω του τραπεζικού δικτύου αλλά και μέσω του internet το οποίο προοδευτικά αυξάνει συστηματικά τη διείσδυσή του[453].

358. Σημειώνεται ότι τα Τραπεζικά Ιδρύματα δραστηριοποιούνται ως συνδεδεμένοι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές για λογαριασμό των ασφαλιστικών εταιριών με τις οποίες συνεργάζονται για την προώθηση προγραμμάτων μέσω του δικτύου τους, ενώ οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν δραστηριοποιούνται στην ασφαλιστική διαμεσολάβηση ως διαμεσολαβητές άλλων εταιριών.

359. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΠ.Ε.Ι.Α., την τελευταία τριετία δραστηριοποιούνται περισσότερα από 18.500 φυσικά και νομικά πρόσωπα στην ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα για το 2009 όπου δραστηριοποιούνταν 18.915 φυσικά και νομικά πρόσωπα, η κατανομή των μεγεθών είχε ως εξής:

- 13.954 ασφαλιστικοί σύμβουλοι,
- 1.143 συντονιστές ασφαλιστικών συμβούλων,
- 3.170 πράκτορες ασφαλίσεων και αντασφαλίσεων,
- 616 μεσίτες ασφαλίσεων και αντασφαλίσεων,
- 32 συνδεδεμένοι πράκτορες[454].

---

[451] Βλ. και άρθρο 2, παρ. 3 ΠΔ 190/2006: «*Οι δραστηριότητες αυτές δεν θεωρούνται ως ασφαλιστική διαμεσολάβηση, όταν ασκούνται από ασφαλιστική επιχείρηση ή από υπάλληλο ασφαλιστικής επιχείρησης, ο οποίος συνδέεται με σχέση εργασίας με αυτήν και ο οποίος ενεργεί υπό την ευθύνη της επιχείρησης αυτής*». Βλ. και Αποφάσεις Μ/4844 Fortis/ABN AMRO, παρ. 73, και Μ.4284 AXA/WINTERTHUR.

[452] Ανάλογη είναι και η άποψη ανταγωνιστών (πχ της […]), σύμφωνα με την οποία οι ενδιάμεσοι (πράκτορες, μεσίτες κ.λπ.) φορείς του κλάδου συνήθως διαθέτουν ευρεία γκάμα ή/ και το σύνολο των ασφαλιστικών προϊόντων.

[453] Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται η διαδικτυακή πώληση, τόσο από τις ιστοσελίδες των ίδιων των ασφαλιστικών, όσο και από ιστοσελίδες διαμεσολαβητών, οι οποίοι, κατά κανόνα, παρέχουν στον καταναλωτή τη δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ ομοειδών ασφαλιστικών προγραμμάτων διαφορετικών εταιριών. Θα πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι οι πωλήσεις μέσω διαδικτύου βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη. Τα προϊόντα που προωθούνται διαδικτυακά αφορούν κυρίως στον κλάδο αυτοκινήτου, με τον οποίο είναι εξοικειωμένο το ελληνικό καταναλωτικό κοινό και δεν χρειάζεται ιδιαίτερη επεξήγηση για να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο καλύψεων. Οι ιστοσελίδες που προωθούν απευθείας ασφαλίσεις απευθύνονται κυρίως σε καταναλωτές που αναζητούν εύληπτα προγράμματα σε μειωμένο κόστος.

[454] Βλ. Απόφαση ΕΑ 449/V/2009 Post Insurance Brokerage/Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Α.Τ.Ε. και Ελληνικά Ταχυδρομεία Α.Ε.

360. Ο Όμιλος της Πειραιώς δραστηριοποιείται στην αγορά της ασφαλιστικής διαμεσολάβησης μέσω των θυγατρικών της Πειραιώς Πρακτορειακή Ασφαλιστικών Εργασιών ΑΕ, Πειραιώς Μεσίτες Ασφαλιστικών Εργασιών ΑΕ και Γενική Τράπεζα ΑΕ.[455] Η Millennium δραστηριοποιείται στην αγορά μέσω εσωτερικής Διεύθυνσης της τράπεζας. Όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα στοιχεία στο υπ' αριθμ. πρωτ. 3450/22.04.2013 έντυπο γνωστοποίησης αλλά και την ιστοσελίδα της τράπεζας, η τελευταία διαθέτει ασφαλιστικά προϊόντα του Ομίλου Interamerican[456].

ΙΓ.2.4. Μερίδια αγοράς

361. Λόγω του μεγάλου αριθμού των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων, η χαρτογράφηση της αγοράς της ασφαλιστικής διαμεσολάβησης είναι ιδιαίτερα δυσχερής, κυρίως λόγω έλλειψης κάποιου επίσημου φορέα παρακολούθησής της. Η εξαγωγή των μεριδίων αγοράς που ακολουθούν πραγματοποιήθηκε μετά από επεξεργασία στοιχείων που περιλαμβάνονται στις ειδικές ετήσιες εκδόσεις *«Στατιστικά Στοιχεία»* του περιοδικού *«Ιδιωτική Ασφάλιση»*, το οποίο λαμβάνει υπόψη τις 150 περίπου μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου[457]. Προφανώς, σε περίπτωση συμπερίληψης όλων των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων τα (πραγματικά) μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών θα είναι ακόμη χαμηλότερα αυτών που εκτίθενται στο κάτωθι πίνακα:

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΟΡΕΥΣΗ – Κύκλοι Εργασιών σε € και Μερίδια Αγοράς						
ΕΤΑΙΡΙΑ	**2009**		**2010**		**2011**	
	Κυκ.εργ.	**Μερ.αγ.**	**Κυκ.εργ.**	**Μερ.αγ.**	**Κυκ.εργ.**	**Μερ.αγ.**
Τράπεζα Πειραιώς	**[…]**	[15-25]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%
Πειραιώς Πρακτ/κή Ασφ. Εργασιών ΑΕ	**[…]**		**[…]**		**[…]**	
Πειραιώς Μεσίτες Ασφ. & Αντασφ. Εργ. ΑΕ	**[…]**		**[…]**		**[…]**	
Γενική Τράπεζα[458]	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[1-3]%	**[…]**	[0-1]%
Γενική Τράπεζα ΑΕ	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%
Γενική Ασφ. Πρακτ/σης	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%	**[…]**	[0-1]%
Millennium Bank	**[…]**	[1-3]%	**[…]**	[1-3]%	**[…]**	[1-3]%
Τράπεζα Πειραιώς (μετά)	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%	**[…]**	[5-15]%

[455] Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή της Πειραιώς. Σημειώνεται ότι στην εν λόγω επιστολή, η Πειραιώς επισημαίνει ότι η εταιρία του Ομίλου, […]». Επίσης, σε προηγούμενη απάντησή της (υπ' αριθμ. πρωτ. […] απαντητική επιστολή) αναφέρει ότι *«[τ]ο σύνολο των προωθούμενων προϊόντων μέσω των καταστημάτων της πρώην ΑΤΕ προέρχονται από την ΑΤΕ Ασφαλιστική»* και για το λόγο αυτό τα μεγέθη αυτά δεν λαμβάνονται εδώ υπόψη αφού αφορούν σε διάθεση προϊόντων του Ομίλου.

[456] Βλ. και http://www.millenniumbank.gr/MIllenniumVB/el-gr/Document.aspx?ElementID=2dde3a12-89f7-40f5-8a2c-7d19704c42a6.

[457] Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα Ετήσια Στατιστικά Στοιχεία του περιοδικού «Ιδιωτική Ασφάλιση» συμπεριλαμβανομένων των κύκλων εργασιών από την ασφαλιστική διαμεσολάβηση των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση τραπεζών.
(http://www.privateinsurance.gr/payments/index.php?option=com_flippingbook&view=book&id=39:statistics-2010&catid=2:special-editions).

[458] Κατά δήλωση της Πειραιώς (υπ 'αριθμ. πρωτ. 3719/02.05.2013 απαντητική επιστολή) η Γενική Ασφαλιστικής Πρακτόρευσης ΑΕ έχει διακόψει τη δραστηριότητά της. Ωστόσο, μέχρι και το 2011 δραστηριοποιούνταν και για αυτό παρουσιάζονται τα μεγέθη της.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΟΡΕΥΣΗ – Κύκλοι Εργασιών σε € και Μερίδια Αγοράς						
ΕΤΑΙΡΙΑ	**2009**		**2010**		**2011**	
	Κυκ.εργ.	**Μερ.αγ.**	**Κυκ.εργ.**	**Μερ.αγ.**	**Κυκ.εργ.**	**Μερ.αγ.**
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΑΣ[459]	**[…]**		**[…]**		**[…]**	

362. Όπως είχε επισημανθεί, το δυναμικό των πωλήσεων και δίκτυο καταστημάτων των ίδιων των ασφαλιστικών εταιριών μέσω του οποίου πουλάνε απευθείας τα ασφαλιστικά προϊόντα στους τελικούς καταναλωτές, δεν εμπίπτει στην αγορά της διαμεσολάβησης, καθώς αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των εργασιών μίας ασφαλιστικής επιχείρησης. Ακόμα και στην περίπτωση που γινόταν δεκτό ότι οι πωλήσεις των ασφαλιστικών επιχειρήσεων μέσω διαμεσολαβητών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο με τις πρώτες συμπεριλαμβάνονται στην εδώ εξεταζόμενη σχετική αγορά, το συνδυαστικό μερίδιο των μερών δεν θα ξεπερνούσε το 15%.

ΙΓ.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΨΗ ΑΓΟΡΕΣ

ΙΓ.3.1. Οριζόντιες επιπτώσεις

363. Η ευρύτερη αγορά της **παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών**, ως επιμερίστηκε ανωτέρω, δεν είναι οριζοντίως επηρεαζόμενη από την υπό εξέταση συγκέντρωση, δεδομένου ότι η εταιρία-στόχος δε δραστηριοποιείται σε αυτήν. Επίσης, η αγορά της **ασφαλιστικής διαμεσολάβησης** δεν είναι οριζοντίως επηρεαζόμενη από την υπό κρίση πράξη, δεδομένου ότι το αθροιστικό μερίδιο των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, υπό οιαδήποτε θεώρηση, είναι ιδιαίτερα χαμηλό, υπολειπόμενο του 15%. Συνεπώς, εκτιμάται ότι η υπό κρίση πράξη δεν συνεπάγεται επιβλαβείς στη λειτουργία του ανταγωνισμού οριζόντιες επιπτώσεις στις αγορές αυτές.

ΙΓ.3.2. Κάθετες επιπτώσεις

364. Εν προκειμένω και δεδομένων των μεριδίων αγοράς των συμμετεχουσών, οι ευρύτερες αγορές παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών και παροχής υπηρεσιών ασφαλιστικής διαμεσολάβησης δεν είναι καθέτως επηρεαζόμενες από την υπό κρίση πράξη, δεδομένου ότι ο Όμιλος Πειραιώς, κατόπιν της ολοκλήρωσης της υπό κρίση συγκέντρωσης, δεν θα κατέχει σε καμία εκ των αγορών αυτών (αλλά και των ενδεχόμενων, κατά τα ανωτέρω, υποαγορών τους), μερίδιο αγοράς το οποίο ξεπερνά το 25%. Συνεπώς, εκτιμάται ότι η υπό κρίση πράξη δεν συνεπάγεται επιβλαβείς στη λειτουργία του ανταγωνισμού κάθετες επιπτώσεις στις αγορές αυτές.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

[459] Το Σύνολο Αγοράς περιλαμβάνει υπόψη 147 εταιρίες το 2009 και 2010 και 141 εταιρίες το 2011. Βλ. http://www.privateinsurance.gr/payments/index.php?option=com_flippingbook&view=book&id=39:statistics-2010&catid=2:special-editions). Σημειώνεται ότι στο σύνολο αγοράς που παρουσιάζεται στην ετήσια έκδοση προστέθηκε ο κύκλος εργασιών από την απευθείας δραστηριοποίηση Τραπεζικών Ιδρυμάτων (ήτοι της «[…]», «[…]», «[…]» και «[…]» στη σχετική αγορά, ο οποίος δε περιλαμβάνεται στα «Στατιστικά Στοιχεία».

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Τμήμα, το οποίο συγκροτήθηκε με την από 30.4.2013 κλήρωση, αποφάσισε ομοφώνως και σε φανερή ψηφοφορία: «Εγκρίνει, κατ' άρθρο 8 παρ. 3 ν. 3959/2011, τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση που προκύπτει από την απόκτηση από την ανώνυμη τραπεζική εταιρία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.» του αποκλειστικού ελέγχου της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «MILLENNIUM BANK AE», δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές, στις οποίες αφορά.»

Η απόφαση εκδόθηκε την 3η Ιουνίου 2013.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Σε έντυπη μορφή:

- Για τα Φ.Ε.Κ. από 1 έως 16 σελίδες σε 1 € προσαυξανόμενη κατά 0,20 € για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο ή μέρος αυτού.
- Για τα φωτοαντίγραφα Φ.Ε.Κ. σε 0,15 € ανά σελίδα.

Σε μορφή DVD/CD:

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α΄	150 €	40 €	15 €
Β΄	300 €	80 €	30 €
Γ΄	50 €	-	-
Υ.Ο.Δ.Δ.	50 €	-	-
Δ΄	110 €	30 €	-

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α.Α.Π.	110 €	30 €	-
Ε.Β.Ι.	100 €	-	-
Α.Ε.Δ.	5 €	-	-
Δ.Δ.Σ.	200 €	-	20 €
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	-	-	100 €

- Η τιμή πώλησης μεμονωμένων Φ.Ε.Κ. σε μορφή cd-rom από εκείνα που διατίθενται σε ψηφιακή μορφή και μέχρι 100 σελίδες, σε 5 € προσαυξανόμενη κατά 1 € ανά 50 σελίδες.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α΄	225 €
Β΄	320 €
Γ΄	65 €
Υ.Ο.Δ.Δ.	65 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Δ΄	160 €
Α.Α.Π.	160 €
Ε.Β.Ι.	65 €
Α.Ε.Δ.	10 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	2.250 €
Δ.Δ.Σ.	225 €
Α.Σ.Ε.Π.	70 €
Ο.Π.Κ.	-

- Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. (έντυπη μορφή) θα αποστέλλεται σε συνδρομητές ταχυδρομικά, με την επιβάρυνση των 70 €, ποσό το οποίο αφορά τα ταχυδρομικά έξοδα.

- Η καταβολή γίνεται σε όλες τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.). Το πρωτότυπο διπλότυπο (έγγραφο αριθμ. πρωτ. 9067/28.2.2005 2η Υπηρεσία Επιτρόπου Ελεγκτικού Συνεδρίου) με φροντίδα των ενδιαφερομένων, πρέπει να αποστέλλεται ή να κατατίθεται στο Εθνικό Τυπογραφείο (Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα).
- Σημειώνεται ότι φωτοαντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές Επιταγές για την εξόφληση της συνδρομής, δεν γίνονται δεκτά και θα επιστρέφονται.
- Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα μέλη της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερησίου Τύπου Αθηνών και Επαρχίας, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, η Ε.Σ.Η.Ε.Α, τα τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα και οι τριτοβάθμιες επαγγελματικές ενώσεις δικαιούνται έκπτωσης πενήντα τοις εκατό (50%) επί της ετήσιας συνδρομής.
- Το ποσό υπέρ ΤΑ.Π.Ε.Τ. (5% επί του ποσού συνδρομής), καταβάλλεται ολόκληρο (Κ.Α.Ε. 3512) και υπολογίζεται πριν την έκπτωση.
- Στην Ταχυδρομική συνδρομή του τεύχους Α.Σ.Ε.Π. δεν γίνεται έκπτωση.

Πληροφορίες για δημοσιεύματα που καταχωρίζονται στα Φ.Ε.Κ. στο τηλ.: 210 5279000.
Φωτοαντίγραφα παλαιών Φ.Ε.Κ.: τηλ.: 210 8220885.

Τα φύλλα όλων των τευχών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως διατίθενται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου (www.et.gr)

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: http://www.et.gr - e-mail: webmaster.et@et.gr

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΠΟ 08:00 ΜΕΧΡΙ 13:30

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004